

אורות הקדש

הוצאת והכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

מאת

הרב אברהם יצחק הכהן קוק

זלחה

עשרה מאמרות ושבעה שערים

חלק ראשון

חבמת הקדש

כרך שני

בעריכת

דוד כהן

יו"ל ע"י האגודה להוצאת ספרי הראי"ה קוק ז"ל
ירושלם
תריצח

עֲשֶׂרָה מִאֲמֵרוֹת

חלק ראשון
חמשה מאמרות

מאמר ראשון

הַקִּדְּשׁ הַכֹּלִּי

קדש מלה בגרמיה הוא,
ושארא מניה אתיין.
מאי קדש, שלימותא דכלא, דאקרי
חכמה עלאה.
ואעי'ג דאידו סטר טמירא, ואקרי קדש,
מתמן אחפשט פשיטו לתתא, ואקרי קדושה.
והר, חלק ג', ס"א, צ"ג-ד.

הקודש הכללי, העצמי, הבלתי נגדר, צפוי
בקדושה הכללית, המגמתית, המתפשטת באדם ובעולם.
הקדושה העולמית, המעלה את החול לקודש,
היא הקדושה שבטבע, המתגלה בארץ הקודש.

הקדש העצמי.

א

הקודש העצמי הוא החכמה, ההכרה לבדה, זוהר האידאות העליונות, בהיותן ברום עליוניותן, בלא שום הגבלה, בלא שום פרטיות של צביון, אפילו של כללי כלליות אשר במציאות, שהכל הוא פרטי ומוגבל לגבי הרוחב ואי הגבוליות של החכמה העליונה, ברום עזוזה. החכמה ברוממות קדשה היא למעלה מהחרות, נשגבה מעלמא דחירו, דכל חופש וחירות אשר בעולמים מינה תליא. צורת העולמים כולם, וכל אידיאליהם, שיגוב תכלית היותם, וכל רום ועומק של חייהם, עדנת שירתם וריווי שמחתם, וחדות עדונם, הכל בלא נחשב לגבי טוהר הקודש של עצם החכמה. רק בהכנתה של החכמה אל הציורים, האידאליים, בתור השלטה על ערכים מציאותיים, מתהווה זה האור, ששם העולם של החרות מתראה. שם בעולם החרות, בעדן הציורים וביצירת האידיאליים באופן הראוי לרדת לתפיסת היות אידיאליים מוגבלים, יוצרי עולמים, מהוי חיים, ממצאי נשמות, ומחדשי צבאי צבאות,

מכח הופעתה של תכונת החרות של בינת חיי כל העולמים, בצורתה העליונה, מתגלה הוד הבינה, שהיא דוגמתה של ההכרה הטהורה, המתבסמת בבשמי השירה, בנגינת נועם וחדות רננים. הירידה אל הנועם, מהערך העליון של הקודש שממעל לכל נועם, היא מאצלת הוד הבינה בכל מערכי ההויה. והאי עלמא עלאה אף על גב דלאו איהו דינא, דינין מתעריין מיניה. ושורש הגבורות במקוריותן הוא מגביר עוד את מעמק הנועם בהדר תפארתו.

אמנם מקום השאיבה המקורית, ששם היש המוחלט שוכן בחביונו, איננו כי אם ברום הקודש, האידיליות שממעל למדת כל חרות, מפני שאין תוכן של עבדות מוכשר לצאת משם, אפילו אחרי רבוא רבבות של הורדות והשתלשלויות.

ממקור החיים, שהוא למעלה מן החיים, שואב ישראל את רוחו, וממעל לכל ערכי עולמים מרחף הוא לתפקידו. אמנם כדי להאיר הארת החיים בכל הנשמות, ובכל מרחבי עולמי עד, הרי אור הקודש של תוכן היש המוחלט מופיע בעדו במלא כל מילואים, ונחלי עדנים שוטפים וזורמים ברוח בינה, אשר בדברי אלהים חיים, שעל ידם שואבים הם כל צמאי נהרת הקודש את אור הקודש בחוסן עוזו.

אם מתשוקת תאות עדנים וחשקת נועם, המתגברת בתוכן הנשמה, מצד תגבורת פרטיות צביונה, יחשוב כל חושב את הנועם למקור ההויה, לתוכן היש, ואילו ישים כל מגמתו, בתואר הנצח, ומגמת דורי דורות, אם כי חשק נפלא בפליאות צדקת עולמים ישים שם את משטרו, הרי יסודי החיים הולכים ומתמוטטים,

מפני עזיבת האור המרומם אשר לחסנת הקודש שממעל לכל חרות
וכל נועם. ובירידה אחר ירידה בשטפי דורות יוכלו התוכנים
להורות עד כדי מאפלות המחשכים, אשר לכל רשע וכסל, אשר
למוקדי שאול, יסודי הבליה וההעדרים בכל גוניהם.

ואתו הצביון המיוחד, שמעוטר בו ישראל, שוכן בחכמת
אל דעות ד', ברום קדשה. מכון עזה ותפארת הדר מלכותה, וצביוני
כל עולמים ממנה ישאו משך ברכתם, להתהוות, להבנות, להתעלות,
ולהשתכלל, להתרומם ולהתקדש עדי עד. ועל כן ברום חוסן
אמונת ישראל אור הטוהר של שיגוב החכמה שוכן, האמת העליונה,
ממעל לכל הנועמים, ממעל לכל אידיאלי המגמות, המקציבות
הגבולות בקצה תכליתן. והאפלת ההכרה בטוהר הקודש לא תקובל
לבסס על ידה את המוסר הנרצה, אפילו בשביל העולם היותר ירוד,
שבו שוכן האדם, יושב בית חומר, כי אם הכל יונק ממקורו העליון,
ממכון היש המוחלט, ששם החכמה שוכנת בטהרת קדשה.

בהראות כבוד ד' לישראל במשכן נקדש בכבודו,
ההוראה התורית ממכון החכמה יוצאת היא, והיא מנתחת את
כל קויה לפרטיהם ולפרטי פרטיהם, והעולמים המוגבלים, המוגלמים,
וכל עלילות מצעדים אשר ליצורי עולמים, על פי מעמק הקודש
אשר להחכמה בקדשה כוננו, ואורייתא מחכמה נפקת,
ואבא יסד ברתא, ד' בחכמה יסד ארץ.

על כן דוקא ממקור הקודש אשר לאספקלריא
המאירה נובעים הם כל הליכות עולם אשר לישראל.

והם הם הליכות עולמים אשר יתנו ערובתם לכל היש, לכל אשר נשמה באפו, ולכל אשר תחיהו רוח חיים, לכל יצור נוצר, ולכל מעשה מפעל ותכנית, לבא למכון הקודש, להתאשר באושר הישות המוחלטה, שאין עמו העדר וכליון. והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, מה קדוש לעולם קיים אף הם לעולם קיימים. ונדב ואביהו אשר בורחת פאר רוחם שאבו תוכן הארתם אז ממעין הבינה, המוכנה כבר להאציל אצילות מוגבלת, להיות משתוה לערכי עולמים, אש זרה הקריבו, ובקרבתם לפני ד' וימותו. ונועדתי שמה לבני ישראל, ונקדש בכבודי. וידע ישראל אז עדי עד את יסוד חייו ועולמו, כי ממקור חכמה יצא, וממעיניה העליונים הרי הוא הולך הלוך ומתרוה, אשר רק בהקשבת רב קשב, בקישור למרומי הקודש, ילכו הפלגים עם הבעתם ברבבות גוונים לדברי אלהים חיים, שכולם נתנו מרועה אחד. וצמאון ריווי הנועם, אשר לנשמות הטהורות, של מידעיו של מקום, שבהם נקדש הכבוד, פועל הוא את פעולתו המעוטרת לחיי השעות אשר בשטפי הנצחים. זכותו של פנחס זה אליהו, המקנא לד', בהוראות השעות, ומלאך הברית אשר אנו חפצים שבא יבא, והוא כאש מצרף וכבורית מכבסים, ואומרו סלה הוא. זכרו תורת משה עבדי, אשר צויתי אותו בחורב על כל ישראל חקים ומשפטים.

הַהֲגוֹת הַכְּמוּסָה.

ב

אוֹתָהּ הָאִידִיאלִיוֹת הַכְּמוּסָה, שֶׁמִּמֶּנּוּ לֵכֵף הָעוֹלָמִים.
הִיא הִיא הַמְּבֻקֶּשֶׁת מִכָּל טְהוֹרֵי לֵב וְקְדוּשֵׁי רַעִיּוֹן, אוֹתָהּ הַמְּגִמָּה,
שֶׁמִּפְנֵי עוֹצֵם קִדְשָׁהּ, גְּדֻלָּהּ זֹהֶרָה וְרוּמָהּ, אֵינָה יִכְלָה לְהַגִּילוֹת בְּשׁוֹם
מַחֲשֶׁבֶה מְפֹרָשֶׁה, בְּשׁוֹם רַעִיּוֹן מוֹקֵצָב, אֲבָל הִיא מִתְעַלָּה
עַל כָּל הַגִּיּוֹן, עַל כָּל מַחֲשֶׁבֶה וְשִׁאיפָה נֹאצֶּלֶת, וְעַל כֵּן הִיא מַחִיָּה,
מִעֲדוּדָתָהּ, מְרוֹמָמֶת וּמִקְדָּשָׁתָהּ בְּתוֹסֶפּוֹת קוֹדֶשׁ וְתַעֲצוּמָהּ פְּנִימִית אֵת
כָּל חַיֵּי כָּל הַגּוֹת שֶׁל כָּל שִׁאיפָה כְּבוֹדָה וְכָל מַסַּכַּת חַיִּים עֲדִינִים,
רַק אוֹתָהּ הַשִּׁאיפָה בְּהַפְלָגָתָהּ הִיא מְכוֹנֶנֶת עוֹלָמִים וְצַבִּיּוֹנִם,
וְהִיא יוֹצֵרֶת מִשָּׂאת נֶפֶשׁ בְּכָל נֶפֶשׁ מְבוֹרָכָה.

אוֹתוֹ הַפְּרָצוֹף הַכְּמוּסָה, שֶׁל הָעוֹלָם הַנִּסְתָּר,
אֵנוּ מִבְקָשִׁים לְתַקֵּן, לְמַלְאוֹתוֹ אֹרֶה, לְהַשְׁלִימוֹ בְּכָל תִּיקּוּנוֹ,
עַד שִׁיכֻלּוֹ כָּל הָעוֹלָמִים וְשִׁאיפוֹתֵיהֶם, כָּל הַנִּשְׁמוֹת וּמִגַּמַּת חַיִּיהֶם,
עַל יְדוֹ לְהַתְּבַרֵּךְ. וְכִשְׁאֵנוּ עוֹסְקִים בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה, הִרִי חֲסִדָּנוּ עוֹלָה
מִעַל שָׁמַיִם, וְאִמְתָּנוּ עַל שַׁחֲקִים, וְשִׁמִּי קוֹדֶשׁ וְשַׁחֲקֵי טוֹהָר,
הֵם מִתְמַלְּאִים אֹרֶךְ וְחַיִּים, מִשִּׁיקוֹי טַלְלֵי אֹרוֹת שֶׁל אוֹתָהּ
הַהֲגוֹת הַכְּמוּסָה, הַיּוֹשֶׁבֶת בְּסִתְרֵי עֲלִיּוֹן וְצִלֵּי שְׂדֵי.

וּמִזִּיּוֹ הָאֹרֶךְ שֶׁל הָעוֹלָם הַבֶּא הַמוֹחֲלָט, אֲשֶׁר בְּכָל מַלְא
עוֹלָמִים עוֹלָם הַבֶּא יִקְרָא, נִבְנִים וּמִשְׁתַּכְּלָלִים כָּל עוֹלָמֵי הַזֵּהיִים,
אֲשֶׁר לֵכֵף צַבִּיּוֹנִי תִּבְרָא וּמִלְּאוּיָהֶם.

יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חֵיל, שׁוֹאֵב מִזִּיּוֹ שְׂכוּלֵי טוֹב
וְשְׂכוּלֵי אֹרֶךְ, לְהַכִּין כֶּסֶף יְהִי בְּכָל יַפְעַת מַמְשַׁלְתּוֹ, עַל כֶּסֶף דוּד
וְעַל מַמְלַחְתּוֹ, לְהַכִּין אוֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ בְּאֵמֶת וּבִצְדָקָה, הַמִּתְנַשֵּׂאת מִמֶּנּוּ
לְכָל רִכְרוּכִית מְדוּכָאָה, וּמִתְרוֹמָמֶת בְּעֵז קִנְיָת קוֹדֶשׁ. מִקּוֹר כָּל חֲסִד
וְאֵמֶת נִצְחִית, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. קִנְיָת ד' צַבָּאוֹת תַּעֲשֶׂה זֹאת.

הקדושה העליונה הכללית.

ג

הקדושה העליונה, כשהיא מופיעה על היחיד ועל הצבור, היא מעמידה אותם על המעמד של הרצון העליון, המופיע בכל ההויה כולה, וממלא זורח גם כן במותו האור המקורי, שמחיה את אותו הרצון הקדוש והנשגב. הרצון הפרטי אינו אז מצומצם ומאופף, סגור במצרים של ההשגות והמאויים שעל פי התנאים המצומצמים של ההויה, כי אם הוא בוקע ועולה, הולך ומזהיר לאין חקר, ומתאחד הוא בפנימי פנימיות עם הענג העליון, העדן האלהי, בכל מילואו וטובו, היורד להויה כולה בשפע אורו.

התעלות הרצון למרומים עליונים הללו היא מחדשת את כל טפוס ההויה לצד מעלה, חוקי החיים, חוקות שמים וארץ מאירים באור עליון, באור של גדולה, באור של הופעת חיים בכל היש בצורה עליונה, בצורה רחבה ומלאה, באור חי העולמים ומקור חיי החיים.

כל התורות, הדינים, הרעיונות, המוסרים, הטבעיות, הסדרים, הנימוסים, החכמות, השירים, הרצונות, זעזועי החיים, תנועות ההויה, התקימותה, אחיזתה במדות הישות, אינם אלא אוצרות מלאי אושר, שהרצון המתעלה מכל, בעדנו, בגבורת עוזו ובהוד נצחו,

ביסוד תפארתו וברום חשק תפארת מלכותו. יגלה ויראה בהם
בזוהר מלא.

מהתנועה היותר תחתונה הולכים הדברים כסדרם בלא הפסק
עד המרומים העליונים. הישוב המדיני, החיים הפרטיים, המאויים,
הדאגות, צרכי הקיום היותר ירודים. החפץ לרומם את הכלל,
את האומה כולה. את כל העולם, את כל ההויה, את הנשמות כולן,
את כל החושים, הנטיות, לאחד את כל העולמים,
לנצח את המות, להעשיר את חיי החיים ממרומי מקוריותם,
כל החפצים ההם וכל מה שלמעלה מהם, בלא פרוד וקצוץ, קבועים
בנשמת הכלל, בצורת כנסת ישראל, בדמות דיוקנו של יעקב.
וכל מה שיש לחלק באלו ההדרגות, בין עליון לתחתון. בין פרטי
לכללי, כל אחד נעשה בסיס לחברו, וחברו העליון נעשה לו תוך,
נשמה, ואור.

הכרח הוא לפתוח את סגור הגניזה, אור הגנוז
מוכרח הוא לשלח קרני אורו להחיות רוח שפלים,
אי אפשר להשאר במעמד נורא מצומצם כזה
שהעולם עומד עליו.

אמנם השאיפות היותר עליונות לא ידלגו שום דרגה,
הכל צריך להתבסס על ידן ומהן. כשרוצים לתקן הכל,
כשרוצים להכשיר את נשמת כל היש לעדן עליון שבעליונים,
צריכים לתקן את המדות האנושיות כולן, צריכים להכשיר את
חיי הפרט וחיי החברה בהכשר הראוי.

השכל הישר, התורה, אור ההופעה האלהית, החזיון שבקדושה, הסוהר שבקדשי קדשים, הדמיון הנאצל, היונק משמי שמי קדם, הכל יעזור לשכל ולתקן, להפיץ עננים מחשיכים, למוץ ערלות כל לב ובשר, להרחיב גבול הדעה והשכל, לשחרר את הרוח מכף כבלי סכלות ורשע, לרומם את כל הקטן והנמוך ברעיון ובחפץ, בהכרה ובנטיה, אל מרום האושר של הגודל והגובה, אל המרומים הנעלים מכף שם ותואר, אל העליוניות המוחלטת, שכל זיו וכל זוהר יעומם מול זהרה.

לכל מגמה עליונה שבעליונות צריכים להשתמש בכל האמצעים ולשלב את כל הדרכים יחד, לזווגם זה עם זה, באופן שכל דרך יוסיף לחברו אומץ וחיים. אמנות ומלאכה, כשרון מסחר ועז אמת, גבורה וחיל, שירה ויופי, תפלה ותורה, אהבה וחסד מלא, ואומץ רוח מלא עז, בהירות דעה ובקרת רחבה ועשירה, ותם לבב באמונה עליונה, באוצר החיל והחוסן, באוצר הטוב ומקוריותו ועליוניותו, כל היש, כל התארים, כל הניצוצות, הכל בחוברת והכל בסדור, הכל בהבלטה והכל בהתאמה, הכל בחזיון ובכח והכל בפועל ובשליטה ממשית, במלא מובן המציאות והישות, הכל בכלל, הכל יוכל וכוללם יחד.

זאת ויותר מזאת היא תמיד צפיתם של גדולי הנשמה. כשהם נטפלים לעסקי החיים הרגילים, הרי הם ממשיכים אור חיים עליונים בעסקי החול הללו ומקדשים אותם, בעד כל העולם כולו, וקל וחומר בעד עצמם. וכן הם מרימים את הערך של כל אותם הענינים הקטנים למעלה רוממה גדולה ונשגבה.

אלה הישרים, שצורר החיים העליונים הוא עמהם תמיד, ואור עונג קודש ד' הוא מאיר להם בכל עת, כשהם יורדים לדבר דברי חול פשוטים, הרי הם יודעים ומכירים איך אור החיים של הקודש הכללי מתפזר שמה בכל המחבואים, והם מגלים משם את האור, ומביאים אותו בדעה והשכל ובגבורת חיי נשמות אל מקום עליון, אשר שם חיי הקדש מאירים בהרחבה, בגלוי ולא בסתר, בזוהר בולט ונוצץ. כשהם יורדים להסתכל בעולם הסתכלות חצונית, כשהם פונים להתעסק בחכמות חול, גם בדברים זרים, מהכל הם שואבים קרני אור ונצוצות חיי קודש מפזורים, מהכל עושים עטרות חן, למלאות בהם את אור החיים כולו, למלא את הוד קודש עליון, מכל עבריו.

כמה גדולה עבודה זו, כמה דעה עמוקה, בינה נשגבה, טוב לבב ואהבת אמת לכל הבריות, ואור אש קודש של חשק צמאון קרבת אלהים אמת, נטיית התענגות על ד', בכל מלא נשמה. כל אלה ויותר מזה, הנם ממלאים את לבב שרי קודש אלה, היודעים לעמוד בפרץ לגדור גדר, ולשא דעם למרחקים, לבשר תהלות ד' בקצות ארץ באיים רחוקים, להקדיש קודש קדשים, ולפאר פאר חי העולמים.

חיי הקדושה.

ד

כיצד היא הקדושה, מאירים את הדעת
 בבירור ההכרות היותר טהורות ועליונות, מתוך מילוי האורה
 של ההכרה בא החפץ הקבוע להיות תמיד שרוי בספירה כזאת
 שחיי הרוח העליונים שולטים שם. מתוך התגברותה של ההכרה,
 המכה גלים בתהום החפץ, מתפתחים רשמי הענוגים העליונים,
 הקישור הנפשי לצורה של חיים רוממים הולך ומתחזק, עד
 שמרכז החיים הולך ונקבע במרומים העליונים.
 חושי הבשר הולכים ומתעדנים, וכל המשך
 הנאווה שלהם מתמזג בהופעה של אצילות קודש, עד ששלהבת החיים
 ועירותם נעשה כולו קדוש ונשגב.

החיים הרגילים אינם מתבטלים מתכונתם,
 השיג והשיח האנושי הרגיל, חיי הגוף היחידי, וחיי החברה, הנמוס
 והכבוד, אינם מתשטשטים, אבל הם עולים במעלה אידיאלית.
 מהות החיים מתרוממת, מגמתם מתקדשת.
 הרצון לטוב עליון, כללי ומקיף, ועם זה גם פרטי וחודר, הולך
 ומתבטא בביטוי חי בהתגלמה המעשית. הגודל של החיים האלהיים,
 חיי הקודש שבמצואות, חיי הנשמות, המלאכים, החיים הצורתיים,
 שהוד היושר, ותפארת הגבורה, המרופדת בצדק ואמת, רקומים בהם,
 הולכים ומשתלמים, והאדם כולו נעשה בכל הרגשותיו, מחשבותיו
 רצונותיו וחפציו, מדותיו, תאודיו, הרהוריו, וחזיונות דמיונו,

כולו מלא שרשים איתנים, שיונקים מכל ההויה הטבעית, ושלמעלה מן הטבע, שמתמימים את החיים המוגבלים עם החיים שלמעלה מכל גבול, שעושים תמיד את האדם היחידי לחח מרכז את הכל, בלהט אידיאל קבוע, רם עד אין קץ, וחובק את כל, עד בלי אבד גם ניצוץ קל.

ויושר אלהי, ואמת שמימית נצחית, ומוסר אנושי, ודרכי שלום ונועם, מתלכדים יחד. ומעלה אחר מעלה באה ההכרה של חפץ ד' בעולמו, של אידיאל היצירה הכללית, עד לידי התגלות של מקור למגמה, הנאותה לפי גדלה לקשרה בקשר של מבטא הרצון, שאנו כבר באים למצב של חופש כזה, ליחס אותו לאלהי מרום, יוצר כל, שאין חקר לגדולתו.

ותואר הגודל מתמלא מפנימותיו, והולך ומרוה נחת את האדם, המלא אושר אלהי בכל תוכן חייו, ואת כל היקום העומד ברוח חכמת אלהים חיים.

רשמי הקדש.

ה

מתחילים אנחנו לקלוט את רשמי הקודש מעט מעט, נקודה אחר נקודה מתנוצצת עלינו, כמטר וכרכיבים יורדים הם עלינו, הופעות שחקים אלו, בהתקבצם, יעשו כולם אבוקת אור גדולה אחת, ייסדו בנשמתנו את מרכזם, ומסלולם יחדור את כל עצמיות היותנו.

והננו הולכים ומתכשרים אל הסיגול של הנשמתיות הכללית, שבכל האורות הנקודיים היא ממלאה את התפשטות חייה.

תוספות הקדושה.

ו

באים אורות הקודש, על ידי לימוד התורה, על ידי הגיון חכמה, על ידי קיום המצות, על ידי הדרכות המוסר והמדות הטובות. כל אחד מסוג מיוחד, מגוון מיוחד, והם מתרכבים בתוך הנשמה העסוקה בהם, מרוממים הם את ערכה, מוסיפים לה חיים עצמיים מקוריים. והוספה זו ספוגה היא מכלל היש הרוחני, שהיש הגשמי והמעשי כלול כבר בתוכו, כלול הוא מכלל המצוי, ומשביע ומרוה את הנשמה ומטעימה מכלל, והיא באיתניותה חוזרת היא ומשפיעה ממקור חילת הפנימי אל הכלל.

והאורות הרוחניים בעצמם, שמהם באו תוספות החיים הללו אליה, חוזרים ומאירים באור יקר, באור נהדר ונערב, מלא נגהות, מלא תעצומה, וברכת שדי מתגדלת ועולה כפורחת. אשרי האיש הגורם ברכת עולמים זאת בכל מעשיו ודרכיו, זהו איתן העולם.

עֶדֶן הַקְּדוּשָׁה.

ז

המחשבות העליונות של הקדושה, הנובעות ממקור הקודש, מאור התורה והחכמה, הן מעדנות את הנפשות, מוסיפות בהן אור של חיים אמתיים, וחכמים יחידים המתנשאים לעֶדֶן עֶלְיוֹן זה על ידי קישור נשמתם במעדנות, וזו החכמה העליונה, על ידי קישורם אל כל ההמון כולו, הם מעדנים גם נשמותיהם. ביותר הדבר פועל בישראל, מפני הקישור האחדותי שיש לעם פלאות, עם אחד זה. וככל מה שמתבררת אמת זו יותר לשרידים אשר ד' קורא, הם מתחזקים באחיזתם בתורה העליונה, ואפילו כשהדבר מזדמן שמצד מניעות מצביות, גופניות וצדדיות, מתעלם האור של העדן מהם, וזו החכמה והקדושה העליונה מתגלה עליהם בלא קרני ההוד של השמחה והתפארת המלאים, מכל מקום מתחזקים הם בעבודתם, ואינם עוובים את מעמדם, מיחלים הם לתשועת ד', שעוד ישוב ויאיר להם אורו.

ובין כה וכה יודעים הם בדיעה גמורה, שכל מה שהם יותר מתנשאים ברום מעלה של הצוירים הקדושים העליונים, עושים הם פעולה ממשית להעלות נשמות רבות מתהומות שיקועם.

להעלות אבני חן יקרות משפץ המצב אשר הורדו שם על ידי המון תלאות גשמיות ורוחניות. ועל ידי העירוב הבלתי ניכר שזרמי אורותיהם של קדישי עליונים הללו מעורבים הם עם החפצים והנסיות של כל ההמון כולו, עצם החיים הולך ומתעדן, שמחת החיים הפנימית מתעלה, ורגש הטוב והיושר, ואור הקודש העולם הולך ומתגלה מבין החרכים, והעולם כולו נעשה שוה הרבה יותר בערכו.

ופרי העבודה מתראה במקומות אשר אין עולה על שום דעת לשער מי הם המברכים שם, מי הם המזילים טללי הנועם, מי הם המכניסים רגשי השלום והידידות, מי הם הגורמים להישרת השכל, לאיזור הכח, לעדינות הרוח, והגדלת התקוות, כל אלה רסיסים הם מעולם האורה, החי בנשמתן של ישרים עליונים. הם הם נגידי העולם, שרי הקודש, האוהבים הגדולים של כל המעשים, שרוח החסד והאהבה של רבון כל העולמים שרויה בנשמותיהם, הם הם בעלי הרצון החזק להאיר ולהיטיב, לפאר ולשמח, לכבד ולהדר את הכל, הם הם קדושי אלהים המכובדים, שהכבוד שרוי אתם, שהוא מתיחד עם נשמתם, שאיננו פורש מהם גם כשהעולם כולו מביט עליהם בלעג ובוז, הם הם החושבים העליונים, הענוים הגדולים, המלאים גאות ד', החלשים במבט החצוני, ומלאים עז וגבורה פנימית לאין תכלית, גבורי כח עושי דבר ד'.

דומית הקדושה הכללית.

ח

הקדושה העליונה היא קדושת הדומיה, קדושת ההויה, שהאדם מכיר את עצמו בטל בפנימיותו הפרטית, וחי חיים כלליים, חיי כלל. מרגיש הוא חיי הדומם, הצומח והחי, חיי הכלל כולו, של כל מדבר, של כל איש מאישי האדם, חיי כל שכל וכל מכיר, כל משיג וכל מרגיש, וההויה כולה מתעלה עמו למקורה, והמקור מתגלה תמיד עליה ועליו ברוב הדר, בהוד קדושה באמת ובנחת. כל האושר, כל הטוב והיושר, כל העז והתפארת, כל החיל והגבורה שופעים עליו, אורו של עולם הוא, יסודו ואומץ המשכת חייו, בזכותו נזון העולם כולו, וכאין וכאפס הוא בעיניו.

הוא אינו מתקדש, נבדל ונפרש, חי הוא, וכל חייו קודש קדשים, חיי חיים הם, דופקי לבבו, מרוצת דמו, שאיפות נפשו, הסתכלותו ומבט עיניו, הכל חיי אמת, חיי גבורה אלהית שוטפים בהם ועל ידם.

אם יפיל עצמו קדוש הדומיה לעבודה מצומצמת, בתפלה, בתורה, בצמצום מוסריות ודיקנות פרטיות, יסבול וידוכא, יחוש, כי נשמה מלאה כל היקום לוחצים בצבתים, להסגירה במועקה מצומצמת של מדה, של התוית דרך מיוחד, בשעה שכל הדרכים יחד הנם לפניו פתוחים, כולם מלאים אור, כולם אוצרים חיים.

החוצפא שבקבתא דמשיחא באה מתוך תשוקה פנימית לקדושת הדומיה העליונה. וסוף שתגיע לה, כי עתידין ישראל להיות עומדים לפניו ממחיצתן של מלאכי השרת, ואלו שואלים להם מה פעל אל, מה חידוש יש בישיבה של מעלה. בניהם עתידים להיות נביאים מהמדרגה היותר עליונה, ממדרגתו של משה רבנו ומזיהרא עילאה דאדם הראשון, עץ החיים כולו בכל עמק טובו יתגלה בהם ועל ידם.

להביא אורה עליונה זו לעולם צריכים עבודת צדיקים מלאי חסד עליון, המגלים בהגיון לבם וחישת נשמתם את אוצר הטוב הגנוז בסגולת הסגולה של חיי ישראל, מעבר מזה, והמון קשור בקדושת אבות, במורשה קהלת יעקב, שואף לנקודת חייו בכל מאודו, מתפחד ומצטער על כל ההרס, מתמקמק מפרצת הגדרים, חוגר כחו לאשר ולקיים כל משפט כתוב באמונת אומן.

קטיגוריא בין תלמידי חכמים, דרכים מדרכים שונים, סותרים זה את זה, מתגלים בחיים, ומרוץ האור עושה את שלו, בחדרי הנשמה, נשמת הגוי, ברוב קדשה, ואורו של משיח הולך ומתגלה.

הקדושה באדם ובִּישְׂרָאֵל.

ט

רָאִין הִיא שְׂכַל תּוֹכֵן שֶׁל קְדוּשָׁה יִלְקַח בְּרֹאשִׁית הַשְּׁגָתוֹ מִכְלָלוֹת הָאָדָם, שֶׁהִיא הַהִכְרָה שֶׁל הַקְּדוּשָׁה כְּלָלִית הִיא, וְתוֹכֵן הַקִּישוֹר שֶׁל הָאָדָם עִם ד' הוּא תּוֹכֵן שְׁלִמְעֻלָּה מִכָּל עֵם, וְאַחֵר כֵּךְ יִהְיֶה נִמְשָׁךְ בְּבִבּוּשׁ מִיּוֹחַד יִשְׂרָאֵלִי. אֲבָל הַקְּלֻקָּיִם שְׁבַעֲוֹלָם כּוֹלֵו גִרְמוֹ שְׁנִשְׁתַּכַּח יִסוּד הַקְּדוּשׁ מִכְלָלוֹת הָאָדָם, וְנַעֲשֶׂה בִּישְׂרָאֵל יִצִּירָה חֲדָשָׁה, שֶׁמִּשּׁוּם כֵּךְ צָרִיכָה כָּל מַחֲשַׁבַת קְדוּשָׁה לְהַמְשִׁיךְ מִמֶּקוֹר יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשִׁיתָהּ.

וּמִכָּל מִקּוֹם יִשְׁנֵם גְּבוּרֵי כַח שֶׁהֵם מוֹצֵאִים אֶת יִסוּד הַעוֹלָם, שְׁבִשּׁוֹרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם הָרֹאשׁוֹן, הַהוֹלֵכֶת וּמַפְעֶמֶת אֶת לְבוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּכָלֵו, וְעוֹמֵק טוֹב זֶה מֵתְקַדֵּם אֲצֵלֵם לְכָל, וְאַחֵר כֵּךְ לְוֹקָחִים אֶת הַתְּמַצִּית שֶׁל קְדוּשָׁה זֶה, וּמִלְּבִישִׁים אוֹתוֹ אֶת בְּגָדֵי הַהוֹד שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, וְכָל הַקְּדוּשָׁה הַמִּיּוֹחַד שִׁישְׂרָאֵל מִצְוִינִים בּוֹ, עַד שֶׁהֵם מִמְשִׁיכִים עַל עֲצָמָם גַּם דְּבָקוֹת אֱלֹהִית, מְפֹלֶשֶׁת מְאֹרָה שֶׁל תּוֹרָה, וְשִׁמְחַת הַמִּצְוֹת, מְרֹבב כָּל.

הָאָדָם תְּמַצִּית הַכֹּל הוּא, שִׁיךְ הוּא לְהַכֵּל, אִיךְ אֲפֹשֶׁר שְׁלֹא יַפְעֵל עַל הַכֹּל, וְאוֹמֶה שֶׁדְּבָקוֹתָהּ בַּחַיִּי כֹל הוּא כֹל תְּכַנֶּה, וְאַרְחוֹת חַיִּיהָ מִמֶּלֶא כֹל נוֹבְעִים הֵם, אִיךְ לֹא אֶת כֹּל יַעֲלוּ.

את העולמים ימלאו אורה, את האצילות ירחיבו, את הבריאה יפרנסו באור הנאצל, את היצירה בזהר הבריאה, את העשיה בנוגה של היצירה. בעולמים, ובאדם, בכל נשמה, שמחה וחדוה, שמחת מצוה ואור תורה. נחלת יעקב תמיד עולה בגאון.

האומה שהיא יונקת מן הכל, ממקור הכל, ממה שהוא למעלה מן הכל, היא מנצחת את הכל, כובשת היא כשנכבשת, מנצחת היא כשהיא מנוצחת, מקובצת היא בפזורה, ומושלת בשעבודה.

כְּשֶׁרוֹן הַקְּדוּשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל.

,

הקדושה העליונה, שהיא יסוד הצדקות המופלגה הרוחנית, היא כשרון גאוני, מוטבע ביסוד החיים ושרשי הנשמה. מובן שיש מקום לרצון החפשי לפתח את הכשרון הזה, וגם לטשטשו, אבל ביסודו הוא כשרון, ולא רק רצון פשוט. הצדיקים הגדולים, גאוני המוסר וגאוני הקדושה, הם דרושים לעולם הרבה יותר מהדרישה של כל בעלי החכמות היפות והעליונות, כתכונה ופילוסופיא, שירה, ועוד.

יש תכונה מיוחדת לכנסת ישראל, לגדל בתוכה צדיקים איתני עולם. הצדקות במרומי חסידותה תוכל לצאת אל הפועל בשכלולה רק על פי ההכרה של האחדות האלהית וטהרתה, ודעה עליונה זו יסוד חיי האומה היא, על כן היא מוכשרה לגידול כשרון זה. ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

התפשטות אור הקדש באדם.

יא

אור הקודש מתפשט בתחלה על כח הדבור, שנעשה כולו נובע ממעין החיים של הקדושה, המפארה בהוד יפעת חכמתה וזוהר חייה, ואחר כך מתעלה גם כן חוש השמיעה, שכל הנשמע מצטרף לאור גדול, טהור וקדוש, ואחר כך האור מתפשט על חוש הראיה, וכל מראה עינים מתקדש ומתעלה, ומביא חשבון עולם ברור וצלול, וחיים קדושים עליונים וברכת ד' נשגבת להביא טובה לכל אשר יביט בעיני הקודש, עין ד' אל יראיו למיחלים לחסדו, ואחר כך כל תנועה, וכל רגש וזעזוע נעשה מלא חן וכבוד עליון, עד המדה העליונה של הופעת אור קודש גם על כל קניניו, על כל מה שמשתמש בהם, מקצו חמורו, וכל אשר לו.

אמנם להחיות מתים על ידי המשענת זאת היא מדה של צדיקים לעתיד לבא, ואלישע רצה להופיע אור קודש זה, בעולם הזה, ונדחה הדבר עד עת קץ.

ונצוצי אורות מזה באים לישרי לב, מעין עולם הבא, ותחית המתים באה על ידי אליהו זכור לטוב, אשר באדרתו צפון כח הקודש לשפוך רוח נבואה, ולעשות פלאות, בצעקת איה ד' אלהי אליהו.

ולא יפול רוחנו בקרבנו מבקשות גדולות,
 כי לא על צדקותינו אנו מסיקים תחנונינו. כי על רחמיך הרבים,
 ד' אלהי אבותינו, אלהי ישראל.
 ואם מרבים אנו לחשוק ולשאוף,
 הלא גם תשוקה וחשק מרומים זה אך מידי אביר יעקב לנו הוא,
 ומשם רעה אבן ישראל.

התפשטות הקדושה בָּהוּה.

יב

הקדושה הולכת ומתפשטת בעולם,
 ברז גדול היא עושה את מעשיה, היא מטהרת ומאמצת את רצונו
 של האדם, ומכשרת אותו, שיהיה כלי מעשה לשכלול העולם,
 החיצוני והפנימי, והיא מעלה את הרצון האנושי למרומי
 שכלו המעשי והעיוני.

אם יציאת מצרים תעקר ממקומה, אם העבר
 איזה פעם לא יהיה לו תפקיד עיקרי, להחיות את הרוח, יהיה זה
 באופן שכבר כל תמציתו יהיה מסור בההוה, כל
 הניצוצות הנשמתיים יהיו קבועים בנזר העתיד, בהיותו להוה,
 שהם עלו מתהום העבר, בעת שהוא היה רק הצנור העקרי,
 שחי הרוח בעולם נמשכו על ידו.

התנוצצות הקדש בעולם.

יג

אורות הקודש, שמתנוצצים באיזו נקודה, צריכים תמיד להעריך את ערכם, איך הם מתפשטים בגניזה בכל המרחב, והולכים בשבילים נסתרים וזרמים חבויים, עד שבאים להתגלות באותה הנקודה המאירה.

קדושת האדם שבישראל, הרי היא חבויה בכל האדם הכללי, באנושיות כולה, בעומק הגניזה, והיא הולכת וזורמת, על ידי כמה דרכים עמוקים, סבוכים וגנוזים, עד שבאים לידי הגילוי של ההארה בנשמת ישראל.

קדושת המקום מלאה כל העולם, אבל חבויה היא ועלומה, והולכים שטפי הקודש המסתתרים ושואפים אל מקום התגלותם, עד שבאים לידי גילוי בארץ ישראל, ראש עפרות תבל, ומשם לנקודת הקודש, בית המקדש, ואבן שתיה, מציון מכלל יופי אלהים הופיע.

קדושת הזמן מתפשטת היא על כל אורך הזמן, ברוך ד' יום יום, והולכים קוי אורי הקודש ונמשכים בצורה מסותרת, עד שבאים לידי הבעה וגילוי בזמנים המקודשים, בקדושת השבת, תחלה למקראי קודש, בתור קדושה מקורית, שהיא משפעת קדושה על העולם ועל ישראל, ובקדושת הימים טובים, בתור מקבלי שפעת הקודש, על ידי ישראל דקדשינהו לזמנים.

דוגמת הארת הנשמה שבחושים, עין רואה ואזן שומעת, שלא ממקורם הפרטי הם לוקחים את אורם, אלא אותה הארת החיים, השוטפת מאור הנשמה, להחיות את הגויה כולה, מקנה איכות חיים של ראייה ושמיעה, שעל ידי התפרצות הכח, בבאו עד הנקודה היותר מוכשרת לגילוי, יוצא הוא אל הפועל, בתור ראייה בעין ושמיעה באוזן.

וכיוצא בו בכל המון הגילויים שבעולם, בארצות ההיסטוריא, בין המתגלות בצורה טבעית, בין בארצים פלאיים, כל הבא בזמן מיוחד איננו כי אם התרכזות, של גילוי, להמון כחות שהיו כבר אצורים בגניזה, ונתעכבה פעולתם עד השעה המוכשרת להבעתם.

ה ח י ד ו ש ה ו א ב ש ם , בהתגלות בביטוי ובפרסום,

אבל העצמיות לא נתחדשה, מעת היותה שם אני.

למען ציון לא אחשה, ולמען ירושלים לא אשקוט, עד יצא כנגה צדקה, וישועתה כלפיד יבער, וראו גוים צדקך וכל מלכים כבודך, וקרא לך שם חדש אשר פי ד' יקבנו.

עוֹלָם הַקֶּדֶשׁ וְהַחֵל

אַמְתִּיּוֹת הַקֹּדֶשׁ וְצִרְכּוֹ.

יד

בְּשֵׁנִי סַעִיפִים רִאשִׁיִּים צִרִיכִים אֲנִי לִהְיוֹת עֲסוּקִים
 בַּחֲקִירַת הַקֹּדֶשׁ, בִּיסוּד הַסְּפָרוֹת שֵׁלָה, וְהַתְּגַלּוּתָהּ בַּהֲמוֹן הָרַחֵב,
 וּבַהֲתַעֲלוּתָהּ בַּהֲכַרְתָּם שֶׁל בְּעַלֵּי הַכֶּשֶׁרוֹן וְאֲנָשֵׁי הָרוּחַ.
 הַסַּעִיף הָאֶחָד הוּא מַעֲנִין אֲמִתִּיּוֹת הַתּוֹכֵן שֶׁל הַקֹּדֶשׁ,
 בְּבִיאוֹר זוּהָר אֲמִתּוֹ, וּבִירוֹר וְדֹאוֹתוֹ. וְהַסַּעִיף הַשֵּׁנִי הוּא מַעֲנִין
 הַצּוֹרֵךְ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, עַד כִּמָּה הַהֲתוֹדְעוֹת שֶׁל אֲמִתּוֹ שֶׁל
 תּוֹכֵן הַקֹּדֶשׁ מִיִּסְדָּת כָּל מוֹסָד טוֹב, וְעַד כִּמָּה כָּל בֵּינִין מוֹכֵרָח הוּא
 לִהְיוֹת נִשְׁפָּל, וְעוֹמֵד לִהְיוֹת מִתְקַעֵקֵעַ עַל יְדֵי הַהֲחַשְׁכָּה שֶׁל אֹר הַקֹּדֶשׁ.
 וּמִמֵּילָא תוֹלֵד בְּקֶרְבָּנוּ הַיִּדִיעָה הַחִיָּה, אֵיךְ שֶׁהָאֲמִת וְהַצּוֹרֵךְ
 הֵמָּה בָּאֲמִת מֵאוּחָדִים בִּיסוּדִם. וְהַתְּעוּגָה הָאֱלֹהִי שֶׁל הַתְּגַלּוּת
 אֹר הָאֲמִת בְּבִהִיקוֹתוֹ, עִם עֲצֻמַּת הָאֲמִת בִּיסוּד בִּטְחוֹן עֶזוֹ,
 הוּא בָּאֲמִת עֲנִין אֶחָד, וּמוֹשָׁג אֶחָד, הַמַּצְטִייר לְעִרְכִּים
 רַבִּים וְשׁוֹנִים רַק עַל פִּי הַהֲרַצָּאָה הַדִּיבּוּרִית, אֹדוֹת הַגּוֹוֹנִים
 הַמְּרֻבִּים הָאֲצוּרִים בִּיסוּד הָאֲמִת, שֶׁמִּמֵּלֵאִים אֶת כָּל הָעוֹלָמִים כּוֹלֵם
 חוֹסֵן וְתַפְאֶרֶת נִצְחִים.

ישות הקדש.

טו

בקטנות הדעת מונח ארס פנימי, שנדמה על ידו, שכל הנתקה מן החול אל הקודש היא דחיה מישות אל אפסיות. ואף על פי שההודאה החיצונה מנגדת לזה מצד קבלת האמונה, שמסעדת את כל כושל, גם הנשפל בקטנות, בכל זאת בעצמיותה של ההכרה חסר זה היסוד המאיר, המזהיר את נשמת האדם בתוכיותה, שעל ידו הנשמה טבועה כולה בהכרתה העליונה, שכל הנתקה מן החול אל הקודש היא בריחה מחורבן ואפסיות אל הישוב המילוי והישות הכבירה והאיתנה, אל חיי החיים בעוצם מקוריותם, והזרמת שפעתם ההומיה, מלאת המנוחה והעז.

מתוך הכרת הגודל הזה, בהוד תיאוריו הנצחיים שאינם פוסקים, מתגדלת התפלה בתכונתה, ומוצאה היא את מטרתה בביטויה, וגיילוי חייה. התמלאות המאויים נעשים לה דבר נטפל. כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי.

נקודת הישות, העולמית הכללית, ונקודת היש הנשמית של האדם העולמי, אחת היא. ההבדל שבין הכרת העולם בתור חזיון ריק, צללי צבעים וצלילי קולות מתעים, ובין הכרתו בעומק המילוי והישות ההויתית, תלוי בגודל העליה העצמותית של הנשמה.

שהיא בעליה עולה וכל העולמים עוֹלִים עמה. מעומק התהו והאפסיות לרום הבנין והישות המוחלטה. אור הדעת, הפועל, היוצר והמחיה, כשהוא נשאב במהות, כבר יש לו עמדה עצמית. היצירה אינה חזיון שוא, כי אם פעולה ומציאות מוחלטה. חזון העולם בתור פעולה יצירתית, שהאדם אחוז בו כולו, הרי הוא נותן לו את ערכי הגודל והשיגוב כולם, לו ולעולמים כולם.

וכשנעמיק בדבר, נמצא, שכל משאת נפש חיצונה, כל חכמי הגוים וכפ' מלכותם, כל מה שהוא עומד בהכרתו ועומק חשקת עצמיותו מחוץ לההספגה של העוצם, האור המלא כל, המרום מכל, מקור אור עליון, אשר תחתית הדרגתו היא ההבטאה של אור אין סוף, הוא הכל באמת חזון שוא, ומקסם כזב, שאין פדות לאדם ממנו כי אם בריחה מוחלטת מכל משא של ישות כוזבה, כדי לבוא להמנוחה הנכספת של האפסיות האמיתית. והמנוס אל הישות האמיתית, אל החיים במנוחת האמת שלהם, אינו כי אם בעומק עליוניות זו, שאמונת ישראל, רוחו, נשמתו, שאיפתו, מדעו, וכל תקותו, וכל תקות עולמים בו נתונה. כל הגוים כאין נגדו, מאפס ותהו נחשבו לו. ואך כך אל ואין עוד. ואין מבלעדי מושיע. ואשם דברי בפין ובצל ידי כסיתך, לנטע שמים וליסד ארץ, ולאמר לציון עמי אתה. להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא.

בנין הקדש.

טז

מהן הדבר הנוטל את טעם החיים מההגיון העליון. מהו הענין המרעיל את הנפשות. שלא יחוש את נועם הקודש. את אור ד', ולא יבססו את כל מעשיהם ושאיפות חייהם על פיו. רק אותו הדמיון המתעה. המראה את הוד האצילות בצורה שוממה. ואת כל המהומה שבחיים בצורה מיושבת ובנויה. מה שהוא השקר היותר מסואב שבעולם.

אכן זאת היא עבודתם הקדושה של אנשי לב. לחשוף תמיד בלא הרף את המעין הרוחני. לחוש בלב פנימה ולגלות לאחרים את ההוד ואת ההדר. את העז ואת ההויה האיתנה והמבונה של החיים האציליים. אשר מקור חייהם הוא אור הקדש. המתרפק על האהבה העליונה. אהבת ד'. בזיו טהרתה ועצמת אורה. מתוך הכרה זו נגוהות יצאו. והחיים יטהרו. והאומה בכללה תכיר את מטרותה. את רז מלחמותיה בכל ימי התולדה הארוכה והמסובכה שלה.

אז תכיר ותדע. כי על קו הנבואה. על משקל רוח הקודש. ועל בסיס החיים של תורת אל חי. בכל דרכיה ומעשיה. בכל חיי היחיד והצבור שלה. בכל השקפות עולם שלה. אך בהם תמצא אשרה. ועל ידם תעמיד את יסודות תחיתה. וכונניות מוסדי שובה אל ארצה ואל תיקון לאומיותה.

עולם הקדש והחל.

יז

יש עולם של חול, ועולם של קודש, ועולמים של חול ועולמים של קודש, העולמים סותרים זה את זה. כמובן הסתירה היא סוביקטיבית. האדם בהשגתו המצומצמת אינו יכול לפשר בין הקודש ובין החול, ואינו יכול להשוות את סתירותיהן, והן אמנם מיושבות ברום עולם, במכון קודש הקדשים.

הרמת החל לקדש.

יח

כשיוצאים מעולם הקודש אל החול, או להיפך, בלא הדרגה, מתארע לנשמה מה שמתארע לגוף וחושיו כשהם יוצאים מן ההיפוך אל ההיפוך, מאפלה לאורה, מחמה לצינה, צער ולפעמים גם נזק. שתי הגנות ישנן נגד היזק זה, או לסדר את היציאה בהדרגה מקודש עליון לקודש תחתון ממנו, וכן הלאה, עד שבאים אל התוכן של חול, זאת היא מדת כל אדם. אבל עוד מדרגה יותר עליונה נמצאת, והיא הרמת כל החול כולו אל הקודש. זאת היא מדת המעולים שבצדיקים, והמדה הצפויה לעולם בעתידו הנשגב, ביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש לד'.

התעלות הכל לקדש.

יט

ההבדלים הם בכלל היצירה. ההבדל בין קודש לחול.
עובדות הן. ששטוש צורתם הוא חורבן. ההתעמקות
בהבנה והרגשה בענין הבדל זה הוא מקור לפרי רוח מרובה.
אמנם אחרי כל אלה משיגים בדעה ברורה, שכל אלה הם
דברים עוברים, וההתעלות של הכל לקודש, ולאחזה,
להשויה ולעדינות, הוא הרעיון הנצחי, החי תמיד בכל רוח
נדיבה, והזהירות של ההבדלות הנם דברים שוטפים ועוברים,
נובעים מחיי שעה.

הרעיון הכללי של ההשויה, שהוא יסוד טובת הכל
ואהבת הבריות הזכה, הולך הוא במערכי הרזים בהעלאת הניצוצות,
המפוזרות בכל עמקי הקליפות, וברעיון הגדול של התהפכות הכל
לקדושה גמורה ומוחלטת, על ידי עבודה הדרגית שאינה פוסקת,
של חסד, שלום, משפט, אמת ורחמים.

בנין החל לקדש.

כ

אי אפשר לומר כלל שתהיה עין הנשמה צרה בהגוף, אף על פי שהענינים שהם שואפים אליהם ופועלים בהם ובונים אותם נראים כרחוקים זה מזה. וכן אי אפשר שנשמת הנשמה, הרוח האצילי העליון שהוא מחיה את הנשמה, תהיה עינו צרה בהנשמה, אף על פי שהיא מוגבלת וירודה לגביה, כמו שהגוף מוגבל הוא וירוד כלפי הנשמה. וכן הוא הדין בכל ההוה ובכל ההנהגה, הכללית והפרטית. האישית והצבורית, זהו דרך החיים. כשרואים אנו אנשים מתגברים לאחוז מגמות גופניות, או חילוניות, והם עסוקים בבנין האומה, והתבל, ואנו מרגישים שיסוד החיים ומקור ההצלחה נתון הוא בתוך התפקידים העליונים, לא בבנין החמרי, כי אם בהרוחני, ולא בהרוחני החילוני, כי אם בצדדיו העליונים המקודשים, קודש הקדשים, אל ירע לבנו בכל המפעלים הללו. אל נעלים עין מהצורך הגדול להתבססותה של נשמת הנשמה, אל הנשמה ואל הגוף, ואל הסתדרותם הטובה, כלומר הצורך של הקדושה העליונה, האידיאלית, האצילית האלהית, אל הבסיסים של הרוחניות החלוניות, וזו האחרונה אל הגופניות וכל פנותיה, ובהתאחדות הכחות כולם יהיה הבנין שלם.

קְדוּשָׁה מַחֲרַבֶּת וּבוֹנָה.

כא

י' קְדוּשָׁה בּוֹנָה, וַיֵּשׁ קְדוּשָׁה מַחֲרַבֶּת, הקדושה הבונה טובה גלוי, והמחרבת טובה גנוז, מפני שהיא מחרבת כדי לבנות מה שהוא יותר נעלה ממה שכבר בנוי. המשיג את סוד הקדושה המחרבת יכול הוא לתקן כמה נשמות, ולפי גודל השגתו כך גדול הוא כח תקונו. מהקדושה המחרבת יוצאים הלוואים הגדולים, המביאים את הברכה לעולם, מעלת משה בעל היד החזקה, ששבר את הלוואות.

נ' שאין נפשו משוטטת במרחבים, מי שאינו דורש את אור האמת והטוב בכל לבבו, אינו סובל הריסות רוחניות, אבל אין לו גם כן בנינים עצמיים. הוא חוסה בצלם של הבנינים הטבעיים, כמו השפנים שהסלעים הם מחסה להם. אבל האדם, מי שנשמת אדם בקרבו, נשמתו לא תוכל לחסות כי אם בבנינים שהוא בונה בעמלו הרוחני, שאיננו פוסק תמיד מעבודתו הזריזה. לפעמים הרעיון עולה למעלה, מתאווה בענינים רבי הכללות והטוהר, אז מתחלשים ביותר הענינים השפלים, היותר פרטיים, האחוזים במסעדי הדמיון, והמשפטים הרגילים, וכל חלקי הטוב והקודש, שהיו אחוזים בהם, מתרופפים, והאדם נשאר משתומם, עד שיוברק לו אור יותר בהיר, שיבנה את הריסתו הרוחנית. בנין יותר נעלה, ויקח גם כן את כל מעמקי הטוב והקודש, שהיו נתונים בתוך אותם הענינים השפלים והשטחיים, ויבנה מהם עולם חדש, עולם מלא אור גדול.

מערכות הקדש והחמר.

כב

בנטיות הקודש שבעולם, אנו מוצאים את תכונת הנטיה המוטבעה בטבע הנפש, גם בצדדיה החמריים והשפליים, אלא שעל גביהם מתגלה אור הנטיה היותר עליונה ואצילית. וככה הולכים הם המצעדים, וגבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם, עד כדי היפעה האלהית, באור פני מלך חיים, דברי אלהים חיים, אשר לתורת חיים, הנטועה בעם הקודש, העומד להתהלך לפני ד' בארצות החיים. או בהקשר הנורמלי של המדרגות, התכונה השפלה הטבעית, המוטבעת בטבע החמרני של האדם, אובדת היא את תכונתה, והיא בטלה ברוב האור העליון שלמעלה ממנה, כמדת שרגא בטיהרא, וכנר לפני אבוקה, וכספה בים הגדול. אמנם מסייעת היא אותה הנקודה השפלה, המוטבעת בנפש התחתונה, לעזו את עצמת הקודש, ברדתו אל מערכות החומר וחושיו, ופועלת היא בזה את פעולתה גם על כל אצילות היפעה, שהמדות העליונות יושבות עליה, כחמרא דיתלב על דורדיא, המועילה לקיומו ואמוצו.

בתכונת החיים אשר לאומות העולם מקשקשת היא הנקודה הטבעית הזאת גם כן. את צורתה היותר מהולמת לנחלת גויים מצאה על ידי המינות, שיצאה מהלאה לגבול ישראל, להיות לכח אמוני בעמים רבים. אבל כאן נפרשה הדורדיא מכל יין הלבנון.

והנקודה החמרנית בתקפה הירוד והמגושם מוצאה את ביטוייה בהתאמה לתוכן של אליזיות מנוסחה, שלפעמים נתמה על החפץ של הריח החריף אשר לבקשת הקודש שנוצד ממנה, אבל מיד נרגיש ריח של בשר, והבשר הולך הוא ומעביר את צורתו, ובשר קדש יעברו מעליך, עד שמתהווה לבשר חמורים השווה אמנם במשקלו לבשר אדם, והמשקל הזה, התכונה ההשווית המקרית, לכאורה היא הגורמת שעקבתא דמשיחא מתגלה גם כן על רכיבתו של חמור זה, שבאמת איננו חמורו של משיח עדיין, שהוא עתיד לבוא במהרה בימינו בקרוב, כי אם טולא דכופתא דחמריה.

והצללים הללו הולכים הם ונסים, לפי תוקף הארת השמש, שמשו של יעקב, אשר זרחה בעבורו, לרפאות את צלעתו, שפגע בה שרו של עשו, כשנדמה לו כתלמיד חכם מעבר מזה, וכליסטים מעבר מזה, ויעקב אשר האמת היא מנת חבלו, קרא שם המקום פניאל, כי ראיתי אלהים פנים אל פנים ותנצל נפשי, כי פודה ד' נפש עבדיו, שהיא מוארה תמיד באור חיי רוח ד', המופעת במלא יפעת נשמת צור כל העולמים, אל אלהי ישראל, הנגלה בחזון אצילי, כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר.

מִלְחַמַּת הַקֹּדֶשׁ וְהַטֶּבַע.

כג

׀ן התנועות העכשויות מתברר בזה, שהקודש עצמו, אור העולם, העומד למעלה מהטבע, מהגופניות והחברתיות, תובע הוא, מהעולם בכלל, ומישראל הפזור והשבור בפרט, את הדקיון של הטבע, הפשטות, הבריאות, הנורמליות שבחיים, בהרגשה, בשכל, בהתפעלות. מתקרבים אנו אל כל תביעות הטבע, מתלכלכים אנו בזהמתו, אין מוצא להגן כי אם על ידי הארות גדולות, על ידי הופעות נשמטיות אלהיות, מגלות רזי עליון, מדיעות האגור בסתרי חושך. בקירוב אל הטבע יש שנאת הקודש הרגיל, הצורך את הטבע, המשדד את מערכתו. הקודש הרגיל, המורגל מאז להתהלך עם הטבע בקרי, אוגר הוא את שארית כחו להלחם עם הטבע, אבל לוחם הוא עם הטבע שלו, כושל הוא ונופל במלחמתו. הטבע המתנשא לתבוע את דקיונו, שנעור על ידי תביעת הקודש הגנוזה בקרבו, מתנשא עם כל שלילותיו, שונא הוא את הקודש, גם הטבע שלו, גם את הדודו יפיו ובריאותו, פה נופל הטבע, ונכשל במלחמתו. לויתן ושור הבר, שניהם נופלים במלחמתם, ונעשה מבשרם סעודה יפה לצדיקים. מי שלא נשקע בהבלים, לא זנו עיניו אחרי קניגאות של אומות העולם, המשחיתות את תפארת הנשמה, את הוד אצילותה וטהרת מדותיה,

הרי הוא זוכה ומזכה לראות קניגיון מלכב זה, עומד הוא ממעל לשניהם, גבריא'ל בכח אל עליון, מעורר את המלחמה, צור עולמים בהגלות אורו וקודש עליוניותו גומרה, העשו יגש חרבו. רואה היא הנשמה, הנזונה מלחמה הפנימי של תורה, את הכחות הבהמיים, שביבשה ושבים, מתאבקים, לוחמים בקצף, מתנפלים זה על זה, כל אחד חושב, אני אכבוש הכל, אבל לא לדגי הים, ולא לבהמות הרים הנצחון, כי אם לקורא בשם ד', והוא ימלט, וימלט הכל.

גבורת הקדש.

כד

מן שאין הצדיקים וטהורי הלב שבעולם מכירים יפה את התפקידים של העולם הגשמי, על ידי ההתעלות שלהם וההתרחקות של חפצם מכל עניני החומר, אף על פי שגורם להם בפנים ידועים התרוממות נפשית, מכל מקום לעולם הוא גורם ירידה והשפלה, ומההשפלה של העולם חודר רוח של השפלה אחר כך גם אל אותם הגדולים עצמם. ואפילו אותו הריחוק, שהם מתרחקים מידעת הרע הגמור והזוהמא של הטומאה, גם כן הוא גורם ירידה לעולם, אלא שהם מצד עצמם נמלטים מפח היקוש של הזוהמא, כיון שהם מעבירים ממנה את עיניהם. אבל סוף כל סוף

אותה הירידה שההתגברות של הזוהמא גורמת לעולם על ידי מה שהיא אינה מתחלשת על ידי אותה הידיעה שהיו טהורי הנשמה יודעים אותה, שאז היו מתאמצים לשברה ולכלותה. היא חוזרת ופוגעת בהם, והם סובלים מזה מועקה כללית.

אמנם כל אותו המעמד עומד הוא רק כל זמן שלא התעלּו קדושי העולם למצב הגבורה האלהית העליונה, שאז יראה של פחדנות כמוסה בלבבם מפני הכרת החמריות, וקל וחמר מפני פגישת הרע, והם מוכרחים להתבודד בגנוי קדושים, ולהניח את העולם עם זוהמתו להתפשט, כפי הטבעיות הגסה שלו.

אבל כאשר יבא להם התור העליון, ועל ידי האור הגנוז שבתורה ודעת קדושים יתעלּו למדת הגבורה הנאדרה בקודש, אז לא יפחדו עוד, לא מהכרת החומריות וכל תפקידיה, ולא מפגישתה של הטומאה עם כל זוהמתה. כי בטוחים שבכל מקום שיסתכלו שם בעיני קדושת גבורתם, החומר יתעלה, ויתעדין בעדין קודש, והזוהמא של הטומאה תכלה, ותכנע כולה לפני אור הקודש, ואז יתגדל ויתקדש שם ד' אל אמת, ומאסל ומחשך עיני עורים תראינה, והיה ד' למלך על כל הארץ, והאלילים כליל יחלף.

אֶחָד הַרוּחָנִי וְהַגּוֹפְנִי בְקֹדֶשׁ.

כה

בַּדְּעוֹת הַיוֹנְקוֹת מִן הַחוּץ, כִּשְׁהֵן מִתְרומֶמֶת אֶל
הַתּוֹכֵן הַרוּחָנִי, הִרִי הֵן עֲזוּבוֹת אֶת הַתּוֹכָנִים הַמַּעֲשִׂיִּים
וְהַמַּמְשִׁיִּים לְגַמְרִי, מִפְּנֵי שֶׁאֵין כָּחַן יִפָּה לְכַלּוֹל הַכֹּל בַּאֲגוּדָה אַחַת.
בִּאֲשֶׁר הֵן עֲצֻמֵּן הוֹלְכוֹת מִמְּקוֹר שִׁכְבֵּר הוֹפֵרד, מַסִּיגִים שֶׁהוּצֵאוּ
מִחוּץ לְמַעֲרַכַּת הַחַיִּים הַמְּלֵאִים, הַכּוֹלְלִים כָּל עוֹלָמִים, וּבִאוֹתָן
שֶׁהֵן יוֹנְקוֹת מִמְּקוֹר הַקּוֹדֶשׁ, כֹּל מֵה שֶׁהֵן יוֹתֵר מִתְעַלָּוֹת,
הַכֹּל מִתְעַלָּה עִמָּן, וְהַגּוֹיּוֹת וְכָל כַּחוֹתִיהֶן, מִכַּשִּׁירֵיהֶן
וּצְבִיוֹנָן, מִתְעַלָּה וּמִתְקַדֵּשׁ עַל יְדֵיהֶן, וְהַעוֹלָמִים בְּכָל מַמְשִׁיּוֹתָם
הֵנָּה מִתְעַדְנִים עַל יָדָן, ד' חֶפֶץ לְמַעַן צִדְקוֹ יִגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר.
וְכָל מֵה שֶׁהַחוּץ הַנִּמְשָׁךְ מִמְּרוֹמֵי הַקּוֹדֶשׁ
הוּא מִכוּוֵּן יוֹתֵר לְעֻמַּת יִשְׂרָאֵל, הוֹלֵךְ הוּא שִׁיגוּבוֹ וּמֵאֲגֵד אֶת
כָּל הַתּוֹכָנִים הַמַּעֲשִׂיִּים בַּחַיִּים, אֶת כָּל הַבְּרִיּוֹת בַּפּוֹעֵל,
אֶת כָּל הַעוֹלָמִים בַּצִּיּוֹר, אֶת כָּל הַתְּקוּוֹת וּמִשְׁאוֹת הַנִּפְשוֹת הַכֹּלְלִיּוֹת
וְהַפְּרִטִּיּוֹת, וּמִחֲבֵרָם יַחַד לְטַפּוֹס כִּלְלִי, שֶׁלֹּא יִפּוֹל צְרוּר אֶרֶץ.
וְנִשְׁאָרִים עוֹמְדִים מִחוּץ לְגוֹפֵא קְדִישָׁא הַכִּלְלִי, הַנִּרְאֶה
כְּמֵרָא אָדָם, רַק אוֹתָם הַצִּלְלִים הַכְּהִים, חֲלוּשֵׁי הַחַיִּים וְהַמְּצִיאוֹת,
שֶׁלֹּא יַעֲצְרוּ כַּח בַּסְּנִימִיּוֹת לְהַכְלִיל בַּהֲחִטִּיבִּיּוֹת הַמִּיּוּחָדָה וּמֵאוּחָדָה.

והם מראים בהפרדם ביותר את החטיביות העליונה של האחדות הרעננה, המחיה כל ומתעלה בכל, ומרוממת ומעלה את כל בחיים התולדותיים, החברותיים, האמוניים והמחשביים. מופרדים על כן משלמות הצביון אותם הרעיונות, הנלחצים מתוך רוחניותם החולנית, לטשטש את הממשיות המאוששות, איתניות המציאות בכל ערכיה, בנין האומה הישראלית ותקותיה, השלמת העולם, העמדת החיים בכל ערכיהם על בסיסם, עד כדי עומק האמת של שיבת ישראל לארצו, תיקון העולם בתחית המתים, והעברת רוח הטומאה מן הארץ, גדולת היש כולו מעשה ידי יוצר כל, יהי כבוד ד' לעולם ישמח ד' במעשיו.

והם הם תולדותיהם של אותם הרוחות, המפחידות ומסערות את הרוח המיושב, שאין להם גוף, ויסוד הכללה גופנית בעצם מהותיותם, לא מפני עילויים, אלא מפני חסרון השלמתם. והעקא הפנימית של חסרון היסודי היא המארה הדבקה בהם, שתכונת ההיזק והחבלנות היא קשורה בצביונם, הם הם מזיקי עצמא.

ושכלולם של ישראל בבנין בית המקדש, האמנם ישב אליהם את האדם על הארץ, שכלל את צביון הדעה המתנשאת למעלה מן הגיון מצומצם, ובשיר של פגעים נתקדש, לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם, מדבר באפל יהלך מקטב ישוד צהרים, והכל סייעו בבנין בית המקדש, נזיו של עולם ושכלולו.

אותן הדעות עצמן, שכשהן הולכות לצד הרוחני שבציור, מתוך צמצום החול שלהן, אינן יכולות לאחד את כל היש בחוברת, והתוכנים המעשיים והיסודות הגופניים משתלפים מהן, כמו כן כשהן יורדות אל העפר, מתקשרות בסדרים המעשיים ובהערכות הגופניות, מיד נשמטים מהן כל תוכני הרוח, והשיקוע העפרי מתגבר עליהן, עד כדי שנאה והכחדה של כל קדוש ונשגב, ושני ההפכים מתגלים בעומק צורתם, ושניהם להפסד וחבלה, להפרדתה של שלמות החבור הכללי של שמים וארץ, של כל עז וכל הדר.

ואור הקודש מתאדר על הכל, מתגדל על כל כל, ובמקום ירידתו לעמקי התחתיות שם הוא מוצא את כל מרום וקדוש, ובמקום עליתו למרומי שפירי גבוהים שם הוא מוצא שורש כל אשר ירד ונשפל, אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, אשא כנפי שחר אשכנה באחרית ים, גם שם ידך תנחני ותאחזני ימינך.

והסקירה הזאת, הרוויה מסללי האמת הנצחיים, היא העומדת לעד ומעמדת עדי עד את שם ישראל, כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני כן יעמד זרעכם ושמכם.

נצחון הקדש בעולם.

כו

סוף כל סוף ינצח הקודש את העולם.
 החשבונות הפשוטים, שגם לבבות של ילדים מרגישים באמתתם,
 הם הם יהיו יסודות החיים, ומפי עוללים ויונקים יוסד עז.
 העולם הנצחי, הרוחני, השכלי הקיים, יהיה ראש כל המאויים,
 והבסיס לכל עוללות בני האדם. המדות הטובות בשרשן העליון,
 שהוא הולך ומתעלה עד שהוא בא אל הערפל אשר שם האלהים,
 הן הנה אשר יהיו למוסדות לחיי החברה, המשפחה והיחיד,
 והדעות שהן אבות למדות הטובות, והמוגים המתלדים על ידי
 סדרי חיים כאלה, שהם מתאימים עם יסודן של המדות הטובות,
 הם הגורמים שעצם השמות וכחות החיים ומקורותיהם יתעלו,
 יאירו ויתגברו.

ומתגברים המקורים, ומתברכים המעינות,
 ומתעדנים העולמים, ושמחות הנשמות בגן עדן, וצוהלים הרוחות
 במכונם, ונולדים אנשי סגולה עטורי חסד, ומתארכים החיים בשקט
 וחסדה עדינה, ונפטרים מן העולם מלאי עז ושבעי ימים, והולכים
 למנוחת עולמים ועדני נועם, ומופיעים ממרומי עדנם אור וחיים
 גם במרכזי החיים הגופניים.

והולך העולם ומתבסס, והולכת התרבות ומתרחבת, והולך הדעת ומתעלה, ומקשיבים קול אלהים בהדר, ורואים הוד החכמה והחסד, ומכירים יופי העולם וטובו, ובאים להדר ולפאר ליוצר עולמים בשפתי אמת, ומתאזרים בגבורה להרבות עצמה וחיים, ומטהרים את החיים מכל זיהום, ומישרים את הלבבות מכל מעקשים, ומתרוממים לגבהי רום, ומתחברים עם מלאכי עליון ושרפי קודש בלא פחד ורתת, ומשתגבים בשיגוב אלוה נורא הוד, ומתפארים בפאר בטחון ושלות נצח, ומתרחבת האורה, לשירה, לחכמה, לגבורה, לתפארת ולעז, ובריות נעשות חביבות זו לזו, והשלום הולך ונבנה, ביחידים ובלאומים, ומתרחב גם על כל חית השדה וכל רמש הארץ, על צבאות עליונים ותחתונים, כלו אמר כבוד.

מאמר שני

הַחַיּוֹת הָעוֹלָמִית

כי טל אורת טלך, ישעיה ב"י.
נטיף טלא כל יומא לאתר דאתקרי שמים,
וביה זמינן מיתיא לאחייא לזמנא דאתי.
ומההוא טלא מתקיימן קדישי עליונין.

רוחא נפיק ממוחא סתימאה ואקרי
רוחא דחיי.
אדרא רבא ואדרא זוטא.

החיות האלהית העולמית הוא שפע עליון,
הנקשב, כגילוי אותיות רוחניות, בנשמת האדם, הדבק
בחי העולמים.

נשמת העולם, האצילית, היא רוח החיים,
המרכזיים, האורגניים, והרצוניים, שהם שוטפים ושואפים,
למקור החיים עד העולם.

החיות האלהית העולמית.

א

אין אור אלהים, הממלא את העולמים כולם, מחיה ומרוה אותם מדשן נועם עליון של מקור החיים, הרי הוא נותן חיל בנשמות, במלאכים, ובכל יצור, לחוש את פנימיות תחושת החיים.

ונטפי עדנים הולכים ומטפטפים ומשפרים את החיים כולם, והמציאות כולה יש לה בשביל כך אותו האור והוזהר, המבהיק עליה מאוצר הטוב של מקור חי העולמים.

הזיו החי בעצמו מופיע הוא בהודו על כל, ועיני כל פונים אליו, ומושבעים רצון מיד אל עליון זאת הפתוחה, היצורים העליונים שביצירה, ברואי מעלה ומטה מתענגים, ושלות עולמים רעננה הולכת ומפעמת בנחת רוח בקרבם, מביטים הם אל מקורם וינהרו.

אבל לפתע פתאם מתגברת התשוקה הנלהבה בחיי הזיו האלהי עצמו, להתעלות באהבת עדי עד למקור זיום, לאור חייהם, שפעת ההכרה והחיים מתעלים בתוך הזיו ממעל לכל ערך עולם ויצור, הערך התחתיתי של הזיו המחיה הולך ומתעלם, כל רישומי שפעת עדני עולמי עולמים הולכים ומתשטשים, החיים נבלעים במקורם.

והיצירה כולה לאה וצמאה. אין פתח לשערי אורה.
אין צנור לזרמת חיי קודש וטוהר. אין דרך ללשד טללי אורות.
וגבורי כח. נשמות עליונות. צדיקי עולם. כאריות שואגים בצמאון
נפשם. ומלאכי שלום כהמות גלים יהמיון. בשקיקה גדולה להתגלות
אור אלהי עולם ונועמו. וכל העולמים כולם צחי צמא שואגים.
הבו אור. בעטוף נפשם.

ומקור היצירה ממקורו העליון ביסוד מקור החיים
מופיע להשביע ברוב צחצחות ממקור האהבה העליונה.
בשפעת חיים חדשים וברב טוב ועושר שב זיו החיים. שכינת אל.
להיות חוזרת ושורה על כל היצורים. והחיים שבים ברב פאר והוד
למהלכם בתוספת מרובה. מרב עונג דישון אהבת עולמים.
שהופעה מקרבת אלהים עליון בעומק זיו חי העולמים.

השפעת העליון.

ב

שפעת המחשבות, כשהולכות מלמעלה ממקור עליון.
היא גורמת את המהלך להופיע המון דבורים והנהגות. הדרכות
ויצורים. בצורה הממלאה אושר את כל המוכשרים לקבל לפי
תכונתם ואפשריותם. זוהי הצורה היותר ברוכה. מעין דוגמא של
מעלה, שבהשפעות הרוחניות. המדה העליונה מתמלאה. שפעת הטוב
מתנשא. העושר העליון מתגדל. בתפנוקי מלכין יושבים.
מזיו ההופעה יוצרים, וכל המתקרב מתקדש. וכל דבור מלא קודש.

מלא חיי עולמים, וכ"ה הגה ברוך הוא ממקורו, וכל תנועה וכ"ה ניד, כ"ה נעימה וכל דקדוק נאצל ממקור עציון.

הרוח העציון המלא עולם, המצומצם בגדלו, והדר תפארה, גם הוא בעציו העציון, בשאיפתו האין סופית, בהיותו המושלמה, הוא המרים את כ"ה שורש היצור. רוח העולם ברוח עציון מת אחד, משפעת הברכה הכל מתמלא. הנשמות של כ"ה בריות ושל כל עולמים מתמלאות נחת, עמים מתברכים, חכמים וסופרים מתעטרים במחשבות שלום וברכה. כל רוח מלא תקוה נעימה. הבטחון האלהי, שלומו ואשרו, זיו תענגיו וגאון קדשו ממלא את הכל, ובריקת הזוהר עצ"ה מהלכי החיים הולך למישרים, ישוב העולם מתפאר בכל עמקיו ורומיו, התשוקה הנחמדה להתרומם מעל כ"ה זמנים, להדבק בערך הנצח והודו, ממלאה את הכל, ומתנשאת לכל לראש. שרי קודש שרים, מזמרי ומירות מנעימים, טללי שמים מתברכים, לשד חיי ארץ מתנעם, צמח האדמה עולה לברכה, פרי הארץ לגאון ולתפארת, אהבת החיים מתעדנת, ודור נו"ד בא בזיון תפארה, בקודש ובושם טוהר, מחומש בכל כשרון ומהודר באוצר גבורה, מעדנת עולם הבא, ומראש הררי קדמי עולם, ממקור שעשועי אל עציון ביסוד החכמה והתבונה הרת עולמים, וארחות המוסר, הכל יונק ומתברך.

מי יוכל לפאר את יוקר שעות עציונות הצ"ה, שהן באות ושוטפות באורן. אור תורה הוא מחולל אותן. אשרי העם שככה לו.

שפּע החיים.

ג

בתוך הדעה והאמונה, הציור והרגש, אשר לאדם, משתפכים הנחלים האדירים של החיים הרוחניים, של ההויה, ההולכת ושופעת, עד שהיא באה בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה, בשני מהלכיה, אל ההויה הנכבדה של אוצר החיים, המגולם בחזוניתו והמצויר בפנימיותו. האדם, ברוממו את דעתו, את אמונתו, את ציורו ואת הרגשתו תמיד אך למעלה, בעושר הרוחניות וכביריות החיים השלמים וטובם, הרי הוא מרחיב את אשד הנחלים.

שופעים הם שפעים עליונים ממעל ושפעים תחתיים מתחת, אלו יורדים ואלו מתגברים ועולים. והכל חי ורענן, הכל שש ושמח, ושדרות רבות מלאות חיים, ממולאות דעת ורגש, מלאות חשק ושאיפה, הנן מתמלאות אור ותפארת, אהבה ורוח נדיבה, והברכה נושאת את פריה לכל פלגותיה, שמים וארץ וכל מלאם מתברכים.

הרוממות העליונה היא הרוממות המוחלטה אשר לדעה, אמונה, רגש וציור, בעז האלהי, באמצעים אלהיים, של תורה, מצוה, תפלה, דבקות, קדושה וברכה תמימה. כל תנועה מאוצר חיים זה, המכוונה מול הרוממות האלהית, על ידי כוונות של תלמוד, חפץ, דבור, מעשה, משלה אור עולמים היא מחדשת. אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה.

ההתאמה לשפע אין סוף.

ד

מקור הגלים הרוחניים, בנפש היחידית ובעולם. הם באים מפני ההתאמות הפנימית, שהכל מתאמץ להתאים אל שפעת אור אין סוף. וברגע אחד מבריק האור, והחיים מתפשטים מפני הרצון המתמלא והשביעה של הטוב, הבאה מהשגת ההתאמה אל הטוב הגמור של אור אין סוף, ונחת רוח שוטף והולך בכל השביצים והארחות של החיים וההווה כולה. ואחר כך באה מיד ההכרה, כמה הכל חושך הוא ומחוסר כל ערך לגבי אור אין סוף, ואיך תהומות אין קץ מבדילים בין תבורא והנברא, ואיך ההתאמה הרצויה היא נראית בלתי אפשרית, ואז הכל מתיבש ומתרוקן. ומתוך דכדוך נפש זה, ומתוך הכרה עמוקה בהאפסיות של הכל, והכליות של מקור הכל, וחוזק המציאות העציונה של האור העציון, חיובו ובהירותו הולך וממלא את כל חדרי נפש רוח ונשמה, והצער של הצעירות, ההתבטלות הגמורה, מצחצח הוא את היש, ומרחיב את הגבול, ואפשרות ההתאמה לאור אין סוף חוזרת להיות מבטחת את הרוח, והולך האדם ועולה, ובטחון נשמתו ונצח חייו הולך ומתחזק, ומתעלה הוא עילוי עציון, עד שהוא מכיר שברונו וכאותו, והוא שבור ומתיאש, ומיד שב הרוח, וחוזר ומאיר, רצוא ושוב, כמראה הבזק.

ההקשבה העליונה.

ה

הגלים העליונים פועלים על נשמתנו בלא הרף. תנועות הרוח הפנימיות שלנו הרי הן תוצאות מאותן ההמיות שהכנור הנשמתי שלנו הומה, מתוך הקשבותיו שהוא מקשיב את הד קול האצילות העליונה. אף על פי שלא נדע עד מה, ואין בידינו לא לפרט, וקל וחומר לסכם, ולא להקציב את הענינים, שההמולה העליונה עסוקה בהם, בכל זאת הננו מקשיבים הקשבה כללית, קול דברים אנו שומעים. אף על פי שאיננו מאזינים חתוכי אותיות, ופירודי מלים, כל עמלנו התורני והמדעי הוא רק לברר מאותו הקול העליון, שהולם תמיד באזננו הפנימית, כמה שאפשר, ברורי דברים, למען נוכל להציגם לפנינו ולפני זולתנו, בצורה המביאה לידי מעשה, ולידי עיון מסודר ומעורר כראוי.

הקשבת שפע התעלומה.

ו

מקשיב הוא הגוף את צלצלי הנשמה ממעל, חש הוא את שפע התעלומה, איך הוא הולך ונוזל, איך הוא מפיק קרנים מלאי זיו גדול, איך הוא חודר ויורד עד שבא אל החוש המילולי, איך הדבור דופק, והוא סופג אל תוכו את התמצית העליונה, איך שהחיים הולכים ונשפכים בתוך כל ניב שפתיים.

הוא מקשיב וחרד, שומע ומתגבר, יודע הוא שעוד רבות עליו לעבוד, עליו להתאמץ ולהתחזק, עליו להרחיב את גבולי האור והקודש, עליו להמלא גודל, אמונה, ענוה, גבורה וחיים, ודבר ד' יודע לו.

חיי האותיות.

ז

כשהמושגים העליונים מתלבשים בהגיונות קצובים ובאותיות דבוריות, אנו רואים בהם את הנשמה ה ת ו כ י ת לבושה בגוף חי ופועל, שכל מי שמתדבק בהצד החי של התוכן מקבל הוא שפעת חיים אפילו על ידי המגע הרוחני שלו עם האותיות והדבורים בעצמם בצורתם הקצובה. ומי שהוא מסתכל רק על הערך התמונתי שבהנוסח, המורכב בעיניו מחומר ורוח, שכל אחד מהם הוא עומד בפני עצמו, לא די שישפיל שפלות חומרית אם הוא מקשר את נפשיותו בהאותיות לבדן, אלא שגם ברצותו לקשר את עצמיותו בהרוח המחיה את התוכן, לא ישפיע הרוח עליו שפעת חיים, מפני שהוא מכיר אותו בצורה כזאת שאין בה כח להחיות את אחרים, וכיון שאינו יכול להחיות לפי השקפתו את גופו, כלומר את אותיותיו וקצת הגיוניו הדבוריים, קל וחומר שלא יוכל להחיות את אחרים. על כן רק אז יגלה אור החיים שבהתכונים המקודשים, כאשר יוקחו בתור נושא קדוש, שיש בו כח אלהי להחיות וליצור יצירות ועולמים.

אותיות רוחניות.

ח

כח החיים מלא הוא אותיות רוחניות.
 שהן מתנוצצות בו מעולם המלא זיו עליון. שמוצאים קיים קטנים
 את מרכוס בהיותו של האדם.

והאותיות, בין המחשביות, בין המבטאיות, רק מקצה
 התחתיתי שלהן הן מורגשות, והמון חיים עליונים מלאי זיו
 ותפארת כלוא בהן, ואצור בקרבן, ויותר מזה לאין קץ קשור בהן
 למעלה למעלה. כל מה שלומד האדם יותר, הרי מתגלה אצלו חלק
 מהאותיות העצמיות שלו, שהם מקורי החיים
 שבכל היש.

הדבור מתנוצץ הוא מהחפץ, שהוא אור חיים מלא.
 החפץ מקושר עם הציור והשכל, והם כולם אורות חיים
 מאירים, לוקחי לב בחמדתם, שואפים להשתלם בהכרה של
 התרוממות אל כבוד אל חי, שאין קץ לחמדת נועמו.
 מה טובו ויפו נועמי עדניהם של חסידי עולם, כרותי
 ברית אלהים, ההולכים תמיד בדרכיו, וצמאים לאורו, המחיה את הכל.

המעין המלולי.

ט

זרם גדול של הופעות מתפרץ אל תוכנו מהעולם החיצוני, מסביבה שלנו, והן יוצרות בנו ציורים, דוגמת גרעינים באים מבחוץ נקלטים בשדה ומצמיחים. זרם עוד יותר גדול הולך ופורץ תמיד מבפנים, ממעין נשמתנו, היוצר יצירות, מצייר ציורים, בונה עולמות. אלה הזרמים תמיד נפגשים הם זה בזה, משתתפים הם בחוקיהם, ומתנגדים הם בתכונותיהם. החכוך התדירי של כחות איתנים הללו בתוכיותנו, יוצר בקרבנו את אור היצירה המלולית, ושפעת כח הולך ודופק על אורגני המבטא, וצמחים משותפים, מחבורם של שני הזרמים, הפנימי והחיצוני, הולכים ונצמחים. ודבורינו הולכים ושוטפים.

הציור הרוחני מכה גלים, פועל בעצמו ועל עצמו. כשמתחברים הכחות, ונזנקה היא האצילות הרוחנית מלאת הציורים, המזרמת תמיד את חדושיה, כמעין שאינו פוסק,

אל האורגן הבשרי, פועלת היא על מרכז החיים, וראשית התפצלות העורקים המבטאים, והחזון הפנימי הולך ופורץ, עד שבא ניב שפה, והמעין הוא בתחלה מלא, אוצר המחשבה נדחק מהמון ציוריו, ותאות ההבעה דוחקת, ומרוב עושר נברא הניב, ונפש חיה היא רוח ממלא.

העופות המסוגלים ללימוד מבטאים אין בהם אותה הסגולה היוצרת, לא התרוממו אל המעין המלולי, שעומד ברום עולם, רק כלי קבול קטן יש בהם, המכשיר את אורגניהם למבטאים, הבאים מהשפעת האדם החיצונה עליהם. אבל הדבריות בעצמה סגולה, לא במבטא נמצא אותה, כי אם במציאות הציורית, ההולכת ופוריה גם טרם שבאה היכולת המבטאית, כלומר קודם שכבש הרוח הפנימי את הבשר המגולם, ושיעבד אותו לציוריו האידיאיים.

הַשְׁפַּעַת הָאָדָם בְּעוֹלָם.

י

כַּשֶּׁאֲנַחֲנוּ אומרים, שהאדם לא לבד שהוא מושפע מהעולם כולו, אלא הוא משפיע עליו, והשפעתו היא השפעה כבירה עצמית, כללית ורוחנית חיובית, כלומר לא רק אותה ההשפעה החלקית, שאנו רואים שהאדם מכריח כחות הטבע להשתמש לצרכו, הקיטור, האש, המים, החשמל, וכאלה עושים דברו, כי כל זה הוא רק בחלק מוגבל ושטחי, כי אם העצמיות אשר להעולם, בכל מילואה ובכל הקיפה, מתיחשת אליו יחש של שעבוד ושל קבלת השפעה, ככה תאמר תורת הרזים, ובהיותנו אומרים ככה, הרינו גוזרים לומר שיש מזיגה עצמית בין הנשמיות שהיא פועלת בעולם כולו לנשמיות של האדם.

וכשאנו אומרים, שהאדם בהתעלותו, כשרואים ששם יד נקרא עליו, יראים ממנו, שבעלי חיים וכחות הטבע מוכנים לעבדו, עם אבני השדה בריתך וחית השדה השלמה לך, כשבני אדם פראים חזקי מצח נכנעים מפני הוד אצילות שבנשמה מלאה חכמת אלהים, וכבוד מוסר שדי ויראת שמים, הכל מוליך אותנו למקום אחד, שלא יש נשמה בודדת, גרגרית, גדועה, בהויה כולה, אלא הכל מחובר משורג וארוג, וכשהגודל מתבלט,

הניצוצות הקטנים מתלבים, מרגישים הרגשה טמירית מעצמיותם. שיש כאן נשגב ונערץ. אם לא היו בקרבם קוים יחושיים להנשגב והנערץ, לא היו מרגישים כלום.

אין אנו לפי זה דנים לומר, שנשמת הבהמה כלה היא לגמרי, ולא שאור החיים, שבדומם הוא נרדם, ובצומח נייעור קצת. ובחי יותר מעט. הוא דבר קרוע מגודל הכל, אלא הכל הולך ומצטרף, ועץ החיים גדול ונשגב הוא. עפיה שפיר ואנבה שגיא, תחתיה תטלל חיות ברא וצפרי שמיא.

הגלגל הגדול של החיים, של האושר והטוב, זרוע הוא על כל גדותיו כוכבים מאירים גדולים וקטנים, לרבי רבבות אין קץ. וסדר נעלה ומשטר ויחס נפלא ביניהם נמצא. החכמה הגדולה, שזוקקים אנו לגדולה מוחלטת, שהוד אלהים מיוחס לנו, והוא כולל את הכל, והיחס בכל ערכיו, בחבתו, בהערצתו, בחידור הבנתו, בהתפעלות החיים הרוחניים מיוקר ערכו שלמעלה מכל הגה של ערך שמתבטא, בתפארת של עבודת שמים, של יראה ושל אהבה, של סילוד ושל חרדה, לכל מה ששם ד' נקרא עליו, הכל עולה בסדר שלם ומחוטב.

צֶרֶוֹר הַחַיִּים וְהַדְּבָקוֹת.

יא

הצורך של הדבקות האלהית, במחשבה ובחשק הלב, שהוא יסוד האמונה בחיים, שהוא בא ודופק בחוקה בהרגשת הנשמה המוכשרת לזה מצד דרכי חייה, מדותיה וידיעותיה, צורך זה מקורו הוא בהתאגדות הכללית, שצֶרֶוֹר החיים הכלליים אגוד הוא ביחד. ועל פי מדה מיוחדת הקרבה הזאת מאגדת את הנשמות של כל פרטי ישראל ביחד, ובמדה יותר רחבה את כל האדם יחד בכללותו, באגוד הצלם האלהי הכללי, ובמדה יותר מורחבת מתאגד ביחד כל צֶרֶוֹר החיים של כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, תוצא הארץ נפש חיה למינה זו נפשו של אדם הראשון, ובמדה המתרחבת ביותר, עובר גבול האחדות על כל המצוי, כל הנברא, הנוצר והנעשה, ומיסוד האחדות שבצורות הכלליות הללו, שהוא דבר של מציאות בפועל, בא הצורך העליון לקרבת אלהים ולדבקות עליונה. שבאמת לא את עצמיותו לבד האדם מעלה ברוממותו המקודשת, בעת אשר חדות אלהים עליונה תמלאהו, בעת שרוח הקודש מקשקש לפניו כזוג, ולבו מלא על כל גדותיו אהבה לכל היצור, כי אם את הכל הוא מעלה, את כל הנשמה, כל החי, כל היש.

וכל נשמה יותר עליונה מרגשת בעתים יותר תכופות
את הצורך הגדול הזה.

וישנם אדירי אמונה גדולי נשמה שמעולם אין עליה
עליונה זו של דבקות אלהית, מאירה ושמחה, סרה מאתם.
והם הם יסודי העולם, מדריכי התבל, משכלליו ומיסדיו,
המרבים בו שלום ואושר. וכל הצדדים של ההטבות והעליות
למצב החיים, כל העצות הממלכתיות, הספרותיות, הכתתיות, וכדומה,
אינם כי אם קטעים קטנים מגדולת פעולתם של גדולי נשמה הצו,
שאור החיים הגדול שלהם מצד עצמו ממלא את העולם כולו
תקון ואורה. ובזכותם המחשבה שבאדם הכללי חיה ומתהפכת
לכח פועל ומרבה להטיב, לשפר ולהעלות את החיים הלאומיים
והאנושיים, הכלליים והפרטיים, דרגה אחר דרגה, אל מעלתם העליונה.
בי מלכים ימלכו ורזנים יחוקקו צדק, בי שרים ישרו ונדיבים
כל שפטי ארץ.

זיו החיים.

יב

אומרת לנו הרזיות, בעולם מלא של אור ושל חיים
אתם שרויים.

דעו את הישות הגדולה, את עשירות המציאות,
שאתם תמיד נפגשים בה. הסתכלו בגדלה, בתפארתה,
בדיקנותה ובחברותיותה.

היו מחוברים להלגיונים החיים, הפועלים תמיד
כל זיו ותפארה. בכל פנה שאתם פונים, עם דברים חיים וקימים
יש לכם עסק, תמיד אתם פועלים פעולות נמרצות, בשיג ושיח
עם משאות נפש ויקרת חיים רעננים. בכל פעולותיכם אתם נפגשים
בניצוצות מלאים חיים ואור, שואפים ומשתוקקים לעלות לרום רמים,
אתם עוזרים אותם והם עוזרים אתכם.

זיו החכמה שאתם משיגים אין זה צללים קלושים של
איזה זהרורית רוחנית, שאין בה כלום, עד שתבוא הדרישה
והמדעות אליכם, אלה הם בני עולם עומד, המתודעים אליכם,
השולחים לכם ממרחקים בשורות טובות, ידיעות משלומם
ומצבם האיתן, ובשלומם לכם שלום.

כשאתם מתעלים הנכם מתרוממים אל סיעות יותר עליונות.
אל סביבות יותר נהדרות.

והכל חושק הומה ושואף, בסידור נאדר בקודש,
ונאזר בתפארה. כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם,
כי באור פניך נתת לנו ד' אלהינו תורת חיים.

בְּשֵׁמֶת הָעוֹלָם

נשמת העולם.

יג

מזהירה היא נשמת העולם, מלאה הוד ויפעה היא, מלאה חיים, גנוזי נשמות, אוצרות רוח הקודש, מעיני גבורה, גדולה ותפארת.

הננו מתנשאים בגאון למרום נשמת העולמים, חי העולמים. מה נהדר המחזה, באו התענגו, באו רוו נחת, התעדנו בעדנים. טעמו וראו כי טוב ד'. למה תשקלו כסף בלוא לחם ויגיעכם בלוא לשבעה, שמעו שמוע אלי ואכלו טוב ותתענג בדשן נפשכם.

ישנם דרכים שעל ידם הנשמה של היחיד ושל העולם מאירה היא באור גדול ומשתלמת בצביונה. וישנם דרכים כאלה שעל ידם היא מתמוזגת עם יתר הכחות, ועם החיים בכלל, לשפרם על ידי מיוזגה, לעדנם ולהקנות להם מאושר האצילות שלה. ופרטיהם, בהבדלים הדקים שבין אלה הגדרים, והצדדים המעורבים ששני הכחות יחדו משתמשים בהם, רבים הם לאין חקר.

נפש ההויה.

יד

כשם שמדברים בחכמת הנפש, בפסיכולוגיה, מצד השירה והפיוט שבהסתכלות פנימית במעמקה, ובמדע מצד הופעותיה בחיים הגלויים, כן מדברים באצילות האלהות בתור נפש ההויה, מצד ההסתכלות השירית שברוח הקודש, באור הפנימי, ומצד המדע האלהי, בהופעות הסדרים, המעשים והחזיונות, בכלים. והנשמה עצמה מתעלה היא מחוקי הפסיכולוגיה המתגלים, והאצילות האלהית היא ממעלה הבריאה.

כל הנסתרות אנחנו צריכים לציירם ביחש להתקבלותם בשכלנו וכח המדמה שלנו בהיותו מואר מאור השכל, ובזה אנו נכנסים להשער החיצון של כל הידיעות החמודות בדברים שהם למעלה מן החושים. ואחר שיבוסס לנו הציור איך כל הדברים הם נמצאים במציאות רוחנית אמיתית ביחש לציורינו השכליים, אז יכולים אנו כבר להרחיב את גבול מדענו על המציאות הרחבה של הרוחניות ממעל להיתנו. אבל אם לא נבא בהדרגה מהציור הפנימי שבקרבתנו אל העולם החיצון, לא נמצא כלל מה שאנחנו חפצים מההשגות הרוחניות.

הַאֲצִילוֹת הָאֱלֹהִית.

טו

כִּמְהָ נֶאֱמָר הִיא הַמַּחֲשָׁבָה הַסּוּדִית עַל דְּבַר
הָאֲצִילוֹת הָאֱלֹהִית, בְּתוֹר מְקוֹר כָּל הַהוּיָה כּוֹלָה,
כָּל הַחַיִּים, כָּל הַיּוֹפִי, כָּל הָעוֹז, כָּל הַצֶּדֶק, כָּל הַטּוֹב, כָּל הַסֶּדֶר,
כָּל הַהִתְעַלָּוֹת. מֵהַ גְּדוּלָּה הִיא הַשְּׁפָעֶתָה שֶׁל מַחֲשַׁבַת אִמָּת וְזֹאת
עַל כָּל מַהֲלָכֵי הַחַיִּים, כִּמְהָ עוֹמֵק שֶׁל הַגִּיּוֹן עֲלִיוֹן יֵשׁ בָּהּ, כִּמְהָ
הוּד נֶעֱרַץ שֶׁל מוֹסֵר, וּמִבּוֹעַ שֶׁל יִצִּירַת נִשְׁמוֹת עֲלִיוֹנוֹת, קְדוּשׁוֹת,
כְּבִירוֹת וְטְהוּרוֹת, יֵשׁ בָּהּ.

הָאֲצִילוֹת הָאֱלֹהִית, הֵיוּתָהּ, מֵהוּיָה אֶת הַכָּל,
אֵין קֶץ לְחֹפֶשׁ שֶׁלָּהּ, אֵין סוֹף לְאַחֲדוּתָהּ, לַעֲשֵׂרָה וּתְמוֹתָהּ, לְזוּהָרָה
וּשְׁפָעֶת כַּחוּתִּיָּה וְגוֹנִיָּה. כָּל יְמֵי הַשִּׁירָה, כָּל פְּלָגֵי נַחֲלֵי הַהִכְרָה,
כָּל עוֹזוֹ הַחַיִּים, כָּל הַשְּׁחֹק וּשְׁמַחַת הָעֵדָנִים, הַכֹּל מִמֶּנָּה הוֹלֵךְ וְנוֹזֵל,
בְּכָל הִיא מִשְׁפָּעֶת אֶת הַדֶּרֶךְ נִשְׁמָת נִשְׁמָתָהּ, בְּכָל מוֹרֵד עֲמוּק
עַד עֲמֻקֵּי תְהוֹמוֹת מִגַּעַת הוֹפָעֶתָה, כְּבוֹדָה וְתִשְׁוָעָתָה.
הַרְצוֹן הַתְּמִיּוֹם וְהַבְּהִיר שֶׁל הָאָדָם כִּבְרָה הוּא תוֹפֵס קֶצֶה זִיוָהּ,
הוֹלֵךְ הוּא וּמִתְעַלָּה, מַעֲלָה עִמּוֹ אֶת הַכָּל, כִּלּוֹ אִמֵּר כְּבוֹד,
לְבִיתָךְ נֶאֱמָר קִדְשׁ ד' לְאַרְךְ יָמִים.

נשמת העולם הפועלת.

טז

הנשמה החפשית ודאי שרק היא מגלמת את הגויה, רק נקודתה היותר תחתיתית, ועם זה היותר תמציתית מתוכיותה, היא הפועלת בתור פגישה וחדירה פנימית את המבנה הגופני. זה החלק הנמסר לאדריכליות הגופנית הוא נחשך מאורו החפשי, הרחב והמגוון ברב עשרו, והוא הולך ומתעלה בעיני הגידול, הגשמי והרוחני, הולך הוא ומתאחד עם מקורו הרחב, עם אוצר החיים של הנשמה המופשטת. ובהליכתו זו הרי הוא מתקדם, מתמלא חכמה וכשרון, עד שמלא תפקידו בא לו בהתאחדו עם מקורו, שמוסיף בזה שפעת כח לו ולמקורו.

כמאורע הנשמה ביחש לגוף ויצירתו, כך הוא המאורע בנשמת העולם כולו. ההויה בכל גדלה הרוחני והחמרי, בעת היצירה בהתפעלה, עד לא הוקמה הבריאה בתיאוריה, הנשמה העולמית החיה והפועלת היא היתה האדריכל פועל הבנין. בהתגלמותה של היצירה נשפל ונאפל האור של כח זה, המטפל בדחיית פעליה, ובשטף הדורות והזמנים הולכת הנשמה העולמית ומתבררת, הולכת ומתאחדת עם מקור הויתה נשמת כל היקום. גדר פרץ משובב נתיבות לשבת.

נִשְׁמַת הַחַיִּים הַמְּרִכְזִיִּים.

יז

ורואים אנו איך הנשמות צומחות. איך החיים באים לידי גילויים. מאוצר של מעלה, האורות מופיעים, קוי נוגה, זוהר עליון יורד כחוטי זהב, ממקום החביון מזהיר הוא למרכז המיוחד, שתנאי חיים ותנאי גידול מוכנים להם, ומתחת מתוך ערפל הבהו מתנוצצים רסיסים מוצלים, נאחזים על ידי תנאי החיים והגידול לעלות לרום היש, ובמרכז יועדו יחדו, והיו לנשמת חיים.

כה צץ ופורח הוא גן החיים, אשר לכל חי, ולאדם בהדר תפארתו. מה נחמד הוא גן אלהים זה, ההולך ומתבסס, הולך ומתעלה, הולך הלוך ומתרומם.

ואם תקופות ירידה גם הן שתו עליו, סוף כל סוף מפכה הוא מעינו החי, הולך הוא בבטחה אל אשורו, ואשרו אשר אין לו ערך וקצב הנה בא יבא, והיום הגדול, שהכל ימלא אור, הכל ישוקה עונג ועדן, הוא יפוח. וכבוד אלהי ישראל בא מדרך הקדים, והארץ האירה מכבודו.

רוח החיים ומקורו.

יח

למה לא נבין את רוח החיים הגדול המלא בכל היש כולו, בכל הבריאה, המוגבלת ובלתי מוגבלת גם יחד. למה לא ננשא את רעיוננו להביט באור הזוהר הגדול הזה, שאין קץ לעשרו, לאורו ותפארתו, ולמה לא נחוש שעם כל גדלו וחילו הרי הוא מכוון לפי המדה של מה שיש בו צד הגבולה, צד חשבון וצד סתירה, אבל המקור הנאדר בקודש, בכליל שלמות תפארתו, הרי הוא באין ערוך מפואר ונשגב מכל האיתניות ואור הקודש של רוח החיים אשר בעולמים כולם. והאידיאליות, העליונה, המשותפת לכליל תפארת הרוח הנובע ממקור אלהים חיים, להוסיף עז ועצמת אור וחיל ברוח החיים אשר ליצור כולו, מתאחדת עם האידיאליות הנשגבה של רוח החיים אשר במלא כל העולמים. וברוח האצילי אשר לחפץ החפשי של מעולה ומפותח שביצורים, כערכו של האדם בעולמנו, וכל דומיו, שהם יונקים מאותו הזיו והיסוד המאיר ומחיה ביקר תפארת, שם מתאחדת האידיאליות הקבוצה.

וצדק ושלום נשקו, וחסד ואמת נפגשו, אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף, וממאפלי הסתר בא אור בהיר לשכלולו של עולם ברור, שכולו אומר כבוד.

הבלתי גבולי והגבוליות.

יט

כיצד יוצאים האידיאלים הרגילים, המאירים את האופקים המוגבלים, מתוך האידיאלים הנשגבים, שהם עומדים ברום עולם למעלה למעלה מכל גבול קצב ומדה. האידיאלים הנשגבים בתעצומתם הם מתפשטים בכל ההמשכים כולם. גם הגבולים והמצרים כולם נכללים הם במדה בלתי גבולית בתוך המרומים הבלתי גבולים.

אמנם חוץ מההתפשטות, שהתוכן הגבולי, הכלול בהערכים הבלתי גבולים, מתפשט עד למטה מטה בתחתית הערכים הגבולים שבבלי הגבוליות, בעצם הבלתי גבוליות מצד עצמה כלול התוכן הגבולי, ודוקא אותו העתיד להיות גבולי גם בעמדתו בעצמו הרי הוא כלול בזיו הבלתי גבוליות.

וכשהתוכן הגבולי הפנימי הגנוז בתוך הזיו הבלתי גבולי מתגמר בצירו ועומד להיות יוצא בצביון גבולי, מתעלים הם כל הערכים המתפשטים של הגבוליות שבבלתי הגבולי ומתעלים למעלה למעלה, וממלאים הם זיו חיים גדול גבולי את הככר המוכן להחזקת התוכן הבלתי גבולי שעתיד להיות עומד לעצמו. ומתוך כך נעשים אותם הארחים של ההתפשטות הגבולית שבערך הבלתי גבולי מקודרים מהארת הזיו הנמשך בהם תדיר, והזיו הנוסף בתוך החביקה הבלתי גבולית. שהערך הגבולי, העתיד להתחשב בפני עצמו, מצויר שם, דוחק הוא את הערכים הללו לצאת מתוך ההבלעה הבלתי גבולית, ולהגלות בלידה גמורה על השדרה הגבולית. וערך זה נוהג בכל ענין. בכל עולם, בכל מדרגה, בכל אדם ובכל שעה.

חיי החיים.

כ

כשהננו נשאים על כנפי נשרים בעולם הרוחני נשמתנו מושכת אותנו לדבר ולהגות על דבר הכללים היותר כוללים, וכל הערכים שברוח בכל מקצעות חיו נעשים לפנינו מוצגים בחטיבה אחת, המתחלקת להמון מפלגות לאין תכלית, וכל המפלגות גם הן מתחלקות להמון שבילים לאין חקר, אבל כולם אחוזים וארוגים זה בזה, ומחוברים חיבור אורגני, שרוח חיים וכח חיים אדיר וגדול הולך בהם, רצוא ושוב כמראה הבזק.

והדברים הולכים ומתכללים, עולמים שונים מתאחדים, ומנוצצים זה לזה את ניצוצי אורותיהם, והכל עלו ושמוח ומלא חדוה, והקודש והחול זה מול זה עומדים, הבדלתם נכרת מאד, ועם כל זה הננו רואים ביניהם אהבה ואחוה, שלום ורעות, הקודש מתנשא ומתעלה, מתרומם בהדר שיגובו, ושופע ויורד וחודר מטה מטה בגדולת ענותנותו, והחול מתמלא עדנה ועז, ושמוח הוא להיות משמש לקודש, מתמלא מזיו הדרו ומתעטר בפארו, ורום עליון של שגיבת רוח חיי חיים הולך ומתגלה לפנינו, והעולמים מתתקנים, והנשמות מתמלאות ומתטהרות מפגיתן, ועל כל החיים ברכת אלהים עליון שפוכה היא, ומתוך מצולות המחשכים עולים הם לשבע בצחצחות עדנים, מלאי הדר הדרים, פאר ושבח לאל חי העולמים, מחיה חיים,

השמח במעשיו, ומשמח את כל בריותיו, בולֵּיפת שפעת נועם
 חסדי חסדיו, בעוזו גבורתם הנהדרה, באדרת קודש קדשים.
 אשרי העם שככה לו, אשרי הנשמה השוכנת בחביון אורה,
 המתלוננת בצלצח עדי עדיים, המוארה באור החסדים הנאמנים
 עדי עד.

הַתְּכוּנָה הָאוֹרְגָנִית.

כא

הַנֵּנוּ רְוֵאִים אֶת הַתְּכוּנָה הָאוֹרְגָנִית שֶׁ
 הַמַּצִּיאוֹת הַחֲמִירִית וְהַרוּחָנִית. בְּבִטְחָה יְכוּלִים אֲנוּ
 לְהַשְׁקִיף עַל הַיָּחַשׁ הַכִּלְסִי שֶׁל הַכֹּל, וּמִמֶּלֶא עַל הַפְּעוּלָה שֶׁהַכֹּל
 מִתְּפַעֵל מִן הַכֹּל, וְהַכֹּל פּוֹעֵל עַל הַכֹּל. אֵין לָנוּ אִטֵּם גְּשָׁמִי, וְלֹא רוּחָנִי,
 שֶׁאֵינָנו פּוֹעֵל וְנִפְעָל עַל מֶלֶא וּבִמְלֶא כֹל.

אֲמֵנָּה הַפְּעוּלָה הוֹלֶכֶת הִיא וּמִתְּפַשֵּׁת, הוֹלֶכֶת הִיא וּמִתְּחַשֵּׁשֶׁת
 בְּכָל אֲשֶׁר תִּתְּרַחֵק מִמִּרְכּוּזָהּ, וְהִיא מִתְּגַבֵּרֶת כֹּל אֲשֶׁר תִּקְרַב אֵל מִרְכּוּזָהּ.
 יֵשׁ אֲמֵנָּה שְׁחִלּוּף הַכִּלְסִים, הַתְּנוּעוֹת הַפְּעוּלָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם עַל יְדֵי
 חִלּוּפֵי תְּנוּעוֹת מוֹסִיפָה הִיא כֹחַ. זֶה מוֹחֵשׁ בְּעוֹלָם הַטֶּכְנִי,
 וּמְשׁוֹעֵר יָפֵה גַם בְּעוֹלָם הָרוּחָנִי לְכָל הוֹפְעוֹתָיו.

הַהֲבֵנָה הָאוֹרְגָנִית.

כב

הַהֲשַׁכְלָה העֲלִיוֹנָה, עַל דְּבַר הַמְצִיאוֹת הָרוּחָנִית, עַל דְּבַר הַשְׂכָּלִים הַגְּדוּלִּים, עַל דְּבַר כָּל הַהוּיָה הַנִּשְׁמָתִית בַּמָּלָא עוֹלָם, כַּשֶּׁהִיא מִשְׁתַּכַּלֶּלֶת, מֵרָאָה הִיא אֶת הַגְּדוּלָּה וְהָאוֹמֵץ, אֶת הַיּוֹפִי וְהַפֶּאֶר, אֶת הַבְּנִיין וְאֶת הַחִיטּוֹב שֶׁל הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים וְעִיצוֹם כְּבוֹדָם, עַד שֶׁהָאָדָם וְכָל כַּחוֹתָיו וְקִרְבָּיו מִתְקַשֵּׁר בְּזִיּוֹם.

וְעַם זֶה כַּשֶּׁמִּתְגַּבֵּר הַהֲבֵנָה הָאוֹרְגָנִית בַּגְּדֻלָּה, הָעוֹשֶׂה אֶת כָּל הַיֵּשׁ לְשִׁיעוֹר קוֹמָה רַבָּתִי, מִתְבַּרֵּר מִיד הַיֵּחַשׁ הַגְּדוּלָּה שִׁישׁ לְכָל הָעוֹלָם וּפִרְטָיו, מְאֻרְעוֹתָיו וּמִקְרָיו, הַלִּיכּוֹתָיו וְכָל עֲרָכּוֹ לְהָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים הַקִּימִים וְנִשְׁאִים. וְחֻלְקַת הָעֲמִידָה בַּמָּקוֹם הַקּוֹדֵשׁ אֲשֶׁר לְסוּד ד' מִתְגַּבֵּרֶת, וְהִיא נוֹשֶׂאת בְּרוּחַ הָאֵמִץ אֶת כָּל תּוֹכְנֵי הַחַיִּים, עַד שֶׁהַתְּנוּעוֹת הַחֲבֵרוֹתִיּוֹת וְהָאִישִׁיּוֹת כּוֹלֵן מִתְבַּרְרוֹת, שֶׁהֵנָּה קְשׁוּרוֹת בְּקֶשֶׁר אֵמִץ עִם הַתְּנוּעוֹת רַבּוֹת הַחַיִּים, גְּדוּלוֹת הָאוֹר וְהַזִּיּוֹ הָעֲלִיּוֹן, שֶׁל חֲבִיוֹנֵי הָעוֹלָם בַּסְפִּירוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת. וַיִּבֶשׁ וּכְמוֹשׁ נִרְאָה הָעוֹלָם הַמוֹגְבֵּל וְהַמְצוּמָצֵם שֶׁלָּנוּ, כָּל זֶמֶן שֶׁלֹּא יִפְתָּחוּ לוֹ הַשַּׁעֲרִים הָעֲלִיוֹנִים, כָּל זֶמֶן שֶׁלֹּא יִזְלְזוּ עָלָיו הַצְּנוּרוֹת הַחַיִּים, הָרֹמְמִים בְּעוֹ נִצְחָם, אֶת שֹׁטֶף לְשֹׁד חַיּוֹתָם, וְסוּד ד' לִירְאוֹ וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם.

ההשקפה השרשית.

כג

בכל בריה רואים את מסקנת החיים של שטח רחב מאד. של עומק ורום גדול ונעלה, ומתרוממת כל בריה למעלתה האידיאלית. לפי בהירות ההשקפה השרשית הזאת.

בכל רעיון, בכל התעוררות של חיים רוחניים, שאנו רואים בעולם, מתגלה לעינינו בריה נפלאה שבבריות, שהננו חודרים והולכים, הולכים ומטפסים לעלות אל המקוריות של מהלכי החיים והרשמים העמוקים, הרחבים והרמים, שהם הם הגורמים לאותן המחשבות והנסיות שתצאנה אל הפועל, ושתחזקנה את מעמדן.

וכשם שאנו מסתכלים ברעיונות המשוטטים בעולם ותופסים מקום בחיים העומדים מחוץ לנו, ותופסים אנו את יסודם השרשי, שהוא מתגלה לנו בצורה של גדולה, כמו כן אנו באים גם כן להסתכל במהלכי רעיונותינו אנו, בנסיות לבבנו והגיוני נפשנו, ואנו רואים בהם לא רק את עצמם, שהם הם עצמנו, אלא את כל המרחב הגדול, המסובך ומתענף, הגורם את היותם. ואז אנו באים מתוך ההסתכלות הצרה של עצמנו אל הסתכלות רחבה של מדת העולם, והחיים הפנימיים שלנו מתגלים אצלנו בסבותיהם המקוריות. ובהירות גדולה מופיעה אז במחזות נפשנו, על גוי ועל אדם, על שמים ועל הארץ, ועל כל המון ברואים לאין תכלית.

מקור הכשרונות.

כד

כל הכשרונות הנפלאים הנמצאים בבעלי חיים, שפועמים אנו משתוממים עליהם, והאדם לא יוכל להגיע להם לחקותם כי אם אחרי למוד גדול וארוך, וגם בכל זאת לא יוכל כי אם להיות רק קרוב לאותה המדה המכוונת שבכשרונותיהם, הם באים אליהם מפני שכל מדרגות בעלי החיים למיניהם, אורות החיים שלהם הם שברים של נשמה גדולה עליונה, מלאה חכמה וכשרון, שנתחלקה לסעיפים רבים, וכל סעיף במדתו מאיר בו אותו הצד הבהיר של הנשמה הגדולה, בעלת החכמה והכשרון המפליא, אלא שהיא במדה מאד זעירה, כספה מן הים, אשר בכל זה הרושם העצמותי של הנקודה, מצד שהיא באה מכללות יסוד חכמה וכשרון עצום ונעלה, אינו נמחק, ומוציא הוא אל הפועל את כשרונו על פי מעמק הגדלות של החכמה, על פי אותה המדה שהיתה קנויה עמה בהיותה עצורה ומקושרת בקשר חיים שלמים במקורה השלם, שהיה תכנית כליל חכמה, ערוכה בחשבון מדויק של דעת עליון.

נִשְׁמַת הָאָדָם וְהַבְּרֹאִים.

כה

נִשְׁמַת הָאָדָם, בהרחבתה, כוללת היא בתוכה את הנשמות הפרטיות של כל הברואים כולם. כל נפש חיה ניצוץ הוא מאור האבוקה הגדולה הכללית, נשמת האדם. רק למראה עינים, כל מין וכל פרט הוא מצוי בפני עצמו, העין החודרת רואה לבת חיים גדולה, מאחזת באדם הכללי, לכל פלגיו, שבתוכם חילופי מדרגות רבות, במדת האור והחום המתגלה, וכל בריאה גלמית מוכשרת היא רק לחלק קטן מאור זה המאיר בו.

והכל עורג וחותר לשוב אל האורה העליונה במילואה, להאחד עם נשמת האדם, להיות מואר באורה. והיא מתעלה בעפיפות רוחנית, מדושנה חיים ועונג, למקורה, לאוצר החיים, ששם עז וחדוה, שלמות מוחלטה, נצח והוד. כשאורה הפנימי של הנשמה מתגלה בכבודו, הכל שמח, הכל מרגיש, שהמכון, שאוצר החיים והאור שלם מתגלה בו, הוא אתם, והכל שמח ומתעלה. עם אבני השדה ברייתך וחית השדה השלמה לך.

הדמיון תופס את יסוד אחדות עליונה זו בתחלה, והשכל מבררו בסוף, ובאה המציאות הממשית ומראה את חילתו במקום שאור החיים הפנימיים הבהיק במלא אורו, בנסיים.

אשר נעשו לצדיקים, אנשי מופת בדור דור, שהאמונה המזוקקה יודעת לשמור את הרשימות החיות של האמת הגדולה, המתעלה מכל חכמת לב האדם וכל כשרונותיו בארחות החיים.

בנשמתו היסודית של נח נתגלו כל יצורי העולם, כל החיים כולם, הם באו אליו אל התיבה במשיכה טבעית פנימית, כהמשכת הענף לשרשו.

שקיקותו הפנימית העליונה להתהלך את האלהים התאימה עם נטיותיו לישוב העולם כולו, איש צדיק ואיש אדמה יחד בחוברת. כינוסם של שני כשרונות הללו ביחד הוא דבר מפליא, שבדורות יותר טובים היה מבהיק הרבה יותר.

אבל הנטייה האדמתית סוף סוף יש לה איזה משקל מכביד, שהאבות השליכו מעליהם את משאה, וכל משא החיים של המון יצורים, הכלול בנשמתם הגדולה והכללית, נתהפך לתוכן גדול ומאיר של נשמת אדם גדולה, הקוראה בשם ד' אף עולם, ומסוללת נתיב לדורות, ללכת בדרך ד' לעשות צדקה ומשפט.

חֲסִיבַת דַּצְחִ"מ.

כו

עומד האדם ותוהה. איזה צורך יש בכל המון המעשים והברואים המשוונים והרבים. ואיננו מבין איך הכל הוא חסיבה גדולה אחת.

החיים התרדמתיים שבדומם הם התחלת ברק האור, ההולך ומזהיר בתוך העולם הצמחני, מתפלג לאלפי רבבות קוים, מיוחדים ושוונים, באים הם עד מקדש החיים, ושם הם מתנוצצים כבר בעליצות, הולכים ועולים עד רום עטרת ברואי עולם, האדם, שכפ מהות חייו, זרמי אורותיהם, והתמדת הלך נפשו העולה למעלה, הם הם רק גלי ים גדולים, שהם הולכים ושבים מכחם של כל תנועות החיים שבמציאות, מראשית הקטנות של החיים עד גדלותם, מדומם עד המדבר.

אם מתפלא אתה איך תדבר, תשמע, תריח, תחוש, תראה, תבין ותרגיש, השב לנפשך, כי כל החיים, וכל הקודמים למערכתם, הכל שופעים עליך את כל הויותיך.

אין נקודה קטנה יתרה, הכל נצרך והכל משמש לתפקידו. אתה בכל מה שלמטה ממך, והנך קשור ועוֹלָה עם כל מה שנשגב ממך ועולה עליך.

הרצון הארצי החזק שאצל בעלי החיים, שאין להם הופעה שכלית גדולה, גם הוא מתחלש קצת מרעננות ואומץ היש שלו בדחיקת פעלו. על ידי אותו הקורטוב האידיאלי הרצוני הנכנס בתוכו, יהוא יונק את אומצו הגמור מתוך חיבורו עם עולם הצומח, שאין בו אפילו אותה ההפרעה המועטת של גילוי החיים. והצומח, עם כל זרמתו הבריאה, הבלתי מפקפקת, מסובל הוא מנדידה וטפול ציורי מוגבל, והוא מתרפא מחולשתו על ידי התבססות חיבורו עם העולם הדוממי, שבו נפש בעלת קביעות ואומץ עמידה תדירית. ופסגת החיים עולה היא באדם, ונחלשת הרבה על ידי החופש אשר לרצון, ומשיגה את אמוצה על ידי בסיסה וחבורה בעולם החי, המגושם.

והשדרות האנושיות לפי התפלגותן הולך משפט זה וחורזו בהן, הצד האידיאלי עומד להתמוטט מחולשה שבעדינות, ומשיג את תקומתו על ידי הביסוס שמתבסס הוא בהצד הממשי שבהויה.

וככה נעשים כל בראי עולם חטיבה אחת, ואומות ומפלגות, ובעלי דעות ואופיים שונים, בונים יחד עולם מלא, שהוא מלא עז והדר יחדו.

אִמּוֹן הַשְּׁדָרוֹת הַנְּמוּכוֹת וְהַעֲלִיּוֹנוֹת.

כז

אימוֹן רוחני מיוחד יש גם כן בכל ההויה, בפרטי הדומם, הצומח, והחי. אין ספק שבכל מקום שההווה המצימצמת של ההזרחה הפנימית שנתה פחות את המעמד הרוחני, אף על פי שהוא קורטוב קטן בלתי מפותח ומפורט, אבל איתן הוא שם, עזיז ותקיף, ומחסנו ישפיע על השדרות המפותחות שהן למעלה ממנו, כל השייך לשדרה נמוכה.

אין אנו יודעים לשער את הערכים של אימוֹן החיים ובריאות הרוחניות, שמשפיעים עלינו בעלי החיים האלמים, מפני שיתופנו עמהם בחיים. כבר נגלה כמעט לפנינו השיתוף הנפשי של אישי החברה הלאומית, ולבהירים יותר בהשקפתם, גם האנושית בכלל, אבל השיתוף הנשמתי עם כלליות החי עוד נעלם הוא, עוד לא יעזו שום חוקר נפש להביע את בטחונו בצירוף ידיעה זאת.

אמנם באות ההצעות הרחוקות, מעין חלומות, לפני המדעים המדויקים, לבשר את הופעתם. יכולים אנו כבר להנשא לאותו הגובה של ההתאחדות עם החי הכללי, ומשם עם ההויה הצמחנית והדוממת, עם תמצית החיים, עם זיק האור החי שבהם, הם משפיעים עלינו ואנו עליהם.

כל מה שאנו מדברים ממוסר וטוב, מחזיון ושירה, אינם כי אם הרחבות ניצוצות, שבמקורן הכמוס, בההויה האלמית לפרטיה, הן יותר עזיזות, יותר חיות באימוץ פנימי, אבל מצומצמות וצמאות להרחבה.

לא רק עם עמי הארץ שבנו, עם ההמון הרחב אנו מתייחדים. זהו כבר עובדא מוחשת, שרוב האידיאלים צריכים הם להיות משוקים מטל החיים של ההטבה הכללית ההמונית הרחבה, זיו החיים בה יחד עם הקבוצה כולה, ששם עור ופסח הרה ויולדת יחדו. אבל יותר מזה, עם אבני השדה בריתך וחית השדה השלמה לך.

הַרוּחַ הַהִמּוּנִי וְהָאֲצִילִי.

כח

האינטליגנציה חושבת שיכולה היא להפרד מעל ההמון, שאז תהיה יותר בריאה ברוחה, יותר אצילה במחשבתה. זוהי טעות יסודית, טעות שאינה מכרת את הצד הבריאי שיש בההכרות הטבעיות, בהרגשות הטבעיות, ובחוששים הטבעיים, שלא נתקנו, אבל גם לא נתקלקלו על ידי שום השפעה קולטורית.

הצד הבריאי של היושר מצוי הוא באנשים גסים יותר ויותר ממה שהוא מצוי במלומדים ומוסריים בעלי מחשבה. יותר מובהקים הם המלומדים בדברים הפרטיים של המוסר, בחוקיו ודקדוקיו, אבל עצם הרגשתו זאת היא מצויה באנשים בריאים טבעיים, שהם הם ההמון, עם הארץ.

ולאו דוקא בהרגשת המוסר השרשית עולה הוא ההמון
על אנשי הסגולה, גם בהרגשת האמונה, הגדלות האלהית, היופי,
החושיות, הכל אשר לחיים בדרך ישרה, בלתי מסוננת על ידי
הצינורות המלאים שכר אגמי נפש של הדעת וההחכמה,
הוא יותר בריא וטהור בההמון.

אמנם לא יוכל ההמון לשמור בעצמו את עצומו וטהרתו,
איננו יכול לקשר יפה את מושגיו, גם איננו יודע איך לעמוד
בקשרי המלחמה, בעת אשר הכרות והרגשות מתנגדות וסותרות
זו את זו נלחמות בנפשו מבפנים או בעולם מבחוץ. לזה צריך הוא
לעזרת גדולי התושיה, המישרים לפניו את נתיבות עולמו.
אבל כשם שמשפיעים עליו עצה ותושיה,
כך הוא משפיע עליהם חיים בריאים.

והצד המשותף של אצילי הרוח עם ההמון,
הוא הכח המקיים את שני הצדדים על מעמדם היפה, ומשמרם
מכל רקבון והתנוונות מוסרית וחמרית.

הנבואה, הבאה מהצינור האלהי, באה דוקא לשם מטרה זו,
של איחוד הרוח ההמוני עם הרוח האצילי,
המיוחד ליחידי סגולה. הביטויים ההמוניים מתלכדים בה עם
המחשבה האידיאלית של עשירי הרוח.

רוח החיים והרצון.

כט

אחדות ההויה מתגברת בתוכן ההכרה האידיאלית, כל מה שהיא מתעלה. רואה איש הרוח את החיים במלא היקום, רואה את הכח העטוף בכל אשר ישאב ממנו חיים לנפשו, ובכל אשר כל החיים חיים ישאפו.

החיים כמוסים הם ביסודות ההזנה, כמוסים במעמקי ארץ, יוצאים על ידי הצמיחה והגידול אל הגילוי, באים בתור מזון, מתאחדים עם בשר האדם ורוחו, מתגלה בהם התכונה הרוחנית, עוזו החיים, החופש והאור.

מי יאמר לנו שיש פירוד, מי יאמין להרגל ולדמיון הצר, שאין עילוי הנשמה עילוי הכל, מי יבהל מפני מרחבי מקום, מפני כתלים חוצצים.

ה ר ו ח ה ג ד ו ל ה ש ו כ ן ב ש מ י ש מ י ע ו ,
בהיכל הצדק והבינה, הוא נותן עז וגבורה, הוא העז והגבורה, הוא נותן חיים, והוא החיים וחיי החיים.

הרצון מתפתח על ידי עז הכח, הכח בא לידי גמרו ברצון. שכלול הרצון לצד הטוב, הרי הוא סוכם בקרבו את כל מלא החיים הכלולים במרחבי ההויה. חוזר הוא הרצון ומפזר את הטוב על הכל, מתפשט הוא החפץ של הטוב, הולך הוא ומזריח את אורו בחזרה ביותר עילוי, על כל המקומות אשר נוטל משם עז החיים.

והחיים, ההם כלים בגבול מה שאנו קורים חיים, הלא הולכים הם ומתפשטים, הטוב שבהם לא כלה ולא יכלה, לא ידע קצב לעילוייו והתפשטותו, ליפיו ועצמו.

כל תכונה של יושר, של מוסר, של קדושה, של גבורה ותפארת, הנה הם גילויי החיים של מילוי ההויה, שהם באים למעוזם בתור כלים, שהרצון הטוב עושה בהם את חפצו. הרצון הטוב, כשהוא מתגבר בעת שאיבת החיים, נותן הוא גרעיני האור, ההולכים ורבים, בהתחברם עם הכח החיצוני.

הרצון החפשי, המואר מהשכל העליון, הוא התמצית של ההויה, המתגלה בפנימיותה. וזאת היא נשמת אדם הראשון, בכל מילואה.

הַרְצוֹן הַגָּלוּי וְהַנִּסְתָּר.

ל

יש רצון גלוי בתוכיות הנפש, רצון הלב, ויש רצון מסותר בכללות הגוף. הרצון שבלב כשהוא מתגלה לטובה, בהארתו מוציא מן הכח אל הפועל את הרצון המסותר שבכללות החיים, וכאן נעשה מזיגה רוחנית נפלאה ויצירה גדולה.

ואור זה הולך וממשיך עליו את האור הטוב, את החיים הקדושים שבכללות ההויה, שהנם מלאים שאיפת קודש לנועם העליון של אור ד' בעולמו, אור השכינה, נשמת העולמים, הור האידיליות האלהית החיה בכל. ברוך כבוד ד' ממקומו.

כח החיים הקדוש האצור ברצון החפשי שלנו, כשהוא מתעלה בהוד נצח קדשו, הרי הוא מוסיף אומץ גדול לעושר הרצון שבהויה כולה.

והעולמים כולם בתור חטיבה רצונית מלאה חיים מתעלים הם, והעולמיות כולה בזויה האלהי היא מתעלה, ומאור האידיליות הכללית, של התפארת האלהית, שופע אור חדש, של חיים חדשים, להופיע נשמות חדשות, מלאות אונים, להושיע לכל כושלים, ולעודד כל נדכאים, לשום שפלים למרום וקדרים שגבו ישע.

רצון העולם.

לא

מכירים אנו את רצון העולם, המדרגה המתגלה בתור נפש החיים שבהויה, בתור רצון פועל ושואף, שסעיפיו מתגלים בכל, בדצח"מ, בכל פרטים ופרטי פרטים, ובכללי כללים, הולכים אנו עמו להיקף כללותו, באים אנו לידי החלטה, שמגמה יש לרצון זה להתעלות.

מתעלה הוא על ידי מה שגילוייו הפרטיים מתעלים, נשמתייהו דצדיקא משביעים אותו רצון, צנורותיו מתפתחים, ושפע עדנת רצונו מזיל כל טוב, חיים שלום ועדנים. ומזרמי רצון וברכה הללו מסתגל הרצון הכללי לקבל מחפץ עליון, מאור רצון ועו העולה למעלה, הגבוה ומתנשא ממנו, המקיף את העולמים האידיאליים, בכל מילואיהם, שפעת ששון וברכת עולמים. והעולם מתבסס, וכל רעיון וכל מעשה מתברך, והברכה מסגלת את המחשבות לקבל רשמי הגודל, בלא תערובות דמיוני כוב, בלא חולשה של ספקות, בלא גרם של היוק, והכל הולך למישרים.

וצדיקים שמחים לפני אלהים, עושים את עבודת הקודש, של חכמה ודעת, של מוסר וצדק, של סיגול אל קודש, אל גבורה והוד, בהכרה ברורה, במטרה מסומנת. ורוחא דמלכא משיחא הולך ופועם בעולם. קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות.

יסוד עולם.

לב

הרצון העולמי, המחולל את החפצים כולם, המשביע לכל חי רצון, הממלא כל נשמה בטל חיים, הגואל משחת את כל החיים, המקבל שפעת אור מכל המקורות העליונים מזילי החיים, ומופיע על כל אור וחיים, המרעיף טל חיים על התכונה העולמית כולה, על תבנית כל, הוא יסוד עולם, צדיק עליון, עמו אור זרוע ושמחת ישרי לב. בהופיעו בכל הדר כבודו, בתכונה ההויית של העולמים כולם, בצורתם הכללית המאחדת כל, אין קץ לששון, ואין תכלית לשמחת לב ועונג נפש, אשר ימלאו חדרי חדרים של כל עולמי עד, מרום עזם, מגדולת גדלם, עד שפל חולשתם וקטנות קטנם.

אשרי אדם עז לו בכ, אשרי שותה ממעיני עדניך, בלכתו בדרך צדיקים, ובהדבקו באור תורה, בזיו חכמה ויפעת צדק ומשרים, לכונו ולבנות, ליסד ולשכלל, פאר כל צבי, והדר כל צניף תפארה.

חַיִּים עַד הָעוֹלָם

חזיון החיים והעתיד.

לג

רואים אנן את ההויה ברוחניותה, את החיים הפנימיים, איך הם פועלים, איך הם הולכים ומתהוים, את הנשמה המתגלה בחי ובמדבר איך היא עומדת בעילומה, איך נשמות הבנים כפולות ומכונסות באבות, בעודם גם הם בקטנותם, איך הנשמות העתידות עומדות בצביונן, והעתיד בכללו, בשלל צבעיו הנהדרים, כמו חי נצב לעינינו. ואין חזיון זה מקסם כזב, אלא צפית אמת.

אין עבר, הוה ועתיד מחולקים באמתת היש, מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה הוא שיעשה, ומה שנעשה מכבר ומה שיעשה לעתיד הולך הוא ונעשה בהוה, תמיד ותכוף. והכל חי, והכל שלם, הכל רענן והכל מזהיר, כשהכל מוכר בחטיבה אחת, כשהאורה מזהרת ומפלשת את אורה, לידע ולהודיע, איך ממקור הכל חי הכל.

הכל שוֹטֵף וְשׂוֹאֵף.

לד

הַרְבֵּה יוֹתֵר עֲשִׂיר וְעַז וּמֵלֵא תוֹכֵן וּמֵרֵץ וַיִּשׁוּת תְּכוּנִית
הֵם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִנִּיצוּצֵי הַחַיִּים שֶׁאֵנוּ מִבִּיטִים עֲלֵיהֶם
מִמֶּרְחָקִים מִגְבוּהַ.

אוֹצֵר הַחַיִּים שֶׁבִּבְעָלֵי חַיִּים כּוֹלֵם מִקְטָנָם וְעַד גְּדֻלָּם,
גַּם אוֹצֵר הַחַיִּים הַסְּגוּר הַחֲתוּם וְהַנֶּעֱלָם הַמוֹגֵלֵם בִּכְחַת בְּצִמְחָה וּבְדוּמָמִים,
אֵין אֵנוּ יוֹכֵלִים לָסֶמֶן אֶת עֲזוּזָם הַפְּנִימִי, הַכֹּל הוֹלֵךְ וְשׂוֹטֵף,
מִזְדַּעֵזֵעַ וְשׂוֹאֵף.

גַּם אֵנוּ אֵין אֵנוּ יוֹכֵלִים לְהַעֲרִיךְ אֶת עוֹשֵׁר פְּנִימִיּוֹתֵנוּ,
סִתּוּם וַחֲתוּם הוּא בְּעַדְנוּ גַּם עוֹלָמֵנוּ אֵנוּ הַפְּנִימִי, הוּא עוֹלָמֵנוּ בְּמִצִּיאוֹת,
בְּקִישׁוֹר בַּחֲפֵץ סְמוּי, וְעוֹלָם שֶׁאֵינוּ עוֹלָמֵנוּ, בְּהִכָּרָה בִּידִיעָה בַּחֲדִירָה.
הַכֹּל מֵלֵא עוֹשֵׁר וְגוֹדֵל, וְהַכֹּל שׂוֹאֵף לְהַתְעַלָּוֹת,
לְהִזְדַּכֵּךְ וּלְהִתְרומֵם. הַכֹּל אוֹמֵר שִׁירָה, מִשְׁבַּח מִגְדֵּל מְרומָם וּמִנְשָׂא,
וְהַכֹּל בּוֹנֵה עוֹבֵד מִשְׁכָּלָל וּמַעֲלָה, שׂוֹאֵף לְהִתְאַחֵד וּלְהִתְאַרְגֵּן.
הַחַיִּים כִּלְיֵי יוֹפִי וַחֲכָמָה, אֲדִירֵי גְבוּרָה וְהוֹפָעָה, מִתְחַלְּלִים
לֹא מִמָּקוֹם שֶׁכֶּבֶד יֵשׁ שֶׁם בִּיטוּי שֶׁל אוֹמֵר וְהַגִּיוֹן, כִּי אִם מִמִּחְשָׁכִים,
אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי בִּסְתֵר רִקְמָתִי בַּתְּחִיתוֹת אֶרֶץ. וְדַעַתְנוּ הַמְּשׁוֹטָטָה
בְּאַחֲדוֹת כָּל הַיְצוֹר מוֹצֵאָה אֶת גֵּאוֹן הָאָדָם בְּכָל פְּנֵה, בְּמִרְמֵי שְׁחָקִים
וּבְמַעֲמָקֵי אֲדָמָה, ד' מִמִּית וּמַחִיָּה, מִשְׁפִּיל אֵף מְרומָם.

השאיפה העליונה.

לה

השאיפה להשלמות האלהית, בהתפתחות כל כחותיה של הנשמה, במלא עזה, הוא הכח הרודה, הדוחף את החיים הרוחניים לתעודתם. בצמאון הנורא לטל של תחיה, מהאורה העליונה, כלול כל המילוי המעשי והשכלי, כל מה שנכנס בגבול הבחירה האנושית וכך מה שהוא למעלה מזה, ההולך ומתגלה על ידי התעצמותה של הנשמה בזויה המקורי.

אי אפשר לה לנשמת החיים שתהיה מסתפקת בבקשת סדרים מעשיים, תיקונים בארחות החיים והחברה, ובהטבות מדיניות וקבוציות. אמת הדבר, שבזמן שכל אלה הם במצב של קלקלה, מנועה היא מכמה אמצעים שיוכלו לעזור לה להשלמתה החטיבית, אבל לא זאת היא מנוחתה ומגמת פניה.

את האורה האלהית, השלמות, המעשית והשכלית, הרגשית והתכונית, את השלמות במילואה היא מבקשת. מתקשרת היא באור התשובה העליונה, מתרפקת על אהבת יוצרה, מתרוממת היא לזיונות מזיו הרעיון, השכל והמחשבה, הדמיון והרגש, הקישור הנשמתי והשיקוע הנפשי בים האורה של אור תורה ונר מצוה.

התְּשׁוּקָה לְמִקְוֵי הַחַיִּים.

לו

הַחֲפֵץ הַאֲדִיר שֶׁ לֹא שְׂתֵּאבֵּא בְּגוֹפָא דְּמִלְכָּא,
לְשׁוֹב אֶל מִקְוֵי הַמְּצִיאוֹת, הַעֲלִינָה, הַטְּהוּרָה, הַחֲפִשִּׁית,
הָאִיתְנָה, בְּמִקְוֵי אֹרֶךְ אֵין סוֹף, נִטּוּעַ הוּא בְּכָל הַיָּקוּם, בְּכָל הַיְצוֹר כּוֹלֵו.
וְהוּא הוּא הַכַּח הַיְסוּדִי הַמְּגֻלָּג אֶת כָּל תְּנוּעַת הַהוּיָה,
הַתְּפִתְחוּת, וְהַמְּכֻנָּה הַמְּשֻׁלָּלֶת, הַמּוֹצִיָּאָה אֶל הַפּוֹעֵל
אֶת כְּחוֹתֶיהָ בְּכָל עוֹלָם וּבְכָל שְׂדֵה לְפִי עֶרְכָם, וְהוּא הוּא הַיְסוּד הַפְּנִימִי,
הַמְּנִיעַ אֶת הַגִּלְגָּל הַתְּרַבּוּתִי אֲשֶׁר לְאָדָם, לְמַפְלָגוֹתֵיהֶם, וּלְגִוּיֵיהֶם.
וְהוּא סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ בְּכָל הַיְצוֹר, לֹא יֵצֵא מִכִּלְכָּל הַחֶלֶק הַיּוֹתֵר זַעִיר
שֶׁבְּחֻלְקִים הַיּוֹתֵר קְלִיָּים שֶׁבְּהַהוּיּוֹת הַיּוֹתֵר דְּלוֹלוֹת מַעְבֵּר מִזֶּה,
וְלֹא יַעֲבִרוּ גְבוּלוֹ הַמוֹנִי עוֹלָמִים נְעִלִים וְנִעְרָצִים שֶׁ שְׂרָפִי קוֹדֵשׁ,
אַרְאֵלִי שֶׁחֶק וְאַצִּילוֹת יַפְעֵת רּוֹמְמוֹת קֹדְשִׁים מַעְבֵּר מִזֶּה.

תְּשׁוּקַת הַיִּשְׁוּת הַחַיִּים הַפְּנִימִיִּים הִיא אֶךְ
חֲזוֹת הַכָּל, חֲמִדַת הַכָּל, תְּשׁוּקַת הַתְּשׁוּקוֹת וְחֲמִדַת הַחֲמוּדוֹת,
לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים, לְהַכִּלֵּל בִּיְסוּד הַמִּקְוִי שֶׁ כָּל עוֹ הַהוּיָה,
לֹא שְׂתֵּאבֵּא בְּגוֹפָא דְּמִלְכָּא.

שאיפת הנצח.

לז

הויתנו הזמנית היא ניצוץ אחד מההויה הנצחית,
של הוד נצח הנצחים, ואי אפשר להוציא אל הפועל
את אוצר הטוב הגנוז בהתוכן של חיי הזמן רק על פי גודל התאמתו
לחיי הנצחים.

וואת היא הכרה פנימית שרויה ברוח כל היקום, ולא יועילו
כל מלחמות רוחניות להזיזה ממקומה, רק לפנות ביותר את הדרכים
לפניה, ואפילו מה שכנגדה הוא גם כן בעומק האמת בעדה.

הנצח הוא היסוד האיתן לכל חיים תרבותיים במלא מובנם.
השאיפה אל הדרך הנצח מנצחת את המות,
ומוחה דמעה מעל כל פנים.
האנשים הגדולים באים להמבוקשים ביותר קטנים
בדרכים של גדלות.

הטל העליון.

לח

אותו הטל של תחית המתים הוא עצמו אותו הנושא שמלאכי השרת חיים ומתקמים ממנו, חיים איתנים, חיים שאין עמם מות.

ושפע החיים הללו הולך הוא ופועל את פעולתו, עובד הוא את עבודתו התדירית, להביא את העולם לידי מעמדו. ואין לך כל הטבה והארה שבעולם, מקטנה ועד גדולה, מחיצונה עד פנימית, שאינה עשויה דרגה של סולם לאושר החותם העליון, של תחית המתים, של נצחון הטוב המוחלט, לא רק במובן החברותי לבד בצמצומו, כי אם במובן הכללי של כל העולמים, ובמובן הפרטי של כל בריה, מגדולה ועד קטנה.

ואותו הטל העליון, שסיגיו ומותרותיו הם הנותנים כח לכל מרץ החיים, עקרו ופנימיותו הוא הוא הגנוז בתורה, והתורה בהתגלמותה, גם בהסתעפות ההבטאה היותר חיצונה ומפוצלת, לכל ערכי החיים, והדמיונות המתוארים, היא היא התגלמות עצמית של אותו הטל העליון, שמחיה את המתים. וכך המשתמש בטל תורה טל תורה מחייהו, כי טל אורת טלך.

אור החיים.

לט

התענוג הנפלא של תחית המתים, באור החיים, של עדן העליון, של סל אורות סלך, הוא משעשע את הצדיקים ומשמחם בשמחה עליונה תמיד, עד שכל ההפסקה שבין ההוה להעתיד הגדול הזה, וההרפתקאות שבינתיים, אינה נחשבת אצלם למאומה, ובטלים הם ממש כניצוץ קטן לפני גלגל חמה. וכל אור גדול זה הושיטו לנו אבותינו בתיקון ברכת תחית המתים בתפלה.

ועם כל גדלו וזהרו של תענוג עליון זה, כלל הוא נחשב לגבי ציור התענוג והשלמות של דעת עליון שבעליונים, זהו סוד חפץ ד' ואהבתו, שצדיקים קשורים בו, וכל נשמת ישראל בו דבקה, וכל התמצית של האורה האלהית, המחיה את כל הבריות, ומתקנתם לסעודה העליונה, שם היא שרויה. ואלו הצחצחות מתמלאים תמיד שעשועים נפלאים, מלאי הוד ועדנים, גוונים מגוונים שונים זה מזה, ומשפיעים ומופיעים בשפעת נחלים גדולים וימים רבים ואדירים זה על זה, וזכרם מתוק ונעים, מתוקן ומקובל, פותח שערי חסד ורחמים, אורה וישועה לעד.

חזיון המות.

מ

המות הוא חזיון שוא, טומאתו היא שקרו, מה שבני אדם קוראים מות הרי הוא רק תגבורת החיים ותעצומתם. ומתוך השקיעה התהומית בקטנות, אשר יצר לב האדם השקיע אותו בה, הרי הוא מצייר את תגבורת החיים הזאת בצורה מדאיבה וחשוכה, שהוא קוראה מות.

מתעלים הם הכהנים בקדושתם מהקשבה שקרית זו, שאי אפשר להמלט ממנה כל זמן שהממשל הכוזבי כל כך שולט בעולם, כי אם בהעברת העינים מהמחזה המביא את רשמי ההטעאה הלא הנפש, על כל נפשות מת לא יבא, לנפש לא יטמא בעמיו.

השחרור מִירַאת הַמּוֹת.

מא

יראת המות היא מחלת האדם הכללית, הבאה בעקב החטא. החטא יצר את המות, והתשובה היא התרופה האחת להכחיד אותו מן העולם. כֹּל עַמֵּל הָאָדָם סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ הוּא לִהְנֹצֵל מִן הַמוֹת, וְלֹא יָבֹא לְמִטְרָתוֹ כִּי אִם בְּהַגְדִּילוֹ אֶת נִשְׁמָתוֹ, מִמְּקוֹרֵה הַפְּנִימִי. הַשִּׁיקוּעַ בַּעֲפֵר הַחוֹמְרִיּוֹת, וְהַהֲתַלָּהּבוֹת הַנִּפְשִׁית בְּכֹל עֲרִכְיָה, הוּא רֶק מַגְדִּיל אֶת הַמוֹת, וּמְמַלֵּא הוּא מוֹסִיף יִרְאָה עַל יִרְאָתוֹ, וְכֹל מֶה שִׁיתַּאֲמֹץ הָאָדָם שֶׁלֹּא לִהְתִּירָא מִפְּנֵיו לֹא יוֹעִיל לוֹ כְּלוּם, מֵאַחֵר שֶׁהוּא מִשְׁקִיעַ אֶת כֹּל הוּיָתוֹ בְּתוֹכָנִים כְּאֵלֶּה, שְׁמוֹת שׁוֹלֵט בָּהֶם, וְהוּא מֵהֲרֵסָם וּמַכְלֶה אוֹתָם. אֵיךְ לֹא יִתְפַּלֵּץ הַלֵּב עַל יוֹפֵי הַנְּהַפֵּךְ לְכִיעוּר וְעַל חֲמֵדָה שֶׁמֵּתֵהֶפֶכֶת לְבַחִילָה. בְּאֵין לְחַיִּים מִטְרָה, הַמוֹת מוֹכֵרִח לִהְיוֹת מְאוּיִם, הַמְּלַחֲמָה נִגְדוֹ לְשׁוֹא הִיא, הַעֲזוֹת מְאוּמָה לֹא תוֹעִיל.

הַתְּרוּפּוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת שֶׁבֵּהֵן הָעוֹלָם הוֹלֵךְ וּמִשְׁתַּחֲרָר מִשְׁעֲבוֹד הַמוֹת הֵן גְּנוּזוֹת בְּאוֹצָר חַיִּים, בְּנִשְׁמָתָא דְּאוּרִייתָא, הַמִּתְגַּלָּה בְּכֹל גִּילְיוּיָהּ, וְהוֹלֵכֶת וּמִסְתַּתֶּרֶת בַּחֲבִיּוֹן עֲזָה. רֹאשׁ לְכָל הַתְּרוּפּוֹת הִיא אֲרִיכוֹת יָמִים, אֲרִיכוֹת יָמִים בְּכַדִּי הַשְּׁעוֹר הַמְּסַפֵּיק לְטַבְּעוֹ שֶׁל אָדָם, הָרוּחָנִי וְהַחֲמָרִי, הָאִישִׁי וְהַמְּשַׁפְּחָתִי, הָעוֹלָמִי וְהַמְּדִינִי. כִּשְׁבָּרָה זֹאת מִתְּפַשֵּׁטת בְּעוֹלָם,

הולכת היא צורת המות, המטלת אימה, ומתבטלת, ותחתיה באה צורה של חזיון הויה, הראוי להערך בערכו האמתי. ואז איננו עוד משבש את הדעות, והבינה חוזרת להתגלות, איך שלא יש כאן מות כלל, על פי אותו הציור המדכא וההרוס, שהוא שוכן בלב החיים לדכאם, ומסתכלים ביום המיתה ואומרים שירה, ד' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת. אריכות הימים באה על ידי תיקון החיים, בכל מובנם, וביחוד בהמובן המוסרי ההולך ומתרחב, הולך ומתעמק בכל השבילים, שהם מתפצלים ממנו. רוח המוסר העליון, הממדד את החיים בערכם, חי הוא ושוכן בנפש, על פי אותה המדה שהחיים מושקפים ממנו באורם, ולא יוכלו החיים להשקף באורם המלא, כי אם בדעת אל חי, מקור חכמה, חסד וגבורה, המאוחדים.

מועיל הוא גם כן פתוחו של הרוח הלאומי, במה שהאדם מרגיש את אושר הקיבוץ הכללי בהרגשה חיה פנימית, ושמח בשמחת האומה, בתור אבר מאבריה, שבוה פחד המות מצד מראה הכליין החמרי שלו מתקלש, שהרי נשארה היא האומה בדורותיה, שבה כל מעיניו. אבל אין זאת עצמותה של ההצלה מיראת המות, שהרי סוף כל סוף העצמיות הפרטית מתבהלת משידוד מהותה. עצם ההדרכה להסרת יראת המות צריכה לבוא על ידי ההתרגלות של אהבת החיים בערכם האמתי. כל זמן שהכל מדומדם, וחשבון החיים בא רק במהומה, אי אפשר להמדות שתזוקקנה, וממילא אי אפשר שהחיים יהיו נאהבים. כל ענין אהבת החיים בא רק על ידי הפחד הדמיוני מהמות, ואי אפשר כלל לדבר על דבר הסרת יראה זו, שהיא מלח החיים.

אמנם לא תמיד צריכים החיים לעמוד במדרגה זו הפחותה. עד שאין ערכם נמצא בעצמם, כי אם ביראת הפכם. על ידי קדושת החיים בתכנם העליון, אפשר לבא לאהבת החיים העצמותית. לזה אמנם צריך שיגלה בנפש ערכו של הכלל, כלומר המציאות בכל היקפה, האדם ונשמתו, ערך הרצון הטוב, והמוסר המוחלט, בתכונת הנצח, ערכה של ההרמוניה הרוחנית עם החיים וההויה המגושמת. וזה כבר כולל חלק חשוב מהתוכן של חכמת האלהות והכרותיה הפנימיות.

היסוד מונח בעילוי הרצון והתעמקותו במעמקה של ההכרה, זיווגו עמה והתאחדותו המוחלטת בקרבה.

סוד הסרת הערלה הוא עליית חפץ החיים למדה העליונה המגמתית, עד שכל הנטיה ההולדית, וכל סעיפיה הרוחניים, המקושרים עמה, כל המון הרומנטיקה וכל ענפיה, כולם הם סעיפי הקודש של חוסן חפץ החיים, עד כדי להמציאו מתוך ההעדר במרום עז וטהרת חשק, המטביע את נעימת האהבה בכל היקום. החיים כשהם מוכרים בערכם הטוב, הם בעצמם מסירים הם את התבולל מעיני ההכרה, המעכב בעד הביורור של ידיעת המהות הרוחנית וערכי חייה המוחלטים. אז מתחיל העולם הרוחני להשתרע בכל הוד מילואו, מרגיש הוא אז בקרבו את עצמו וחופשו, והחיים הנשמתיים מתגלים, לא רק בתור איזה שריד של חיים גופניים, שהם הנראים כהמלאים, אלא בתור גודל עצמי, שרק ניצוץ וצל של חיים הנם החיים של קישור הגוף ותנאיו ההוים לעומתו. באופן זה כשהאמצעיים הצדדיים גם כן עוזרים, כשהמעמד האינקונומי, המשפחתי, הלאומי, ועצם שביעתם של החיים הטבעיים, בא עמו,

סר פחד המות לגמרי. ונהפך הוא למקור שמחה ובטחון.
וחסה במותו צדיק. וכשתכונת חיים כזאת מתפשטת בעולם.
בא השחרור ממלאך המות. במרום מילואו.

ומעמד חיים כמו אלה. אפשר להכשיר את העולם אליהם.
אבל לא היחיד יעצר כח לזה כי אם האומה. אומה בין האומות.
אומה קדושה מופתית. אומה נבחרה. הסגולה מכל העמים.
שבניה בנים לדי' אלהיהם הם. הם הם המצויים על לא תתגדדו
ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. כי עם קדוש אתה לדי' אלהיך
ובך בחר ד' אלהיך להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר
על פני האדמה. ולהעביר המות. שהוא חרפה לעם קדוש.
וכל מוראיו ועצבונותיו. שהיא תחלת התרבות המכוננת.
המאשרת את החיים בכל תפקידיהם.

לזה הננו נקראים. ובשביץ כך אנו נלחמים.
וכל הנפילות אשר נפלטנו לא יתיקו רגלינו מהמטרה העליונה.
הנשואה בנשמתנו. בא נבא אליה. דרך כל השלבים. ודרך
כל השבילים המסובכים. אבל בא נבא לאותה החירות
אשר עברה הננו חיים.

חיים עד העולם.

מב

המות בא בעקב החטא, לולא החטא הקדמון.
לולא הלך האדם אחרי תאותיו הבהמיות, היתה התחושה
הרוחנית מופיעה עליו ברוב אורה.

אין אנו מתחילים את התולדה האנושית
מהגשמתו הגלויה של האדם, שבאה אחרי נפילה עמוקה.
יסוד המציאות מתחיל באדם בהיותו העליונה, בהיותו מואר
הארה רוחנית לפי תכונת עצם נשמתו. והנשמה במילוי החיים
מוארה היא חוצה לגויתו ופנימה, היצירה הגופנית המרתקת
את מאורה של הנשמה אל הגוף, והיא פועלת בו את פעולתה.
לולא נפל האדם ברשת השכחה, ושאיפתו אל הגדולה העליונה,
שהיא העבודה האלהית, עבודת גן עדן לעבדה ולשמרה, לא חדלה.
והיא רק היא היתה מכשרת את המשכת החיים, אז החיים
בעצמם, בהתאימם אל המטרה הנשאה הכללית,
של היותו של האדם האצילית, אינם צריכים להפסק.
מדוע זה לא תתקשר הנשמה בגויה להחיותה תמיד,
מדוע לא תמצא את כל מרחביה, בהיותה מנצחת על עבודתה
החיה במרכזה הנשא, הגויה וכליה, רק מפני שכרע הרצון
תחת המחשך של השעבוד השפל של העבדות הבהמית הגופנית,
ורפש זה נטבע בו האדם עד אין מנוס. לא שאיפה רוממה ונצחית
של יצירת חיים נשאים פועל בהעלאת נר החיים ביצירות גופיות.

אלא כח אחר מעורב, יצר סוכן, והתעוררות שפלה סמויה,
על כן אין הקישור אמיץ, והמחשכים רבו.

כפי ערכו של הזיכוך הרעיוני, תעלה יקרת הנשמה המופעת,
ושלטונה על הגוף יגדל, אבל לנצח את המות לא תוכל,
עסיו של נחש מפעפע ומחלחל, עד אשר יפוח היום,
והשאיפה העליונה תלך ותתגשם, הרצון הנשגב, של שכלול חיים
שלמים ונשאים, יגדל ויגבר על כל נטיה, וההשפלה העבדותית,
אשר לחומר ותנאיו הנלחצים, לא תהיה מעורבת בכח היצירה.
הנשמות שבגוף תכלינה, נשמות חדשות, שהן למעלה מן הגוף,
יוצרות אותו, מתרכזות בו, ושואפות ממנו ועל ידו למרומים נשאים מאד,
הן יופעו, והתולדה שהקריאה אל חייה נובעת בפועל מחפץ רומם זה,
של שאיפת יקיצה לחיים עליונים, היא תהיה המנצחת בעולם,
לפניה יכרע המות ברך, ולא יזכר ולא יפקד, ובולע לנצח.

המות מום הוא ביצירה, ישראל נועד להעבירו,
חרפת עם הוא לנו, וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ,
כי ד' דבר.

מאמר שלישי

האחדות הכוללת

סתימא דכל סתימין, פריש ואתפרש מכלא.
ולא פריש, דהא כלא ביה מתדבקן.
והוא מתדבק בכלא, הוא כלא.

והוא חד, וכלא הוא חד, כך כל שאר בוצינין
מתקשרין ומתהדרין בחד, ואינן חד.

אדרא זוטא.

האחדות הכוללת האלהית, הסודית, היא
הכל־באלהות, המתעלה על ההגשמה והרבוי, ביחוד עליון.

האחדות העולמית, שיסודה התנועה הכללית,
כאחדות התולדותית, האנושית, שמגמתה שכלול
הרוחני בחמרי, מתגלה בהתאחדות הרצון והמחשבה,
בהכללה עליונה.

אחדות ההויה.

א

כל ההויה כלולה היא בנקודה אחת.
כל הגודל המצויר לנו, כל הריבוי וכל העושר, כל הריחוק
וכל ההפלה, הכל הוא ערכי, לעומת מדת הקוטן החלקית
הקטנטנה שלנו, השרויה בציור הבוטרי שלנו.

למפלג נחשוב, אם נאמר, שהאחדות של ההויה
היא מענינת אותנו יותר מכל דבר, מפני שאנו
חושבים, שהענינים השבורים והקטנים הם יותר מתאימים לנו,
אבל זוהי טעות נוראה בערכנו. אין לנו דבר מקביל
כי אם האחדות.

הגודל, הרחב, הגובה, העומק, העליוניות, ההתנוצצות,
ההתחדשות, הפוריות, הזרמיות, התעודדות חיי השירה וההכרה,
ברקים תדיריים ומאורות מתחדשים לרגעים, כל אלה, בכל גדלם,
אינם באמת כי אם נקודה זורחת אחת, נקודת ההויה,
נטף של ניצוץ אלהי.

והערכים המשויים שלנו אינם כלל ערכים חיצוניים, כי אם פנימיים, עצמותיים. והעצמיות היא הגודל האלהי, השיגוב הבלתי סופי, למעלה מכל גדרי כמות ואיכות. ולגבי ערך ערכים של אין ערוך זה, שהיא מדידת האמת, הכל הוא רק נקודה זעירה אחת, שאי אפשר כלל לצייר את איחודה. הכל הוא רק דוגמת אסם אחד, לעומת אור אין סוף. וזאת ההשערה היא המקרבת אותנו יותר אל בהירות האמת, מכל מיני ההזיות שעל דבר פירודים וריחוקים, ועולמות שונים, זמנים מופלגים, תקופות ודורות, וסבובי יצירות.

הוי על קטנות נשמה כזאת, המתפלא ומשתוממת על מה שהוא כל כך ראוי להיות, על מה שהוא כל כך מסודר וכביכול טבעי, שאמלא הפעוטיות המלווה את הגאווה הגסה של אמרת הטבע וחכמתה, היה אפשר לומר ביטוי זה ביותר מנוחת לבב, ביותר מילוי נשמה.

האחדות והשווי.

ב

חכמת האמת מלמדת אותנו את האחדות העולמית, את הצד של השיווי שיש למצא בהויה כולה, עד למעלה למעלה, לדמוי הצורה ליוצרה, ואיך לעצת בדרך אורה זו בלי מכשול, הגשמיות והרוחניות, הציור והשכל, השפל והנשא, איך הם כולם תואמים, מתאחדים, ומוקשים, ועל כולם את הערך של הופעת החיים שלנו ביקום, ביצירה כולה, רוח האדם בעוליו, על ידי הכרה צלולה והתנשאות רצון מטוהר וגמור, המתנשא לבוא עד לכדי השלסט רצונו על ההויה מפני עוזו וחשיבותו של הראשון. זאת היא המגמה של הדבקות האלהית הבהירה, העולה ממעל לכל המדעים המוגבלים, שרוח האדם המעורפל רואה אך בהם את עולמו הרוחני.

איננו יכולים לחלק חילוק מוחלט בין מצוי למצוי.

כי אם חילוק הדרגי.

מתגלה לנו ההויה בכל הקיפה, מיצור היותר קטן עד ההופעה הרוחנית, המלאה גבורה גדולה ותפארת, מעושרת בכתר חכמה בינה ודעת, מבטט בגדולתה את נצח הנצחים, ובגבורתה, המאגדת את כל ההפכים, את ההוד ההייתי, ובתפארתה, המלא דעת, מיסדת את יסוד הכל, מפרחת את פריחת הכל, כל הנשמות, הרוחות והנפשות, כל התנועות והחפצים, הרצונות וההסכמות, כל השאיפות וההתפעלויות, וממציאתם בכל ערכיהם בקובץ אחד, סידור ממלכתי, ד' מלך.

הופעת כללות ההויה.

ג

השכלה פשוטה וישרה היא, שכל המאורעות שבעולם, כל היצורים, כל מעשיהם, וכל פרטי עניניהם, טבעיהם, תכונותיהם, מדותיהם, ארחות חייהם, החמריים, וקל וחומר הרוחניים, הכל הוא תמצית מההופעה של כללות ההויה. ויש הכנה בשכל ובכח ההשערה הרוחנית למצא את השרשים במקורם. וזהו יסוד סוד ד' ליראיו, והדבקות העליונה, ברום ערכה.

התכלית האחרונה של כל ההויה כולה הוא גילוי אור ד', ברום תענוגו העליון, באחדות עליונה כזאת, שלא יהיה שום ניצוץ חיים שהיש העצמי שלו לא יתעלה למעלה הרוממה מכל רוממות זאת. ואז יהיה העילוי של כל ההויה כולה זורח בכל פרט ופרט בפני עצמו, כדוגמא של אספקלריא, שכל מה שעומד נגדה מוזרח ונראה בה, ואין קץ לאושר גדול זה.

ומשום כך צריכה היא ההויה להפרד בתחלה לחלקים היותר קטנים, וצריכות שבירות גדולות לצאת אל הפועל כדי להפריד את הנקודות. ואחר צחצוחם וויכוחם, הלא תהיה כל נקודה כוללת כל היש כולל, והכל מלא אור ד' וכבודו.

האחדות הכוללת האלהית.

ד

קושי גדול יש בהציר של השגת אלהות ויחוסה להעולם ולכל הנבראים כולם, על פי הציר של ההויה האלהית מחוץ להויה של העולם, אז נראה הדבר כאלו איוה הצלחה עמדה, שהאלהים יהיה בחיובו המאושר מהכל, וכל הנבראים הם החסרים, ממניעת הצלחתם, להיות כאלהים.

ומפני זה יש נטיה בנפש להציר של האחדות הכוללת, המכרת רק את האלהות, ויודעת גם כן שכל גילוי פרטי איננו ענין האלהות, כי אם הכל, ומקור הכל, ומה שהוא למעלה למעלה מזה. אבל מה שמחלק את הגילוי הפרטי מאלהות, איננו ענין של אמת מצד עצמו, אלא סמיות עינים שלנו גורמת כן, שאיננו מכירים כי אם את הפרטיות, ואנו בעצמנו מציאותנו הפרטית בחסרונותיה היא סמיות עינים. אבל גם דעה זו אינה מתאימה לכל יתר תנאי האושר הכמוסים בגנזי הלב. מה שהוא מישב את הדעת הוא יסוד האושר שבחופש, הצדק החפשי המלא, הטוב המוחלט, החפשי שנוטה בחופשו אל הטוב, הוא מחויב המציאות, וכל יחיד יכול להתעלות בעצם חופשו אל מקור חפץ הטוב, וכשירצה את הטוב המוחלט, ישתאב בגופא דמלכא, ולא תהיה שום הבדלה בינו ובין אלהיו. כי אם עונתיכם היו מבדלים בינכם לבין אלהיכם.

חוזרים אנו לפי זה, שההויה האמתית היא האלהות,
 וכך ההויה הירודה ממעלת אלהים עליון איננה כי אם
 ירידת הרצון בבחירתו הבלתי שלמה, וזה גורם תוספת של גרעון.
 וסוף כל סוף שכל הטומאה תכלה, והרצון מתוך חופשו יתעלה
 אל הטוב המוחלט, ויהיה ד' אחד ושמו אחד.
 והויה זו של חזרת הכל אל האלהות
 היא השלמות העליונה בהויה, ואין כח להשיג ערכה.

הרעיון שכל ההויה כולה היא רק ענין האלהות,
 ואין עוד דבר לגמרי מבלעדי ד', הוא מענג את הלב מאד.
 התענוג הרוחני שהרעיון הזה מסבב הוא המופת על צד האמת
 המתבטא על ידו.

הָאֵשֶׁר הָאֱלֹהִי הַכּוֹלֵל.

ה

י) יצר הרע נסתר מאד במעמקי הנפש, קנאה מרקבת עצמות, המביאה רפיון ומחשכים לכל רעיון של אורה. הקנאה היא מוורה, רבים לא יכירוה, מפני שישנם כמה גורמים שמונעים את השפה מלהביעה, אבל היא ישנה, נרדמה היא במחבואי הנפש האנושית, והיא יוצאת לפעמים בצורות שונות, חוץ מצורתה האמתית, כדרכן של כל התוצאות של הקנאה שאינן מתלבשות כי אם במלבוש נכרי, ונושאות עליהן תמיד שם זר. הקנאה המוורה הזאת היא הקנאה באלהים, האדם מקנא הוא באלהים על אשרו האין סופי, על שלמותו המוחלטת. הקנאה הזאת גורמת עקמימות הדעת וחשכת המחשבה, טמטום השכל ורוגז הרוח, וכשכל האמצעים אינם מספיקים להכיל את זעמה היא מסיימת בכפירה מוחלטת, כדי להסיר מהנפש הכואבת, אכזבת הרקב, את העוקץ של הקנאה, הדוקר נורא. אין מרפא למחלה זו, כי אם הארה עליונה של דעת אלהים בבירור ובעומק הגיון. הנתיבות המיוחדות ביחוד להסרת הנגע של קנאה זאת, שבהסרתו נפטר גם כן מכל התולדות הרעות של הלבושים השונים שהיא מתלבשת בהם עד מחלת הכפירה המשועממת, המתפשטת בדורנו בתור מחלת הזמן, הנתיבות הללו שתיים הן, האחת היא נתיבה מדעית טהורה, והשניה מדעית מוסרית.

הנתיבה המדעית מבררת, שההבדל שבין האלהים והעולם תלוי הוא רק בדעה והשגה וארוחות החיים. כל מה שהדעה מתעלה, מתקרב האדם והעולם לגודל האלהי, וברוממותו העליונה של האדם והכרתו הגמורה מוצא הוא שהכל הוא כלול באלהים, והעצמיות הפרטית של כל פרט מפרטי ההווה איננו כי אם התגלות אלהות, הזורחת בגוונים שונים לפנינו, ולפי זה כל האושר האלהי הלא הוא אושר של הכל. והאושר הוא הולך ומתגדל, כל מה שהדיעה האלהית היא הולכת ומתבררת. וזהו סוד העונג הנעלה של ההשגה האלהית, שהוא הולך וחש את אשרו העליון, את שלמותו הנצחית, המלאה חדוה ועז, ואין כאן מקום לשום קנאה.

הנתיבה השניה היא מדעית-מוסרית, שהשלמות וחיוב המציאות האלהית היא תלויה במדת הצדק החפשית, וכך מי שיעלה את חפשויות רצונו באותה המדה של הצדק המלא, שהאלהים הוא נעלה בחפצו השלם בצדק החפשי והמוחלט, הרי הוא משתאב בגופא דמצא, וקונה לו את השלמות האלהית, מצד בטולו אל האור האלהי בעונג פנימי. ואין שום מעצור לשום נמצא לרומם את חפצו חפשי למרום הצדק האלהי, וכפיה אותה המדה שהאדם מתקרב אל מדת הצדק האלהית, הרי הוא מתעלה, ונעשה איש אלהי. ונמצא השלמות האלהית מחויבת להאלהים מצד הצדק החפשי שלו, שהיא זכות השווה לכל, שאין מקום לקנאה.

ההשקפה האלהית הכוללת.

ו

טבע הדבר הוא, שבההשקפה הרגילה, אותה ההתבוננות האלהית הבאה מהדעה המונוטאיסטית, שהיא ההשקפה היותר מפורסמת גם מצד האמונה, היא מסבכת לפעמים עצב וחלישות נפש, מפני הרפיון הבא ברוח האדם בציורו, שהוא בתור נמצא מסובב מוגבל וחלש רחוק הוא מההשקמה האלהית, המאירה באור תפארת גבורתה. ביחוד החולשה מתעוררת על ידי ההבלטה שהחסרונות המוסריים מתבלטים בנפש על ידי ההקבלה במעמד האדם, לעומת השלמות האלהית, ביחש אל הצדק והמוסר. אמנם עלולה חולשה זו להיות מתמעטת באותה המדה שהאדם מוצא את עצמו איתן במעמדו המוסרי, המעשי והמדותי. אבל מכל מקום אין החולשה נפקעת לגמרי, מפני ההשערה הזורמת של הצעירות החדלה לגבי הגודל האלהי, המביא בתעצומות אין סוף את הרעיון היותר רחב.

פחות מההשקפה הזאת מיגעת את האדם ההשקפה המונוטאיסטית, הנוטה להסברה הפנטאיסטית, כשהיא מזדככת מסיגיה, המובלטת בחלקים רבים ממנה בהחלק התבוני של החסידות החדשה, שאין שם דבר מבלעדי האלהות.

האדם מוצא את עצמו, שאם אך לא יתפס בתוכיותו מקום בפני עצמו, שאז בהקרעו בדמיונו מהשלמות של אין תכלית האלהית, הוא ודאי חדל ורפוי, ואיננו כלום, ואיננו כלום עוד יותר מהאין כלום של הביטול הערכי שבא על ידי ההצטרות הראשונה, מפני שאז הוא נחשב שאמנם יש איזה מציאות לו בפני עצמו בגבולו ותחום חפצו והכרתו, רגשותיו ונטיותיו, אלא שעולמו הוא קטן באין שעור עד כדי חולשה ואפסיות לעומת הגודל האין תכליתי האלהי, אבל אין זאת אפסיות גמורה ומוחלטת בעצם, לא כן הוא בההשקפה השניה, המסברת שאין דבר חוץ מהאלהות המוחלטת, אם כן השיקוע בנטיותיו הפרטיות של האדם, הנשענות על השקפת החיים שיש איזה מציאות פרטית הוה לעצמה, אפילו בצורה שבקטנות, הוא רק הבל ושוא נתעה, וראוי היה לפי זה להשקפת עולם זו להיות מחלישה את רוח האדם במעמקי ההתבוננות שלה עוד יותר מהראשונה, מכל מקום אין הדבר כן, אלא שזו האחרונה משיבה לאדם מיד את עז נצחו, היא רק מעודדת אותו, שאין לו לשכח את אמתת היותו, ושעליו להתרחק מכל ארחות החיים הנובעים מהמחשבה הטעותית של הישות של עצמו הפרטי, הקרוע ברוחניותו מהאין סוף האלהי, אבל כיון שהוא צועד על דרך זה, אין לו עוד לכבוש דבר של מציאות כי אם דבר של דמיון כוזב, וכבר הוא מאושר באין סוף.

אמנם באמת אין עבודה זו קלה כל כך כמו שמצייר אותה הדמיון לכאורה, היציאה לחופש ממסגר הדמיון היא עבודה לא פחות קשה מהיציאה לחופש מאיזה מסגר מציאותי, מכל מקום סוף סוף עז רוח לו הוא יותר מהמחשבה הראשונה.

אבל אי אפשר לגשת אליה כי אם על ידי ההרגל הגדול וההתלמדות השכלית היותר זכה שאפשר להיות על פי ההשקפה הראשונה, ואז היא מלבשת את המחשבה האחרונה באורה לכל פרטיה, ונעשית לה בית קיבול והיכל. ד' בהיכל קדשו. אך אף על פי שהעולם העיוני וההרגשי השירי הוא יותר מזדכך ומתעלה על ידי המחשבה השניה, המלאה מאור הענוה וביטול היש, מכל מקום העולם המעשי איננו יכול להיות הולך את דרכו על פי ההסתכלות התדירית העליונה הזאת, ומוכרח הוא האדם להנמיך את אורו מצד הכרח הסתגלותו לעולם המעשה ולהיות קשור בהמחשבה ההיכלית הראשונה, אבל בידיעה ברורה, שהיא איננה מחשבה ברורה כשהיא לעצמה, ולית לה מגרמה כלום, אלא שהיא מסובבת בסיבוב שכלי וציורי ממהלך המחשבה העליונה של ההסתכלות השניה שאמרנו. ואז העולם הממשי נעשה מזורז ומלובן ומלא צדק, והעולם המחשבי מתגבר ועולה מברכת מקורו, והם מתאחדים תמיד, על ידי הבטות מאוחדות, ומרכז הויה מאוחד, ביחודא שלים.

הַסֵּרֶת פֶּחַד הַהִגְשָׁמָה.

ז

הַלּוּמַד את הקבלה צריך להסיר מלבו את הפחד. שמונח בלב מטעם החקירה ההגיונית. שמא הוא פוגם באמונה האלהית. שמא הוא מגשם. אין אלו אלא הבלי תעתועים. הכל יודעים. שרוח הקודש מתאמץ הוא להאיר באור האלהי העליון את העולם. והוא מוצא לו דרכיו בהסתכלות בחיי החיים בהישות הגדולה האלהית. המוכרת בפעולות הרוחניות הרבה יותר מבפעולות הגשמיות.

הפעולות הגשמיות אפשר לטעות בהן. אפשר ליחשן לכח דינמי שאין בו אור וחיים. וממילא אינן יכולות להחיות את הנשמה מצד עצמן במדען. אבל הפעולות הרוחניות יוצאות הן בהכרח מיד של מציאות מלאה שלמות עליונה. ודוקא ידיעה שלמה עליונה זו בעושר פרטיה היא מגלה את נצחון האחדות העליונה. ומקורותיה העליונים. המאירים בצחצחות כל כך נשגבה. עד שהמבטא של האחדות גם כן הוא פחות וקטן לה. ואומרת היא. לסני אחד מה אתה סופר.

וכל מה שיתרחב אור החיים יותר בהתרחבות עליונה. לתור את היצירות שיצר רוח אלהים בעולם. להתעסק בהמחשבות של קדושי עליון. שחפץ דעת ד' היה יסוד חייהם. כה יגבר הרוח. וכה תתחדש צורה פנימית אמיצה בקרב ולב עמוק. והיחידים הללו ישפיעו מרוחם עז ואומץ עליון על כל הגוי כולו. ועל כל העולם כולו. ברחמים כלולים מחסד וגבורה.

הַרְבוּי הָאֶחָדוּתִי.

ח

אומרים טוענים נוטים להסתה, האליליות עזיזה היא בהבלטת רשמי החיים, בהבעת הפרטיות, בחדירה אל היופי ואל העשירות הגוונית, האחדות האלהית מטשטשת את הכל, מכל הגוונים גון אחד היא עושה, ועושר החיים מתדלדל. באה טענה זו מחסרון ידיעה וכהות רגש. האליליות עם ההתעוררות העזיזה שלה עשתה כבר את הרושם שלה להשחית את החיים, והתביעה של עושר הגוונים ושל הבלטת הרשמים.

בשביל כך האחדות האלהית, בתאר אחדותה, היא מתעלה על ציור האחדות הרגילה, והיא באמת מתעלה על האחדות באותה המדה שהיא מתעלה על הריבוי, ואותו העושר של הריבוי לעולם נמצא בקרבה בצורה יותר מבהיקה באין סוף.

האחדות המחיה את הריבוי, הסופגת בתוכה את הריבוי, וממעל לכל מציאות ולכל תוכן היא מתנשאה, לא תוכל להמעיט את רשמי החיים, כי אם להרבותם על ידי שפעת אומץ וגודל האחדות לתוך הריבוי, וכל אחד מניצוצי הריבוי יש בו ברכה של גודל אין סוף.

הרזיות באה להשלים את הציור, ולהראות איך כל יפירותו של יפת לקוחה היא בעיקרה מאהלי שם, אלא שנתטשטשה הצורה, בריחוק מקום, ומדברת היא הרזיות, בהרחבת הביאור, בעולם האלהי האחדותי, בכל העושר הגווני הפרטי, המתגלה מהופעת האלהות האחדותית, בהגלותה לבני אדם בשכלם ובהרגשתם, וקמים קנאים ואומרים על חכמת אמת זאת, המחיה את כל נשמה יפה, ילידת חוץ היא, דמיון של מיתולוגיה יש כאן, ואינם יודעים תבענים הללו, שכל ניצוץ אור חם וחיים לקוח ושואב הוא מיסוד של קודש האחדות.

ולהבין את האחדות, להרגישה בכל עשרה, את האחדות ואת מקורה, את גילוי ההויה שלה, ואת עזוזה, הננו נקראים לדבר במושגי האחדות על פי הופעת הריבוי, והריבוי האחדותי זהו הריבוי העשיר שבעשירים, הריבוי של אחד של לפני אחד, כלומר השלמות של הריבוי בהוד תפארת האחדות האלהית.

היחוד העליון.

ט

הרעיון העליון, הנובע מיסוד ההכרה העליונה בגדולת
אין סוף, המוציא את מעמק הברכה מקרב תוכיות הנשמה,
ברוך הוא, עד אשר בא לידי אותו האור הנאצל באצילות הטוהר,
שמכחו כבר ראויים הם עולמים להיות מתיצרים, מתוארים ומתנהלים,
כל אותה האחדות המאירה, כל אותם העדנים מלאי החיים והעז,
ברום קדשי קדשיהם, הרי הם בכלל היחוד העליון,
שמע ישראל ד' אלהינו ד' אחד.

ברוממותה של הנשמה היא משוקה רק מזה הטל העליון,
משעשוע האחדות האין סופית, וצבעיה המאירים מחיים
את פנימיותה, וכוסה רויה. מני אז והלאה, מוכר הוא אור
האחדות בהיצירה הפעלית. עולמים ועולמי עולמים,
רוחניים, שכליים, רצוניים, כחניים, מוגלמים ומצומצמים,
קשורים ואחוזים, מחוטבים ומסודרים, עד המורד של כל אותו
המרחב המעשי, והמון המוני כחותיו וגלמיו, סדוריו ופארותיו,
יפיו ואמנותו, פארו וסעיפיו, והכל מופע באור האחדות העליונה,
האלהית, המלאה והרוויה. אמנם משבא לכלל עולמים הדבר מצומצם,
שם כבר יש הויה וחדלון, עליה וירידה, ריבוי ומיעוט,
במובן המדויק של אלה התוכנים, ושלילותיהם עמהם.

בעת ההארה המלאה שואפת היא הנשמה למילוי העליון, למרומים האלהיים, שם הוא מקורות תענוגיה, מכוני ישעה. כל מה שהוא כבר גדור בהגדרה עולמית, הרי הוא אוסר אותה בכבלים, קוצץ את כנפי רוחה, משיבה עד דכא, על כן עיניה ולבה אל הרום, אל היחוד העליון, יחוד האור האלהי במקורו בעצמיות עצמיותו. בסור הזיו העליון מאת הנשמה, הרי היא עומדת חפזית ראש, מתנחמת בעניה בהשערותיה, במשפטי הגיונותיה, שואבת מים שאובים מאוצרות החושים, בונה בניני רוח וגשם, שכל ודמיון, מהמושכלות הקצובות, חווה את צללי הטוהר של האור התולדתי במעשה ד' אשר בעולמים, משערת היא את אור המדות והכחות האלהיים, מחיי העולמים, בניהם ומכונניהם, מקשרת היא את כל העולמים הרבים אל מקור שפעת שרשם, מתנעמת היא בטעם קצוב זה, בהיותה במורד. ר י ח צ י ק י ק ד ר ה, מאכל שפחות, יש כאן, אבל בירידתה הרי הוא לה הכרת, מביאים העבדים בחשאי, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, יחודא תתאה.

כשזורח על גבי היחוד התחתון רק הזיו מן היחוד העליון, הרי הוא מתכפל ומתעלה, עם כל זה הרי הוא בנפילתו, נון כפופה, של כללות האותיות אשר בשני היחודים, עם כללותם, ובהיות היחוד העליון, הפועל והמבריק, והיחוד התחתון, בעל קצבת העולמים, בטל אליו, ונרטב בלשדו, מתעלה בעילוייו ומתאחד באחדותו, הרי היא נוקפת, נון פשוטה, כללא דדכר ונוקבא, תפארת ישראל וכנסת ישראל.

יְחֻד הַהוֹיָה וּמִטְרָתָהּ.

י

האלהות העולמית, כלומר ההויה של העולמים, החיות שלהם, הקיום, המציאות, הרוחניות והעצמיות, המעדנתם, הממלאתם ישות, המעלתם תמיד ממדרגה למדרגה, הכל הוא בכלל אור מלכות, הא האחרונה של שם הויה, המתגלה בשם האדנות.

אמנם המטרה האידיאלית של הוית הכל, האורה העליונה, שבגללה ראויים כל העולמים להמצא, שהיא הרבה יותר ויותר עליונה בקודש מגופם של כל העולמים כולם, היא מדת התפארת, שכל זיום של כל העולמים תלוי רק כפי אותה המדה שהם מתעצמים עם האידיאל של הויתם ועד כמה שהם מתאחדים בו, ושמתם וענוגם, פדותם וגאולתם היא רק באותו הערך שהזיווג והיחוד העדין מצוי בין תפארת ומלכות.

וכל מגמתנו בכל פנותינו אי אפשר שתהיה אחרת כי אם ליחדא שמא דקובי'ה, אידיאל הכל, ושכינתיה, שהיא הכל,

שבא על ידי הנועם השופע ממקור הכל, המקבל לשדו משורש
מקור הכל, המתעלה עד למעלה מכל עומק של שורש ועיקר,
ולפני אחד מה אתה סופר.

אַחַדוֹת הָעוֹלָם וְהַתּוֹלָדָה

גְּלוּי הָאֶחָדוּת.

יא

הַקְרִיאָה בְּשֵׁם ד' אֶחָד שׁוֹאֵפֶת לִגְלוּת אֶת הָאֶחָדוּת
בְּעוֹלָם, בָּאָדָם, בְּעַמִּים, וּבְכָל הַתּוֹכֵן שֶׁל הַהוּיָה,
בְּאֵין פֶּרֶץ בֵּין הַמַּעֲשִׂים וְהַדְּעוּת, בֵּין הַשְׁכָּל וְהַדְּמִיוֹן. וְגַם הַפְּרָצִים
הַמּוֹרֵגִשִׁים יִתְאַחֲדוּ עַל יְדֵי הַהֲאָרָה הָעֲלִיוֹנָה, הַמַּכְרֵת אֶת צַד אֶחָדוּתָם
וְהַתְּאֵמָתָם. בְּתוֹכֵן הַחַיִּים שֶׁל הָאָדָם הוּא יִסּוֹד הַקְּדוּשָׁה כּוֹלָה,
בְּחַיֵּי הָרוּחַ הוּא אֹר הַנִּצָּח, חַיֵּי שְׁעָה וְחַיֵּי עוֹלָם
בְּאֶגוּדָה אַחַת.

זֹאת הִיא הַמַּחֲשָׁבָה הַיּוֹתֵר גְּדוֹלָה שֶׁבְּמַחֲשָׁבוֹת הָעֲנָקִיּוֹת
שֶׁל כַּח הַחוּשֵׁב, אֲשֶׁר לְהָאָדָם, הַמַּתְגַּלָּה בְּקִרְבּוֹ עַל יְדֵי כָל כְּשָׁרוֹן
הַגִּילּוּי הָרוּחָנִי שֶׁלּוֹ, עַד מְרוֹם הַתְּגִלּוֹת אֱלֹהוֹת, בְּאוֹרָח שְׁכָל,
וַיִּדְעָה שֶׁל פָּנִים אֶל פָּנִים.

התנועה הכללית וההשגחה.

יב

כשמסתכלים בעולם, בהסתכלות אידיאלית, שאור הקודש מאיר עליה את זהרו, אין רואים דבר פרטי מצד פרטיותו, כי אם בכל חזיון, בכל פלוגה, אפילו הקטנה שבקטנות, מהחלקים הישיים והמעשיים, רואים הופעה תוצאת תנועת הכל.

והלימוד הזה הולך הוא ומתבסס על פי המדע ההולך ומתחדש, המתקרב בשבילי החול אל מרכזו הקודש, המתעלה מעל הסקירה האטמית אל הכרת התנועה והכח. ובעת אשר יוכל כל אדם להיות נראה לדבר עומד בפני עצמו, לעצם פרדיי, אין תנועה נסקרת כי אם בתור תוצאה מן הכל, נפעלת מכל, ופועלת על כל.

ובזה היש כולו מתעלה מהאומללות שבריסוקו, והריסותיו נבנות בבנין שלם, של יוצר כל, בחכמה וחסדים נאמנים. ובוה מקרבת אותנו ההכרה של טבע החומר אל המדע האצילי העליון, שיסוד הקודש, המחיה את הכל, גם את המוסר, היחידי והצבורי, הולך ומתגלה על ידה, והפלוסופיה ביסודה נגאלת ממאסר החושך המלפף אותה, הבונה קיר של ברזל בין העולם והאדם לאביהם שבשמים.

אין התגבורת השכלית בצורתה ההגיונית צריכה עוד להיות משברת את עצמה כדי לקלוט אל תוכה את חיי האמונה הרוממים, המשיבים את הנשמה למקור חייה, ונותנים לה את עצמתה, הטבעית לה בכל מלאה. הרי היא הידיעה של ההשגחה הפרטית, לא בצדה המוקטן, המפרד את הפרטים מן הכללים, וממעט בשביל כך את חייהם, ולא בצורה המבליעה את הפרטים, עד שנדמה לעין הסוקר שמציאותם בטלה היא ונכחדת. הידיעה האלהית, שהפלוסופיה תובעת את הכללתה, והאמונה והמוסר תובעים את פרטיותה, היא מתבררת על ידי אותה הסקירה ההולכת ומתבררת, החובקת את המדע הנסיוני, וההשערי, את כל תעופות הרגשות היותר פנימיות, וההשכלות היותר חודרות ומובלסות, וההגיון נשאר עומד על בסיסו, ומתאחו באחיזת אמת, ביסוד התום של הקדושה והאמונה אשר בתומת ישרים.

המציאות כולה הרי היא עולה בציור האמת שלה, והפרטיות מתגדלת לצורה כללית, והולכת ומתאדרת היא בתוך הכלליות הגדולה הבולטת, שדוקא שם היא מוצאה את איתניותה, והידיעה האלהית, ברום אמתה, בכלליותה, היא גם הפרטית היותר חודרת, המלאה אמת, ומחודרה חטיביות, שלא יפול צרור ארץ, והבינה העליונה, החובקת כל עולמים, והחכמה האדריכלית, המיוחדת לכל עולם, ולכל בריה, הרי הן מתיחדות בחוברת, והענפים מתאחדים בשרשיהם, בשביעת יניקת זיו לשדם לרויה, וברוחו של כל ישר לב, של כל צדיק אוהב צדקות, ההרמוניה הזאת מפעמת את צלצוליה, ורוח הקודש, רוח קודש קדשים, הולך ומתגבר להחיות עולמי עד, וכל אשר בהם.

הכלליות והפרטיות בדצח"מ.

יג

הרעיון של אור ישר ואור חוזר, ברזי תורה, מביא אותנו לדון על דבר העילוי החבוי שיש בהמורד הגלוי. וכשאנו דנים את הסוגים, דצח"מ, הננו אומרים, שיש בדומם שיגוב גנוז יותר מבצומח, ובצומח יותר מן החי, ובחי יותר מן המדבר. ואם נבא להסביר לנו את החזיון הזה, נאמר, כי ההתגלות הפרטית היא מאפילה את ההארה הכללית, המקיפה, גם עלומה וחבויה במעמק הנמצא, וכיון שההתגלות האישית שבדומם היא חלושה, הויתר הכללית היא בהיקפו הכללי ובתוכיותו בצורה כוללת ובהירה מאד. בצומח שעלה יותר, נתפתח ונשתלם באישיותו, עד כדי התגלות חיים נסתרים של נטיה טבעית תנועתית, כבר מוצאה ההחשכה, שהאישיות מחשכת היא את ההארה הכללית, מקום יותר רחב, ובחי, שהתבלטה בו כל כך האישיות, עד כדי הראות חפץ, ואיזה מדה שכלית, מספיק כבר גילוי פרטי זה להחשיך בצורה יותר עבה את ההארה הכללית שבו, שהוא חלק מהארת הכלל שבמציאות כולו.

במדבר, שכל כך נתרומם ונתנשא, עד כדי חפשיות הרצון והפרית ההשכלה, בכל ענפיה ההולכים ומצמיחים, עופלה בו מאד תכונתו הכללית, שהיא האורה החיה המקפת המלאה, ונסתרת היא בעומק החיים האישיים, עד אשר יעיר את סוד חייה הכבירים

הרצון הנשגב, שיסודו הוא בהענוה המוחלטה, של ראש צורים, שאמר ואנכי עפר ואפר, ומי שנעשה שכן לעפר בחייו זוכה להאורה העליונה, המשותרה מכל האפלה פרטית, הקיצו ורננו שכני עפר כי טל אורת טלך.

הנפשות של הדומם, הצומח, החי והמדבר, בכלליותן קשורות הן זו בזו, ובפרטיות צביונן הן הולכות ומתחלקות אלו מאלו.

כל מה שהמדרגה היא יותר נמוכה, הכללות יותר פועלת עליה מהפרטיות. והפרטיות הדוממת היא מצד הנפשיות כמעט כאלו אינה, ונבלעת היא בעיקרה בהכלליות של נפש הדומם. בצומח, מתחילה כבר הפרטיות להיות מוכרה, לפי המינים, והפרטיות האישית היא כמעט בלועה כולה בהמיניות, ובחי מתגלה כבר איזה רושם של פרטיות אישית, ומכל מקום רובה היא מובלעה בהמין. וזהו הגורם את השיווי של כל ארחות החיים המיניים שבבעלי החיים, וכוון הפעולות שבבעלי החיים החברתיים, כהדבורים וכיוצא בו. והחילוק הגמור האישי מוצא הוא מקומו בה אדם.

וחזור אחר כך יסוד האחדות להתגלות בכנסת ישראל, שמעוצם עליתה קנתה לה הנפשיות הכללית של האומה את היתרון הכללי אשר בדומם, בצומח, ובחי. אומה זו נמשלה לעפר, וזו היא עצמה מעלתה העליונה שנמשלה גם כן לכוכבים, ורבה כצמח השדה נתתיך, ואתן צאני צאן מרעיתי, אדם אתם, אתם קרויים אדם, שסגולת הדוממיות הטובה והמופלאה נשארה בה, מראש צורים, שאמר ואנכי עפר ואפר, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

הַתְנוּעָה הַמְשִׁתֶּפֶת.

יד

הַהוּיָהּ הַיָּא מַלְאָה תְּמִיד תְּנוּעָה, גִּשְׁמִית וְרוּחָנִית, פּוֹעֶלֶת הַיָּא אֶת עֲרֻכֵּי חַיִּיהָ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, מֵהַתּוֹכָנִים הַכְּלִיִּים הָעֲלִיּוֹנִים עַל הַפְּרָטִים הַשְּׁפִלִּים, וּפּוֹעֶלֶת גַּם כֵּן מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, מֵהַפְּרָטִים עַל הַכְּלִיִּים, מֵהַתַּחְתּוֹנִים עַל הָעֲלִיּוֹנִים.

דּוֹגְמָא זֶה אֲנִי רּוֹאִים בְּאוֹרְגָנִיסְמוֹס הַחַי, וּבְרוּחַ הָאָדָם, בְּמַעֲמָדוֹ הָרוּחָנִי כִשְׁהוּא לְעֶצְמוֹ, וְגַם בִּיחֹס הַמְשׁוֹתָף שֶׁבִין הַגּוֹף וְהָרוּחַ.

אחדות התולדה האנושית.

טו

כשאנן מסתכלים ביצירה כולה, המוחשית, ורואים את האורגניסמוס הכללי שבה, איך החלקים קשורים הם ושלובים זה בזה, בכל צומח, בכל חי, ובאדם איך החלקים העליונים, הנושאים עליהם הוד חשיבות כללית ואידיאלית, הם נזקקים, ביצירתם, בהיותם ובקיומם, להחלקים הפרטיים, השפלים והנמוכים, שלפעמים בגועל אנו מביטים עליהם, והוא הדין בהתחברות הכללית, כמה שאנו סוקרים בסקירה ברורה מתברר לנו בדיוק פרטי, וכמה שאין העין יכולה לחדור שמה אנו מבינים בהבנה בהירה והשערה רוחנית מעמקת, עד כמה כל החלקים שביש צריכים הם זה לזה, ותהומות רבה והררי עד הם זה בזה משולבים ומצורפים, מוסיפה תמיד בנו ההכרה, שאלמלא ההויות התחתונות, החשוכות והכעורות, לא תצאנה ולא תשגשגנה בשיא הודן ההויות העליונות, הנכבדות והמאירות, והחיבור והאיחוד הולך ומתגדל בנפשנו.

מהעולם המוחשי באים אנו לעולם הרוחני, למחשבות אדם ותחבולותיו, לדרכי הקולטורות השונות, האמונות והשיטות. נרתעים אנו לאחורנו כשהננו רואים הרשעה והסכלות, כמה שלטה וכמה שולטת היא במערכי לב בני אדם, בנמוסיהם, בדעותיהם, באמונותיהם, בסדרי חייהם הפרטיים והחברתיים. כשאנו משקיפים על כל התועבות שנעשו בשם אמונה, על כל קרבנות האדם לאלילים, על כל חללי הנמוסים המתועבים, ועל כל הרשעות, השפלות, החולשות והמחשכים של ההסכמות, ומעבר מזה

רואים אנו את הברקים, את עטרות החן של שכל האדם וישרו, את חכמת החכמים, את גבורת הגבורים, את להב אור הקודש של אור האמונה בזיקוקו ועליוניותו, את השאיפות ואת התקות של העתיד הגדול, ואת עמודי האורה שממלאים את ההוה, מיד אנו מחליטים, הלא כולֵּה, כל החזות הרוחנית עולם אחד הוא, גם הוא תוכן אורגני יש לו, גם הוא בכל הוד נשמתו, בהברקת רוח קדשו, ועו אף אלים אשר בתוכו, נזקק הוא לכל אשר בקרקעיתו ותחתית מצבו, ואלמלא אותם השמרים והרפשים שברוח האדם, לא הצמיח פרי תנובתו, המשמח אלהים ואנשים.

ומיד אנו מתנחמים על עפר ואפר, ומקבלים אנו באהבה את העצה העמוקה של האדריכל העולמי, בורא כל המעשים, אלה כל הנפשות, אדון כל הנשמות, הנותן נשמה לעם הארץ ורוח להולכים בה, והכל מטובו ישאבו טוב, והננו הולכים ונאזרים בקדושה ובגבורה, ומתחילים אנו להכיר את שפלות ערכנו, ואת גדולתנו גם יחד, ומשתעשעים אנו בפרחי החן והפאר אשר צמחו על ערוגות התולדה האנושית, ומכירים אנו על ידה את מה שהוא יותר נשגב ממנה, את מה שהוא למעלה למעלה מכל ערכיה, והננו כולנו שטופי תשוקת שירה, ואזורי גבורה לצכת קוממיות בדרך האורה, לדעת את הגודל אשר להיבול המגמתי שברוח, שכל טוב ויושר, כל אור וחופש עליו צומח הוא. ונוטלים את פרי האמונה בטהרתה ובביכורה, עד כמה שידנו מגעת להגיע אליה באורח מישור של תבונה, ומה שמתנוצץ בנו מלמעלה מאורח שכלנו, יודעים אנו נאמנה, כי גבה מעל גבה שמר, אמיצים הננו בהודעת עצתנו הישרה, ונאזרים בתום הגדולה האלהית, אשר נדע ממורשת קדומים, משיח סוד קודש. כי כמוך חסין יה ואמונתך סביבותיך.

אחדות הנטיות השונות.

טז

כשהנשמה מאירה בלבת גדולתה, מכיר האדם את כחה, יודע הוא וחש שהכל תלוי בה, שכל המעשים, הרגשות, הדעות, והנטיות השונות, שמפוזרים הם בצורות שונות בכל מלא רוחב החיים, בכל היחידים ובכל הקיבוצים, בכל העמים ובכל הלשונות, רק הפיזור שלהם הוא המביא את הצורה הזעומה של הרע והטומאה, אבל בנשמה הגדולה, שהאחדות הגדולה, והחופש המוחלט והזכאי הם צביונה, הכל הוא מאוחד. הטוב והקודש עובר בזרם תקיף, רודה בכל ומקיף את כל, כל הפלגים ממנו הולכים ואליו שבים. כל המלחמות שליבות הן לסולם השלום, וכל הטומאות למעלת הקודש, וכל הרעות לפסגת הטוב.

הכרה עליונה זו אינה סרה מנשמה איתנה, והיא משקיטה כל קצף, ומרחיבה את הדעת, סובלת היא ומוחלת, מיסדת היא ומעודדת, הכל יוכל וכללם יחד.

כשהנטיה הרוחנית מתגברת מתוך הדוחק, מפני שהעולם החמרי הרוס הוא ומטושטש, אף על פי שאנו מוצאים בה הרבה קדושה ופאר אידיאלי, מכל מקום הרי היא לקויה בחולשה גדולה, ומוכרחת לבא אחרי כן תקופה של נטיה לעולם החמרי, לשכללו ולסדרו בכל מכוונותיו.

ובעוד שהנשמה הכללית והפרטית עוסקת בתיקון עולם חמרי זה, הרי היא מתקצפת על הליקויים שבעולם הרוחני, הנראים מתוך הליקויים שבעולם החמרי, שגרמו את התפשטותו. ומכל מקום הולכת השפעת התיקון ומשכללת את העולם החמרי, ומיד כשהוא משתכלל, חוזרת הנטיה הרוחנית לפעם ברב כח, ומתחברים שני העולמים בהרמוניה אחת, והשמים והארץ מתאחדים, במילוי והשלמה.

שכלול הרוחני בחמרי.

יז

הירידה הרוחנית, כשהיא באה מפני הכשלון הגופני, צריכה להתחשב עמה על פי סבתה, דהיינו להתעסק בתיקון המצב הגופני, בתכונה קבועה וברעיון אמיץ, כדי לבנות בתקומה הגופנית את ההריסות הרוחניות כולן. במהלך העולם מתגלה גם כן יסוד הקלקולים הרוחניים כמה פעמים בההרס הנמצא במערכה של התיקונים החמריים. ואז מתעוררת החמריות בכל כחה, ונדמה לרבים כאלו היא באה להיות כח מהרס את המעמדים הרוחניים, ובאמת מתגלה במהלך תולדותי, שכל היסוד של השאיפה הגופנית הוא שכלול כללי כל כך, עד שחובק בתוכו גם כן את כל המאויים הרוחניים, בצורתם היותר טהורה.

אַחַדוֹת הָרוּחַנִיּוֹת וְהַחֲמַרִּיּוֹת.

יח

הנשמה באחדותה צריכה היא לעשות את כל הפעולות השכליות והחמריות, ובהיותה מוגבלת לפי תנאי יצירתה, משום כך כשהיא נוטה לפעולה אחת מסיחה היא דעתה מפעולה אחרת, והחמריות והשכליות הנן לה כף מאזנים שקול, והיא מנסה תמיד את כחה להרחיב את השפעתה ואת רוחב חוגה, באופן שתעמוד במעמד כזה, שכל הפעולות תהיינה פונות למטרה אחת, ואז תוכל לנצח על כל עבודותיה, בלא מלחמה, ובלא הפסק.

והכל מתעלה ומתפתח, גם הנשמות מתפתחות, ובאות לידי אותה המדה, שהסקירה יכולה להקיף את הרוחניות והחמריות בלא שום סתירה, ואז תעשינה את פעולתן בתכלית השלמות, ותחיינה את הגופים בכחן הגדול, הנשאב ממקור חי העולמים. וידעתם כי אני ד' בפתחי את קברותיכם עמי.

התגלות העולם המאחד בארץ ישראל.

יט

כשהתגלות של העולם המפורד מתגברת על ההתגלות העליונה של העולם המאוחד, החומריות מתגברת על הרוחניות, והתאוות הגופניות עומדות הן אז בשורה הראשונה של תכנית החיים, ואפלת העולם רבה היא. וכשההשקפה של העולם האחדותי מתגברת, אז התשוקות הרוחניות וכל השאיפות העדינות מתגברות, והעולם הולך הלך ואור.

אז אירא דארץ ישראל הוא הממחיש, הנותן הארה בנשמה להשכיל את היסוד של העולם המאוחד. בארץ ישראל יונקים מאור החכמה הישראלית, ממהות החיים הרוחניים המיוחדים לישראל, מהשקפת העולם והחיים הישראליים, שהיא ביסודה ההתגברות של העולם המאוחד על העולם המפורד. וזהו היסוד של ביטול עבודה זרה וכל שאיפותיה וסעיפיה. בארץ העמים הטמאה אי אפשר להשקפת העולם המאוחד להגלות, והעולם המפורד שולט בחזקה, והשקפתו הפרטית והמפורדה, המחולקה ומנוכרה, היא הרודה בכל מערכי החיים, ועם כל ההתאמצות לנשום נשימה ישראלית ולהשכיל אל הסוד של העולם האחדותי, אור ארץ העמים מעכב. על כן מלאה היא האדמה הטמאה שבחוץ לארץ מרחון עבודה זרה, וישראל שבחוץ לארץ עובדי עבודה זרה בטהרה הם.

ואין דרך להנצל מחרפת עבודה זרה כי אם בכינוסן של ישראל
לארץ ישראל, לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים.
מסוגלת היא ארעא דחשוכא לפלפול הפרטים,
הבא מתוך הפרוד, אבל חכמת האורה רק בארץ האור נמצאת,
אין תורה כתורת ארץ ישראל.

הַהַכְלָלָה הָעֵלְיוֹנָה

ההתאחדות העליונה.

כ

כל מה שהעולם הולך ומשתלם מתאחדים יותר חלקיו, ותכונת האורגניות מתבלטת עליו יותר. ההתאחדות העליונה היא התאחדות שכל האדם ורצונו עם כל היקום, בכלליו ובפרטיו.

ההתאחדות עם הענין האלהי עושה פעולה זו במילואה, ואין כל פלא שהצדיקים הדבקים בדי' רצונם הוא פועל בהויה, ותפלתם עושה פירות.

וכן עתידה להיות כל האנושיות כולה, כמובן על ידי שתתגלה תחלה הסגולה הבכורית של ישראל, ותתפשט על כל, וימלא כבוד די' את כל הארץ, וישמח די' במעשיו.

אַחַדוֹת הָאָדָם וְהָעוֹלָם.

כא

הָעוֹלָם מַחֲכָה הוּא לַהֲתַגְלוֹת הַנִּסְלָאָה, אִיךְ שֶׁהָאָדָם וְהָעוֹלָם קְשׁוּרִים הֵם זֶה לָזֶה, וּלְפַתַּח עַל יְדֵי גִילוּי זֶה אֶת הַהֲרַגְשָׁה הַמֵּאֲחֶדֶת אֶת הַשְּׁנַיִם הַלֵּל, עַל יְדֵי הַהוֹפָעָה שֶׁתֵּלֵךְ וְתִתְפַּשֵּׁט לְבָאֵר עַל יְדֵי אֶת גּוֹדֵל הַהִפְעָלָה שֶׁהָרָאשׁוֹן פּוֹעֵל עַל הָאֲחֵרוֹן. וְהַתּוֹכֵן יֵלֵךְ הַלֹּךְ וְאוֹר, עַד שֶׁהַהִפְרָדָה הַדִּמְיוֹנִית, שֶׁנִּקְלָטָה כָּל כֵּךְ בְּרוּחוֹנוֹ מִצַּד חוּשֵׁי הַבָּשָׂר הַקְּצֵרִים, בְּהִיּוֹתָם מְנוֹתָקִים מִחוּשֵׁי הַחַיִּים הָרוּחָנִיִּים, תִּכְלָה כּוֹלָה, וּבִמְקוֹמָהּ תִּבָּא הַקְּשָׁבֶת הָאֲחֵדוֹת הַשְּׁלֵמָה, וְרוּחַ הָאָדָם בְּרִצּוֹנוֹ יִתְגַּלֶּה בַּהוֹד גְּבוּרָתוֹ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהַתְּגַלָּה עַד כֹּה בַּפְּעוּלוֹתָיו הַטְּכָנִיּוֹת.

וְהַכֹּל תִּלּוּי בְּתִשּׁוּבָה, בְּשִׁכְלוֹל הַרְצוֹן, שְׂאִימוּצוֹ הוּא אֶחָד מִתְנַאֲוִי, וְעֵדֵנּוּ וְקִדּוּשָׁתוֹ הוּא עֵיקְרוֹ וּמַהוּתוֹ, וְקִישּׁוֹרוֹ עִם הַדְּעָה הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה הוּא אוֹר חַיִּים, וְעוֹמֵק הוֹפָעָתוֹ בְּתִכְנִית הָאֱמוּנָה, הַבָּאָה מִתּוֹךְ הַכֹּרֶה פְּנִימִית נִשְׁגָּבָה מְאֹד, הוּא מְקוֹר אוֹרוֹ, שֶׁמִּמֶּנּוּ יּוֹצְאוֹת הַהִשְׁעָרוֹת הַנִּשְׁגָּבוֹת, שֶׁעַל יָדֵן מִתִּישֵׁב הָעוֹלָם הָרוּחָנִי כּוֹלֵן, עִם כָּל וּדְאוֹתָיו הַנִּפְלְאוֹת, הָעוֹמְדוֹת מִמַּעַל לְכָל הוּדְאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, בְּגוֹדֵל עוֹ רַעֲנָנוֹתָן, בְּמַעֲמָקֵי הַנִּשְׁמָה הַיְּחִידִית, הַשּׂוֹאֵבֶת אֶת לֶשֶׁד חַיִּיהָ עַל יְדֵי צִירוֹף הַקִּיבּוּצִיּוֹת הַכִּלְלִית,

שהיא מקבלת את שפעה מיסוד ההויה כולה, שחכמת אלהים שופכת עליה תמיד את רוחה, בחזון ובפועל. צדיקים, חכמים, גבורים, נאים, עשירים ושליטים, לא יתפרדו עוד במהותם, כי אם כולם יחד ימציאו את התמצית העולה מהופעת כולם יחד, על כל הרכוש החיצוני והפנימי שבחיים, שעצם החיים מתהווה מהם ומתעשר ומתמזג על ידם. העז הנמצא בכח החיים העליונים, המגלה את כשרונו בתור נצוצות פזורים, בכל בעל כשרון ובכל פלוגה לאומית ומפלגתית, יגלה על ידי אור הרצון בכל כללותו. והכללות תופיע באורה השלם, שכל הפרטים ברוב עשרם הם כלולים בה בפועל, ובכל תנועת רוח קלה עולמות מלאים נוצרים ומתפתחים, מחוללים ומולידים ברב תעצומות.

אחדות המחשבה הרצון והמציאות.

כב

אחדות הרוחניות מאחדת בקרבה אחדות המחשבה והרצון. הרצון מתגלה בתבניתו, רק בשטחו החיצוני הוא אצלנו אופי משונה מהמחשבה והציור השכלי. וההתאחדות הזאת מובילה אותנו לידי האחדות המוחלטת של כל היש, עד שהמציאות הגשמית והרוחנית אינם כי אם ערכים משתנים בלבושיהם. ובאים המחשבה והרצון והמהותיות כולה בחוברת, והתעמקות המחשבה והגדלתה היא בעצמה הגדלת הרצון, והגדלת הרצון היא הגדלת המחשבה, ושניהם הם הגדלת המציאות הממשית, והגדלת המציאות הממשית היא הגדלתם. ונמצא שהתעלות הרצון היא מעשרת את המציאות ומפרה אותה, ככל ההפריות של הפגישות המעשיות. השגת הקנינים והאדרת החיים, הטבת המוסר והאדרת הדעת עומדים בשורה אחת.

התפלה באה כאן בתור פעולה מחוללת את המבוקשים, לא רק בתור אחד מהקנינים שהמוסר צריך להם לשכלול יפיו, וההשגה המבוקשת של התפלה היא בעצמה הפעולה האידיאלית של החיים, המאחדת את הרצון עם המחשבה השכלית, ושניהם יחד עם המהותים הממשיים שבעולם החושים.

אותם העילויים שבנפש האדם פנימה, וכל מכשיריהם, הנם מתגלים לפנינו על פי האספקלריא המאירה של האחדותיות הגדולה בתור שביבים של המציאות הגדולה בכל תהלוכותיה. וכל הגודל וכל הקוטן הנמדד בערכים הנפשיים, כל התבניות השונות, כל התשוקות וכל משאות הנפש הפרטיות, הנם לנו חזות הכל, כקרני פרוינהופר, למדוד על ידם את השיגובים המוחלטים.

כפי ערך מעלתו של האדם ושל הגוי בפנימיותו כן יהיו ערכיו עוברים את גבולי הצמצום ובוקעים ועולים למרומי מרחבי אין סוף, וכן יהיו קביעות דעותיהם לאורים כלליים, ומדותיהם מנצחות להיות באחרית הימים מדות כל אדם וכל היצור. וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו ד' אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה.

ההתאגדות הכללית.

כג

המחשבה הרזית היא עוסקת תמיד בשרשי הענינים, שהיא פוגשת את ממשיותם בעולם המוגבל, וכך היא הולכת לבקש את השרשים ברומי העולמים, והיא מוצאת אותם בתמימות סידורם, עד שאפס כל קוטן, כי כל פגישה נערכת היא על פי אותו הגודל המתגלה על ידה. ולא בהתגלות לבד הדברים אמורים, ביחש השכל וההכרה, כי אם במציאות ובקיום, בפעולה ובהתהוות. נקודה אחת ומצבה מודיעה מלא עולמים, דוגמת הקיום והנקודות האספקלריות שבתכונה ביחש להטבע השמימי.

והרשימה הפעלית היא מתכפלת גם כן לפי אותו הערך של הרשימה המדעית. ועם זה הדבר מושג, שכל עודף במדרגה שברשימה המוקטנה, כלומר כל יתרון פעולה, הארת חיים, הטבת מוסר, הגדלת שכל, שהננו פוגשים, אגוד הוא בדוגמתו באותו התוכן הדרגאי שברומו. ובזה יהיו גם ההשגות השכליות היותר מאירות נערכות מצד עצמן רק בצורה זעירא, ולגבי אותם הרשמים הנגרמים שלהן בצורה אמיתית. כל השונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו.

מובן הדבר, שהערכים נתפשים תחלה במערכי הלב, ובחדרי הרוח, ואחר כך בספירות הנשמטיות הפרטיות, ואחר כך בגורמים שעל ידי הכלל ושעל הכלל כולו, ואחר כך במלא עולמים, בהבנת ההתאגדות הכללית של מלא כל. וכן הולכים הדברים ומתאדרים, ברכתם ושמחתם מתברכת, ופרי תנובתם מתעלה, וכל ניד שפתים וכל זעזוע חיים עושה מירות ופירי מירות.

מְרַפְּזוֹת הָאָדָם בַּהוֹיָה.

כד

כמה אמת ושירה מופיעה לפנינו בחזיון של מרכזיות נשמת האדם, ביחש ההויה כולה. אין החזיון הזה נופל לרגלי ההתגלות של הציור הקוסמי הרחב והבלתי תכליתי של עולמיות הכוכבים, של היצירה המתמדת של הערפלים, אדרבא מתגדלת היא שירה זו ומתאדרת על ידי הנצח והגודל. בכל מקום ששם בא אור החיים לידי התגלות הכרה, והתגלמות של הדר מוסר ושאיפות עדינות, הרי המרכז נגלה. האחדות של האדם הרוחני מקיפה היא אותו בכל גילוייו בכל העולמים, כאחדותו של כח המושך בכל הגרמים.

לשוא חושבים בעלי חוג הבטה קצרים, שאחרי החידוש של הציור הקוסמי בטלה מרכזיותו של רוח האדם, וחפצים הם לומר, שבשביל כך ערך הדת נגרע. אף על פי שאיתנה היא הדת גם בלב אלה אשר מעולם לא נתקבלה לרוחם המרכזיות של האדם, כהרמב"ם וסייעתו, אם כן הטענה בטלה היא מעיקרה. אבל גם בעומק הרעיון המסתורי, שהוא מוצא מקום חשוב בחיי הדת ביחוד בדורות האחרונים בהתפשטות יתרה, גם שם לא נפגע דבר, כי אם נתאדר המחזה. האחריות המוסרית מתגדלת לפי שילוב הויה כזה, וזהו גם כן יתרון מרץ לרוחו של אדם בהשתלמו.

מובן הדבר, שלצורך ציור של גודל נורא לגבי האחריות המוסרית צריך עומק והארה צלולה לתוכן המוסר, כדי שלא יתמסמס הרוח מיתרון פחדנות, ולא יוכל להיות חמוש באותה האביריות, הדרושה לאדם פועל בחיים.

הַנִּיֵּן תופסים ציור גדולתו של האדם, ציור המרכז את ההויה אל הוית האדם, אל גדלו האיכותי ואל שאיפת רצונו, האמיץ והקדוש. הגויה וכחותיה הנם התמצית הארצית כולה, והרוח וכחותיו הנם התמצית השמימית כולה. האמת לאמתה זורחת היא, האמת הנסתרת הגלויה לכל עיני נשמה בהירה. ההתעלות של הגוף ושׁ הרוח היא התעלות חלק מרכזי, שעל ידי עילוי מתעלה כל הסובב אותו, המעלילו, ושופע ומשפיע תמיד על היותו. הרוממות הזאת צריכה להיות מובנת במובן חפשי מאד מכל דמיון תועה, אז תהיה למקור גבורת הרוח, ואושר האדם בכל צביוניו.

מַסַּכַּת הַמֵּרְכָּזִים.

כה

הַנֵּנוּ שְׁמִים לֵב אֵל הַשָּׁכֵל הַכִּלְי, אֵיךְ הוּא הַמְהַלֵּךְ
שֶׁלּוּ בְּכֻלָּל הָאָדָם, לְכָל דְּרָכָיו וְסַעֲפָיו, וְאֵנוּ מוֹצְאִים אֶת
זֶרֶם הַקּוֹדֶשׁ שֶׁהוּא מִתְגַּבֵּר בּוֹ בַּמֵּרְכָּז, וְאוֹר יִשְׂרָאֵל
הַנָּנוּ פּוֹגְשִׁים בְּעֶצֶם תְּעֻזָּתוֹ.

וְכִשְׁאֵנוּ בָּאִים לִידֵי הַמַּעֲמָד שֶׁל הַהֲרֻגָה הַכִּלְיָת, וְכֵן
נִשְׁתָּה לֵב הָאָדָם הָעֲלִינָה הַמְּאוֹשֶׁרָה, הַנָּנוּ גַּם כֵּן פּוֹגְשִׁים אֶת
רוּחַ יִשְׂרָאֵל בְּעֶצְמֵיּוֹת הַמֵּרְכָּז.

וּלְפַעֲמִים אֵנוּ אוֹרְגִים מַסַּכַּת מַחְבֶּרֶת יָחִיד אֶת הַמֵּרְכָּזִים,
מֵרְכָּז הַשָּׁכֵל, בְּצוּרָתוֹ הַיִּשְׂרָאֵלִית, עִם הַמֵּרְכָּז הַהֲרֻגִי,
וְעַל יְדֵי הַמֵּרְכָּזִים מִתְאַחֲדִים אֶצְלָנוּ בִּירֵיעָה אֲרוּגָה זוֹ כָּל הַסְּבִיבִים.
וּלְפַעֲמִים הַנָּנוּ מִרְחִיבִים אֶת הַתּוֹכֵן, עַד שְׁאֵנוּ אוֹרְגִים אֶת כָּל
הַמִּילּוֹי יָחִיד, וּמִמִּילָא מִתְחַבֵּר מֵרְכָּז בַּמֵּרְכָּז, וְהַאֹר מִתְכַּסֵּל.

היחש אל הכל.

כו

היחש הגדול של כל חלק אל הכל יוכל האדם להרחיב ביחושים של המאורעות הפנימיים והחיצוניים שלו, ושל הכלל, ומן הכלל המצומצם אל הכלל היותר רחב, ומן הכלל הזה אל הכלל הכולל של כל העולמים. כל הרחבה וכל צמצום שמרגיש האדם בפנימיותו, אם מפני הארה או החשכה נפשית, או מצד תוספת או גרעון חיצוני, יכול הוא למצא מיד דוגמאות אל העולם הכללי, ומן העולם הכללי אל התוכן היותר עליון, המקיף ומחיה את העולמים.

העליות והירידות הרוחניות הנה הנן דברים של עצמיות החיים, והחיים הוא תוכן כללי, שמחוייב הוא להיות מסובב בכל המילוי המציאותי.

וכשהאופי האנושי מתעלה, הרי דאגתו נתונה אל המרומים יותר מאל התחתיות, והמרומים על פי המדה של קישורו עם פותחים לו את שעריהם, והיה האדם לאיש אלהים. ומעולמיו העליונים תמיד יופיע להנהיג כל פרטי אחריו, ההולכים במרוצת החיים החוגיים שלהם, עם כל צמצומם.

הערך הכולל.

כז

האחדות הרוחנית הכללית מביאה אותנו לידי ההכרה של אחדות הסגולות הפנימיות, במהותן העצמית. וכשאנו מגיעים לנשמת האדם, כבר אנו חושבים בהתגלות על דבר הערך המהותי הכולל את הכל, קטן וגדול. והננו מרוממים את הערך של ההכרה הטבעית, הטבועה עמוק בנשמה, למעלה מכל ההתלמדות. הלימודים משמשים בנו לתרים, שלא תבא ההתלמדות הארעאית בחידושיה השטחיים ותעז את המשקל הפנימי, וחוק מזה משמשים הם כגשם נדבות להפריח ולהצמיח את הנצנים הטבעיים שבמעמקי הנשמות. המחשבות היסודיות של כל נשגב, של כל יושר, הכל כבר מוכן, ולב כל אדם הוגה בהן, בין חכם בין הדיוט. ומתוך כך משמשת היא ההשפעה כל כך באדם, והגדולים מדריכים את הקטנים לא הדרכה שמחוץ להם, אלא סידור פנימיותם. ההקדמות אינם כל כך דברים מחויבים למעלות הנשגבות, אלא דברים מקילים, ויש שהם בעצמם שבים להיות רכוש קניני, חוץ משימושם לבסס את הדברים הנשגבים יותר מהם.

על פי היסוד האחדותי אנו מכירים, שהערך ההשוויתי הוא הרבה יותר נשגב ונצחי מהערך ההבדלתי שבמציאות. ובחיי החברה מתגדל בשביל כך נצחון הרוב המספרי, ובא הרוב האיכותי ומכיר אחר כך את היקר שבתכונה הטבעית, ומתברר המשפט, שהתוכן הישרני שכלל ההמון הוא הוא הנעלה לפעמים מהמושגים היותר מתאצלים שבאו על ידי כל ההתפלספות, ויקר דמם בעיניו.

ומתוך ההכרה של יוקרה שוויה מתפוררים כל אותם טיחי התפל, שמבדילים בין עם לעם, עד כדי מלחמה, ואיבה מנוחלת, ומתבררים התוכנים הסגוליים שבכל אחד, איך לחיות זה בצד זה, באורח המשלים את הכל, ואיך הכל מקבל זה מזה, ומשפיע זה על זה. והספרות חותרת לבא לעומק ההוקרה של הנשמתיות היותר מוחלטת, שההתלמדות אינו בה כלי שימוש עצמי. והיא הנבואה, ששפעה הולך ישר ממעין החיים האלהיים אל הנשמות בטהרתם, וכל בניך למודי ד' ורב שלום בניך.

הַבְּדִלָּה וְהַכְּלָלָה.

כח

שְׁנֵי קוֹיִם עוֹבְרִים לִפְנֵינוּ בַּהֲדַרְכַּת הַכֹּלֵל וְהַפְּרָט, קו הַמְּבַדִּיל, וְקו הַמַּחְבֵּר.

הַקו הַמְּבַדִּיל הֵיאִ' הַהִתְכַּנְסוּת הָאִישִׁית, שֶׁהִיא בָּאָה מִתּוֹצֵאת הַשְּׂאִיפָה לַהֲשַׁלְמָה רוּחֲנִית פְּנִימִית, מַחֲשַׁבְתִּית וְהַרְגִּשִׁית. וְזוֹה גַם כֵּן טְבַעִית וּפַעּוּלָתִית, הַמִּסְתַּעֲפֶת מִמֶּנָּה, שֶׁרָק אִישׁ הַמַּעֲלָה בַּהֲתַבּוֹדְדוֹתָיו יוֹכֵל לַהֲשִׁיגָהּ, לַצִּירָה וּלְקִנּוּתָהּ, וְכֹל אֲשֶׁר יִרְבּוּ עָלָיו חֲבֵרִים וּמִתְחַבְּרִים הֵנָּה עוֹשִׂקִים מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹשֵׁר הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַבְּדִידָה הָאֲצִילִית, וְשֹׁטֵף הַמַּעֲיִן הַמְקִיר כֹּל כֵּךְ חַיִּים עֲלִיּוֹנִים, טְהוֹרִים וְעִזִּיּוֹם, קְדוּשִׁים וְנֹאֲצִלִּים, הוּא מְזַדְעֵר וּמַצְטַמֵּצֵם. בַּהֲדַרְכַּת הַכֹּלֵל בָּאָה בְּמִקּוּמָה הַבְּדִלָּה כְּתִיתִית, הַבְּדִלָּת שֶׁבֶט לֹוִי בִּיסוֹד הָאוֹמָה, וְהַבְּדִלָּת הַכְּהוֹנָה מִתּוֹכוֹ. בּוֹזְמִנִים הַמְּאוּחָרִים, הַבְּדִלָּת חֲבֵרִים מִעַמִּי הָאָרֶץ, וּבְכֹלֵל הָרִי הוּא הַתּוֹכֵן הָרַחֵב שֶׁל הַבְּדִלָּת יִשְׂרָאֵל מִן הָעַמִּים, וּבַהֲרַחְבָּה יוֹתֵר קְדוּמָה, הַבְּדִלָּת הָאָדָם מִכָּל הַבְּהֵמָה וְהַחַיָּה, עַל יְדֵי הַגְּדֵרָה שֶׁל חֻלְקִים מִיּוֹחָדִים, תּוֹרוֹת וּמִשְׁאֵת נֶפֶשׁ מִיּוֹחָדוֹת, שֶׁבֵּהֶם עוֹמֵד עוֹלָמוֹ הַפְּנִימִי הָאֲנוּשִׁי, הַמִּתְנַשֵּׂא לַמַּעֲלָה לַמַּעֲלָה. אֲבָל בַּתּוֹךְ עֻמָּקָה שֶׁל הַבְּדִלָּה זֶה הַתְּחַבְּרוּת וְהַכְּלָלָה גִּנּוּזוֹת הֵן, כְּלוּלוֹת הֵן בְּכֹלֵלוֹתָהּ.

הַכְּחוֹת הַמִּפְּוֹזִרִים בְּכֹל הַמֶּרְחָב, שֶׁמֵּהֶם יִבְדֵּל הַנְּבִדֵּל, הוֹלְכִים הֵם וּפּוֹעֵלִים לְטוֹבָה בְּעֲצֻמִּיּוֹת הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל הַצְּבִיּוֹן הַשְּׁלֵם הַנְּבִדֵּל, וְהַשְּׂאִיפָה מְזִיזָה חֲזוּזָה פְּנִימִית אֲדִירָה אֲצִילִית וּמְקוֹדֶשֶׁה אֶת כָּל הַמֶּרְחָב.

האדם, בהתבדלותו מכל החי והתרוממו בספירתו העליונה הוא מתכשר דוקא על ידה להתעלה ולהאדר עד היותו צביון כללי, הנושא בתוכו את ההתעלות הרחבה של כל העולם כולו.

האומה המיוחדת, סגולה מכל העמים, בשמרה את כל סגולותיה הפנימיות, בהתבדלה מכלם, הרי היא מוכנה להתכשר להעשות לאור גוים, ותשועת אפסי ארץ.

השבט הלוי, בהתייחדותו בתנאיו המובדלים הרי הוא מתאצל והולך ושומר את צביונו, מתקדש ומתנשא עד היותו לברכה לכללות האומה. והנה, בקדושה המיוחדת הרי היא מתעלה עד כדי שאיבה עליונה של רוח הקודש, לאושר הכלל כולו, ועילוי מהותו היותר פנימית.

החברים, יחידי הסגולה, בהבדלם מעמי הארץ, הרי הם שומרים את שאיפתם הרוממה, העולה למעלה למעלה מכל הערכים הרגילים, ומתחבטים להיות לנושאי כשרונות ורעיונות, שבהתפשטם הרי הם למקור ברכה לרבים, ובעמידת צביונם בחיים הרי החיים בעצמם מתבססים, מוצאים את ערכם, והולכים במסלה הקולעת אל מטרתם הנצחית והזמנית.

וזאת היא נחלת ד' בכל דרך הקודש, הפרדה על מנת התחברות, להיפך מהכללה גסה, המדברת גדולות ואומרת לאגד הכל בחבילה אחת, ומאבדת את כל הוד רוחני ואצילי, וסוף כל סוף על ידי החשכת החיים נעצר אור הדעת הצלול, והאהבה הגסה המיוחדת של כל בריה מתגברת ונעשית מזוהמה, עד שהכל מתפרד, והארץ כולה תנוע כשכור מכובד פשעה, סטרא אחרא שרי בחיבורא וסיים בפירודא, וסטרא דקדושה שרי בפירודא וסיים בחיבורא, ושם גופיה איקרי שלום.

ולמעלה למעלה, האצלת האורות, הפרדת השכלים, והבדלת העולמים, הרי היא תכונה פירודית, המביאה לידי ההתאחדות העליונה, לידי ההוספה הנצחית, ורויית העונג המתחדש בעוצם פנימיות טובו בהתאחדות השעשוע העליון של הכללת אור אורי אורים של השלמות האין סופית. שאין לה תוספת מרוב שלמותה, עם ההשלמה הבאה מתוך החסרון. שבהתאחדות העליונה הרי זורם אור השלמות הבלתי אפשרי להתוסף מרוב תוספת עזו מיסוד עולם עולמים על אור השלמות ההולכת הלך ואור, וזיו עדנים הולך ומתרבה, הולך ומתברך. והבדלת הגדרים היא העושה את ההתנשאות מראש מקדמי ימות עולם, שהאור העליון בעליוניותו אינו גורע מערכו, ומשומר בטהרתו, וברב עזו כחו מלא להאיר ולהחיות הכל, וממנו חוסן כל ישועות, השבת כל אבדות, בנין כל כונניות, שכלול כל מאוים, ותעצומות כל עזיויות פארי פארים. מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון, יריון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם, כי עמך מקור חיים באורך נראה אור, משך חסדך ליודעיך וצדקתך לישרי לב, ונמצא אורן של ישראל מזהיר בתורה העליונה, מקור עמקי השעשועים, האדריכליות הכמוסה של יפעת עדנת מכונת שכלולי כל עולמי עולמים, בכל נועם חמדת עדנת פאר מלכות קודש קדשי קדשים, והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, כי לי כל הארץ.

אהבת עולם.

כט

גדולי הנשמה אינם יכולים להיות נפרדים
 מן הכללות היותר מקיפה. כל חפצם ושאפתם היא
 תמיד טובת הכלל כולו. הכלל במלא רחבו גבהו ועמקו.
 אמנם הכלל מלא הוא מפרטים אין חקר. מפרטים אישיים
 ופרטים חברתיים. אין הכלל מעוטר כי אם לפי מילואו בשלמותם
 של אישיו הפרטיים, ושל קיבוציו הקטנים והגדולים, המשלימים אותו.
 הכללות העליונה, המשלימה כל, היא מונחת בתנועת
 דעת ד' ואהבת ד', היוצאת ממנה בהכרח, לפי גודל קנינה ועשרה.
 דעת ד' באהבה רבה, כשהיא מלאה את האור האמתי שלה,
 לפי ערכה של כל נשמה כפי מה שהיא יכולה לשאת ולקבל.
 היא מבהקת באורה המוחלט את אהבת עולם, אהבת העולמים כולם,
 כל היצורים, וכל חוג החיים וההויה שלהם. אהבת ההויה כולה
 ממלאת את לב הטובים, החסידים שבבריות, ושכבני אדם,
 לאושר של הכל הם מצפים. לאורה ולשמחה של הכל הם מיחלים,
 הם שואבים את אהבת כל ההויה, המגוונת בריבוי יצוריה,
 מאהבת ד' העליונה. מאהבת השלמות המוחלטת והגמורה
 של סבת הכל, מחולל כל ומחיה את כל.

כשהאהבה יורדת מעולם האצילות לעולם הבריאה, היא יורדת
 בהתפרטותה לפרטי פרטים, לניגודים וסתירות, לצורך של צמצום
 ומיעוט ערך ואהבה. לכל פרט מיוחד בשביל פרט אחר, ולפרטים רבים
 בשביל אחרים הרבים, ולפרטים בכלל מפני כלליותם הכוללת.

האספקלריא המאירה של האהבה עומדת היא ברום עולם, בעולם האלהות, במקום שאין סתירות, גבולים וניגודים, רק אושר וטוב, ורחב באין תכלית. כשתולדתה האהבה העולמית יונקת ממנה יש לה הרבה מטבעה, היא אינה סובלת גם ברדתה שום קמצנות ורעות עין, כשהיא מוכרחת לצמצם את עצמה, היא מצמצמת את האהבה באהבה, גודרת את הטוב בטוב.

משוקי אהבה הללו כשהם רואים העולם, ביחוד, החי, מלא קנטוריות, איכות רדיפות וניגודים, מיד הם עורגים להיות משתתפים בכל חייהם בשאיפות המביאות את הכללת החיים ואיחודם, שלוםם ושלותם. הם מרגישים ויודעים, שקרבת אלהים שהם עורגים אליה, במלא נשמתם, היא מובילה אותם רק להתאחדותם עם הכלל ובעד הכלל. כשהם באים לשדרות האדם, ומוצאים פלוגות של עמים, דתות, כתות ושאיפות מנוגדות, הם מתאמצים בכל כחם להכליל את הכל, לאחה ולאחד. בחוש הרוחני הבריא של נשמתם הזכה, המעופפת מעוף אלהי ממעל לכל מצרים, מכירים הם, שהפרטים כולם צריכים הם להיות מלאים, שהצורות החברתיות היותר טובות צריכות להיות מתעלות, ומתכנסות עם כל אושר פרטיהן באור החיים השלמים, הם חפצים שיהיה כל פרט שמור ומתעלה, והכלל כולו מאוחד ומלא שלום.

כשהם באים אל עמם, ולבם קשור בכל מעמק חייהם עם אשור נצחו ועילוי, והם מוצאים אותו מחולק ומפורק, מפולג למפלגות, למפלגות, אינם יכולים להתאחד התאחדות גמורה בשום מפלגה, כי הם חפצים להתאחד עם האומה כולה, דוקא כולה בכללה, בכל מילואה וטובה.

שִׁיר מִרְבָּע.

ל

י] שהוא שר שירת נפשו, ובנפשו הוא מוצא את הכל, את מלא הסיפוק הרוחני במילואו.

ויש שהוא שר שירת האומה, יוצא הוא מתוך המעגל של נפשו הפרטית, שאינו מוצא אותה מרוחבת כראוי, ולא מיושבת ישוב אידיאלי, שואף למרומי עז, והוא מתדבק באהבה עדינה עם כללותה של כנסת ישראל, ועמה הוא שר את שיריה, מצר בצרותיה ומשתעשע בתקותיה, הוגה דעות עליונות וטהורות על עברה ועל עתידה, וחוקר באהבה ובחכמת לב את תוכן רוחה הפנימי.

ויש אשר עוד תתרחק נפשו עד שיוצא ומתפשט מעל גבול ישראל, לשיר את שירת האדם, רוחו הולך ומתרחב בגאון כללות האדם והוד צלמו, שואף אל תעודתו הכללית ומצפה להשתלמותו העליונה, וממקור חיים זה הוא שואב את כללות הגיונותיו ומחקריו, שאיפותיו וחזיונותיו.

ויש אשר עוד מזה למעלה ברוחב יתנשא, עד שמתאחד עם כל היקום כולו, עם כל הבריות, ועם כל העולמים, ועם כולם אומר שירה, זה הוא העוסק בפרק שירה בכל יום שמובטח לו שהוא בן עולם הבא.

ויש אשר עולה עם כל השירים הללו ביחד באגודה אחת,
וכולם נותנים את קולותיהם, כולם יחד מנעימים את זמריהם,
וזה לתוך זה נותן לשד וחיים, קול ששון וקול שמחה, קול צהלה
וקול רנה, קול חדוה וקול קדושה.

שירת הנפש, שירת האומה, שירת האדם,
שירת העולם, כולן יחד מתמזגות בקרבו בכל עת ובכל שעה,
והתמימות הזאת במילואה עולה היא להיות שירת קודש,
שירת אל, שירת ישראל, בעוצם עזה ותפארתה, בעוצם אמתה וגדלה,
ישראל שיר אל, שיר פשוט, שיר כפול,
שיר משולש, שיר מרובע, שיר השירים אשר לשלמה,
למלך שהשלום שלו.

שפעות המחשבה הכוללת.

לא

וְהָ אֵנוּ רֹאִים בַּחֲזוֹן, אֵנוּ רֹאִים אֶת הַמַּחֲשָׁבָה הָעֲלִיוֹנָה, הַמַּחֲשָׁבָה הַכּוֹלֵלֶת כָּל, הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁכָּל הָעֲצָמָה וְכָל הַמִּיּוֹצֵא שֶׁל כָּל בָּהּ הוּא. רֹאִים אֵנוּ, שֶׁכָּל הַפְּלָגִים הַגְּדוֹלִים מִמֶּנָּה מִשְׁתַּפְּכִים, וּמִהַפְּלָגִים יוֹצְאִים נִהְרִים, מִהֶנְהָרִים נִחְלִים, מִהֶנְחָלִים שְׂטָפִים, מִהֶשְׂטָפִים זֶרְמִים, וְהוֹרְמִים מִתְחַלְקִים גַּם הֵם לַצְנוּרוֹת קִטְנִים, וְהַצְנוּרוֹת מִתְחַלְקִים לַהֲמוֹן אֲלָפֵי רַבּוֹת לֵאמֹן קֶץ שֶׁל קְנוּקָנוֹת, מְרִיקִים שְׂפָעוֹת, רְצוֹן חַיִּים וּמַחֲשָׁבָה.

לְפַעֲמִים צָר מְאֹד הַמָּקוֹם לְשׁוֹט בֵּין הַקְּנוּקָנוֹת, נֶאֱחָזוֹת אִזּוֹ הַנִּשְׁמָה בִּשְׂרָשֶׁיהֶם שֶׁל הַקְּנוּקָנוֹת הַדְּקִים, בַּצְנוּרוֹת, וְאִם הַצְנוּר גַּם הוּא צָר, נֶאֱחָזוֹת הֵיא בְּזֶרֶם, וְאִם הוֹרֵם צָר הוּא לַפְּנִיָּה, הֵרִי הֵיא נֶאֱחָזוֹת בִּשְׂטָף, וְאִם הַשְׂטָף הוּא צָר, הֵרִי הֵיא נֶאֱחָזוֹת בְּנֶחֱל, וְאִם צָר הַנֶּחֱל, נֶאֱחָזוֹת הֵיא בְּנֶהֱר, וְאִם גַּם הַנֶּהֱר יִצֵּר לָהּ, נֶאֱחָזוֹת הֵיא בְּפֶלֶג אֱלֹהִים מֵלֵא מִים, הַמַּחוּבֵּר לַמַּחֲשָׁבָה שֶׁל בְּלִי מִצְרִים, שֶׁשֶּׁם הוּא מָקוֹם יְאוּרִים רַחֲבֵי יָדַיִם.

וְהַשְׂפָּע הָאַחֲרוֹן הַמִּזֵּל מִהַקְּנוּקָנוֹת נּוֹבֵעַ בְּדֶרֶךְ זֶה מִהַמָּקוֹר הָרִאשִׁי שֶׁל הַמַּחֲשָׁבָה הָעֲלִיוֹנָה, שֶׁלֹּמַעֲלָה מִזֶּה תֵּלֵא כָּל עֵין לַצְפוֹת, וְדִי אָמַר לְשֹׁכֵן בְּעֶרְפֶּל.

מַעֲלוֹת הַהִכָּלָה.

לב

אִישׁ יְחִידִי צָרִיךְ לִמְצֹא עֲצָמוֹ בְּעַצְמוֹ, וְאַחֵר כֵּךְ
הוא מוצא את עצמו בעולם המסבב, שהוא חברתו, צבורו ועמו.
הצבור מוצא את עצמו בעצמו, ואחר כך הוא מוצא את עצמו
באנושיות כולה.

הָאֲנוּשִׁיּוֹת הֵיא מוֹצֵאָה עֲצָמָה בְּעַצְמָה בְּתַחֲלָה,
ואחר כך היא מוצאה את עצמה בעולם. העולם מוצא
את עצמו בעצמו ואחר כך הוא מוצא את עצמו בעולמים כולם.
המסבבים אותו.

הַסְּבִיבָה הָעוֹלָמִית בְּכֻלָּלוֹתָהּ הֵיא מוֹצֵאָה אֶת
עֲצָמָה בְּעַצְמָהּ, וְאַחֵר כֵּךְ הֵיא מוֹצֵאָה אֶת עֲצָמָה בַּהִכָּלָלָה
הסוג סוגית העליונה של כל העולמיות.

הָעוֹלָמִיּוֹת הֵיא מוֹצֵאָה אֶת עֲצָמָה בְּעַצְמָהּ, וְאַחֵר כֵּךְ הֵיא
מוצאה את עצמה בהחוסן המלא, בהאור העליון, בהמון החיים
ומקור יממיהם, בהאורה האלהית.

ואז מתאחדות כל ההכרות הללו יחד,
וחזרות ונעשות חטיבה אחת, שכללותה היא אדירה לאין חקר,
ופרטיותה היא חסינה, תמימה שלמה ומבולטה עד אין קץ ותכלית.
ושטף החיים הולך ושוטף, ואור הקדש הולך ומתגבר,
ושרים כחוללים כל מעיני בך.

מאמר רביעי

הַטוֹב הַכָּלְלִי

עיני דרישא דעתיקא קדישא תרין בחד שקילן,
עינא דא הוא כלא ימינא, לית ביה שמאלא.

ואלמלא עינא טבא עלאה ראשנח ואסחי לעינא תתאה
לא יכיל עלמא למיקם.

וזמינן צדיקא זכאי עליונין למחמי דא
ברוחא דחכמתא, ההיד כי עין בעין יראו בשוב ד' ציון.
אדרא זוטא ואדרא רבא.

הטוב הכללי, האידיאלי, המתגלה בהשקפת האחדות,
הוא הטוב המוחלט, הנשאף בטוב המתעלה.

הרע העולמי, המסודר, כבהשקפה הפסימית,
מתעלה לטוב, אושר ועדן, הצפוי בעתיד לבוא.

הטוב הכללי האידיאלי.

א

האידיאליזם הרוחני אינה יודעת ממהות הפירוד כלל, היא מכירה רק את הכללות ואת האחדות, אין שום פרט נסקר אצלה כי אם בתור חלק של כלל. בשביל כך אינה יכולה להכיר שום טוב רק טוב כללי, ושום רע כי אם כשהוא רק כללי. ומתוך שרע כללי לא נמצא כלל, והכלליות הלא היא הולכת גם כן ביחס לההופעות שבצורת הזמן, שאין האידיאליזם חושבת ומתקשרת בנקודה מיוחדת שבה, כי אם בכל שטפה הגדול, מתוך כך באה היא להכיר, שלא יש כלל במציאות רע, כי אם כולה היא טובה. וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד.

החמירות הגופנית היא עושה את הפירוד בין הנושאים שבמציאות, וממילא גם את הניגודים שבהם.

וכל זמן שישנה עדיין הכרה שיש טוב ורע, אין האדם צריך להתקשר במזגו עם תכונה זו, לא יאכל מעץ הדעת טוב ורע, כי רק עץ החיים שכולו טוב מוכן הוא לו, ומוכן הוא לו גם אכלו מעץ הדעת טוב ורע, אחר שיעמוד במסות הרבות שהוא הולך ומתנסה, וזוהמתו הולכת ומטהרת, שכלו מזדכך ומדותיו מתתקנות, ותשוב ההכרה של עץ החיים להתקשר עמו, ואז יהפך עץ הדעת טוב ורע לעץ מלא חיים וטוב כולו.

ואין דור שהעבודה הגדולה הזאת, של התבררות ההכרה והרצון לבצר על ידה את הרע ממציאותו, תהיה נפסקת בו, והוא יסוד העולם וקיומו, אמרו צדיק כי טוב.

הטוב הכללי העצמי.

ב

בכללות העולם, המעשי והרוחני, אין כל רע נמצא כי אם בערכו הבודד, אבל בקיבוץ הכל, הכל הוא טוב ממש, לא מפני בטול ברוב, כפי החשבון הצנום, אלא מצד הערך העצמי האידיאלי.

ומובן מזה שכל מה שהקירוב אל כל נעשה יותר גדול התכונה, הרע מתמעט, והטוב מתגלה. ולא עוד אלא שקיבוץ הרע בכל חלקיו מופיע לעומק טוב גדול מאד, והוא מתחבר בעומק רתיחות שקיקתו אל הטוב המוחלט, שלא יגורוהו רע, כלו הפך לבן טהור. והחיים הגנוזים בהשקפה נצחית זו הם הם המעמידים את העולם, ונותנים פרמא על פני כל המזיקים, שלא יוכלו לטשטש את העולם, וגבה מעל גבה שמר.

האידיאל העליון.

ג

זוֹרֵחַ הוא באספקלריא של קודש האידיאל המלא של העולם, לא אותו האידיאל המוזער, הנופל בההויה המצומצמה, אלא האידיאל המרומם האלהי במלא מילואו, והוא יסוד העולם היותר עתיק, מציאות העולם היותר ממשית. המציאות הזעירה רק מיניקת לשדו העליון היא מתקימת ומתברכת.

מתגלה במהות האידיאליות המרוממה שאין הפכים במציאות, אין טוב שלעומתו יש רע, אבל יש מדרגות במציאות, יש טוב שלעומתו יש טוב יותר עליון, חיים וחיין דחיין. ומזיו אורה מתגלה שהתיאור של רע, שאנו מתארים במציאות המוגבלת, הוא רק תיאור עראי, לפי הגבלתה של הכרתנו, ובאמת כל שחרות היא רק לבנונית מוקטנה, וכל רשע הוא צדק מוזער.

ומעומק הטוב מתגלה יסוד הרחמים העליונים, ויגלה ויראה לעין כל, כי ד' הוא האלהים, ועתיקא קדישא וזעיר אנפין כוליה חד, ועין ד' אל יראיו, עינא חוורא, עינא דכלא ימינא, כי עין בעין יראו בשב ד' ציון, ונודעה יד ד', וראו כל בשר יחדו כי פי ד' דבר.

התגלות הטוב בהשקפת האחדות.

ד

שתי השקפות עולם הן, ההשקפה המאחדת, וההשקפה המפרדת.

ההשקפה המאחדת רואה את כל החזון של נמצאים מפורדים זה מזה רק בתור טעות החוש, ומיעוט ההארה, אבל אמתת המציאות היא רק אחדות גדולה, והנמצאים הרבים והשונים הם רק גילויים מיוחדים, אברים שונים, צבעים וגוונים שונים של אותה החטיבה האחדותית. ובהשקפת האחדות מביטים על הכל, ואז ממילא מתמצה חשבון הטוב, כי הכל ביחד בודאי הוא טוב בתכלית הטוב, והוא עוד הרבה יותר טוב על ידי התגלות החלקים הרעים שלו, מאילו היה חסר אותם האברים או אותם דרכי הגילוי. וכל מה שאותה ההכרה האחדותית מתעמקת ומתעצמת, ככה מתגלה היא אמתתה בכל החידור התהומי שלה, ובממשלתה על החיים הולכות כל ההרגשות על פי צביונה, ונמצא שהכל מורגש ברגש של טוב, וטוב על טוב מתגבר, וחדוה על חדוה מתעלה, וחיים על חיים מתאדרים. וכל מה שההשקפה האחדותית מכה היא יותר את שרשיה בעומק, היא מביאה גם כן את הטוב המעשי בעולם, את החיים ואת השלום.

ולעומתה של השקפה עליונה זו נמצאת ההשקפה המפרדת, הרואה את המציאות המופרדה בתור חזון אמתי, והזרות של כל מצוי אל משנהו היא תופסת לאמתת ההכרה. החושים וכל ההשגות השטחיות עוזרים על ידיה, והחיים הולכים על פיה ומתגשמים, וכל מה שתוצאותיה מתגברות הולכת היא האפלה והרשעה ומתגברת. אין קץ לעומק המלחמה שבין אלו ההשקפות, החיצונה והפנימית. כל הארחות של העלילות שבעולם הולכות הן אל מקום אחד להוציא אל הפועל את השליטה של ההשקפה האחדותית בכל העולמים, ולשעבד את השקפת הפירוד אליה. אמונת האחדות האלהית היא הנשמה, הנושאת בקרבה את כל אוצר החיים, את כל הרכוש הפנימי, שאושר העולמים אצור בו.

מנהיגי המדינות, וכל הגאונים החברתיים, הם מושרשים ביסוד השקפת הפירוד, בכח המדמה, המראה את המציאות בתכונתה המפורדה, ואין העולם כדאי עדיין להנהגה הבאה מתוך השקפת האחדות בטהרתה.

תוכן אורו של משיח, מושב כסא ד' בעולם, וזה שמו אשר יקראו ד' צדקנו, בנוי הוא על פי יסוד השקפת האחדות המציאותית, כשהיא מתגברת כל כך עד שהיא חודרת בכל הפרטים ובכל העלילות כולם.

הסתתרותה של השקפת האחדות הוא דבר מוכרח. כי עם כל האיחוד שבהויה, עם כל שהכל הוא באמת טוב גמור מצד איחודו, אין אותו הטוב של העליה התדירית מתבטל, ואותה העליה התדירית מתגוננת היא בהתעדנות של כל מצוי פרטי והתעלותו. כל מה שההארה האחדותית מתגלה, אין הדחיפה והבירור להעלאת כל פרט ולהחזרת כל רע לטוב מתעצם כל כך. על כן ההסתתרות של האורה האחדותית היא היא השולחת את החטיבה הפנימית, את המהותיות העצמית של המאור המאחד, אל המעמקים של הפירודים, והם הם החבלים והמצוקות הגורמים את האורה העליונה להגלות. ניצוצי הקודש המפורים בתהומות החושך מתלקטים אחד אל אחד, על ידי הירידה של האורה העליונה האחדותית בתוך מעמקי הסתר של ההשקפה המפרדת.

הנס של התגלות האור של חיי האחדות באדם ובעולם, עם תהלוכות מוסרו וכל שאיפותיו היותר עמוקות, המקיפות וממלאות את הכל, חי הוא בישראל, ועמו ישראל חי וקים לעד, שם ד' אלהי עולם עליו נקרא, ובאור פניו יהלך, ד' אלהיו עמו ותרועת מלך בו.

דרגות התשוקה לטוב והשגתו.

ה

ציון הרע בחיים הרוחניים הוא ממקום שמתחילה תשוקה של השגה, והיא אינה מתמלאת. ציור רע זה אפשר להיות בכל מה שיש למעלה ממנה איזה דרגא, זאת היא צורת הרע שבאצילות, כלומר תשוקת ההשגה הבלתי מתמלאת, יותר משיעור התשוקה אין רע, ומה שהיא מתמלאת הוא אך טוב. אמנם התשוקה המכאיבה היא רק מועט לגבי המילוי, המושג העצמי, ולגבי שכיכת הדעת הפנימית, שכלולה בתוכה ההשגה הבהירה, שלמה שלמעלה מהמדרגה אין ראוי להשתוקק, כי הטוב הוא רק המושג המתאים. ואם נוסף לזה שהבירור בין המושג ובין הבלתי מושג הוא בהיר, אז נדע שאין הרע מעורב כלל עם הטוב, עומד הוא לעצמו, וכל ערך הרע שבו איננו כי אם מפני שלא נתבררה עדיין עריכתו, אם הוא למעלה מהמדרגה בהחלט, עד שראוי חדלון השקיקה ביחס לו.

יכולים אנו לצייר גם כן אופן שקיקה יותר רחבה, שתהיה שקולה כעצמות ההשגה, אם מיעוט הבירור ביחס אל מה שלמעלה מהמדרגה העצמית יגדל, ותחשב אז מדת השקיקה הבלתי נמלאה כמדת ההשגה. בכל השגה מושג גם כן צד הבלתי מושג שמתגלה על ידה,

ואז יהיה הרע והטוב שקול. אבל כל זמן שלא נתערב עדיין הערך, כל זמן שהבלתי מושג ידוע הוא לבלתי מושג, הרי עמדת הרע היא בפני עצמו, ואינו מעורב עם הטוב. ואם התשוקה אל ההשגה המנועה תהיה מצורפת גם כן עם איזה כחות, המונעת ההכרה מלהבחין איזה מושג הוא מבורר ואיזה הוא מסובך ודמיוני, אז יוכל הרע והטוב להיות מעורב גם בהיותו שקול.

ואם ההכרה של מה שהוא למעלה מההדרגה העצמית תהיה מנועה הרבה, אז תהיה השקיקה עולה הרבה על מדת ההשגה, כי לא לפי ערך ההשגה ישתוקק אל הגילוי התעלומתי, אלא לפי החפץ הבלתי מותנה, הפורץ, והבירורים לא יהיו מבוררים. אז יהיה הטוב המועט מעורב בהרע המרובה.

ומה שאנו מציירים בציורים של הכרה והעלמה יש גם כן בחפץ ושאיפה, גם ביחש להגעה ומניעה, למילוי רצון בהשקפת ההויה עם קיצוץ עצור, הבא מתוך ערבוב ההכרה ואי התאמת החפץ. ומאלה תוצאות לחילוקי ההדרגות הרזיות שבין העולמים. אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, רובו טוב ומיעוטו רע במצב מבורר ומובדל, שקול במצב מובדל, שקול במצב מעורב, רובו רע ומיעוטו טוב במצב מעורב.

מעוט ורבוּי הטוב.

ו

מןֹּה היא הסבה המקימת את הרעיון של מציאות הרע בעולם. אחרי שההשקפה חוכל לעלות עד לידי חשבון של עולם ברור וכללי. ולסקור את הכללות הטובה המוחלטה. אין זה כי אם מיעוט האורה. שבאה על ידי המדרגות השונות. שהנפש שואלת. למה לא יהיה הכל נשגב, הכל טוב גמור. הכל גדול. ואם נבא לומר. חילוק מדרגות צריך בשביל שכלול העולם. כבר אנו נכנסים בשער הנמנע. כלומר שאי אפשר להמציא את השכלול כי אם על פי אלה התנאים של חילוק המדרגות. והנמנע כבר פוגם את טעמנו העליון. מה שאנו מרגישים ביכולת המוחלטה האין סופית של מחולל כל.

אבל כשנבא להעמקת התוכן. הננו עוקרים את כל היסוד המטעה. האומר מאמר מוחלט על דבר חלוקי המדרגות. שבא על ידי כך לקבול אודות הקטנות. משני טעמים.

הטעם הראשון הפנימי הוא. שעל פי ההתגלות האמתית של הכללות מתגלה השקפת האחדות. ובאחדות באמת הכל גדול ונשגב. ולא יש כלל קטנות ומיעוט. שמא תאמר עלֹּ מה שהעין כהה והיא רואה קטנות ומיעוט. על זה אנו באים לבקר את יסוד הטוב הגדול והאור. והננו אומרים.

שמה שנקלט בנו שהגודל והאור הוא הטוב והאושר המוחלט. הוא תוכן אמת במקומו, במקום שראוי הגודל והטוב הבלתי ספור להגלות, אבל במקום שהמיעוט ראוי, המיעוט והקוטן הוא הטוב המוחלט והגמור, כמו הגודל במקומו.

וחזור הכל למעמד של טוב גמור, שאינו צריך לנמנע כלל, מוסקר בשתי סקירות, המתמימות זו את זו. שהאחת היא נשמה לחברתה. שהיא כמו גוף לה, וההחשכה היא משכללת את הטובה, כמו האורה, ולית יממא בלא לילא, והיום והלילה יחד מבססים את ההשלמה הצורתית של הזמן. ואלמלא היתה ההחשכה, שהיא מראה את ההשקפה המפורדה, לא היתה הדחיפה של ההתעלות הדירית, שהיא היסוד המשלים את כל, עד שלא יחסר שום תוכן שלם במציאות, לא התוכן השלם שאין בו יתרון וקל וחומר גרעון, ולא התוכן השלם המוסיף תמיד שלמות, והוא מרווה עונג תדירי שאינו פוסק. אלמלא השקפת הפירוד היה מוסקר רק התוכן השלם, ולא היה שום צעד של הוספת וחיידוש התעלות. ונמצא שהמיעוט, הגורם את חיידוש ההתעלות, הוא ממש טוב גמור, כמו הטוב המוחלט, שמצד תכלית ההשלמה העליונה האין סופית שלו אין בו שייכות לתוספת והתעלות.

נשארה רק ההרגשה של המכאוב והצער, ששואלים עליה מפני מה היא מצויה, וזה כבר מתבסס על ידי קבלת יסורין באהבה, שהיא מדת הדעת העליונה, ועל ידי סקירה עליונה למעלה מכל דעת באמונת מהות הטוב.

ונמצא שהכל היא מדה טובה באמת,
בלא שום תנאים ודברים מכריחים. וזה יגלה ודאי לעתיד לבא.
שיברכו על הכל הטוב והמטיב, והשם יהיה נקרא
כמו שנכתב.

ומכל מקום אותם הערכים שהם מדברים על דבר הנמנעות,
באותה ההרגשה של הכבוד העליון הראוי, יש להם מקום אחרי
המצאת ההחשכה, וכל מה שהם מישבים את הדעת תמציתו היא לקוחה
מאור האמת העליון הזורח עליהם, וכל המרירות והמכאוב
שהננו מרגישים בתוכיותם הוא בא מיסוד ההחשכה,
שהולכת ומתהפכת לאורה גדולה.

מניעת הטוב ומגמתה.

ז

כל מטרה צריך להקדים לה איזה מניעה, על כן אין מקום לחקר התכליתי של ההויה בכללה כי אם על ידי יסוד של איזה מניעה קדומה. וכאשר הנמנע בחק אין סוף הוא גם כן דבר שאינו הולם כלל, יש לנו על זה רק שני דרכים. דרך אחד הוא שיבואר, שבעצמיות יסוד המניעה יש מעלה עליונה. הראויה להיות הולמת למושג השלמות העליונה, שהננו יכולים על כל פנים לסמן לנו בו איזה רשימה של השלמות המוחלטה. והדרך השני הוא לצייר את המניעה הקדומה בתור יצירה והויה. ומובן שהדרך השני לא יסלק את השאלה התכליתית לגמרי, אלא הוא מרחיק אותה, שהרי אנו באים אחר כך לשאול גם כן שאלה תכליתית על הויה המניעה עצמה.

אבל בעומק הדבר הננו רואים, כי מה שאין הנפש מתקררת בפתרון שאלת ההויה, והיא זקוקה לאיזה מניעה, הוא רק מצד השלילי שלה, מפני מציאות הרע שבמציאות, אבל מצד החיובי שלה אין צורך לשום מניעה, שהרי הטוב ראוי מכל שלם להיות נפעל תדיר. וכשאנו גוזרים, שהנראה לנו מצדדי השלילה שבמציאות אינו אלא כהות ראה מצדנו, שוב המציאות ראויה להתהוות בלא שום צורך של הגבלה ומניעה.

המניעה באה רק כשאנו רוצים לגון את הטוב המוחלט, למשל, כשנשאל מהו הטוב של המציאות בכללותו, או באמת אנחנו אומרים, שהיא שאלה רק לגבי דידן. והיא גם כן מנועה מלהיות נודעת לנו על בוריה, אם כן אם גם נצטרך להכללת הגון לבא לידי מניעה, אנו אומרים, שהיא רק מניעה הסברית. אמנם ההסברה גם כן ראויה להיות באופן היותר בהיר ויותר מכובד. על כן הננו מרויחים הרבה, כשמעמידים אנו את המניעה על בסיס השלמות היותר עליונה מצד אחד, ומצד השני אנו מעטרים עוד יותר את הסברתנו, כשנדע לצייר, שעצמיות המניעה ההיא עם כל כבודה היא מחודשה לכונה מגמתית עליונה, שהרחקה, שהשאלה נתרחקה מאתנו על ידי התרבות האמצעיים, נעצה אותה בכללות ההסבה שאינה צריכה, והכללות אינה צריכה גם כן, למניעה, כי היא טובה מוחלטת, הראויה להפעל מצד השלמות המוחלטת. והתוכן המפורט, היותר נאה במגמה התכליתית, שיהיה מבוסס על יסוד השקפת השלמות המחויבת האין סופית, היא השכלת מגמה של הטוב המתעלה תדיר, מפני שאף על פי שתנאי השלמות המוחלטת היא האי אפשרות של הוספה, מכל מקום גם התוספת התדירית וההתעלות היא גם כן ברכה ועדן מיוחד, וכיון שזה אי אפשר באין סוף מצד עצמו, מתהווה הוא מצד פעולותיו, ונבנה העולם בצורה כזאת, שעדי עד יתעלה. ונמצא, שהשלמות כלולה משני הצדדים, מצד אין סוף, הבלתי מתואר בתוספת מצד שלמותו, ומצד ההויה, ההולכת ומשחלמת ומתברכת תמיד. וזאת היא ברכת הקודש עצמה, הקדש טעון ברכה. יהי כבוד ד' לעולם ישמח ד' במעשיו.

הטוב המוחלט והטוב המתעלה.

ח

הנני חשים במלא נשמתנו את ההכרח של הטוב המוחלט, את האי אפשרות של אי היותו, ואת העריגה הבלתי פוסקת במעמקי לבבנו להתעלות אליו, להתקרב אל מרומיו, לחזות בנועמו. הננו מרגישים, שהטוב השלם בהשלמת היותו, החפשי מכל גדר, מכל תנאי וחוק, מכל תאר ושינוי, מילואו הוא מילוי עולם. אין מקום למילוי שאיפתנו אל טוב זה אלא בהסתכלות האפשרית בניצוצי זיוו, אחרי אשר ירדו אלינו וימלאונו עז וחיים. נצח והוד. הננו אחר כל החזיון הזה נשארים צמאים אל התעלות הטוב, אין אנו מקיפים את מלא היקף הטוב בתומו, כי אם כשנחזה בו, לבד מילוי הטוב, גם כן התעלות הטוב, פריחה תמידית, תוספת עז ועילוי בלי מצרים, בלא עמידה.

מילוי הצמאון האידיאלי הזה יורנו דעת במה להבחין בין האור האלהי לאור העולם, החי ממקורו. האור האלהי מרוה אותנו את צמאוננו הנשגב אל הטוב המוחלט, הקיים במרומיו, והאור העולמי, ההולך ואור, ההולך ומתעלה, מחיי מקורו, ידשננו מהטוב של ההתעלות, של תגבורת הכח, של הוספת העילוי, שהננו לו כל כך צמאים ונכספים.

לא נהיה לחוצים להשביר את צמאון המדע והטוב, כשהוא מקופל יחד ונושא את דעו על ההויה כולה לדעת את סוד האצילות המוסרי שבה, במסקנא יבשה, שההויה וההפסד

היא המגמה האחרונה, מה שאנו מוצאים את עצמנו מזה נעלבים ונדהמים, מלאי שממון מפעולה הולכת וסובבת. המדאיבה את נפשנו בהאנחה של אין כל חדש תחת השמש. הננו מתנשאים מעל להחזיון הפשוט שהחושים קולטים בחיצוניותם מההווה, הננו צועדים בצעדינו הרוחניים למעלה מן השמש, וגוזרים אנו, אין כל ישן, הכל פורח, הכל מתעלה, הכל מוסיף תמיד אור וחיים. אין הרוח האצילי נופל גם בראותו, שהדרך של ההתעלות היא דרך מסובבת, שיש בה מעלות ומורדות, הליכות קדימה ונסיגות לאחור גדולות מאד, שגם הנה המורדות והנסיגות מלאות הנן רוח של עליה וקדמה.

ההכרה של ההתפתחות, כשהיא הולכת ונגמרת, הולכת ונקלטת יפה בחיים המדעיים והמוסריים, כשהיא מתבכרת ויוצאת מידי בוסריותה. עד שאיננה נאכלת פגה, היא מעלה את רוח האדם אל מרומי האור האלהי, מקלטת בקרבו את המגמה הפנימית של דעת אלהים, החפשית מכל חק וגבול, שבאוצר נשמתן של ישראל, שנתגלתה על ידי ההופעה האלהית המיוחדת לו, בתור הפרח היותר עליון של הזרחת אור נשמת האדם בקרב העמים כולם. ההתפתחות התדירה תמלאנו שיקוף אידיאלי מוסרי על כל ההווה, ותביאנו לידי מילוי אור אלהי מדעי והכרתי כזה, המאחד את הויתנו עם אור חי העולמים בתכלית הטוהר והמוסר, העז והגבורה בכל מילואם, כבוד אלהים, העטוף בהיצירה הרחבה, בכל גוניה העשירים והשונים, מתודע אלינו, בזיוו האידיאלי, ההולך ומתגדל, יתגדל ויתקדש שמייה רבא.

השאיפה לטוב.

ט

בחסבוננו של עולם ברור אין מקום לקובלנא של רע במציאות. אם המואסים ביש אומרים, ששאיפתם המוחלטת היא האפסיות, אם כן לציורם, ההעדר והשלילה הוא הטוב, שוב אין מה שאינו טוב. כל גריעות בעולם אינו כי אם מיעוט מציאות, או המעט מציאות התפשטות של עצם המהות, החפץ במציאות והשלמתה, או במה ששייך לו באיזה יחש, מיעוט קנין, מיעוט דעת, מיעוט כבוד, וכל אלה באים לכלל מכאובים רק מיסוד השאיפה אל ההיות, והשאיפה להשלמת היש. ואם תהיה השאיפה המוחלטת של האושר השקיקה אל האפסיות, אז כל רע הרי הוא טוב, מפני שהוא יותר קרוב אל האפסיות. והדברים הולכים ומתעמקים, עד שאפילו ההרגשות של המכאובים הגופניים משתתקות, וחרیפותם נטלת מהם, ובתגבורת הרעיון נעשים גם כן לדברים מענגים. אמנם לא ילך הקו בכל מהלכו, מפני שמוכרח החשבון למצות את מדתו, ולמצא שהיש הוא אושר, והמציאות היא טובה, ומפני שיקול זה כבר נערך כל צער ומכאוב במקומו והסכמתו הרגילה. אבל אז רואים בעין, שכל רע בעולם אינו כי אם טוב מועט לגבי השקיקה אל הטוב המרובה. וההסתגלות של ההבטה בכל חלק היותר דקיק של טוב שנמצא ברע גם כן הרי היא מגלה את אור האמת שבהויה, ורואים כי כל אשר עשה אלהים הוא טוב, וטוב מאד.

והרע המוסרי בעולם גם הוא, לולא הטוב הנשאר, להעלות את הכל להטוב המלא, וזהו הטוב המתהווה, הטוב העולה, הפורח, הטוב העצמי, המקורי, הטוב שיסודו וטובו עצור בו ומסכה ממנו במקוריותו, לולא זה האושר הגנוז, אז היתה העין רואה, שגם הרע המוסרי איננו כי אם טוב מועט, וכל רשעה אינה כי אם צדקה מוקטנת, אלא שאם היתה הסקירה הזאת מבוקרת, היה חפץ ההתעלות מתבטל, והיה העולם שמם מאשרו ועילויו, על כן רואים אנו את הרע המוסרי ברעתו, וזה גם כן צירוף של אמת בערכיו מפני התמעטות הטוב, ועמו יחד כבר גבול הוא כל ערך הרע, כל יסורין וכל מכאוב, כל קלון, וכל מיעוט, הבא בעקב החטא, אמנם בשכלול הרוח, בהתקבעות החפץ לעילוי שאינו פוסק מעצמיות תוכנו, אז אין פחד מכל רע, וממילא מוסקר העולם וכל מלואו בטובו השלם, ביסוד מציאותו הרחבה והמלאה, ועץ הדעת טוב ורע נהפך כולו לעץ החיים, מעמק שרשו ויניקת לשדו עד ראש צמרתו, ציציו עליו ופרחיו, והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה.

והשקפת טוב עליון זה נשקפת מנשמתא דנשמתא דאורייתא, ששולחת בגניזה את ניצוציה לכל הדבקים באור ד', המתאזים לגאות ד', האומרים יגדל שם ד', מעל כל שם פעל ומלה, מעל כל ניב הגה והגיון, מעל כל שרעף מחשב והגיג, לך דומיה תהלה, הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו.

הטוב וההודאה.

י

קדושת הזמנים מגלה את הטוב העליון.
ממקור הודאת השבת נשאב הכל, מטוב להודות לד',
מתוך שהם מתגלים בכל מועד ורגל, בתור חלקים מהטוב העליון.
השמחה מוצאה בהם את מקומה. מה שבכללות, חל העונג יותר.
ישראל יודע כי טוב ד', יודע הוא מחמדה הגנוזה שבאוצר העליון.
שבבית גנוזיו של הקב"ה. והרגלים מגלים את ידיעה זו,
מרוממים את כח הפועל של האדם, משוים אותו לקונו בשיפור ההויה.
יראה כל זכורך, וכדרך שבא לראות כך בא לראות.
והם שתי ידיעות, הטוב המוחלט, שהשמחה והעונג
נובעים ממנו, וההטבה, שהאדם הולך ומסיב את הכל,
בשייכותו לההויה כולה, הוא מעלה אותה, הוא משפרה, במצות ד',
במה שהוא מקיים דבר ד', ובמה שדעתו וחפצו קשור בחפץ ד',
אל עליון קונה שמים וארץ.

גדול הוא אור החסד בעולם, גדולה היא השמחה במעונותיה,
גדול הוא האור והעדן במקום שהוא חונה שם. ולעומת זה
גדול הוא תהום החושך, העצב והיגון, נוטל האדם אורות שמחה
וגדולה ומפזרם בתהומות ומחשכים, והם מאירים שם,
ומשמחים המון בריות לאין תכלית.

ומיד עולים הם ואורותיהם עמהם, בעפפה וטיסה צוהלת, ברנה ובזמרה ובעליצות, למקום האורה והעדנים, ושם שמחה על שמחה נוספת, ובחדרי לבו של אדם, בחוש המשורר שבו, נחלי עדן ושמחות קדושות מתגלות, ונדיבות הרוח הולכת ועולה, וגבורת הנשמה מאדרת, והכל נאדר, והכל נחבק באהבה, צפרים משוררות, וילדים מתמלאים גיל, עגומי נפש מתפכחים, ושבורי לב הולכים ועצביהם מתחבשים, ויסוד החיים הולך ומפעם בעולם.

לשד העדינות שבכל תלוי הוא בשפעת עדנת חפצו הפנימי של האדם בטוב, בהקבעתו על נפשו וכל מהות חייו את חותם הטוב, רבו מאד פרטי הטוב, עצמו הצבעים, שכללותם ופרטיהם הולכים ומתבלטים במצות, בתורה, בהגיון תפלה ותודה, ביחודי מחשבה ויחודי שמות של קדושי עליון, המתעלים על כל, ומעלים את כל, אשרי העם שככה לו אשרי העם שד' אלהיו.

עֵמֶק טוֹב וְעֵמֶק רָע

עֵמֶק טוֹב וְעֵמֶק רָע.

יא

חכמת הרזים מבארת את הממשיות של הרוחניות לכל ערכיה, מתארת את היש בכל אופיו, את הטוב ואת הרע בכל מילואיהם. ובאספקלריא של קודש בהירה רואים אנו, שעומק הטוב הוא המסבב את עומק הרע, כדי שיתעמק הטוב גם כן על ידי הרע, ויהיה בכל מילואו וטובו היותר שלם. ובשביל כך יש מציאות של שאיפת הרע בכל היקום, הרע המוסרי, והרע המעשי. שאיפת חורבן העולם ישנה במציאות לכל ערכיו, כמו שישנה שאיפת בנינו, התעלותו ושכלולו. עצת ד' העליונה היא לסור ממוקשי רע, ולהעלות את האדם ואת העולם ממעמקי הרע אל מרומי הטוב. ולזה נועד העולם והאדם, ולזה נועד גם הרע עצמו. שבתור מהות מצוי עצמי, בפנימיותו, יתעלה גם הוא ויתהפך לטוב, על ידי מה שיכיר את שאיפת הרע שבו מכוונת אל השכלול הכללי של הטוב.

וענפי הרע, שסרו ביסוד משאיפת שכלול הטוב, הרי הם באמת רק מציאות מדומה, שהופעתם אפילו לעצמם אינה זורחת כי אם כל זמן שלא נתגלה אור הטוב, המתגלה בכל הודו גם ממעמקי הרע. אבל אחרי ההתגלות הזאת, הרשעה, הסרה בעיקר עומק מהותה משכלול הטוב, מתגלה שאינה מהות מצויה כלל, ורוח הטומאה עוברת מן הארץ, והאלילים כליל יחלף, ונשגב ד' לבדו ביום ההוא.

ברוך האדם, ברצונו, בשכלו ובכל הופעותיו, ספוגה היא התמצית של הטוב והרע הכללי, המתגלה בהווה כולה, ואין לתאר כמה גדולה היא פעולתו של האדם על צחצוח היש ושכלולו. ודאי לא יוכל כל שכל מוגבל לשער את עומק החזיון הזה גם בכללותו, וקל וחומר לתארו לפרטיו, וקל וחומר עוד להנהיג סדר חיים, החודר את כל מערכות הטוב והרע, שהוא מיושר ומכוון להרס את כל בנין הרע, ולשכלל את בנין הטוב, בנשמת האדם, ברצונו, במהותו הפנימית, בשאיפתו הפרטית והכללית, ולא עוד אלא להשפיע מרוחו על רוח העולם, על השאיפה המציאותית וכחותיה, עד כדי התפכחות של נטיה פנימית במעמקי הרע אל מרומי הטוב, משאיפת הריסה, חורבן, החשכה והשפלה, לשאיפת בנין, קוממות, הארה והתרוממות.

יסוד הטוב והרע.

יב

הטוב והרע ביסודו הוא הרבה יותר נשגב מהמתגלה ממנו בחיי האדם, היחידי והחברותי. אמנם התוכן המתגלה בחיים הוא מסתעף מהעצמיות של הטוב והרע, אבל יסודו העליון, הטומאה והטהרה, הוא המושקף בחזון קודש, שהדרכות האלהיות פונות אליו.

ולפעמים יש שהרע התחתיתי הוא רק רע חיצוני, והוא ספוג טוב עצמי, ולהיפך הטוב התחתיתי הוא רק טוב שטחי וחיצוני, אבל ספוג הוא ברע עצמי עליון פנימי. ומוצאים אנחנו בזה, שהאמונה והקדושה הוא יסוד ושרש הכל, והוא מלא עצמיות, ונותן חיים ותקוה, בנין והתקיימות הרבה יותר מכל תוכן תרבותי מוסרי שהאדם יכול לסמנו. אמנם להיות מוכשר לחיים כאלה, שעל פי היסוד העליון הם מכוננים, צריך על זה מחצב עם מיוחד, וזהו הרז העליון שבאומת ישראל.

תפקיד הרשעה.

יג

כשם שאנו רואים את הרשעה באדם הפרטי או בחיי החברה האנושית, ואנו מוצאים שבכל שלילותה ורעתה יש לה תפקיד, אמנם תפקיד עובר, יש ברשעה אומץ מיוחד, תוקף הרצון ועומק חיים, שהם תוכנים נדרשים לשכלל בהם את הישר והטוב, ובטוחים אנו, שסוף כל סוף תעבור הרשעה, וישוכלל האדם, ותשתכלל החברה, ואז יעמד הכל על בסיס הטוב, והרשעה תכלה, ותשוקת הרע, הזעם, הרצח, הגסות, וכל סעיפיהם יכלו כעשן, כן הוא בכלל העולם, אין ספק שיש כח רשעתי שואף רע, העושה תסיסה בעולם, והוא שליט ומלא עז, כל ימי הרע, כל הזמן שהעולם צריך לתסיסה הרעה, שואף הוא הרשע העולמי, וכל אגפיו, לאבד ולכלות, לזהם ולטמא, להחשיך ולהאפיל, להפריד ולפוצץ, והוא מאריך ברעתו, עד עת קץ, עד אשר ישוכלל העולם, עד אשר רוח חדשה, רוח חיים טהורים, יפוח על בני אדם, ונשמות קדושות יתעוררו לפעולת ישועת אמת, ויחסנון מלכותא קדישי עליונים.

וכל האמור בדברי חכמים וחדותם על דבר הרשעה ומציאותה, על דבר תקפה ועזה הזמני, על דבר כליונה והמחותה באחרית הימים, הכל רשום הוא בכתב אמת.

הרע העולמי המסדר.

יד

מציאות הרע העולמי, בין הכללי בין הפרטי, בין המוסרי בין המעשי, בכל תאור שהוא נמצא, כשאנו סוקרים אותו בהכלתו ובפרטיו, אנו מוצאים בו סידור אורגניות ובנין, ואי אפשר ליחסו אל המקרה. זאת היא הנחה אחת, שממנה באים המסתכלים להכיר את יסוד הרע שבמציאות בתור כח פועל, וממילא משכיל וחי, ובאים מזה להכרת פרטיו ודרגאותיו, ולא עוד אלא שהחסד והטוב העליון, הגבורה והיכולת האלהית, החכמה וההשגחה החודרת בכל, ומלאה כל, אי אפשר כלל שתתן מקום למציאות של רע מקרי, שלא תעבירו מן העולם, ושלא תגן על המציאות משחיתותיו, ומזה אנו באים עוד הפעם לידי ההכרה של מציאות הרע היסודי בתור בריאה, עשה שלום ובורא רע.

וכיון שהוא תוכן של בריאה, עשויה מטעם גבורה של מעלה, אנו יודעים ברור שאינה ברואה כי אם לשכלל על ידה את המציאות של הטוב הכללי והפרטי, בצורה יותר עליונה ונפלאה, בצורה כזאת, שמבלעדי התוכן של הרע לא היתה המציאות של הטוב שלמה כל כך. ובזה אנו מכירים, שהיסוד הפנימי של הרע הוא תוכן של טוב, ותוכן של טוב שרשי ומעולה מאד.

אמנם הסתעפותיו וגילוייו חוץ מן אותו השרש העליון הנם הכל סעיפים רעים, ואנו הולכים ומכירים את ארסם בכל מיני הופעותיהם, לדעת איך להזהר מהם, ואיך להגביר את הטוב העולמי והפרטי, באופן שיבא הדבר המגמתי של הכונה העליונה, שהיא העברת הרע כולה מן העולם, והתבסמותו של הטוב בצורה היותר שלמה, שלא יחסרו לה גם כן אותם הכחות המצוירים בכל מרחבי ומעמקי הרע, שהם הם משמשי הטוב באמת, מאדיריו ומגביריו, אחרי שהם מתמתקים ממרירותם, מטהרים מטומאתם, ומוארים מחשכם הגדול.

וזאת היא הפעולה היותר עליונה שבמהלך העליון של המוסר, והתוכן היותר פנימי הקנוי בההרגשים היותר אדירים, יותר מדעיים ויותר תורניים, של קדושת האמונה, בחוסן תפארתה, הגורמים להגביר רוחו הקדוש של האדם, להעלותו מעלה מעלה, להיות מפתח על ידה את צורתו האופיית בתכונה היותר קדושה ונעדרצה, בהשלמה היותר מפליאה ועליונה, המשגבתו ישועה ועז, ומרומתו על כל המעשים. אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה.

כַּמֶּה יִתֵּר עֲמוּקָה, יִתֵּר מְכוֹנֶת לַעֲמוֹק הָאֱמוּנָה וְרוֹמְמוֹת הַדַּעַת, היא אותה ההשקפה הרואה את הרע הכללי, וסעיפיו הפרטיים כולם, בתור יסוד פועל מסודר ומאורגן, בתור חטיבה מסרתית, הקולעת אל מטרתה בחוגה, ובתור כלי של הכשר ואומנות להמטרה היותר כללית קדושה ועליונה, שתשיג את גמר השלמתה, בכליון הרע, בהעברתו, ובהשתנות אופיו לתכסיס הטוב היותר עליון. כמה היא עולה השקפה זו על ההשקפה הרציונלית השכיחה, החושבת את הרע הכללי ואת פרטיו המרובים רק לתוכן ענינים מקריים, שכל היסוד המתמיד שבהם איננו כי אם ההכרח הטבעי של החומר. זה נקל להבין אחרי החדירה בסדרנותו של הרע עצמו בכל ערכיו, במהלכיו הנפשיים והעולמיים, האישיים וההסתוריים. וקל וחומר שעולה היא השקפה זו העמוקה, המציינת את החטיביות של הרע בתור עמדה מסודרה, בנוגע להבהירות של ההבנה האמונית, ביחס להקדושה האלהית וכללות השלמות העליונה.

וכשאנו חודרים ויורדים לעומק הדברים, נראה שאותה הספקנות, הפסימיות, המלקה את הרוח בהרצאותיה השטחיות, ביחס להכרת הרע הכללי וערכו במציאות, היא בעצמה תביא סוף סוף להצטרף לטובה, ולהתהפך לסם חיים בעולם.

כשהפיסימיות מתגברת ומאמללת את רוח האדם, היא מוכרחה לבא לידי אותה ההכרה, שהרע הוא כח עומד, המנביע מקורי רעות מתכונתו העמוקה, ולפיכך היאוש בא, שעמו מקושרת היא הרשעה, הכפירה וכל הנפילות הרעות שלה. אבל זאת ההשקפה בעצמה היא נותנת באחריתה כח סידורי אל הרע, לא רק מקרי וארעי, ומתוך כך באה היא מאליה ההכרה, שתוכנו הכללי וכל סעיפיו הנם יצירה טבועה, ויצירה טבועה מסודרת מעידה תמיד על המסדר והמכונן, ואז בא הרע כולו וכל הסתעפותיו להגלות בתור מכונה עובדת לשכלול הטוב העליון, המכוון בעצמו, במגמתה העליונה של ההויה. עולם חסד יבנה. ובאה מזה ההשקפה היותר עליונה, המנצחת את כל מה שעומד נגדה, וגדולת האמונה וקדושת השליטה האלהית האחדותית, דגלם של ישראל מעולם, בתורה, בחיים, ובתולדה, הכלולים בקדושת האמונה בטרתה, מתבלטת בפאר והדר, ביפעה גדולה, וברוממות עליונה, ההולכת הלוך ואור.

השקפת הרצון העיר.

טו

אותה ההסתכלות הרשעה, הפיסימיתית, הקיצונית, שנתבטאה בפלוסופיא החדשה, על ידי כפרנים כשופינהויר וחבריו, כמו כל צדדי המציאות, יש לה מקום, והכל בכלל אין לך דבר שאין לו מקום. הרשעה והשקר שיש כאן הוא רק העורון השלילי, שגורם להם, לא להכיר את אותו הכח העור הפועל כל כך במלא העולם של החושים והדמיונות, הרגשות והשאיפות, וגם המחשבות האנושיות, ובכל היקום המוחש, כהמעמד השמרי של ההויה, המכוננת בכל כך עדינות והארה אין סופית, בכל כך שכלול ושלמות כולית, עד שלא יחסר בה שום עז ועצמה, עד שגם התמהון והרשעה, העורון והרצון החמרני, נתונים הם לכללותה. ובחוג מציאות זאת נראה הדבר כאלו שליטה זו מתפשטת על כל מלא המצוי, אף על פי שבאמת איננה כי אם סעיף קטן אחד מתחתית קרקע המשכן הכללי, של מלא ההויה.

מובן הדבר שההשתקעות בעומק הרשעה, השעבוד הפנימי אל הרצון העור, כששולט בעולם, הרי הוא מגביר את כחו של תנין עור זה, והעולם סובל ממנו, מרוב רשע וכסל מבלי הכיל. ועצם המדע המוטעה הזה, כשצוריו מתגברים, הוא בעצמו הנהו הגורם היותר גדול להחשכת העולם, על ידי התפשטות של הרצון האכזרי והגס הזה, בכל סעיפיו וחיליו, רוחו הטמא נמוג על ידי כן בעצמותה של התרבות האנושית, והוה לה לכח הפועל; בנימוסיה, תיאורי חייה, אומנתה, שיריה, וכל כבודה המדומה.

אבל בני החורין שבעולם, צדיקי הדורות, חכמי האמת, המשכילים המזהירים כזהר הרקיע, הם משחררים את עצמם ואת העולם כולו מסבל עול הרשעה של רצון עור פרוץ זה. ועומק המסתורין של אמונת אומן קולע הוא את חציו למטרה עליונה זו, והידיעה העליונה מתבהרת עד כדי ההבנה התוכית, שכונניותו של רצון כעור זה בכל מדותיו היא עצה עמוקה, של החכמה והחסד, של העדינות העליונה, הנובעת ממקור החיים חיי כל. בנצחון הרשעה העמוקה, בהגברת החופש הטהור על הכח העז של העבדות הרשעה, העולם וכל מלאו מתעדן ומתעלה, ורצונו של האדם מתעשר בעומק וחוטב אמיץ, שמבטיחהו חיי עולם של שלטון ופעולה עדינית מקורית, למעלה מכל גבולי זמן ומקום.

אמנם הרשעה עצמה חמושה היא בכלי זיינה, נותנת היא רוח עוצים בלב חכמי תוהו, שופכת בוז על נדיבים, ומציגה גדודים, המגבירים את חילה, תלמידיו של בלעם הרשע, שהשתקע בעומק הרצון הגס, בכל מלא כח חייו, בכל שעור הקומה של השכלתו חכמתו שאיפתו וברק חזיונותיו. וספיחי הספיחים של תלמידי תלמידיו הם הם אלה, המפריאים את רוחו, בעלי עין רעה ונפש גבוהה ורוח רחבה, והם הם שמוכרחים להיות נוחים גיהנם ויורדים לבאר שחת, ולהיות אפר תחת כפות רגלי הצדיקים, תלמידיו של אברהם אבינו, בעלי העין הטובה, הנפש השפלה והרוח הנמוכה, האוכלים בעולם הזה ונוחלים לעולם הבא, ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם ביום אשר אני עושה אמר ד' צבאות.

יסוד הרצון העז.

טז

אין ההשקפה השופנהוירית על דבר הרצון רחוקה מצד עצמה, כל רעתה היא רק מה שתחת להבינה בתור אחד מחזיונות המציאות, יבין בעל השיטה עצמה אותה בתור כל המציאות וסבתה. וזאת היא עקשות, היוצאת מהוכחה של לא ראינו שאינה ראייה, במקום שכל פקוהי העינים הרוחניים הנם רואים, לא רק רצון עז וחרש, אלא מלא עצה ותבונה. החרשות והאלמות שברצון הן התגלות של השדרה התחתונה של כח היצירה, בתכונה המעשית, שיש מטרה עליונה להשאירה במצב מטומטם כזה, כשם שיש מטרה כזאת בשלילת הדעת של האדם מבעלי חיים אחרים. ובראשית הקו, הרצון הוא הכל וכולל הכל, והוא הולך ומתפתל, מתגלה במיעוט אחר מיעוט, עד שבסוף מתגלה רק יסודו העצמי הנקודתי, שהוא רצון לבד שאין עמו שום תאר חיובי אחר.

רצון האדם הוא פועל הרבה על התפשטות הרצון הכללי, והוא עתיד להעלותו מירידתו, ולתן לו כח וחיים, עד ששמים וארץ יהיו שמחים בתחיתם, אחרי אשר ירדו לשערי מות, באין כח חיים, ובאין רגש ודעה.

אצל חוקרים אחדים נתגלתה קליפת תנין עז בכל גווניה, וצריכים קדושי לב להכירה, כדי לנצחה.

הַכֶּרֶת הַטוֹב.

יז

מִהֵיכָן צֶהֱלֵת הַרוּחַ יְכוּלָה לִנְבֹּעַ, אִם לֹא מֵהַכֶּרֶת
הַטוֹב הַמּוֹחֵלֵט, הַטוֹב הָאֱלֹהִי.
הָרִי אֲפֹשֶׁר לָאָדָם שִׁידָאג, שְׁמָא יִהְיֶה סוֹבֵל יִסּוּרִים,
בְּתִדְרֵי תִדְרֵיּוֹת, שְׁמָא יֵשׁ אַחִיזָה כּוֹזֵאת בַּהוּיָה שְׁאִינוּ יְכוּל לִהְתַּפְּרֵק
מִמֶּנָּה עַדִּי עַד, וְהִיא מִצְעֶרֶת לִנְצַח. בְּסַחֲוֹן נִגְדַּ דְּאָגָה זֹא אִי אֲפֹשֶׁר
כִּי אִם בְּטוֹב הָאֱלֹהִי.

בְּעוֹלָם הָאֱלֹהִי אֵין רִצּוֹן וְתוֹכָן שֶׁהוּא מִשׁוֹנָה מִרִּצּוֹן
וְתוֹכָן אַחֵר, אֲלֹא הַכֹּל פּוֹנֶה לַהֲטוֹב הַגָּמוּר, הַשְּׁלֵם בְּכֹל.
וְכֹל הוֹפְעָה שְׁאֵנוּ מִתְכוּוֹנִים לָהּ אֵינָה חֲלֻקִּית, כִּי אִם כִּלְלִית,
אֶף עַל פִּי שְׁאֵנוּ מְכוּוֹנִים לַהֲסַתְכֹּל בַּהוֹפְעוֹת, שֶׁהֵן כֹּל אַחַת
גְּבוּהָה מִחֲבֵרְתָּהּ, כֹּל אַחַת הִיא כּוֹלֵלֶת הַכֹּל.
אֲבָל בְּמִדָּה שֶׁל הַחַיִּים שְׁאֵמֹר בָּהֶם שְׁאִינָם אֱלֹהִיִּם,
שֶׁם אֵנוּ יְכוּלִּים לִמְצֹא הוֹפְעוֹת חֲלֻקִּיּוֹת, וּמִמִּילָא הֵם רִצּוֹנוֹת
וְהַשְׁכָּלוֹת שׁוֹנוֹת, וְנִפְרָדוֹת אֱלוּ מֵאֱלוּ. וּמִשֶּׁם יִפְרֹד.

הטוב שֶׁבַטּוֹב וְהַגָּאֵלָה מֵהָרַע.

יח

הַנֶּנִּין מְכִירִים טוֹב מוֹחֵלֵט, שֶׁמְצִיאֹתוֹ הוּא הַטּוֹב
 הַגָּמוּר וְהַעוֹנֵג הַנֶּעֱלָה, וְשֶׁכֻּלּוֹ הַמְצִיאֹת שְׁלוֹ וְהַתְּרַחְבוֹתוֹ
 הֵם הֵם שְׁבִילֵי הַטּוֹב וְהַעֲדָן הַנִּשְׁגָּב, וְרַע גָּמוּר וּמוֹחֵלֵט
 הוּא הַעֲדָרוֹ שֶׁל הַטּוֹב הַמוֹחֵלֵט, וּמִיַּעוֹט רַחְבוֹת הוּיָתוּ.
 וְלַעֲזוּמַת זֶה הַנָּנוּ מְכִירִים רַע גָּמוּר וּמוֹחֵלֵט, שֶׁהַטּוֹב הַגָּמוּר הוּא
 הַעֲדָרוֹ וְשִׁלְיוֹתוֹ, וּמִיַּעוֹט הוּיָתוּ וְצִמְצוּמוֹ הוּא הַדֶּרֶךְ לְשְׁבִילֵי הַטּוֹב.
 הַפְּסִימִיּוֹת הֵיא הַסִּתְּכָלוֹת בַּעֲוֹמֶק הָרַע,
 הַטּוֹב שֶׁבָּה הֵיא הַנִּסְיָה לְהַעֲדֹר, שֶׁהִיא גְּאוּלָּה מֵהַהוּיָה
 שֶׁל הָרַע, שֶׁהָרַע בַּעֲוֹמֶק הִישׁ שְׁלוֹ כֹּל כֶּךָ עוֹרֵג לוֹ.
 מוֹבֵן הַדָּבָר שֶׁעֲרִיגָה זֶה מֵתַגְלָה בְּצַד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הָרַע, בְּהַצָּד שֶׁהוּא
 כְּנוֹגֵעַ בַּגְּבוּל הַטּוֹב, וּבֵא הוּא לְאֲשֵׁרוֹ, לְשִׁמְחָה בְּכִלְיוֹנוֹ,
 וּבֵא בּוֹד רִשְׁעִים רָנָה, גַּם לְרִשְׁעִים עֲצָמָם, שֶׁחֲדָלוּ רָגוּ.
 הַצָּד הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הָרַע לֹא בֵּא לְיָדֵי שְׁכֻלּוֹ וְהוּא יוֹתֵר רַע
 מֵהַצָּד הָעֲלִיּוֹן, וְהוּא אֵינוֹ מְכִיר עֲדִיין בֵּאֲשֵׁרוֹ שֶׁל כִּלְיוֹנוֹ,
 וְהוּא מִשְׁתַּקֵּק אֶל הַיִּשּׁוֹת וְהַהוּיָה.

הַבּוֹדִיסְמוֹס יֵשׁ בּוֹ מִן הַטּוֹב שֶׁבָּרַע, שֶׁבִּטָּא יִפָּה
 אֶת תְּשׁוּקַת הַכִּלְיוֹן, וְנִתְמַלֵּא הַרְבֵּה מְרוּחַ זֶה עַד כְּדֵי הַדְּרִכָּה
 כִּלְלִית שֶׁל תְּרַבּוֹת מִיּוֹחַדָּת, הַמְּדִרִיכָה אֶת הַצָּד הַשֶּׁפֶל שֶׁבָּרַע

עד צדו העליון, שהוא תשוקת כליונו, וכליונו העצמי המטרתו. מובן הדבר שהנקודה היותר פנימית של הטוב שברע מצטרפת אל הטוב, ונשארה אחר כך בהויה נצחית, אותה תשוקת הכליון של הרע בתחום הטוב חיה וקימה לעולמים באושר אין קץ. שמחת ישרים היא בטוב שבטוב. העולה מכל רע, השמחה בישותה ובדרגת הרוחב של הויתה, המתעצמת במקור הטוב, מקור היש והחיים, אור חי העולמים, הוא שח ויהי.

הטוב והרע האידיאלי שייך הוא אל המציאות בכללה, אם תערך המציאות לטובה בכללותה, הרי הדעת נוחה, וגם הפרטים הסובלים מתפייסים בשביל שהם נמצאים על כל פנים בעולם שיסודו טוב.

ההשגה בטוב האלהי היא מוכרחת לביסוס ההויה. וכשנזכרים שכל העולמים כולם אינם אפילו כערך של איזה ניצוץ לפני גלגלי אורים עולמיים, לגבי אור שכינת אל, מופיע אז אור הטוב בנשמה, ומרירות החיים מתמתקת.

שאיפות היאוש וההצלה.

יט

אַרְבַּע שאיפות עומדות ברוח האדם, נשפעות מרוח העולם במחלקותיו. האחת, שאיפת הרע הגמורה, חפץ השלטתו בכל ערכי החיים והעולם. מזה יצאה התקופה האלילית, והיא פועלת בעומק וזהמתה גם עד כה בכל ענפיה, שהם הם סורי הגפן נכריה, בכל רשעה, מחלה, סכלות, וחורבן, בין הגלויים בניוולם, בין המכוסים במעטה היופי החיצוני, כבוד מדומה ומשטר ממשלת תבל.

השאיפה השניה היא הכרת הרע ברשעתו, ומתוך כך הכרזת היאוש המוחלט של כל היש, ושאיפת ההצלה בכליון מוחלט, וכוונניות חיים למטרה זו.

השאיפה השלישית היא יאוש למחצה, כלומר, להתיאש מהרשעה בעצמה, מהרע ושליתתו בעצמו, למסור בידו את החומר ואת העולם החברותי, הנגרר הרבה אחרי מראה עינים, ולהציל מתוך יאוש זה את הפנימיות של החיים, שזהו צד הטוב שלהם. השאיפה הרביעית היא העומדת להציל את הכל, מבלי להשאיר גם צרור, לחשוב מחשבות לבל ידח ממנו נדח, להציל את הגוף כמו הנשמה, את חיצוניות ההויה כמו פנימיותה,

את הרע בעצמו כמו את הטוב, ולא עוד אלא להפך את הרע לטוב גמור, ולהעלות את העולם ומלואו בכל צדדיו ותכסיסיו, את העולם היחידי בכל ערכיו החומריים, ואת העולם החברתי בכל סדריו, להעמיד את הכל על בסיס הטוב.

זאת היא שאיפת ישראל, המבוסאה במעמקי תורה, ביסוד האמונה, בהליכות החיים, בכל מלחמותיו, המעשיים והרוחניים, בכל תקותיו, למרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו, להכין אותה ולסעדה במשפט ובצדקה, קנאת ד' צבאות תעשה זאת. וקנאת ד' היא רוח החיה בגבורת ישראל, שלא להניח להרשעה האנושית ולא להרשעה העולמית, אפילו כמלא נימא, והאלילים כליל יחלף, ונשגב ד' לבדו ביום ההוא, ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ד' מלך.

ומובן הדבר, שבין היאוש הגמור, של הבודיסמוס, ובין היאוש למחצה, של הנוצריים, הם משמשים באיזה אופן את הרשעה העולמית, ברצותה על כל פנים להמשיך אליה כל אשר תוכל, לפחות להודות בממשיותה ונצחונה, כשהיא לעצמה, וממילא היא מתבצרת.

ובא אור ישראל להסיר את כל חושך, ולהעביר מן הארץ כל ענן מקדיר, להסיר את פני הלוט על כל העמים והמסכה הנסוכה על כל הגוים.

הרשעה עומדת לכליון, הרשעה המיוחדת הפרטית האישית, והוא הדין מקורה הרשעה העולמית, כל יסוד הרע, האחוז כל כך בשרשים ענפים ומתרחבים, ביצירה הגדולה. אותם המסתכלים, שטמונה בעצמיותם נטיה של רשעה עצמית, רואים הם את הצביון של הרשעה העולמית בצורה של שליטה כללית, והשקועים הרבה במעמקי הרע הרי הם מתמכרים אליה, ושמחים במציאותה, חוזים לה גדולות ומתעלסים בארס נאפופיה.

עולים עליהם אותם שכבר עומדים הם על סף של תנועה לצד הטוב, אבל אליו לא הגיעו. משיקוף הדעה בדבר שליטת הרשעה לא נשתחררו, אבל החן והאהבה אליה רפתה, ומתאוננים הם על העולם הרע ועל יסודו, ואין להם כח של זריחת תקווה להביט אל יסוד הטוב העולמי, אל מקור החיים, שהכל עבדיו, וכל הטוב וכל הרע עומד הכן למטרת השלמת אידיאליו, ולמאמרו כסופה ירדופו. אבל ההתקצפות על הרשעה בחירוף ובגידוף, מרירות הנפש, והציורים החודרים של מחאה, אף על פי שהיא בלא תוצאה של זוהר, היא כבר התחלת הטבה, שנאת הרע כבר מקוננת בהם.

למעלה מהם עולים חפשי ההשקפה, הרואים בעולם מצד אחד את הצד השלילי, את הרשעה והכסל שבו, ומצד השני את אי אפשריות נצחיותו, והם המחכים לאפיסה וכליון מוחלט מעיקר היסוד, הם כבר שואפים לכליון הרע ומאמינים בו, אמנם לא בא לעיניהם ברק הטוב.

כל אלה הנם רק זהרורים קטנים של נהירו דקיק בתוך עומק החשכה, שעל כולם מאירה ומזהירה אבוקת אורות עולמי עולמים.

זאת היא הצצת הטוב בשורש שרשו, היודעת כי הרשעה כעשן תכלה, וממשלת זדון תעבר מן הארץ, ונשגב ד' לבדו ביום ההוא. אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה.

הפְּרִדַּת צְבִיּוֹן הָרַע מֵהַטוֹב.

כ

הָרַע הגמור והמוחלט, שאין בו שום ניצוץ של טוב, הוא שמח בכליונו, ואבודו ואפיסתו, זוהי שלמות התפתחותו היותר גדולה. ואנו צריכים להתרומם למדת חסד מקיפה כזאת, עד אשר נשאף להיטיב לכל, וגם עם הרע אנו חפצים להיטיב במה שנכלהו, וכל הרשעה כולה כעשן תכלה.

הצער נמצא רק לאותו הניצוץ מן הטוב, הקשור בחטיבה אחת עם הרע, והוא מצד הטוב שלו שואף לקיום, ומדמה בדעתו, שתנאי קיומו תלויים הם בקיום כל הסתעפות הרע, שהוא קשור בו, וכל זעזוע של כילוי של הרע מכאיב אותו.

ואנו שואפים להפריד את הרע מן הטוב, אז ימלא העולם עונג, יתענג הטוב בקיומו, ההולך וגובר כצאת השמש בגבורתו, ויתענג הרע בכליונו, ההולך ומתגבר גם הוא לפי רבות הטוב. נר רשעים ידעך, ואור צדיקים ישמח.

הצביונות הרעים שבעולם מוכרחים הם להמחק, ישארו בתור גולמים של מציאות, וצורות חדשות יהיו מוטבעות עליהם. וכל המערכות העולמיות הולכות לסייע את המחיקה, כדי להכשיר את היצירה החדשה.

הרזו הפלוסופי המיסטי של הרמב"ם, בפירוש המשנה שלהי ברכות, עת לעשות לד' הפרו תורתך, המתאים לסגירת דרכי התשובה לרשעים מוחלטים, כדי שיאבדו בעונם, ולהדרש אשר חלק ד' אלהיך אותם לכל העמים שהחליקם בדברים כדי לטורדן מן העולם, הכל הולך לקראת מחשבת עולמים זו, באבוד רשעים רנה. כשנגמר סיפוקם ונתמלאה סאתם, אז הגיע עת להמחיקה שתעשה, הצורה העכורה מתבטלת, ומהחומר המהותי נבנה יצירה חדשה משוכללת.

החטא הוא מאבד ומטשטש, מחליש והורס, ובעומק הרשעה מתמלא המובן של שכר עבירה עבירה. ומכל מקום הבחירה נתונה עד לגמירה, כל זמן שזיק חיים בוער אפשר על ידי גבורת רצון לשכלל מזיק קטן את הצורה היותר מתוקנת, מבלי צורך של איבוד. אמנם יש שהזיק האחרון מהחיים הרוחניים המהותיים כבר אבד, ומה שחי אינו כי אם אותו הציור המכוער, שספג לתוכו את כל התמצית, הנשאר מזיק החיים המתוקנים, ושעבדו אליו, אז אובדת הבחירה, ומורד הכליון בא, שלטובת התקדמות השכלול שלאחר הכליון באה החלקת הדברים, כדי לטורדן מן העולם.

זִיְהִרָא עִילָאָה.

כא

שלש מדרגות הן, שההשלמה הפרטית והכללית לישראל מחויבת להיות מבוססת עליהן, השיבה אל הטבע, אל המוסר האנושי, אל יסוד האומה. והקדושה העליונה חלה דוקא על גבי שלשתן.

העבודה האלהית היותר עליונה היא אותה שהיא מקושרת ישר אל הטבע. נתחללה קדושה עליונה זו על ידי זוהמת האדם, שהשחיתה את פולחן הטבע, בעשותה אותה למפלצת אלילית, במקום שהוא צריך להיות בסיס איתן להאידיאליות העליונה.

זיהרא עילאה דאדם הראשון היא כוללת מדה עליונה זו, העולה עד למעלה מהאספקלריא המאירה של נבואת משה רבנו. לעבדה ולשמרה בגן עדן, זהו זיו החיים העליון, לא כל מעץ החיים, ולא לדעת כלל משום רע, מפני שאי אפשר כלל שיהיה בעולם החמרי והרוחני, השלם כל כך, מעשי ידי יוצר כל, שום דבר רע, רק הכל בעתו ובזמנו הוא אך טוב, והאלהים עשה את האדם ישר.

העסק בפרק שירה הוא היסוד של התשובה אל הטבע.
זאת היא התשובה התחתונה שהיא העליונה, העולה
למעלה מכל קנאת עם, רק מרוממת את האדם בתור האח הנעלה,
לכל אחיו יצורי שדי, היודעים כולם את קונם ומתענגים בהדר פעלו.
הכל למרומי הקודש הוא מתעלה.

בזה קונה הוא את ערובתו שלא ישפל וירד מטה מטה.
שלא יהפך לכלי מות מחבל את עצמו ואת אחרים. מוכרח הוא
שם ד', ואור תורתו אשר לארץ נתנה, ללכת עם האדם בכל מורדותיו,
למען לא יפול בשוחה עמוקה, אשר כבר נוקש בה מימי קדם.
וגם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו.

התעלות הרע לטוב.

כב

המציאות בהתהוותה וקיומה הרי היא קשורה בהעליונות של המקוריות המציאותית. לא שטחיות, לא צללים, ולא כחות חלקיים הם עושים את התוכן המציאותי, כי אם הופעת העצמיות. לשד היש, מעמק ההויה, משרש פנימיותה, כמו שהוא המקור שמשם ההתהוות הנשמטית, אושר הנשמות.

אימון הרצון, החנוך הרוחני של האדם, וכל היש המרגיש, המחשב, מוכרח הוא להיות נשאב משורש המקוריות העליונה. העילוי יבא על ידי השגרה של קודש עליון, על ידי הודעה והקראה של שם ד' במילואו. אז יהפך לטוב הרע שבמציאות, השולט בכחו העור והפראי בגופניות, בחומריות האדם וכל החי, בעולמים הגולמיים, בכחות הסוערים ופועלים, בהגלמה והכללה, באי ידיעה להפלות בין טוב לרע, ובקישור עם שאיפת רע, התנשאות עצמית, חתפשטות חיל ושטף, מבלי הבט אל היושר, הצדק, המטרה העדינה, כשהמקוריות העליונה תזיל עליה פלגיה הרחבים.

ההפלגים הללו מוחשפים ועומדים הם מאורה של תורה, מההתגלות של יסוד ההויה. בקדימת הארת מטרתה האידיאלית, הכוללת את כל התכנית, גם את יסוד הרע והפרא שביש, עם כל תכסיו, עם כל המשכת פעולותיו, עם כל יצוריו,

עם כל הזעף, עם כל אש התבערה, עם כל הכבדות, העפריות,
עם כל העצלות, השגעון, עם כל התהפוכות והזרות שלו,
על הכל נהרה מופיעה.

כמה גדול ונשגב הוא אור החיים של התגלות התורה,
וכמה נשגב ואדיר הוא הפועל העז, הדבק באור תורה לשמה,
את החמור הרע, של הרשעה, את השור והכלב,
בין בגופניות העצמית, בין בעולם ומלואו, הרי הוא כובש, מדריך,
מלמד ומעדן, והכל שבים לו לאוהבים, ובקרב הכל רוח שכל מופיע.
ואותה העצלות, הרשעה והעזות בעצמה הרי היא מתרוממת,
מתפתחת ממוסרותיה, ותוכן המטרה הגנוזה בנקודתה הפנימית,
ביסוד צורך התהוותה, מתגלה עליה, והזריות, האהבה וההכנעה
המהוגנה, פורחות דוקא על ידי כחותיהם, אלפי רבבות חילי אורות
מחשכים הללו מתעדנים, הסיגים היותר זרים מתפרדים ונופלים,
המתנשאים ללא צדק פורחים ונופלים, נשרפים ונאפסים,
ורוח סהור מיסוד חידוש העולמים מרחף על הכל,
ריח עדן של חידוש העולם, של שמחת היצירה, מקיף וחודר.
עם המלך במלאכתו ישבו, בנשמתן של צדיקים
נמלך בבריאת עולמו, והמלכה זו עושה היא את מהלכה,
פועלת את ערכיה, בנעימת דודים היא מתגלה לידידים,
בחדירה עליונה, הנה באה ונהיתה, דבר ד' יקום לעולמים.

עֵדֶן הַעֲתִיד

העתיד המאשר הרחוק.

כג

האדם בכל מהותו, באופיו ומאוייו, איננו עומד בזה העולם העתידי, שיתגלה בו אור המשוה את הטוב ואת הרע, כי אם בעולם ההווה, וגם העתיד הקרוב, שהטוב והרע בהם הם שני ערכים שונים ומתנגדים מן הקצה אל הקצה, על כן הוא אחוז במוסרות המוסר, והדרך המובילה את כל יחיד, ואת הכלל כולו, אל העולם הגדול של הטוב המוחלט, שערכי ההבדלה שבין טוב לרע מתבטלים בו, מרוב טובו ותגבורת שפעת חייו האדירים, הוא מפולש דוקא דרך אלה העולמים, ההווה והעתיד המתיחס אליו, שבהם הקיום מובדלים, ומתוכם בא הכל אל האורה העליונה, של ההשויה. ודרך חיים תוכחות מוסר.

רק התשובה היא ההערכה שעל ידה נעשה האדם וכל היש מוצב כולו בעתיד המאושר הרחוק, חיי העולם הבא במילואם, ושם באמת הטוב והרע משתוים.

והתסיסה של הרע, המתפרץ ומתעורר לערכי הטוב, באותה המהירות הנפלאה, מכשירתו לתוכן מרומם מאד, וזדונות מתהפכות לזכיות.

מקור הספקנות על דבר הערך החיובי של הטוב והרע המוסרי נובע הוא מהסקירה הפנימית הגנוזה בנשמה, הצופה אל העתיד הרחוק, הכולל כל, שמושגו הוא כלילות הטוב בצורה עליונה, העוקרת את כל תוכן רע מיסודו, ונמצאת כל מעשה וכל מפעל וכל תנועה שנעשה בעולם, הכל עולה ליסוד הטוב. ואחרי הזיכוך והסרת הסיגים יאיר התוכן הטוב של אור החיים שבכל המפעלים כולם, באין הבדל כלל בין צדק לרשע, בין טוב לרע, כי אין שטן ואין פגע, רק טוב מוחלט באמת. ועמך כולם צדיקים, יאמר על כללות ההויה כולה, שיסוד יסודה הוא כנסת ישראל, בעומק תמציתה.

צפית הטוב העתיד.

כד

גדולתה של הצדקות וחדות הפנימית תלויה היא במה שהיא מוכשרת להיות צופיה את הטוב העתיד. אין הזמנים חוצצים בפניה, כל העובר הרי הוא כקצף על פני מים, וכל הרע והכיעור המקצר את הדעת הכל עובר הוא. הנצח הוא מובטח אל הכלל כולו, והטוב המוחלט הוא מלא עולם גם בהווה, ומוכן להתבלט ביותר בכמה שדרות בעתיד. ההתפתחות, שרגילה היא להיות נשואה על כל לשון, כשהיא מרחבת את תכנה, הרי היא מקור של כל צדקות ישרות וקדושה. והיא משרה את הנועם האלהי על כל נשמה. החשבון הוא פשוט, מאחר שהכל מתפתח לטובה, אם כן הכל מתעלה, ובכן הכל מתוקן לסעודה. ולטוב הגמור, והרי שביעת הרצון מהמציאות היא גלויה. וחסד עליון הולך הוא וניצוק בכל מילואה של הנשמה. וזו היא מגמת מדת הטוב של צדיקים, שממלאים אהבת ד' ואהבת העולם והבריות כולן.

מדת הטוב והחסד, כשמתגברת בלבו של צדיק יסוד עולם, היא מגיעה באורה עד עומק העתיד היותר רחוק. עד עולם התיקון היותר עליון, שכל מר יומתק וכל רע יהפך לטוב, וכל חשך לאור, והוא מתעלה על כל המעשים ועל כל סדרי העולם שבהוה, שמדת הדין מעכבת ועוצרת את הטוב, שלא יתפשט בכל מילואו, אבל הצדיק הטוב הוא לעולם מתגבר על כל, ודבק הוא במדת טובו, שהיא מדת הטוב העליון, המתגלה לו תמיד מהאור הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, שמעמקי טובו הוא מה שלא יבצר מהם להשפיע את טובם בהתרחבות גדולה, כפי חשק הטוב בפנימיותו, להיות טוב ומטיב לרעים ולטובים.

כשמדת הטוב העליונה מתגברת בתוך הלב, שאז האדם הוא מלא חסד וסליחה, אין לעכב את המהלך הקדוש הזה בשום רעיון אחר, המצמצם את הטוב ואת החסד, כי מרגעי אורה אלו רוח הקודש מתפשטת בעולם, ומהטוב המוחלט, המזרח בנשמה אחת במדה גדולה, הנשמות כולן, הקטנות עם הגדולות, הרחוקות והקרובות, מתמתקות.

עֶדֶן הָעֵתִיד.

כה

העֲדִינוֹת הנפשית היא מרגילה את האדם להביט את הבטת חייו ואידיאליו למרחוק, להיות מאושר באושר העולם שיבא, אחר שיתתקן לגמרי. אריכות הזמן אינו חוצץ כלל בעד הנפש העדינה. המנוחה האידיאלית שואלת על המציאות המגמתית, כיון שהיא מוצאה מטרה רוממה בכללות ההווה, כבר היא מלאה אושר פנימי, ומנוחתה האצילית רכושה היא לה.

טהרה מדותית ומעשית צריך האדם כדי שלא תעוכר ההופעה השכלית שלו, למען יוכל להרגיש יפה את עדן העתיד. וזאת הטהרה היא הגורמת, שיסוד עולם הבא נעוץ הוא באושר של תחית המתים.

הבטחון בישועת ד' הכללית, שיעשה לעולמו, רק היא היא הממתקת את כל החיים כולם, ואין השמחה נפרעת כלל ממה שאין היחיד בטוח בעצמו על דבר גורלו ביחש לאושר הגדול ההוא. מלא חפץ לב הוא בידעו שהטובה עתידה לבוא, שהעולם הוא מתוקן לאושר, שהמציאות כדאית היא להברא.

לולא האמנתי לראות בטוב ד' בארץ חיים, למה נקוד על לולא, אמר דוד לפני הקב"ה, יודע אני שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבא, אבל איני יודע אם יהיה חלקי עמהם. ובכל זאת הוא מאושר אושר ודאי, אושר הבא מתוך שאיפה אצילית, התופסת תמיד את המציאות, את התיאוריה הכללית.

אֲשֶׁר הָעֵתִיד בִּהְיוֹת.

כו

כפי האוטם הגופני, ככה אין אדם יכול לשאוב נחת ותנחומים מהעתיד המאושר של העולם, ולפי הפירוד הנפשי איננו יכול לחוש את אותו האושר העתידי, כי באמת הרי הוא הוה, כי האור האלהי לעולם הרי הוא במילואו וטובו, אם כן העולם ולמעלה ממנו הכל מאושר, הכל טוב.

ואיך לא ישמח ויעלוו כל יש ברוב העונג, ברוב הטוב, שכל מה שהוא חוץ לו ומשולל מטובו אינו נחשב אלא לקלפת השום ולאפס ממש. וגם זה היש הדמיוני משולל הטוב אינו כי אם נושא להבלטת אור הטוב, ברוח יותר בולט, יותר חסון ויותר רענן.

הנַעַם הַכִּלְלִי.

כז

מדין קל וחומר נלמד, שאם אותה נקודת הרע הצריכה להמצא בשיפוליה של ההויה, כדי לבסס על ידה בסוף את כל אוצר הטוב, גורמת כל כך הרבה להאפיל את הנגהים העליונים, עד כדי המצאת הגבולים של השלילות וההעדרים בכל הערכים, הגשמיים והרוחניים, הנועם הטוב, שהוא קודם לכל, ומלא כל, מגמת כל ואחרית כל, כמה הוא חודר ומתפלש בכל היש.

וכל מה שהאדם מסתכל יותר בקל וחומר זה, הרי הוא מתמלא בכל מילוי הטוב, ונשמתו מתעלה, ערכי החיים המוסריים והמעשיים שלו מתעלים, ומתעדנים על ידי אותו נועם הטוב, לחזות בנעם ד' ולבקר בהיכלו.

השמחה המקורית.

כח

(שם) שההויה המוחשית היא טבועה על התנועה התדירית, כן ההויה הרעיונית טבועה היא על השמחה הבלתי פוסקת, שמח הוא העולם. שמחה היא ההויה הפנימית כולה.

מעכבים חלקיים משביתים תנועה חלקית, ומעכבים כדוגמתם בעולם הפנימי משביתים את השמחה. יורד הוא רוח החיים מתנועת שמחתו העצמית, על ידי ההשבתות של אסורו בעבודת החיים הטבעיים הגלמיים, משלים הוא את חוסר שמחתו בתקוות אושר, שהוא מציירם לפי מצבו, הולך הרוח ומתגדל, ומכיר ביותר מדי גדלו את האפסיות שבתקוות הללו, ונקודת שמחתו יורדת, עד שהוא מתגדל כל כך, עד שהוא מכיר שאין כל סבה להשבתת השמחה המקורית, השמחה ההויית, שמחת מעון עולמים, ואיננו נזקק עוד לרקם ציורי תקוות נובלים. וצדיקים ישמחו יעלצו לפני ד' וישישו בשמחה.

העונג העליון.

כט

העונג היותר גדול הוא מה שמתענגים על העונג של ד' מצד עצמו. זה תפיס ברעותא דלבא, אף על גב דלא תפיס בשום מחשבה. וכל מגמת השכליות התורניות והעבודות כולן הן כדי לפתח שבילין לעונג בהיר עליון זה, שאין קץ להעילויים שבו, ומדרגותיו אין להן תכלית וקץ. ובכל עת שהנשמה מציירת נטף אחד מעדן עליון שבעליונים זה נעשית מדושנת עונג, ואור האהבה ממנו הוא נובע. ושיר השירים מיוסד על נקודה זו, המתגלה באהבה בתענוגים. שכל עדוני עולמים הם רק ניצוצים קלים מאור זוהר עדן נחלי תענוגיה. אשרי המחכה לאור עדן זה, עין לא ראתה אלהים זולתך, יעשה למחכה לו.

המצב המאשר.

ל

המצב המאשר הוא המצב הנפשי, שנועם די' ועונג אהבה ושיקוק עליון מופיע בתוך הנשמה במצב של מנוחה וקביעות. על בסיס זה הולך ומתרחב שפע הדעת, והענוגים העליונים הולכים ומתרחבים. משפע ברכה עליונה זו כל המדות מתמתקות, והנשמה הולכת ונעשית עדינה, וכל הנשמות כולן, וכל החיים וכל כחות ההויה, שיש להם שייכות להנשמה המאשרה הזאת. הולכות הן ומתברכות, ומתוך כך העולם כולו מתברך.

להעמיד את העולם יותר ויותר במצב מאשר זה, צריכה הפוליטיקה כולה וכל חכמת החיים להתכוין. היותר קרוב לצעדי עליון אלה הוא ישראל. עם אשר די' קרוב לו, וצדיקי ישראל צריכים לשום כל מעינם להמתיק, על ידי מתיקותם הפנימית, את הנשמות כולן של כל ישראל. זאת היא תוצאה היותר ישרה מהכוונות היותר שלמות של התפלה, ומפעולות היחודים, המיוחדים לאנשי הסגולה, הנגשים אל די' ונוהרים אל טובו. וחסידים ואנשי מעשה מצרפים זיו קדוש זה לשמחה של מצוה, להגשים את האור בחיים.

הנַעַם וְהַשְׁלוֹם.

לא

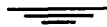
במחשבות הגדולות, הכלליות, מתגלה הנועם העליון של עולם הבא, אור הבינה, וברעיונות ועצות המוסר וההדרכה המדותית וכל פרטיה של תורה מתגלה זיו השלום, והשפעת הטוב, המיסד עולם, ומכינו להיות עומד וחי בחיי היחיד ובחיי החברה, בחיי שעה ובחיי עולם, והיינו דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

וצדיקים הולכים תמיד מחיל אל חיל, מדרך לנתיב, ומטיילים מנתיב לדרך בעילויים, וטועמים את הנועם בכל עדניו, ומתענגים על רוב שלום, ועולים מן השלום, והמנוחה שבאה לרגליו, אל הנועם, ומרבים נועם בעולם הרוחני ובחיי הנשמות, ושלום בעולם המעשה ובחיי הגויות.

ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, ומה מונח בתוך הכלי ההוא, עצם הברכה, ומה היא עצם הברכה זהו הנועם, ברכת משה שברך את עושי המשכן, כאשר הביאו אליו, וראה שעשו ככל אשר צוה ד' אותו, ומה ברכה ברכם, ויהי נעם ד' אלינו עלינו, וכן אמר להם, יהי רצון שתשרה שכינה במעשי ידיכם, והיא שכינה העליונה, אוצר הנועם, רחובות הנהר, מקור התורה, בכל נועמה. הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים.

לב

כל המתעורר בעולם מדור דורים עד אחרית, הכל הוא
חלקי שאיפות וחלקי הכרות, שהולכות ומצטרפות ליצירה שלמה.
עד שלא באה הצורה המשלמה, המכנסת את הכל אל שלמותה,
יש בהם טוב ורע, אמת ושקר, טומאה וטהרה, קודש וחול.
אבל כשיופיע האור של ההתאחדות הכוללת,
שיהיה מבורר כל אלה השאיפות וחלקי ההכרות למה הן באות.
אז הכל יוכר לטוב, לאמת, לטהרה, ולקודש,
עולם שכולו שבת, שכולו טוב.

מאמר חמישי

הַתְּעֵלוֹת הָעוֹלָם

העולמות נבראו בדרך שיוכלו לעלות ממדרגותם,
כי לכך ירדו בזמן השבירה כדי שיעלו מעט מעט.
עד שיחזור הכל למדרגה השלמה.

מראש ימות עולם הנלגל סוכב רק לנקודה אחת.
שהוא השלמות האחרון, שהוא בנאולה העתידה.
קלי"ח פתחי חכמה, פ"ל, ופקל"א.

התעלות העולם, התמידית, שיסודה ההשתלשלות
האצילית, באה כשלמות מתוספת מהשלמות המוחלטה.

ההתפתחות המתעלה, היא יסוד ההשגחה
הקובעת מגמת האדם והעולם, שיגאל לעתיד לבא.

קֶשֶׁב הַתְּעֻלּוֹת הָעוֹלָם.

א

בַּחֲזוֹן כָּל כַּח הוֹלֵךְ וּמִתְעַלֶּה, אֵין מֵהִלְכוֹ לִבְטֻלָּה,
כִּי אִם עִילּוֹי הוּא לוֹ. וְעֶרֶךְ יֵשׁ לְהַעֲלִיֹּי בֵּין מִצַּד עֲצֻמוֹ,
בֵּין מִצַּד צִירּוֹפוֹ אֶל הַיְשִׁים הָאֲחֵרִים.

אֶת הַתּוֹכִיּוֹת הָעֲצֻמִּית שֶׁל כָּל מִצְוֵי וְכָל כַּח
וּדְאִי אֵין אָנוּ מְכִירִים, וַיְכּוּלִים אָנוּ לְצִיֵּר, כִּי גַם בַּמָּקוֹם
הָאֵילֻמוֹת הַגְּמוּרָה הַנִּרְאִית לָנוּ, שֶׁם בַּפְּנִים חַיִּים מַפְכִּים.
כָּל מֵה שִׁישׁ בְּכָל אֶטֶם, וּבְכָל מֵה שֶׁהוּא קֶטֶן מֵהֶם, בְּכָל נִיד כָּל דְּהוֹ,
קֶל וְחֹמֶר בְּכָל דּוּמָם מִצְוִיר בְּצוּרָה, בְּכָל דְּבַר מְשׁוֹכֵלֵל אִיזָה שְׁכּוֹלֵל,
וְקֶל וְחֹמֶר עוֹד יוֹתֵר בְּכָל הָאוֹרִגְנִים, בְּכָל צֻמָּת, וּבְכָל חַי לְמִינָהוּ,
הַכָּל הוֹלֵךְ וְשׁוֹטֵף, הַכָּל מִתְעַלֶּה.

חִילּוֹף הַצּוּרוֹת לֹא בַּמַּעְגֵּל סוֹבֵב הוּא לִבְדּוֹ, כִּי אִם
גַּם בַּקּוֹ עוֹלָה, שְׁאֵין קֶץ לְעִלּוֹתָיו.

וכל חודר פנימי, כל משורר נאמן, כל מקשיב ברוח הקודש פוגש הוא את כל היש בעליותיו, וקל וחומר לאדם, וכל שכן ללאומים ונשמותיהם, ועל אחת כמה וכמה לעולמים שלמים, ובכל תוקף ויתרון לכללות כל העולמים וההיות, העליות הולכות בלא הרף בכל עולה, גם הירידות עליות הנה בפנימיות.

ולפי התום והיושר, ולפי איזון החכמה והמשרים, הקדושה והדבקות האלהית הטהורה, לפי רום הנשמה ועז חביונה, ככה מוקשב הוא קול העולים, קול קולי קולות של עולמים עולים, עולים בהויתם, עולים בבנינם, עולים בשכלולם, עולה פנימיות חיתם גם בחרבנם ונתוצם, הכל עולה, הכל מצטרף ומזדכך, הכל נותן פאר לחי העולמים. וקשב תהלה זו ישראל קושב, עם כל העולמים הרי הוא עולה, חיות שרפים ואופני קדש הם חבריו, עם, עם כולם יחד, גאון ד' ישא. הרוח החיה בתולדתו, בעומק נשמתו, המתראה בתורתו, באמונתו, בכל נפלאות עולם אשר חזו עיניו ואשר עוד יחזו, ריכוז כל מלא עלית עולמי עולמים הוא. עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו.

החדוש התמידי.

ב

ההופעה שבאה לאדם, לחוש על ידה את היצירה, לא כדבר שכבר נגמר ונעשה, אלא כדבר שהוא תמיד מתהווה, מתעלה, מתפתח ומתרומם, זו היא שמעלה אותו מתחת השמש למעלה מן השמש, ממקום שאין כל חדש, למקום שאין כל ישן, שהכל מתחדש, ששמחת שמים וארץ הוה בו, כיום שנבראו בו.

ועל ידי אספקלריא בהירה זו מביטים בכל העולמות, ובהתולדה הכללית והאנושית, בגורל החיים של כל יצור, ובכל המאורעות של כל הזמנים.

ויום שכולו שבת, שבו מאירה מנוחת העולמים, הוא יום שהחידוש השופע תדיר היא תכונת יצירתו, שאינו צריך גמר ותכלית. כי חמדת ימים הוא, כליל תפארת, מקור כל הברכות.

התנועה הבלתי פוסקת.

ג

השנניים התדירים, שחכמת הסוד אומרת על דבר התסיסה התדירה והמופלגה רבת השלמות שבעולמות הרוחניים, הם הם המבארים לנו את התמונה של התנועה הבלתי פוסקת, רבת העלילה, שבעולם החמרי, בכל פנות שאנו פונים, עד שגם הדומם, הנראה כמו נח ושוקט, איננו באמת כי אם מלא תנועות בלתי ספורות, בכל רגע, בכל חלק היותר קטן מחלקיו, ההולך ומתנענע, בין הזרמים אשר לכח המושך וכח הדוחה, הפועלים תמיד את פעולותיהם, רצוא ושוב, בלא הרף.

וההתקשרות העצמית שבין המציאות השכלית הרוחנית העצמית, ובין ההתגלמות החמרית, זהו דבר מוסבר מאד, שכל בעל דעה מקפת וחודרת ילך תמיד לאורה.

נשמת הכל המתעלה.

ד

למה לא יהיו מתדמים מקרי ההויה הכללית למקרה האדם והחי היחידי, למה לא תתבאר ההויה כולה על פי החלק הנראה ממנה. למה לא תהיה ההויה כולה שואפת, מקוה, עולה ויורדת, וחוזרת ועולה, בהרגשה פנימית, ובהשכלה מלאה, שהיא מתגדלת לפי חוגה הגדול, כדוגמתו של האדם לפי ערכו, והחי לפי ערכו. למה לא יצויר לנו הכל בחטיבה אחת שלמה, ולמה לא יוכל החלק הטוב בכל מקום שהוא נמצא להאיר לעצמו ולכלל כולו. למה לא יבוקש אור ד' בכל מקום, למה לא תתפלש השמחה בכל פנות החיים, למה לא תתגבר תשוקת הטוב על כל עז וגבורה. השאלות הללו ודוגמתן כל מה שהן נשאלות ביותר עזיזות, ביותר גבורה וחריפות, כך הן ממלאות את תביעתן, והן מביאות את המסקנא הדרושה.

הדין נותן שיש נשמה לכל ניצוץ, שהוא שואף להתעלות, ומתעלה על ידי אור חסד עליון שמופיע תמיד, וקל וחומר לכל בריה שהיא הולכת ומתעלה, בכל גון של הויה שהיא נמצאת, בין בתאר של פעולה בגוף בין מחוץ לגוף, וכל מין ממני החלוקה, כמינים ופרטיהם, וקל וחומר אנשים ומשפחות, עמים ולשונות.

כל מושג כולל יש לו נשמתו שהיא הולכת ומתעלה, וקל וחומר עולמים שלמים שהם הולכים ומתנשאים, הולכים ומתעלים, חיים הם בשימושם הגופני עד הזמן שנשמתם משתלמת, ואחרי כן כל הרוחניות שבהם מתעלה, ובצורך החיים הכללי העליון מכל נחיצות של גוף ועולם מקומי הם נצרכים בכל כחותיהם הכלליים והפרטיים.

וכשאנו רואים במחזה כמה עולמים לאין תכלית כבר היו לפנינו, אנו יודעים מזה, כמה עדין ואור עליון מקבלים אורות הרוחניים הכלליים שלהם בכל פרטיהם, ואור עדין זה באיזה צורה הוא משותף לכולנו יחד.

ההתעלות התמידית.

ה

העולם מתעלה תמיד, מפני ששורש העולם מתמלא תמיד אור חכמה, וכל מה ששורש הזמן עובר יותר ויותר, החכמה מתרבה, בישישים חכמה ואורך ימים תבונה. ומתוך כך הענפים כולם, שהם האנשים כולם, וסדריהם, ותכונות רוחם הפנימיות, וכן היצורים כולם, מדומם צומח וכל החיים כולם הרי הם מתבססים ומתעלים, הכל מקשיבים לקול החכמה העליונה, ונועם הבינה שופעת בהם בגניזה גדולה.

וצדיקים המסתכלים בשורש העולם, ונסית היראה שבלבם שהיא ראשית חכמה היא מפני ד', שהוא שרש א ו ע ק ר א ד כ ו ל ה ו ע ל מ ין, הם הם המוסיפים אור חכמה בעולם, ומתוך שהחכמה מאירה, מאירה גם כן ברכת הנחת והעונג, והדר השלום מתפשט בעולם, והוא בכללו מתעטר ומתעלה.

העליות והירידות הן תדיריות, במצב האדם היחיד, ובמצב העולם בכללו, ומכל מקום התנועה בכללה היא תנועת עליה וביסוס. וחילופי המצב אפילו בעת ירידה גדולה אין להם כי אם ערך של מילוי הירח ומיעוטו, או זוטו של ים ונסיגתו, או הנשימה, הפנימית. המשיבה את הרוח אל תוכיותו של החי, והחיצונית, הדוחפת אותו מתוכו, או הערות והשינה, שאף על פי שהם נראים כהפכים מכל מקום שניהם יחד הם מחוללי החיים השלמים.

הִירִידָה וְהַעֲלִיָּה.

ך

אֲנַחְנִי מְשִׁיגִים אֶת הַמְצִיאוֹת בְּתוֹר הוּיָה שֶׁהִיא מִתְחַלֶּת מִמְּקוֹרָהּ, הוֹלֶכֶת בְּתַחֲלָה הַלִּיכֶת יִרִידָה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, מִמֶּהוּחַ עֲלִיוֹנָה לְמַהוּחַ יְרוּדָה, עַד שְׂבָאָה לְהִירִידָה הַיּוֹתֵר שְׁפֵלָה, וְאַחֵר כֵּךְ הִיא שְׂבָה לְעֵלּוֹת, וְהוֹלֶכֶת הִיא וְעוֹלָה מִיִּרִידָתָה הַשְּׁפֵלָה בְּעוֹמֶק תַּחְתִּית עַד הָעֲלִיָּה הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, עַד עֲלּוֹתָהּ לְמִקְוֶה בְּסֹתֵר עֲלִיּוֹן. בְּצוּרָה זֹאת מוֹכֶנֶת הִיא יִפָּה הַמְצִיאוֹת בְּכָל צוּרוֹתֶיהָ. מִיֵּבֶן הוּא, שִׁישׁ כַּח עֲלִיּוֹן הָרֹדֶה בָּהּ לְהָעֲלּוֹתָהּ, שֶׁכֶּבֶר הוֹחֵל מֵאֵז בְּהִיּוֹתָהּ בְּמִקְוֶה לְפָנֵי יִרִידָתָהּ, וְהַתַּפְתָּחוֹת הַמּוֹרֶגֶשֶׁת מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה הוּא הַחֲזִיּוֹן שֶׁל צַעְדֵי הַתְּשׁוּבָה שֶׁל הַמְצוּי כּוֹלֵו.

וְהַהוּיָה יִרְדָּה בְּתַחֲלָלָהּ, מִשְׁמֵי מְרוֹמָה עַד עֲמֻקֵּי עֲמֻקִּיהָ, וּמִתּוֹךְ כֵּךְ הִיא מוֹכֶנֶת לְעֵלּוֹת מִכָּל יִרִידוֹתֶיהָ אֶל מִקְוֶה שְׂרָשָׁהּ, וְכֶשֶׁם שֶׁעֲלִיתָהּ בְּהַדְרָגָה אֲטִיתָ, כֵּךְ יִרִידָתָהּ הִתָּה דְּרָגָאִית, וְהָאוֹרוֹת הָעֲלִיוֹנִים הָרָאשִׁיִּים נִתְּקוּ מֵעַט מֵעַט, מִכִּלְלוֹת אוֹרָם הָעֲלִיּוֹן בְּעֲלִיוֹנִים.

דַּרְגּוֹת הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת הָאֲצִילִית.

ז

כִּיצַד הוא מהלך עילוי העולם. האצילות העליונה כולה טוב, אחרי השתלשלויות רבות בא מהות השכל, שתעודתו להיות מתפתח ומתעלה לאצילות עליונה, מוטבע באמת טוב מוחלט. אחר שיטביע השכל בעצמו את הטבע האצילי ישליך הרבה מסגולותיו המוגבלות, כהשלכת השליא מן הולד אחרי צאתו לאויר העולם. ההרגשות מתעלות לעומת השכל, כדוגמא של השכל לעומת האצילות העליונה ממנו. ההרגשה כשהיא מתעלה לזיכרון שכלי, מאבדת היא כמה מהסגולות הגסות שבטבעה. וכן עומד המזג, והנטייות החמריות, לעומת ההרגשות הנשאות מהן. ודבר זה לא באדם לבדו נהוג אלא בעולם כולו, וההתעלות של הטבע היותר גס הולכת היא במסללה על ידי חילופי הערכים, מטבע למזג, וממזג לרגש, מרגש לשכל, משכל לאצילות.

והרצון הטמיר של קדושי הרוח הוא נאחז בחפץ התעלות הכל להאצילות העליונה, שהיא בעצמה גם כן עולה היא מעלות אין קץ, שהעין היותר חמושה במשקפים רוחניים מתעששת לראותם, אבל הוזהר הכללי של החשק היותר עליון פועל הוא את פעולת דפקיו על כל פעולה וכל הגה, על כל תנועה, וכל ניד חיים של החיים חיי אמת, והם שואבים את מהות חייהם מזיו העליון תמיד, ומעלים על ידי עלית תשוקתם את העולם כולו, ואת כל שיחו ושיגו, מדי עלותם.

הַשְׁתַּלְשָׁלוֹת הַיְצִירָה וְהַשְׁוֹקָה.

ח

שפעת החיים היציריים, ממקור החיים, הולכת ושופעת היא ליצירה העליונה, יצירת השכל, הטוב, והשירה, משתפלת היא דרגה אחר דרגה, עד שיוצרת את החמריות, נעשית טבעית קשה, חשוכה, קשורה לחק עפר אבן וברזל.

בדרגותיה אשר ירדה, זוכרת היא שפעה זו את אורה הראשון, משתוקקת היא לשוב לימי חסנה וזיוה, פונה היא מטביעתה הירידית, ומפסקת מצעוד עוד צעדים בשפל, פונה היא לעלות, להיות מוארת מאור של מעלה, מהאור של מקור היותה. את השתלשלותה אבדה, כיון שפנתה למעלה. אין זה מהלך הזרם ההולך ויורד, אבל נתעשרה בעושר רוחני פנימי, מתחברת היא עם המאור העליון, השפעה של היות הישות, הרוחני, האצילי, השכלי, והמוסרי, הקדוש והמצוחצח.

מהחיבור הנעלה מתחדשים אורות ונגהות רבות, יצירות נפלאות, שבהן מתגלה הכבודות הארצית עם השאיפה השמימית המנצחתה. נשמת האדם, בכל חגויה השונים, היא פרח רז עולם זה.

העלמת ההופעה היצרית.

ט

ההופעה היצרית הולכת היא במסלולה, החיים משתלשלים במדרגותיהם, הרצון שבו היא הולך ומתגלה גילוי אחר גילוי, התוכן של טוב הולך ומתרבה, וההארה האלהית דוחפת להתפתח. הירידה של המצאת חיים רצוניים, דרגא אחר דרגא, מביאה עד שחוג חיים רצוניים שהם מלאים הירוס חמרי ורוחני מתגלה, ההופעה האלהית מסתלקת. ותיכף כשהזהמא הרגזנית לצד הירוס מתראה, והטבע נדחף הוא מכחותיו בסערה, המציאות המעשית נעשית גלמודה מבעלה היוצר באמצע הופעת אור החיים, והריחוק פועל לחולל תכונה של הויה שפלה, מכוערת ומקולקלת. הארה מעשית שוללת, מחוללת את העלמת ההופעה, שהיתה כבר מוכנת, מתגלה בחוג המציאות הפועלת העליונה, ומה שהיה מוכן להופיע בתוכן של טוב מופיע בתור אור של טוב בכלי, שגנוז בעצם עמקו סיג חזק מאד, אשר מירוק איום מעלהו אל מקור אורו. עשרה הרוגי מלכות, חלקם בחיים.

השבירה והשאיפה לתקון.

י

עולם התהוה, ושבירותיו, ותיקוניו, מורים לנו, שעוצם הרצון לתיקון, לשכלול, להויה, שהם הטוב הגמור, פועל הוא בכח מלא מאד מאד.

אין ההויה יכולה לקבל את כל עוצם הטוב של המהוה העליון, אמיץ כח אין סוף. ההויה החלקית מתמסמסת מרוב הטוב, מעוצם החיים, משתברת היא מרוב שאיפתה. אבל לא מפני זה יחדל הטוב הנשא לעשות את דרכו, הוא חוזר ובונה אחר השבירה, והבנין המתוקן עולה יפה יפה, באין ערוך ליקרתו. וכל כך מרובה היא מדה טובה ממדת פורענות, עד שכדאי לסבול את כל יסורי השבירה, את כל קלקולי הריסה, רק שיצאו עולמים משוכללים כאלה, שנושאים בכחם עושר חיים כזה, שהוא מצד עצמם למעלה מכחם.

ואין המהוה העליון בוחר בדרך מדודה ומצומצמת, כדי שיעור היכולת של ההויה, שאם כן היה הטוב מוגבל לא לפי עוצם עז חיי היוצר כל, אלא לגמרי לפי תנאי היצירה החלושה.

הַמִּגְבֵּל וְהַבְּלִיתִי גְבוּלִי.

יא

למה באה השבירה. לפי שהאלהות נותנת היא לפי כחה, והמקבל מוגבל הוא, אם כן תהיה הטובה מוגבלת, על כן נותן הוא הטובה בלא שעור, לפי מדתו, ותהיה אלהית בלתי גבולית, ואף על פי שלא יוכל המקבל הנברא לקבל, כי אם כשישבר לגמרי. ויבנה בתשוקתו לשוב למקורו הבלתי גבולי, להתאחד באלהות, ובוה יעשה הנברא את עצמו, ויהיה במדרגת השלמות של בורא, ויתעלה ממעל לגבול של נברא, מה שלא היה אפשר בלא שפעת רב טוב למעלה ממדרגת אפשרות קבלתו, שהיה תמיד רק במדרגת נברא, ולא במעלת בורא כלל.

הַזֶּמֶן הַגָּבוּל וְהַשִּׁנּוּי.

יב

אצל האלהות, הזמן הוא נצחי, על כן איננו זמן, מכל מקום אינו אובד שום יתרון שיש לזמן באשר הוא זמן. הגבול הוא באין סוף וממילא איננו גבול, ומכל מקום איננו אובד את היתרון שיש לגבול באשר הוא גבול. השינוי הוא שיווי, ומכל מקום איננו אובד את היתרון שיש לשינוי. ואנו יכולים לדבר בהשגת אלהות מה שאנו משיגים מצד הזמן הגבול והשינוי, ואנו יודעים שהדבור הוא מצד הנצח האין סוף והשיווי, וכל המתראה בזמן גבול ושינוי הוא אספקלריא שאינה מאירה, המקבלת מנצח אין סוף ושיווי, שהוא אספקלריא המאירה.

ההתעלות הבלתי סופית.

יג

כשהתעלות הציפית מתגברת בנו, הננו מתגאים ברום ענוה, לדבר הגות שיח קודש, ומתעלים אנו ממעל לאותו התוכן הנשא, של רזי רזים, מקור הברכה של התוספת ממעל לה, וכשאנו אומרים ביטוי אין סוף, לבנו מלא רגש שאלה ושקיקה פנימית אל ביטוי אין ראשית, והננו חשים, שאין ראשית אינו נהגה גם בהגות ביטוי המחשבי היותר כמוס וגנוז.

באין סוף מונחה היא השלילה של אפשרות התוספת, כי מה יוסיף על אין סוף, על השלמות המתעלה מכל עומק הדר עז, ויש מכון לריכוז מלכותי, לכונן השלמה בלתי פוסקת המתעלה, בגרעון המכשיר את התוספת, בצמצום המכשיר את ההרחבה, וכיון שההתאצלות העליונה בטויה, הננו כבר מורשים לומר, שעומק ההתעלות הבלתי סופית הרי היא מתעלה בשחרור עליון בהבדלת האורים, שדין התוספת נוהג בהם, מהמקוריות, העוצם שאין בו ערך של התעלות מרוב תעצומו, ורק בשביל היכולת הבלתי סופית הזאת לחולל סופים והגבלות, שיהיה כלי ברכה לעדנת שעשועי עולמים, בשביעת טוב מתק תענוגים עדינים, בספינת אחדותם, יש כח הבטאה, קול דממה דקה, אבל באין ראשית לא יחוקה ערך נורא זה, ומה יושיט לנו, אם נסכיל לחשוב על מרום התעצומה, על עומק מקור כל מקור, נעלה מכל היות היי היות, שם אין שרעף, גם בערכי הערכים הבלתי נערכים, אך לאלהים דומי נפשי, כי ממנו תקונו.

יסוד ההשתלמות וההשלמה.

יד

האיטיות שבסדר המציאות, ההגבלה שבטבע, הרשלנות החיצונית שלה, הצמצום שבעליות רוחניות, הארעיות שבנסים, כל אלה מחזיקי היסוד של ההתעלות הבלתי פוסקת, שהוא היסוד הפנימי של המציאות, שיש לו גבול בתוך גבולו, שתספיק הירידה של התגלות המציאות העולמית, עד עומקה היותר ירוד, ועד מחשכה היותר אפל, לעליה נצחית, בלא שום הפסק, וכל תקופה איטית מכינה כח לתקופה יותר מהירה בעלייתה, עד המהירות היותר עליונה. ינהגנו עלמות, בזריזות, כאלין עולמתא. רצוא ושוב כמראה הבזק, ולעד לא תכלה הופעת ההתעלות, ותוספות האור העדן והחיים ההולכים ומתבסמים, ומתמלאים תמיד ערך יותר גדול ונשגב, עד שישתוו יחד צורת ההשלמה הגמורה, וצורת ההשתלמות הבלתי פוסקת, הבאה מסבת החסרון הקדום. ויספיק הזכר של חסרון העבר לתן דחיפה תמידית להשתלמות הולכת ונוספת, ותהיה הצורה של ההשתלמות הבלתי נפסקת מתעלה על ההשלמה הגמורה. אשת חיל עסרת בעלה, וצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, ההולכת ומתגברת תמיד, עליה אחר עליה, לאין קץ וחכלית. ברוך ד' לעולם אמן ואמן, וישתבח שמו לעד ולנצח נצחים.

וכל ניצוצי החיים, כל הנשמות הרוחות והנפשות, וכל זיקי החיים שבכל היש, הרי הם אחדים עם יסוד ההשתלמות הבלתי פוסקת, שהוא אור ד' המהוה הישות, זרוע ד' אשר נגלתה, והם תמיד עולים בעלייתה, כמו שהם יורדים, וירדו בירידתה, שהיא ירידתם המבלטת ירידתה. והנה הכל כוסף לעלית אור עולמי עולמים, להארת זיו שכינת אל, הדר כבוד אל הכבוד, ההולך ומשתלם, יוצא מההעלם אל הגילוי, בכל התנועות השונות של ההויה, ובכל מיני התסיסות שברוח האדם וכל היצור כולו, ההולך להעשות אגודה לעשות רצון קונו בלבב שלם.

הַשְׁתַּלְמוֹת וְשִׁלְמוֹת.

טו

מגמת ההויה כולה, מצד החפץ הכמוס האין סופי, היא כפי הגלותה לנו, עצה גדולה של התעלות והוספה נצחית, שאם אין מציאות של קוטן וחסרון לא יוכל להיות רק גודל ומילוי, אבל לא התגדלות, ודריכה תדירית לתוספת ברכה. ואף על פי שאין קץ להעילוי של השלמות המלאה, שאין בה עילוי מצד אין סופיותה, מכל מקום כלול בה גם כן זה הכח הנשגב של התעלות תדירית, וזה נחשב כאלו השלמות המוחלטה משתלמת על ידי ההשתלמות, הבאה על ידי הופעת הקוטן הבא אל הגודל, ועבודה זו היא צורך גבוה.

השלמות המחלטת וההתעלות.

טז

מןֹּהֹ אנו חושבים על דבר המטרה האלהית בהמצאת ההויה. אומרים אנו, שהשלמות המוחלטת היא היא מחויבת המציאות, ואין בה דבר בכח, כי אם הכל בפועל, אבל יש שלמות של הוספת שלמות, שזה אי אפשר להיות באלהות, שהרי השלמות המוחלטת האין סופית אינה מניחה מקום להוספה, ולמטרה זו שהוספת שלמות גם היא לא תחסר בהויה, צריכה ההויה העולמית להתהוות, ולהיות לפי זה מתחלת מתחתית היותר שפלה, כלומר ממעמד של החסרון המוחלט, ושתלך תמיד הלוך ועלה להעליה המוחלטת. וההויה נוצרה בתכונה כזו, שעדי עד לא תחדל מהתעלות, כי זאת היא פעולה אין סופית. וכדי להבטיח את העליה בעצמותה של ההויה נוצרה כולה בעילוי עילון, והעילוי היה יותר מכדי השעור שתוכן מוגבל יכול להיות בפועל, אף על פי שהוא יכול להיות בכח, על כן בהופעת ההויה בפועל נתקלקלו הדברים, והכחות נסתבכו זה בזה, והנם עוסקים במלחמה חריפה, עד שתנצח המחשבה המוחלטת האין סופית של הטוב, ויתקן הכל, בצירוף העילוי של נתינת מקום להשלמתה של עליה בלתי פוסקת, שזהו עדן מיוחד, שבזה הבריאה משלמת את כבוד בוראה.

שני ערכי השלמות.

יז

מבינים אנו בשלמות האלהית המוחלטה שני ערכים של השלמה. ערך אחד של השלמה, שמצד גדלה וגמירתה אין שייך בה הוספה של מעלה. אבל אם לא היתה האפשרות של הוספה היה זה בעצמו ענין חסרון. כי השלמות ההולכת ונוספת תמיד יש בה יתרון ותענוג ואיזה מין העלאה, שאנו עורגים לה כל כך, הליכה מחיל אל חיל, אשר על כן לא תוכל השלמות האלהית להיות חסרה זה היתרון של הוספת הכח. ועל זה יש באלהות הכשרון של היצירה, ההתהוות העולמית הבלתי מוגבלת, ההולכת בכל ערכיה ומתעלה, ונמצא שהנשמה האלהית העצמית שבהויה המחיה אותה הוא העילוי התמידי שלה, שהוא הוא יסודה האלהי, הקורא אותה להמצא ולהשתכלל.

וכל מה שהמדע הולך ומתבסס על יסוד ההתפתחות, הולך הוא ומתקרב אל האורה האלהית היותר בהירה, ובא אל החזון היותר עליון, שאין לדון על ידו את ההויה כולה מצד יחוסה החלקי, כלומר על דבר היחס שיש בין חלק אחד ממנו לחברו, כי לא בזה ימצאו הערכים האמיתיים שלה, כי אם עיקר דינה הפנימי הוא בדבר יחוסה הכללי של כולה וכל חלקיה אל השלמות האלהית, שהוא הוא הדבר היותר נכבד, והיותר ראוי ליסוד עליו את היסוד המוסד של ההויה כולה.

וההכרה העליונה מעבדת את חוש האהבה השכלית העליונה.
עד שבא האדם לידי הכרה, שאם היה האידיאל של הבריאה
פחות משיגוב עליון זה של השלמות הנוראה הזאת, שהוא אתרא
דיראה עילאה, לא היה לכל האידיאליות שום ערך, שום שיגוב
של קודש לא היה להם, כי אם דברים של חול, פרדים יבשים,
והתפעלות בהמית. אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ד' אלהיו,
עשה שמים וארץ את הים וכל אשר בם, השומר אמת לעולם.
זהו הכלל העליון, שכל ההסתעפויות המוסריות המדויקות יוצאות ממנו,
כענפים מעץ רב דרומיה מטי עד שמי שמיא, וחזותיה לסוף ארעא.
וכשם שהחשכה גדולה היא זו ההכרה שאינה יודעת רז עליון זה,
של המגמה התכליתית, של השלמות האלהית ההולכת ומתעלה,
על ידי היצירה כולה, לאין סוף ותכלית, כן יותר מזה אפלה מנודח
היא הרעה החושבת, שאין כאן כי אם זאת השלמות של ההתעלות,
ולא שלמות מוחלטה, שאין שייך עמה ומצדה שום הוספה והתעלות,
מפני שהכל כבר מעולה, הכל שלם וגמור. וזאת היא האפלה,
השרויה בשטתם של הפלוסופים המעפילים המודרנים, (ברגסון).
ויבאו ימים ויגלה אור ד' בכל הוד מילואו, ויכירו הכל,
שדוקא אז יש מקום בינה להשלמות המתברכת, שהקדש
צריך לה, כשיש שלמות עליונה ועשירה. והקדש צריך ברכה,
ואין צריך צדקה. והיה ביום ההוא יהיה ד' אחד ושמו אחד.
הוא ושמו דוקא.

יְחֻד וְהִתְעַלּוּת.

יח

יְחֻד בְּרֵכָה קְדוּשָׁה. באור אין סוף אין שייך הוספה.
 והתעלות, מצד עצמו, אבל באמת אי אפשר שהיתרון של
 ההתעלות הנצחית תחסר מהשלמות המוחלטת.
 וזאת היא תורת ההויה, הופעות אורות חיות הויתיות,
 על ידי רושם של ירידה, במדה כזאת, שלעולם תהיה אפשרות
 לתוספות ועליה, שהיא בעצמותה סילוק מכל ירידה ושפלות.
 והפירודים בעולמים יתיחדו כאחד במקורם האחדותי,
 וההתאחדות תוסיף אור ויתרון בלא הפסק, ברכה תמידית,
 ותוכן הברכה היא התעלות, והבדלה מכל פחיתות ורשעה,
 מכל חושך וצמצום. קְדוּשָׁה.

הַהִתְפַּתְחוּת הַמַּתְעֵלָה

תורת ההתפתחות.

יט

תורת ההתפתחות, ההולכת וכובשת את העולם כעת, היא מתאמת לרזי עולם של הקבלה, יותר מכל התורות הפילוסופיות האחרות.

ההתפתחות, ההולכת במסלול של התעלות, היא נותנת את היסוד האופטימי בעולם, כי איך אפשר להתיאש בשעה שרואים שהכל מתפתח ומתעלה. וכשחודרים בתוכיות של יסוד ההתפתחות המתעלה, אנו מוצאים בו את הענין האלהי מואר בבהירות מוחלטת, שדוקא אין סוף בפועל, מחולל הוא להוציא אל הפועל מה שהוא אין סוף בכח.

ההתפתחות מופיעה אור על כל ארחות ד'. ההויה כולה מתפתחת ועולה, כשם שהדבר ניכר בחלקים ממנה, ועלייתה היא כללית כמו פרטית, עולה היא עד מרום הפסגה של הטוב המוחלט. מובן הדבר שהטוב והכללות הוא מחובר יחד, ועומדת ההויה לבא לידי מדה זו, שכולה תספוג את כל הטוב של כולה בכל פרטיה, וזאת היא עלייתה הכללית, ששום פרט לא ישאר חוצה, שום ניצוץ לא יאבד מהאגודה, הכל מתוקן לסעודה. למטרה זו צריכים שכלול רוח לתשוקה האלהית העליונה, שנוצרה על ידי עבודה אמונית בד'.

הַשְּׁנוּיִים הָעֵקְרִיִּים בַּמַּחְשָׁבָה הַחֲדָשָׁה.

כ

הַזְמַן חִידֵשׁ לַפֶּרֶסם הַכְרוֹת כְּאֵלֶּה, שֶׁגֵּרְמוּ בַּפֶּרְסוּמִן לַהֲרֵס אֶת הַהֲכָרוֹת, אֲשֶׁר בַּעֲצֻמָּן אֵינָן שִׁיכוֹת בִּיחֹשׁ שְׁלִילִי לַהֲהֲכָרוֹת הַמַּחֲדָּשׁוֹת, אֲלֵא שֶׁמִּצַּד הַהֲרָגֶל נִצְטַבְּרוּ יַחַד. הָאָדָם מִקְשֵׁר אֶת כָּל מַחֲשָׁבוֹתָיו זֶה לָזֶה, וְכִיּוֹן שֶׁחֶלֶק מֵהֶן מִשְׁתַּנָּה, הוֹלֵךְ הַשִּׁנּוּי עַל פְּנֵי כָּל הַכֹּכֵר הַמַּחֲשָׁבִי. רַק בַּדְּעָת וַחֲשָׁבוֹן יִסְיֵיג לוֹ הָאָדָם אֶת הַגְּבוּלִים, לַהֲבַחֵן עַד הֵיכֵן צָרִיכָה לַהֲגִיעַ יָד הַשִּׁנּוּי שֶׁל הַהֲכָרוֹת הַחֲדָשׁוֹת בַּצֶּדֶק, וְהֵיכֵן הוּא הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם כָּלֵה כָּחַן. טַבַּע הַשִּׁכּוּר וְהַצִּיּוֹר הָרוּחָנִי בְּכָלֵל לַחוּשׁ בְּכוּלוֹ אֶת הַשִּׁנּוּי שֶׁבַחֲלֵק מַחֲלָקִיו הוּא לוֹ טַבַּע שֶׁל חַיִּים, הַמְּבִיא לִידֵי שְׁכָלוֹל וְהוֹסֶפֶת מַעֲלָה בְּכָל עֵת אֲשֶׁר יַחֲדֹשׁ דָּבָר בְּאַחַד הַחֲלָקִים שָׁבוּ.

שְׁלֹשָׁה הֵנָּה הַשִּׁנּוּיִים הָעֵקְרִיִּים, שֶׁבָּאוּ בַּמַּהֲלָךְ הַצִּיּוֹר הָאֲנוּשִׁי בְּזִמְנֵי הַחֲדָשׁ, שֶׁמֵּהֶעֱקָרִים הִלְלוּ הַסְתַּעֲפּוֹ עֲנָפִים רַבִּים חֲדָשִׁים. וּמִבְּלִי שִׁימַת לֵב לַהֲבִין אֶת הַמַּהוּת הָעֵקְרִית הַמוֹנַחָה בַּעֲצֻמּוֹת שֶׁל אֵלֶּה הַשִּׁנּוּיִים, לִמְעַן דַּעַת עַד כִּמָּה הֵם צָרִיכִים לַהֲתַפְשֵׁט, לַגְּרוֹר אַחֲרֵיהֶם עוֹד שִׁנּוּיִים בַּדְּעוֹת וּבַמַּעֲשִׂים, גֵּרְמוּ הַשִּׁנּוּיִים לְטוֹבָה הִלְלוּ גַם כֵּן מִבּוֹכָה וְעִרְבּוּבִיָּה, אֲשֶׁר תִּשׁוּב לְטוֹבָה בִּיחָד עִם הַתַּגְּבֻרוֹת הַהֲכָרָה, אַחֲרֵי שִׁתְּפֹשֶׁט הַתְּלִמּוֹד הָרוּחָנִי, בַּהֲגִיוֹנוֹת הַנִּפְשׁ וְאוֹצֵר הַדְּעוֹת, כְּרָאוּ לוֹ.

שלשת השינויים העקריים הם.

האחד, השינוי במהלך המחשבה החברתית.

השני, במהלך המחשבה הקוסמולוגית.

השלישי, במהלך המחשבה ההתפתחותית.

הבנת החברה האנושית, ובכלל החיים החברתיים, היה ענין סגור ורו כמס לפני ההמון הגדול בדורות שלפנינו, כמו כל הסודות של החכמה המעשית והעיונית. כל עדה וקהלה היתה סגורה בתחומה, על כל יחיד לא פעלה בגלוי כי אם הסביבה הקרובה שלו, ובתומו חשב כן כל יחיד וכל צבור, שהעולם הגדול הוא רק סביבתו הרוחנית והגשמית. בני ישראל, הנבדלים מכל העמים, גם הם היו סגורים בתחומם, ועוד במדה יותר גדולה, מפני שתי סבות חזקות, מפני הרדיפות הרבות אשר פגשו תמיד מהעולם האנושי הגדול, עד מקום שעניניהם היו יכולות לשלוט, ומפני השינוי העקרי שבהליכות החיים הרוחניים והמעשיים שבינינו ובין ההמון הרב של כל העמים תחת כל השמים, מאז ומעולם.

יחיד הסגולה, בעלי הדעה הגדולה, ידעו מעולם את סוד האחדות הרוחנית, ידעו שרוח האדם רוח כללי הוא, עד כמה שההבדלות הרבות הרוחניות והחומריות עושות את שלהן להבדיל בין איש לאיש, ובין קיבוץ חברתי אחד למשנהו, עוד יותר מכל ההבדלות גדולה היא האחדות העצמית שביניהם, והמחשבות פועלות ונפעלות מבלי הרף, וסדרי החיים הולכים ומשתוים, מגמת ההשתוות היא ודאי לקלוט תמיד את היותר טוב, היותר בריא ויותר עדין שבכל קיבוץ ולנטוע אותו על אדמת הכלל כולו. אבל ההמון לא הציץ מעולם למעלה מחוגו,

חשב שאין כאן שום יחש, שום כח פועל ומתפעל מסביבה זרה, וקל וחומר עוד רחוקה, על חוגו שלו הקרוב אליו. ובספירת המחשבה המצומצמת הזאת נתרשמה הצורה הטפוסית של עולמו הרוחני היותר פנימי, על פי התכונה הזאת נצטירה אהבתו האידיאלית לכל קודש, ויחושו לעמו המיוחד, וכל המתיחש לו, תקותיו לעתיד, חזון רוחו על העולמות החבויים שלמעלה מהחושים, השקפתו על החיים והמות, על החופש ועל השעבוד, על העמידה ברשות עצמו ועל המשמעת, הכל היה נארג בהאריגה המצומצמת הזאת, של הציור של הסביבה הבודדת, שהיא הנה הסך הכל של ההווה. הזמנים שינו את ההשקפה הזאת בתכלית השינוי, לא רק בצירום של החוגים המשכילים, כי אם בחוג ההמון כולו, מקטנו ועד גדוליו. ההכרה החברתית נסבה ונתרחבה, כל יחיד מרגיש, שהנהו לא בודד, ולא סגור בתחום מיוחד לגמרי, שהוא פועל ומתפעל מהמון חוגים רבים ורחבים, מסביבות שונות וגם זרות, ואין ליאש כל רוח לומר, שאין לי להתחשב עמו מאומה, גם אם יהיה רחוק שברחוקים. אבל כאן החשבון נתגדל, הערבוביה נתרבתה, והצורך ללמד איך מסדרים מערכה רבת גוונים בתחום הצר של המחשבה ההמונית הרגילה, ואיך משאירים את כל הטוב שבעולם הרוחני בעינו באין מגרעת אחרי כל מהפכה שהשפעה זרה מחוללת, ואיך שואבים מן הכל רק את הטוב והאמת, את הישר וההגון, צורך זה נתגדל עד מאד, ואי אפשר להספיק כי אם על ידי השפעה מרובה של הסברת רעיונות רוחניים פנימיים וטובים, שאי אפשר להוציא את הדבר אל הפועל כי אם על ידי העמדת המון משפיעים רוחניים טובים והגונים, המלאים דעה ורגש טוב ונעלה, עד כדי להשפיע גם כן כלפי חוץ באופן היותר רצוי.

המחשבה הקוסמולוגית, גם היא גרמה לפעול שינוי גדול במהלך החיים הרוחניים. הרעיונות אשר נספגו מהציור הקטנטן של העולם הכללי, על פי התכונה הישנה במצב של שקיטה וקטנות, הולמות הן לאותה הקטנות של צמצום הסביבה. והרוח החדש הכללי, שבא לרגלי ההרחבה המדעית של ציור החוש כלפי ההווה המוחשית, מוכרח הוא לחדש בהתרחבו בין המונים רבים צורה חדשה על העולם הרוחני וכל קשר מחשבותיו, שצריך לימוד מרובה איך לכונן הכל מחדש בתכלית התיקון, עם ההשארה היותר מוצלחת של כל הטוב היסודי שבישן. ואיך יעשה דבר זה אם לא על פי לימוד קבוע במעמקי הרוח, שיחולל המון גדול של הסברות, שיעמיד את התוכן הרוחני כולו על מעמדו המאיר, שעוד יוסיף נהרה על ידי הטוב שיקובץ מהרחבה של כל ההכרות החדשות, אחרי אשר יתאימו אל כל הטוב האצור בכל הישן לפי צורתו הטהורה.

מהלך המחשבה של ההתפתחות, שנתפרסמה בכל השדרות, לרגלי למודי הטבע החדשים, עשתה מהפכה רבה. בחוג המחשבות הרגילות. לא אצל יחידי הסגולה, בעלי הדעה וההגיון, שמעולם הסתכלו בסדרי השתלשלות דרגאים, אפילו בהווה הרוחנית המוסקרת בסקירה היותר נסתרה, שאין הדבר זר אצלם להבין במדת ההשואה גם כן באופן זה בדבר ההתפתחות החומרית של העולם המוחשי, שראוי הדבר שתהיה התגלותו מתאמת להשתלשלות הרוחנית של ההווה, שאינה מחסרת דרגה אחת בדילוג וריקניות. אבל ההמון לא הסכין להבין את ההתפתחות ברעיון שלם ומקיף, ולא יכול לקשור על פיו את עולמו הרוחני.

לא הכבדות שיש בהתאמה של פסוקי תורה או מאמרים מסורתיים אחרים לרעיון ההתפתחות מכבידה היא העמדת המחשבה ההמונית על מכונה, מלאכה זו נוחה היא מאד. הכל יודעים, שהמשל החידה והרמז שולטים בענינים הללו, שהם כבשוננו של עולם, בכל מקום, וגם און ההמון רגילה להיות נשמעת לגזרה קצרה, שמקרא זה או מאמר זה, הוא בכלל סתרי תורה, שהוא נעלה ממשטו, ודעתו מתישבת, והיא מתאמת בזה אל סקירת בעל המחשבה, המשער את סוד השירה העליונה שיש בהרצאת חידות מני קדם. אבל איך להתאים את כל הקשר הרוחני, של כל הרצאת מחשבותיו שנתאגדו יחד על פי הסדר של פתאומיות ודליגה, שהיא מצלת את המחשבה מלשוטט במה שהוא רחוק מחוגה, בהפגשן עתה עם החטיבה החדשה של ההתפתחות, ההולכת ומתפרסמת וכובשת מקום בלבבות, לזה צריכה הזרחת אורה מרובה, שתהיה הולכת וחודרת בכל השדרות, עד אשר תופיע בסדריה הנוחים גם בחוג היותר פשוט והמוני.

על כן הזמן מכריח להפצת הדעה, הדעה היותר רוממה, יותר רחבה ואידיאלית. אי אפשר לצורה הגסה של האמונה, אחרי אשר ירדה ירידה אחר ירידה ונתלבשה בלבושי שקים עבים מאד, להחזיק מעמד. ומי זה ילביש את האמונה הטהורה את המחלצות הראויות לה, מי ישים על ראשה אותו הצניף הטהור ההולם לפי הוד מלכותה, אם לא גדולי הכשרון, חכמי לב, קדושי רגש וטהורי נפש, השתולים בחצרות ד', תלמידי חכמים המסורים להגיון התורה ועמלה.

השקפת ההתפתחות לעתיד.

כא

הרעיון על דבר ההתפתחות של ההויה, וכל המצוי, הוא מוריד את רוח האדם ומעלהו, סם חיים וסם מות ביחד שקועים בקרבו. כשהאדם מסתכל לאחור ורואה את השפלות שבמצבי העבר, והוא כשהוא עומד במעמדו המוסרי, השכלי, והפיזיולוגי, מאושר מול העבר, דעתו נעשית זחה עליו מצד אחד, וגדרי המוסר מתרופפים אצלו. כמה מוסר שימצא בקרבו, יאמר, בעת אשר יתקפהו רוח רעה של איזה תאוה, שהוא די והותר ורב מאד מהנדרש ליצור שכמותו, שיסודו הוא בהמות ופראות גסה. לעומת זה ההשקפה של ההתפתחות ביחש להעתיד היא מרוממת ומעלה את האדם לגובה מוסרי כזה ממש, שראוי להיות מצטייר בלבבו על פי אותה ההסברה המתבארת לפניו מהידיעה על דבר גדולתו של האדם בראשית היותו, על דבר מושב אלהים אשר ישב טרם אשר נטרד מגן עדן מקדם. כל מה שמתעלה האדם בדעה והשכל, בתלמוד תורה ותכונות טובות, מעוף שכלו וציורו המוסרי, הולך הוא קדמה אל העתיד, וממילא הולך הוא רעיון ההתפתחות ופועל עליו לישר את דרכיו ולעודד את חושי המוסריים, עד אשר יכנס להיכלי הקדושה והטהרה בגבורה עליונה מלאה עז ד'. וההשקפה של העבר תאזרהו אומץ של יראה, כי ישים אל לבו את השפלות הנוראה של העבר, ויחוש שבשחתו את דרכיו יוכל לפול באותה השפלות החשכה, תחת אשר על ידי תיקון דרכיו ומעשיו, הפרטיים והחברתיים, הנה אורה גדולה, ההולכת ומאירה, בהתעלות של אין סוף, נכונה לפניו.

התעלות הרצון והשכל האנושי.

כב

י[ו] בעולם תוכן טוב ההולך ומתעלה, וזה התוכן מתגלה הוא ברצונו ובטבעו של האדם גם כן. בעבר היה הטבע והרצון האנושי יותר פראי ממה שהוא כעת, ולימים הבאים יהיה יותר נח וטוב מההווה. בעבר היתה מהות התורה והמוסר פונה ביותר לביטול כח הרצון הטבעי, מפני שהרע היה מרובה בו, ולעתיד הולך הדבר ומקבל צורה חדשה. עד שהדרישה של החופש הרצוני תובעת תביעות מוסריות שיניחו את הרחבתה המבוקשת, שאז תראה כמה טובה צפונה בה.

אבל בתוך הרצון העכשוי כמה סיגים עדיין יש בו, ומתוך הזכות של הניצוצות הטובים של הרצון שהתעלה חפצים גם אלה הסיגים לזכות בחופש, וחופשם יחריב את העולם ויזהם אותו. לזאת המלחמה עצומה היא, וכל מחנה מגינה בצדק, ולוחמת בצדק. החפשים לוחמים בעד ניצוצי הטוב של הרצון שלא יסבלו עבדות לאין צורך, שהוא אך למחסור, והמשועבדים, מכירי העבר ויודעיו בהדר טובו, מגינים על השעבוד, שלא יהרסו חלקי הרצון המזהמים את הבנין האצילי של העולם. וגדולי הנפש צריכים לתווך את השלום בין הלוחמים, בהראותם לכל אחד מהם, מה הוא הגבול השייך לו באמת.

ההתפתחות של רוח האדם מכשרת את שכלו העצמי ואת חפצו הפנימי להיות שואף אל הטוב הגמור, שהוא הטוב האלהי, שהוא היסוד של המגמה לכל התגלות אלהות, והשפעת התורה והנבואה בעולם.

בימים הראשונים היה השכל הכללי של האנושיות פחות מפותח, וחפצו היה גם כן יותר ברברי. אז היה החזון האלהי כולו נועד לדחות את השכל הסורר, המשועבד רק להחפצים הבהמיים בכללות החברה האנושית, ולדחוק תמיד את החפץ הטבעי, שהיתה התעוררותו יותר מכוונת לקראת הכיעור והחטא. התבסמות העולם על ידי כל המשך הדורות, על ידי ביסוס היותר עליון של גילויי השכינה בישראל, ועל ידי נסיונות הזמנים, התגדלות היחש החברתי, והתרחבות המדעים, זיקקה הרבה את רוח האדם, עד שאף על פי שלא נגמרה עדיין טהרתו, מכל מקום חלק גדול מהגיונותיו ושאיפת רצונו הטבעי הנם מכוונים מצד עצמם אל הטוב האלהי.

ונגד אותו החלק שכבר נודרך מוכרחת היא הליברליות להתפשט, לתפוס מקום. וכשבאה המסורת והדת אפילו בצורתה היותר טהורה לכבוש תחת ידה את זה החלק המזוקק לא תצליח. אבל צריכה היא לסייע את רוח האדם בנקודת טהרתו, ללכת במסלתו שכבר כבש, ולכוין את מטרתה נגד אותם חלקי הרוח,

של הדעת והרצון האנושי, שעדיין לא נתבסמו, והם עומדים עוד במצבם הפראי כימי קדם. ולפי התנועה התסיסית של החלקים המבוסמים, עוד הסכנה בהם יותר גדולה, כשהחלקים הבלתי מבוסמים, השרידים הרבים של הברבריות, הולכים במצבם הטבעי הפרוע, והצד המתוקן שברוח האדם סוכך עליהם באברת דמיונו, להעטיף מעטה של ברק נוצץ על כל תועבה ושקר. זאת היא עבודת הקודש של עובדי ד', עד קץ הימים, עד אשר רוח הטומאה כליל יחלוף, וזיו האדם והעולם יגלה בתפארת עזו, במלכות שדי.

צִבְיוֹן הַהִשְׁגָּחָה.

כג

שמח היה הרמבים, כשצורת ההשגחה קבלה אצלו צביון של הדרגה שכלית. וראוי הדבר לשמח על זה, מפני שכל זמן שהאמונה הזאת, שהיא מבססת את חיי העולם, היא מונחת בלא תואר שכלי, איננה מתערבת עם כל גלי החיים של הנפש החכמה, השואפת להשכיל. אבל אחר שקבלה לתוכה צורתה השכלית, הרי היא משתרשת במעמקי הנשמה בכל חדריה ומעמקיה, והאדם מוצא את עצמו מאושר, כשצורתו הרוחנית מתאחדת לחטיבה אחת.

תורת ההתפתחות וההשגחה.

כד

בכל מקום שפקרו המינים תשובתם בצדם. כשם שהדבר מתקיים במובן התיבות והאותיות של תורה, כך הוא מתקיים בעצמיותן של הנטיות הנפשיות והשכליות. כל אותן ההרצאות והדרכים המביאים לדרכי מינות הם בעצמם ביסודם מביאים, כשמחשפים את מקורם, לעומק אמונה יותר עליונה, ויותר מאירה ומחיה, מאותה ההבנה הפשוטה שהאירה לפני התגלות הפרץ.

ההתפתחות היצירתית, שנוטים אליה כל ההולכים אחרי מוסרי השכל המופע מהחושים, גורמת בראשיתה לקצץ את ההמשך של אור האמונה, המלא כח ד', ובאמת אין ערך לכל התוכן במקום שאין שום חסרון ביסוד ההמצאה העולמית, כי די באלהותי לכל בריה, וכח ד' הבלתי סופי מספיק הוא על הכל. מכל מקום מאחר שצביון כזה מתגלה בשכל, אף על פי שראשית שביליו נעו, ומרחיק בשטחיותו את האור האלהי מן הרעיון, בעומקו הרי הוא המקור היותר נשגב ליסוד ההשגחה. כי דוקא ההתפתחות ההולכת בקישור כל כך נמרץ, ממטה למעלה, מיצור שפל לעליון, ואינה סרה ממסלתה, היא המורה אותנו על ההבטה מרחוק, עד אין תכלית, ועל תכלית נועדה לכל ההויה. ובוה הגודל האלהי מתפאר,

וכל המגמות האמוניות מתאשרות ביותר, ומקום האמונה, הבטחון, והעבודה האלהית מתרחב. מאחר שהכל הולך למגמה הרי עין צופיה על כל, ומאחר שהכל מתעלה, ויש בשכלולו של האדם את עצמו ואת עולמו גם כן כדי להעלות מדרגות, הרי הוא עושה בזה ממש את רצון קונו. והמעלה הרוחנית המתעלה מעל כל מתראה היא ליותר מרכזית ביסוד ההויה, ונמצאת עליה של האדם אליה מוכרה, ולא עוד אלא שאחריותה של המגמה, והצפיה המוקדמה שלה, מראה דרך להארה של אחרית מראשית, ועצות של דליגה ושל ישור דרך נתבעות. טוב וישר ד' על כן יורה חסאים בדרך, ידרך ענוים במשפט וילמד ענוים דרכו.

והננו ממילא עולים למעמד המחשבה, שהיצירה העולמית, של עולם הזה ושל עולם הבא, של עתיד הפרטי ושל העתיד הכללי, הכל נשקף בהשקפה אחת, והכל מעורה זה בזה. והאמונה שהעולם הזה הוא כפרוזדור בפני עולם הבא, שמביאה לידי הבינה האמונית המפורטה, מתאמצת, וכל ערכי המוסר מתעלים בעילויי אלהי, ולא עוד אלא שיש צפיה ומגמה מובטחה, ככח הצפיה כך הוא כח הגבורה.

ונמצא שהיסוד של התעלות מעל כל חקי הטבע הוא דבר מובן באפשריותו והתאמתו לכל דרכי הדעה המיושבת.

ההשגחה הכללית והפרטית.

כה

הפילוסופיא היתה מעולם נוטה להכרתה של ההשגחה הכללית, והיא רחוקה ביסודה מנטיה אל ההכרה של ההשגחה הפרטית, שבה מתגדרת ביחוד הדת. אבל בשרשם של דברים מתרכזות הנטיות הללו, הנראות מתנגדות זו לזו, למרכז אחד.

ההשקפה החודרת תדין, שכל עיקר המושג של הפרטיות אין לו מעמד אמתי מצד עצמו. האמת העליונה היא מתארת לנו את הכלל בחטיבה אחת, כל מה שנראה לנו פרטי, איננו באמת כי אם הופעה אחת מהכלל המאוחד. וזה הוא דבר ברור, שההשגחה האלהית מתקשרת היא עם האמת העליונה, וביסודה אין לנו כלל מושג של פרטיות. אבל ההשגחה הכללית הזאת הרי היא יותר חודרת אל כל הפרטים כולם, שהם מצד חשכנו מתתארים לפרטיותם, מכל מין השגחה פרטית שאפשר להעלות על הדעת.

הצד החלוש שהתערב בהסברתה של הפילוסופיא ביחווה אל תיאור ההשגחה, הוא רק מה שחשבה, שבמקום שהיא מדברת מהשגחה כללית, יש מקום לפרטים במציאות, אלא שהם יוצאים מחוץ לשטתה של ההשגחה. וזהו דבר בדוי ומוכחש מעיקר היסוד של עומק הטהרה הפילוסופית.

וזאת הנסיה בעומק אמתתה היתה נסיתו של הרלב"ג,
בצדדו כל כך להסביר את התוכן של ההשגחה לצד הכללות,
ומוצל הוא אותו צדיק מעון, של סילוק השגחה מפרטים.

ההבנה של השגחה כללית וידיעה כללית
שבפילוסופיה, כלפי מעלה, מיוסדה היא על עומק הדעת,
שעצמיות הפירוד לפרטים היא הכרה מוטעת,
מצד הכחות שבהכרת הברואים, גם העליונים שבעליונים.
אבל האמת הוא, שהמצוי כולו הוא כלל גדול,
ואם כן כלפי מעלה, שמארה שם האמת הבהירה, ההשגחה
והידיעה היא באמת כללית.

רז ההשגחה.

כו

כשנמצה את עומק הרעיון של רז ההשגחה, הגנו צריכים לסדרו בסידור של כמות, ושל איכות. הסידור הכמותי הוא שלא יש שום דבר בעולם שאיננו נעשה בדבר ד' ועצתו העליונה, כל אשר חפץ ד' עשה בשמים ובארץ. והצד האיכותי הוא שהעצה היא העצה היותר אצילית, היותר מגמתית, ויותר אידיאלית, מכל מה שהלב יכול לחשוב. והעצה הזאת שרויה באידיאליותה בכנסת ישראל, המצוינת בעולמנו בתור גוי אחד בארץ, ובשרשי הויתה במעמד האצילי, עד אין קץ ותכלית. אבל לעולם מוכרחים אנו להשקיף את ההדר העליון, על ידי ההתאחדות הנפלאה של שני אופני ההשגחה הללו, שהשניה המבוטאה בכנסת ישראל מגלה היא את כל האור והעילוי של הראשונה, ומחשבתן של ישראל קודמת לכל, וחותמת את הכל.

הרעיונות המתיחסים להשגחה בכלל, אפילו בכל מעמק הפרטיות שלה ובכל ערכי דיקנותה, אפשר להם להגלות בהופעה של השכלה בהירה בשכל האנושי, וקל וחומר בערכי רוח הקודש ונבואה. אבל ההופעה האיכותית, המצבינה את כל חוד האידיאליות של העולם, והתרכזה בכנסת ישראל, בכל תועפותיה,

מרום עליון עד עמק שפל, זה אינו מתגלה כי אם על ידי אור התורה, נבואתו של משה, לא בחידות, ולא בחלום, ולא במראה נבואית מודרגת, כי אם דוקא בהתודעות של פה אל פה אדבר בו, המיוחדת את כנסת ישראל בעולם מכל גויי הארץ, ומיום אשר ברא אלהים אדם על הארץ מקצה השמים עד קצה השמים. ומזה האור האיכותי, הנפלא בטהרתו, בחוזק הראותו, ובהוד חותמו הריאלי בחיים, המבטא בכל את הדר אמתת אצילותו, נשאבת כל נבואה וכל רוח הקודש, בכל הדורות ובכל הזמנים, עד עולמי עד. וכל החכמה וכל התרבות האנושית הכללית היא תמיד פונה בפנימיותה להגיע אל המעין העליון הזה, להספג מרוחו, ולהיות מואר מאורו, אור החיים מעולם עד עולם, עד אשר יבא היום הגדול אשר בו ינהרו עמים רבים אל הר ד' אל בית אלהי יעקב, בשאיפה של ויורנו מדרכיו ונלכה בארחתיו, כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלם.

הַמַּגִּמָּה הָעֲלִיּוֹנָה

המגמה העליונה.

כז

בכל השדרות מתגלה הצביון של הדחיפה הסמויה של הפרטים, שבתוכם גנוז אוצר חיים בלתי נודע ומשוער, והם הולכים ונדחפים, ומתקשרים למגמה, שבהקבץ השעור הראוי והתכונה הראויה, הצירוף והסידור הנכון, מתגלה לפי הערך אותו האור הנודע, אור החכמה הבינה והדעת, והיסוד המגמתי העליון, בגדולת צביונו.

כן הולכים החיים, האיש, הקבוצים, המחשבות, המעשים, הקבוץ העיוני עד בנין השטות היותר משוכללות, וקבוצן של השטות לשטות כוללות, שכל שטה היותר מקפת נחשבת בהאורגניסמוס הכללי של הרוח כמבטא אחד בתוך ענין מלא.

הקדמת נעשה לנשמע הוא היסוד היצירתי, השורר בעולם המוחשי והאידיאלי. הבנין בהתגלמו מתקבץ הוא מהפרטים, ובקבוצם של הפרטים משתכלל הכלל. והעדות על המחשבה שלמעלה מכל מחשבה, על הכוונות המטרית שלמעלה מכל מטרה, היא הולכת ומתבלטת.

ובמוסר החיים של האדם, אותו הרצון הכמוס דוחפו תדיר, ובידו לשא עין להחפץ המגמתי העומד ממעל לו, נזר אלהיו אשר על ראשו. וכפי הרוממות של העלאת עצמיותו אל העולם המגמתי העליון, זכירת הצור ביה ד' צור עולמים, ככה ימצא מין את מינו וניעור. והניצוצות של החיים, שהם פזורים בחגגי הנטיות הקטעיות, באים ומאירים בצורה תאורית, חקוקת פנים עשירים ומשוכללים, ונעשים חייו של אדם עליונים. והעם נעשה עם קדוש, הרואה את המחשבה העליונה שיש בבנין עולם ביצירתו התולדתית. וכל רעיון וכל חפץ אישי הרי זה מתעלה, וחוזרת ההתעלות האישית, ומוסיפה אורה גדולה בהאופי הכללי, שנעשה יותר בהיר ויותר מזהיר.

והרצונות הסמויים נעשים מלאי דעה, בהירי מציאות, ואותו החשך שבדרך רשעים הולך ונגרש, ונסו הצללים. ואותו דרך הטוב, אותו הדר הנועם, המוסר היותר עליון, הנשאב מהמקור האלהי היותר טהור, הולך ומפכה את מעיניו, ובני אדם שואבים בששון ממעיני הישועה, וישועת ד' ממהרת לחבוש לכל שבורי לב.

הַיְדִיעָה הַמְגַמֶּתִית.

כח

הַמוֹשֵׁג הַמְגַמֶּתִי שֶׁל הַהוּיָה, שֶׁהוּא מַתְבַּטֵּא
בְּאוֹתָהּ הַהִגְדָּרָה שֶׁל כִּדִּי לְדַעַת אֶת ד', הוּא עוֹלָה וּמִתְבַּרֵּר,
עוֹלָה וּמוֹדֵכָךְ, מִתְגַּדֵּל וּמִתְרַחֵב, מִתְעַמֵּק וּמִתְלַהֵב, לְפִי אוֹתָן הַמִּדּוֹת
שֶׁהַהוּיָה כוֹלָה וּפּוֹרְטִיָה עִמָּה עוֹלָיִים בְּהֵן תְּדִיר. מוֹבֵן הַיְדִיעָה
הַמְגַמֶּתִית אִינוֹ כִּלְכָּל בְּגִדֵּר אֶחָד עִם אוֹתָהּ הַיְדִיעָה,
הַהִשְׁכָּלִית וְהַמוֹסְרִית. הִיא עוֹלָה עַל כָּל בַּעֲשָׂרָה, בְּכַלִּילוֹתֶיהָ, בַּהֲתַעֲמָקוֹת
הַמַּהוּתִּיּוֹת שֶׁלֶּהָ, מִתּוֹךְ גְּדֻלָּהּ הִיא צְרִיכָה לִהְיוֹת חוֹדֶרֶת בְּכָל וּמִלְּאָה כָּל,
אֵין דְּרָגָה אַחַת מִצִּיאֻתִּית צְרִיכָה לְהִדְלֵג, בְּכָל צְרִיכָה הַהֲתַדְרָגוֹת
לְעֵבֹר, וְשֶׁהֵייתָהּ, שֶׁאֵנוּ מִשְׁעָרִים אוֹתָהּ בַּצּוֹרֶה זְמַנִּית, הִיא גַּם כֵּן
מְכוֹנֶנֶת לְפִי דְרָגָה לְפִי מִדַּת עֲלִיתָהּ.

כְּשֶׁאֵנוּ חוֹזִים בְּרוּחָנוּ הַמִּדְעִי, וְהַתּוֹכֵן הָאֱמוּנִי הַמְּזוּקָק,
וְאוֹתָם רִגְשֵׁי הַלֵּב הָעֵדִינִים הַמִּתְלַוִּים עִמָּהֶם, אֶת הַטּוֹהַר שֶׁל דַּעַת ד'
בַּצּוֹרֶה הַשְׁכָּלִית, הַרְגִּשִׁית, מוֹסְרִית, אֱמוּנִית, חֲזִיוִּנִית, וּמַעֲשִׂית,
הוֹמָה לְבָנוּ עַל כָּל הָעוֹלָם הַשְׁקוּעַ בַּחֲמִרְנוֹת, בְּאִלְיוֹת, בְּכַפִּירוֹת,
בְּרִשְׁעוֹת, בְּמַחֲשָׁכִים, בְּקַצְפוֹנוֹת וְעִלְבוֹנוֹת, וְהֵנּוּ נֹזְקִים בְּבֵת רֹאשׁ
אֶל תְּשׁוּקַת הַהִשְׁפָּעָה שֶׁל הַהוֹפָעָה מִשְׁלָנוּ עַל כָּל, וְאֵין אֵנוּ שְׂמִים
אֶל לֵב אֵיךְ גַּם אֵנוּ בַּעֲצָמֵנוּ הֵנּוּ כִּלְכָּל כַּךְ רַחֲקֵי יְדִיעָה, רַחֲקֵי הַשְׁלָמָה,
עַד שֶׁהֵנּוּ כוֹלָנוּ נִמְשָׁכִים בַּמַּעֲרִכָה גְּדוֹלָה, שִׁשְׁפּוּלִיָּה מְגִיעִים עֲמוֹק
עֲמוֹק בַּתַּחֲתִיּוֹת, וְעִלְיוֹנוּתִיָּה עוֹלָיִים הַלּוֹךְ וְעוֹלָה לְמִרוֹמֵי רוֹמִים.

כל ארחות התעיה דרגות הן, שבהן ועל ידן מטפסים ותופסים את אותו האור המאושר, שאנו מתגברים לבטאו בדעת ד', ואנחנו חושבים שהננו משלימים בזה איזה פרוגרמה, ומיד שכלנו בקרבנו, ורוחנו השואף, מבשרנו, שהננו רק שוקקים לאידיאל של ידיעה ולידי שקיקה, שאין אנו יכולים גם להגות בה מפני גדלה, ומכל מקום היא היא בעצמה אותה התכונה של דעת ד' ועבודת ד', שבהם אנו רואים חזות הכל.

רו ישראל הוא פשוטו כמשמעו התהלכות מחשכית ההולכת ומוזככת עצמה בארך רוח, בארך זמן, בשקט ובשקידה בלתי פוסקת. הגויות, שהריחה ריח כל דהו מנועמה של תורה, לא יכלה לעמוד על אותו הרו של מי יתן טהור מטמא, ודריכה מיכנית אחזתה לבסוף. כל ארחות זרות, אשר חלק ד' לכל העמים תחת כל השמים. והשוית הידיעה האלהית המגמתית, לאיזה ידיעה, השכלית או מוסרית, הקטינה את המדה ומחקה את הסאה, והחשיכה עולם, במקום החפץ להאיר, ודלדלה כח במקום הראוי להגביר. וכנסת ישראל עסוקה בתיקון רוחה, בהתעמקות חשבונה, בידיעתה שאל מה שהיא עורגת הכל צפוי והרשות נתונה, ושסוף כל סוף עצת ד' היא תקום, ושהחשכה היא תכונה של הארה, ושהביטוי החי שהתבלט בתולדתה הנפלאה יעשה פריו, ועושה הוא את פריו בלא רפיון, בלא הפסק והפרדה. כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו, ואנחנו נלך בשם ד' אלהים חיים ומלך עולם.

בקשת התכלית המרכזית.

כט

כשם ששכלנו ורצוננו, ככל דבר שבהויה, הוא ניצוץ מן הכל וממקור הכל הוא נובע, ואנו עולים לדון ממנו על האור העליון בדרך דוגמא ובבואה דבבואה, כן אנו דנים על נקודת הרצון, שהיא מחוברת לשכל, והיא תכונת בקשת התכלית, שהוא גם כן ניצוץ מהכל, ונובע ממקורו.

שוללים אנו את כל ההגבלות והמגרעות שישנן בבקשת התכלית שלנו, ואנו באים למצא צד האצילות והרוממות שיש בבקשת התכלית, שהיא נותנת צורה הגונה לכל מהלכי המעשים, ואנו אומרים, שהיא נמצאת ביסוד הכל, המרכז העליון, מלכות א"ס, בדרך השאלה, ראשית כל הצמצומים כולם, המביאה ליסוד הכל, והיא באמת הכל, כל הראשית, וכל האחרית, כל ההויה, וכל המבוקש מההויה.

מֶרְכָּז הָעוֹלָם.

ל

מֶרְכָּז הָעוֹלָם הוּא בְּרִצּוֹן הַחֹפֶשִׁי, שִׁתְעֵלָה, וִיְהִיָּה, עִם כָּל חוֹפְשֵׁי שְׁהוּא כְּשֶׁרֹּן עֲצֵמֵי עֵדִין, עֲזִיז וּמִתְמִיד בַּפְעוּלָתוֹ לְטוֹבָה קְבוּעָה הַהוֹלָכָה וּמִתְעֵלָה. וְתוֹכֵן זֶה הוּא דְמוּת הָאָדָם, שֶׁנִּשְׁמָתוֹ הַכּוֹלֶלֶת שׁוֹלַחַת אֶת קוֹיָה בְּכָל מָקוֹם וְאוֹפֵן שִׁישׁ לוֹ כָּלִי הַמֵּתָאִים עִם אוֹרָה. וְהַתְּפִשְׁטוּתָהּ שֶׁל נִשְׁמַת אָדָם עֲלִיּוֹן זֶה הוּא מֵלֵא כָּל עוֹלָמִים, שֶׁבְּכֹלָם יִמְצָא אָדָם מוֹגֵבֵל רְשׁוֹם בְּקוֹיִם מִיּוֹחָדִים שֶׁל אוֹר מֶרְכָּזִי זֶה.

הַמְּגִמּוֹת הָאִי־יָאֵלִיּוֹת.

לא

הַמְּגִמּוֹת הָאִי־יָאֵלִיּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת יוֹנְקוֹת הֵן חַיּוֹתֵן מְגוּפֵן. כָּל מְגִמָּה מִסְפֶּקֶת לַעֲצָמָהּ, וּמִטְרָתָהּ וְתַכְלִיתָהּ בִּקְרֵבָה. נִימִין דְּאֶרֶץ לֹא מִסְתַּבֵּכֵן דָּא בְּדָא. וְהַמְּגִמּוֹת הָאִי־יָאֵלִיּוֹת הַמוֹשְׁרָשׁוֹת בְּעוֹלָם הַמַּעֲשֵׂה כּוֹלֵן קְשׁוּרֹת וּמִשׁוּלְבוֹת הֵן אַחַת בְּרַעוּתָהּ בְּרִתּוּקוֹת שֶׁל שְׁלֵשׁאוֹת אֲרוּכוֹת וּגְדוּלוֹת מְאֹד, חָבֵל בְּחָבֵל, נִימָא בְּנִימָא, וְהַמְּגִמָּה הָאֲחֵרֹנוֹהָ אִי אֶפְשֶׁר לַתְּפִשָּׁה כִּי אִם כְּשֶׁעוֹלָם לְסַפִּירָה יוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה, לְעוֹלָם יוֹתֵר מוֹאֵר וּמִתּוֹקֵן, נִימִין דּוֹעִיר מִסְתַּבֵּכֵן דָּא בְּדָא, עַד אֲשֶׁר הַבְּהִירוֹת הָעֲלִיּוֹנָה מוֹפִיעָה לְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ, שֶׁהַכֹּל עֲנִין אֶחָד, ד' הוּא הָאֱלֹהִים.

הַמְגִּימָה הַחֲבֵרוּתִית הַמְשִׁיחִית.

לב

כְּשֶׁאֵנָּה נִשְׁאָלִים עַל הַחַיִּים הַחֲבֵרוּתִיִּים מֶה הֵיא מִגִּמְתָּם, אֵין לָנוּ תְּשׁוּבָה מֵאוֹתָם הַחַיִּים עֲצָמָם, כִּי אִם זְקוּקִים אֲנוּ לִבֹּא לִשְׁאִיפָה שֶׁל עוֹלָם גָּדוֹל וְנִשְׁגָּב מֵהֶם, שֶׁמִּקְצַת מִזִּהְרִירוֹתָיו מִתְרַאֵם לִפְנֵינוּ בְּעוֹלָם הַדַּעַת, וּבְכָל הַמִּרְחָבִים שֶׁל הָעוֹלָם הָרוּחָנִי. וְבוֹזֵה כֹּבֵר אֲנוּ בָּאִים בְּהִסְכָּמָה, שְׂאִי אִפְשָׁר כָּלֵל שֶׁתִּהְיֶה כָּל הַשְׁאִיפָה הָאֲנוּשִׁית שְׁקוּעָה רַק בְּאוֹתָם הַחַיִּים הַחֲבֵרוּתִיִּים לְבָדָם, וְלֹא עוֹד אֲלֹא שֶׁהַדְּבָר מוֹכֵרָח הוּא, שֶׁאִם יִחְדְּלוּ הַחַיִּים הַחֲבֵרוּתִיִּים מִיִּנְקֶת לְשָׁדָם מֵאוֹתָם הַחַיִּים הָעֲלִיוֹנִים שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מֵהֶם, וְשֶׁהֵם עוֹשִׂים אֶת הוּיָתָם לְהוּיָה מִטְרֵתִית, יִפְחַת מְאֹד הָעֵרֶךְ הַחִיּוֹנִי שֶׁלֵּהֶם עֲצָמָם, וּמִמִּילָא יִתְגַּלוּ בִּקְרָבָם מִגְּרָעוֹת גְּדוֹלוֹת, עַד שֶׁיִּהְיוּ יוֹרְדִים גַּם בְּעֵרְכָם.

וּבִשְׁבִיל כֵּךְ תִּיקוֹן הָעוֹלָם דּוֹרֵשׁ צְפִיית יִשׁוּעָה עֲמוּקָה מִמַּעֲיֵי הַיִּשׁוּעָה הָעֲלִיוֹנִים. וְתִקְוָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַנִּצְחִית לְאוֹרוֹ שֶׁל מִשִּׁיחַ, לְאוֹר ד' בְּעוֹלָמוֹ, הֵיא בְּסִיסוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁל כָּל מִצְבִּיו, גַּם שֶׁל הָעוֹלָם הַחֲבֵרוּתִי, עִם כָּל הַסְּתַעְפוּתָיו. וּמוֹכֵרָח הַדְּבָר, שֶׁאֲנִשִּׁים צוּפִים יִמְצְאוּ, שֶׁכָּל מַעֲיָנָם יִהְיֶה שְׁקוּעַ בְּאוֹתָן הַמִּגְמוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, וְחִזְיוֹנָם יִהְיֶה עוֹלָה וּמִרְעִיף עַל גְּבֵי הַחִזְיוֹנוֹת הַחֲבֵרוּתִיִּים, הַנוּטִלִּים כָּל כֵּךְ מִקּוֹם כְּמוֹתֵי גְדוֹל בְּעוֹלָמָנוּ.

אותו הרוח המחיה את החיים החברתיים צריך שיהיה בעצמו לקוח מאצילות הרוח העליון של החיים העליונים. החיים הקדושים השמימיים, חיי החכמה, חיי העדן הקדוש של נועם ד', וממילא הוא מוכן להיות עושה בחיים החברתיים מעין דוגמתו, מעין דוגמא של מעלה, להשכין את שלום המרומים בארץ, ושכינה בתחתונים.

זאת היא המגמה היסודית של נשמת ישראל, לחיות חיים אלהיים במובן החברותי, כמו שהחיים הללו הנם מצויים למעלה מן החברה, וכמו שהם נסקרים במשאת נפשם של יחידי סגולה המקודשים. נחלת ישראל היסודית היא מתנה זו, שהחיים החברתיים שלהם היא דוגמא של מעלה, מלכות בית דוד היא דוגמת מלכות שמים העליונה, והסגולות השמימיות גנוזות בה, והן מוכרחות לצאת לאור בכל מילואם, במילוי המלכותי, בהתכוננות כסא ד' על מכונו, על כסא דוד ועל ממלכתו, להכין אותה ולסעדה.

והשיחיות בעצמותה סגולת ישראל היא, סגולת האומה, שהיא צריכה להתפתח בקרבה, ומוכרחה להגאל ממצריה וכל המציקים לה, השושנה העליונה צריכה שיפנו מכל צדדיה הקוצים והחוחים העוקצים אותה, ותתיחד עם דודה באהבה, מלכות שמים ומלכות הארץ בחטיבה אחת, האידילי החברותי והאידילי הרוחני המרומם הגדול מעל כל חיי חברה וקיבוץ, החובק במתי שחקים בגדלו ותעצומות הפשטתו, המלא הוד נצח נצחים, מתאחדים ומתמזגים יחד. ד' אחד ושמו אחד.

גֵּאֲלַת הָאָדָם וְהָעוֹלָם בְּעֵתִיד.

לג

הָעוֹלָם עומד לעלות ממעל למצב עבודת האדמה, בצורתה האמללה, שתאר קללה יש לה. הזריעה וכל עמלה, הזריה, והניכוש שקדם לקצירה, כל אלה תוצאות של נפילה הן, מעקבות החטא, בועת אפך תאכל לחם. יעלה רוח האדם למעלה, ותענה הארץ לעומתו ברכה עליונה, ירעש כלבנון פריו, וגלוסקאות וכלי מילת מארץ יצמחו, ועבודת האדם גם המעשית תקח לה תואר עליון יותר.

מעין עליה זו הוא אור המתגלה בשמטה, בשבת הארץ, שנה של שביתה מכל עבודת הארץ, ודי לאדם בברכת האדמה, ממתת ד' עליה, וההתחרות האנושית חדלה, והלב מתעדן עד כדי הכרת אחות כל החיים כולם, ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל. אמנם גם יובל, גם שמטה, רשמים הם של עולם חדש, שהעולם ההוא איננו מניח לקבוע את כל החותם כולו, אבל מבשרים הם טוב עליון, הבא מזריחה של רוחניות יותר עליונה. אבל בין כך וכך חובת האדם בצורתו המדעית לרומם את עבודת האדמה משפלותה, וזה עושה אור ד' במדע האנושי, ועתידין כל בעלי אומניות שיעמדו על הקרקע, הקרקע תצא מקללתה בחלקה היותר גדול, מפני שהחכמה תגאלנה. אבל כל זה תהיה גאולת האדם, שהיא רק תכשיר גאולת העולם.

אבל גאולת העולם עצמה תתרום מעל הצורך של עמידה על הקרקע, ולא חובה כי אם עדן תשאר עבודת האדמה, ובגן עדן יטייל האדם, ושמה יהיה לעבדה ולשמרה, והעדן עצמו עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו, הוא למעלה מכל עבודה ומכל שמירה.

וגם אותו העתיד מרשם הוא את זוהר אורו על ההוה, ובתקופות היותר מאירות תהיה רשימתו יותר נכרת, עד התעלות עליונה. שהכל מתעלה, הכל מתפתח, והכל דולג ודוהר למעלה, הכל שמח, מתרעע, מרנן, ומלא גילה פנימית, ושבע שמחות, ונחת עדנים, והוד הכל, והדר מקור הכל מאיר בחלקיותו של כל אחד. והמוסר ההוי קשור בו, אורו וישעו של הקץ היותר מרומם איננו ניתק מהתוכן המוסרי של ההוה, וסוכת עורו של לויתן, הכל לפי מעשיו של כל אחד ואחד. זאת היא הדעה העליונה, הדעה הישראלית, היודעת להוקיר את החיים המוסריים בתפארת נצח הודם, מה שלא ידע כל עם ולשון, ולא תשורם עין כל חכם ערל בשר. ועם כל זה אין העתיד מתעמם אפילו במאומה, ואין גילת הודו מתמעטת, כי אם עוד עולה ומתעלה, בשביל קשרה האמיץ ביקר המוסר, שהוא אמנם לא המוסר האנושי המוגבל בתחומים כל כך צרים, ובנוי על יסודות שהנפש חופשת להשתחרר מהם, כי אם המוסר הנצחי. המוסר האלהי אור החיים הוא מצד עצמו, לא רצועות על קרני שור מועד הוא, כי אם עטרת תפארת בראשו של כל צדיק, וצדיקים יירשו ארץ. והתעלות ההויה תעלה עד שהאניות היותר אמיצה של הכל תתבצר באמת וטוב ונושאייהם. לכן בארצם משנה יירשו שמחת עולם תהיה להם.

גְּאֵלַת הָרָצוֹן וְהַהוּיָה.

לד

הכח היותר חדש שיתגלה בעולם, לחדש את החיים בגאולה שלמה, הוא הערך הגדול שיש לרצון האדם בהויה כולה, כשהוא משתלם בשלמותו הגמורה. ולזה אנחנו עורגים, כל מעשינו לשם כך מכוונים הם, לגלות את האלהות שברצון האדם. וזה אנו הולכים ומגלים על ידי התכנית של התעלות האדם והתקדשות רצונו, שהוא מבוא לבא על ידו לגבורת הרצון, להתגלות אלהות בעצם הרצון עצמו, העולה למעלה מכל עמל ומכל כשרון המעשה, שהוא אך הבל ורעות רוח, לגבי המעלה העליונה של עליית הרצון למקורו, והתגלותו בפעולה.

זה האידאל איננו נפסק מישראל, זאת היא עליית השכינה התדירית, שבכל יום אנו מכוונים לה בעבודתנו, עליית רצון האדם, עד כדי תפיסת מקומו הנועד לו ברצון ההויה, ואז רצון ההויה כולה, אור הרצון של הופעת גילוי האלהות המוחלטה מתגלה עליו.

והכל מתחדש באור גדול, בחיים חדשים, בשירה חדשה, בטבע מחודש, בנשמות חדשות, בדעות חדשות, בהרגשות חדשות, בציור עולם מחודש, ברצונות מחודשים, בבטחון חדש, ביחש מחודש לשמים ולארץ, לכל היקום, לאדם ולבריות כולם, לגווני החיים כולם, לגלוי ולסתר, לרוחניות ולגשמיות, לחיים שבגוף ולחיים שמחוץ לגוף, להכרות מוגבלות ולהכרות שאינן מוגבלות.

לניצוצות פרטיים ופאורות כלליים, לכלים מחזיקים ולתוכנים שלהם, להכל יברא יחש חדש בחידוש ההתגלות של ערכו האמתי של רצונו של האדם במציאות. וזה בא יבא על ידי הסרת החלודה והוזהמא מהרצון, על ידי העברת הערלה החיצונית והפנימית, על ידי מחיית עמלק, באדם ובלאומים, בבעור רוח הטומאה מהעולם כולו.

גְּאֵלַת הַמַּחְשָׁבָה.

לה

בעולם הולכים הכחות האנושיים ומתפתחים ברוחניותם, הפתוח גורם חילוק מקצועות, וחילוק המקצועות הוא גורם, שכל מקצוע יפותח וישתלם כראוי. אבל מגמתה של החלוקה היא שכל המקצועות השונים יתאחדו ברוחם, כמו שבאמת הכל הוא מיוחד ומאוחד, במרומי האצילות האלהית. רוח האמונה, הזקוקה למחשבה האלהית, היה יותר חזק בדורות הראשונים, מפני שלא נסתעפו כל כך הרעיונות המיוחדים, והיה הכל כלול ביחד, ובזה היו יותר קרובים להתוכן האלהי, אבל מתוך דחק שלהם בכלים המקבלים את המחשבות יצאו הרעיונות מטושטשים. ואור העולם משפיע הוא להוציא ממסגר אסיר, ולגאול את הנשמות ממצריהם הדחוקים. ונדמה הדבר בראשית ההופעה כאילו הענפים מתפרדים מהשרש, מה שבאמת הנם מתברכים רק ממנו. וברב שפע ישובו להאחד באחדות האורה של החכמה העליונה, המחיה את הכל. בהתבוננות חודרת בסוד הנהגה עליונה זו יבין כל משכיל להחזיר הכל לשורש הטוב, וידע כי נשגב שם ד' לבדו, בהודו על ארץ ושמים.

ההתפתחות והדילוגים.

לו

בעולם פועלים ההתפתחות האיטית והדילוגים הפתאומיים. ישנם בעלי נשמות כאלה שהצד של הדליגה מתגבר בהם על צד ההתפתחות ההדרגית. וזהו האופי הישראלי, הם מושפעים מרעיון התשובה הרבה, ושואפים לדברים רמי ערך, שאין הסביבה ותנאי החיים מסכימים על זה, ומכל מקום חפצים העו הוא הכח הגלגלי, הנושא עליו את כל הרכוש היותר טוב שבחיים.

מדרגות העלויים.

לז

ישנן כמה מדרגות של עילויים, שיוכל האדם והעולם להתעלות. המדרגה האחת היא שלא יעמד המצב על מעמד אחד, כי אם יזוז ממקומו לצד המעלה, וזו היא רק הצלה מירידה למטה, כי עמידה ממש אי אפשר. והשנית היא שתמיד תהיה התנועה הבאה חזקה משלפניה, ובזה העליה היא הולכת הלך ואור. והשלישית היא שתהיה כל תנועה כפולה משלפניה, וכן הולך הדבר לבלי תכלית בכפל, עד שכל תנועה באה להיות כוללת כל מה שבעיקר ושבחידוש התנועות שלפניה, עד שכל רגע חדש של חיים הוא שווה ונעלה באיכותו על כל החיים הקודמים, ויפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא.

ההתעלות והאחדות הכוללת.

דח

המחשבה הסודית, של העלאת הניצוצות, מתאחדת היא עם התוכן של אחדות ההויה, המתגבר ועולה, עד שהוא קובע את האופי המוסרי של האדם על פיו, ונעשה הדבר מחוור, שכל מה שנוגע בדרך ישרה או אי ישרה לאדם הכל הוא עצם מעצמיותו, והכל עולה או יורד עמו.

על פי המחשבה הגדולה של אחדות ההויה בטלה היא השאלה של אהבת עצמו, שאלה שמוה לראשית החטאת, ואלה ליסוד המוסר. לא יש כי אם אהבת הכל, שהיא באמת האהבה העצמית הנאורה והעליונה. והאהבה העצמית המזויפת, האוהבת את הניצוץ הקטן, המתראה לעינים הטרוטות, ושונאת את העצמיות המחוררת, הרי היא סמיות עינים, שאינה פחות כסל מאשר היא רשע.

כמה מדרגות ישנן בהעלאת הניצוצות, וכל אחת מהן קובעת את השפעה המוסרית הגדולה, וערכה התרבותי בעולם. בכלל כל כח מתפתח, וכל כשרון מתעלה, הרי הוא מצטרף לעילויה של ההויה. ובשעה שהספק והפיסימיות יכולים לחדור לתוך הלב, לאמר על כל מעשה אשר יעשה האדם כי הכל הבל, לא יוכל ערך הכלל והנצח להיות מתבטל משיגובו וערך הערצות, כל מה שמתברר לאדם, כי אמתת העצמיות, שהיא נקודת האהבה, והכח הדוחף לחיים ולכל מעשה וכשרון, היא דוקא בכל, והכל היא העצמיות הפרטית היותר מחוורה, שכל עמל החכמה והמוסר אינם כי אם לברר את הבירור הפשוט הזה, המבורר לצדיקים ולישרי לב, וסמוי מן העין של נעוי לב ורשעים, הכל לפי מדת הרשעה והסכלות שהם כרוכים אחריהם.

מובן הדבר, שכל מחשבה אידיאלית, שהיא חשובה יותר מהגסות החמרנית, כבר יש בה משום העלאת אור החיים, והכח המשתמש בעולם לפתחה ולקיימה ולהחזיקה, כל השימושים שלו עולים עמו, וכבר הם נוסעים לצד העילוי, במהלך ההווה הכללית. אמנם כל אידיאל מוגבל בדעתו של אדם אינו כי אם כוכב אחד במערכת הצבא העולמי הגדול, הולך הוא ונוסע, מתאגד הוא לקבוצה, שאין ספק בלב הוגה הדעת המפותחת, שאידיאל האידיאלים, שהוא כמוס ומסותר, יותר נשגב הוא מחלקיו, ובכל סתר חשכו מאיר הוא בקי אורו, המתנוצצים מתוך הערפל, את אור החיים הרבה יותר מהגלוי של האור המועט, שמתראה בהאידיאל החלקי, שבני אדם יכולים לשאת את דגל, בהכרזות וקולי קולות. לעולם ישאר מפני זה נחלה לבני אדם להיות אגודים באידיאל הקיצוני העליון שבעליון, מקור הכל, לא שתאבא בגופא דמלכא קדישא, חלקי ד' אמרה נפשי על כן אוחיל לו. והאמונה האלהית, בעזה וגדלה, תהיה לעד נשמתה של כל ההתפתחות, האנושית והעולמית. וההגיונות הגולמיים שבכל היקום הם פרקי שירה למלך הכבוד, שכל המקשיב סוד שיחם שר הוא עמם את שירתם שירתו, בכל עונג לבב. ויש לפי זה עליה כוללת. קביעת החפץ האידיאלי המקודש לפי עצמת זרמו הרי הוא מושך עמו לצד מעלה כל ניצוץ, וכל נטף המתמזג עמו, ואפילו הנכנס בגבול מגעו לפי הערכים של חוקי המשיכה העצמית והרצון הפרטי, המתגלה מתוך חביון הכלל, אשר מסוד ישרים, בא כל אציל דעת לסכם את כל רגשות חייו, וכל נסיותיו הטבעיות הגמורות, הכל לצד העליה האלהית. זאת היא מחשבת הקודש של הנגשים אל ד', בעלי הנשמות האציליות.

התקון העליון.

לט

עולם תוהו עומד הוא לפנינו, כל זמן שאין אנחנו מגיעים לידי התיקון העליון של אחדותם של כל זרמי החיים וכל הנסיות השונות אשר להם. כל זמן שכל אחד מתנשא לומר, אני אמלך ואני ואפסי עוד, אין שלום בעצמנו, ואין שם ד' מופיע עלינו, שמה גופיה דאקרי שלום, אשר אור האמת רק ממנו ועל ידו מופיע.

כל עמל החיים, ביחוד העמל הרוחני של כל המחשבה, מוכרח להיות פונה רק כדי לגלות את אור השלום הכללי העליון, היוצא לא מתוך דחיה של איזה כח, של איזה רעיון, של איזה זרם, של איזה נסיה, אלא מתוך הכנסתו של כל אחד מאלה לתוך הים הגדול של אור אין סוף, ששם הכל מתאחד, הכל מתעלה, הכל מתרומם, והכל מתקדש. חביבים הם היסורים הרוחניים, שכל עובד אמיתי, עובד אלהים אמת באהבה גמורה, סובל על ידי השאיפה הקדושה הטהורה והנאצלת הזאת, אבל דוקא היסורים הללו הם הממריקים את הנשמה, ומביאים אותה, ועל ידה את העולם כולו, לידי האושר המרומם, לידי שאיבת רוח הקודש, לידי הגלותה של השכינה העליונה, ולידי הדבקות האמיתית באור חיי כל חיים. ואתם הדבקים בד' אלהיכם חיים כולכם היום.

האידיאל העליון.

מ

בִּינָה הוא האידיאל העליון איך שהעולם צריך להיות, בתכלית הטוב, הנועם והאושר, לא כמו שהוא עם גבוליו ומצוריו, וזעירותו, כי אם ברעיון הדרור, המוחלט מכל מועקה שבעולם, עולם מלא, עולם עליון. וממעל לבינה היא החכמה, מה שעולם זה עומד להכיר ממה שיותר עליון ממנו. ומה שהוא יותר עליון מכל אידיאל עולמי בהכרה, ואידיאל עולמי מלא בעתיד, הם תמיד מקושרים זה אל זה. וחיי כל העולמים וקיומם באים על ידי הצפייה הנסתרה שיש אל הכל להאושר העליוני הלזה, שהוא נותן בלא הרף את דחיפת ההויה מכלליות כלליותה עד פרטיות פרטיותה, ומהאצילות היותר טהורה ומאירה, עד החמריות היותר טמאה וחשוכה, הכל עומד להתעלות, להאיר, ולהתאחד.

ורעיון אחדותי זה, כללי ועליון, ממלא לבם של צדיקים גדולה ושמחה, ומחזק ומחיה את רוחם לעבודה שלמה תמידית, ונותן להם כח רוחני, של שלום וכבוד, להשלים עם כל נסיות החיים ולהעלותם, לדעת איך לכבד את הבריות כולם, ולהסתכל מתוך מעמדם איך הכל עושה רצון קונו. ומתוך עליוניותה של מחשבה זו יודעים הם לברר מכל דבור ומכל תנועה, מכל ידיעה ומכל מאורע דברי אלהים חיים. ואור תורה וחכמת אלהים מאירה את כל הוייתם מכל העברים, ובקרבם יכבדו את אלהי הכבוד, והדר כבודו מלא עולם, וסובב עולם, ומעולם עד עולם אתה אל, וחסד אל כל היום.

העלאת העולם.

מא

מעולמים רחוקים באות נשמותינו אלינו, מעולמות קימים, ומעולמות נחריבים, העבר כולו זורח עלינו, קטנותו היא מגדלת אותנו. משטף דקיק של חיים הוחל אות החיים, והרי הוא עולה ומתרחב, עולה ומתעלה במסלולו, קונה לו תמיד נכסים חדשים, מוסיפם על הראשונים, מתארגנים הם יחד לחטיבה רבת האון וההוד. ורעידת רוממות עוברת על כל היקום, והכל מתרומם, עלז ומתקדש, מכין אוצר חיים לעולמות עתידים, מחדש אותם ומתחדש בהם, ומתעלה על ידם, מתגדל בגדולה אצילית, הולך ועולה עד שחקי שחקים, קונה לו עמדה של מהלכים בין העומדים, מתעשר בהמון חושים לאין תכלית, בשפעת צבעים אדירים רוחניים לאין קצב, מאיר כאור החמה, כוהר הרקיע וכוכבים לעולם ועד.

ה]]] נתבעים להעלות את עצמנו, להרבות את גדולתנו, להרחיב את חכמתנו, באור החיים שמתוסף בנו הננו מוסיפים חיים ואור בכל היש, והיש כולו דוחק אותנו להמציא לו עילוי, צינורות שוטפים חפץ רצון וחיים ממלא כל היקום באים עדינו, מתעלים בעילויינו, שבים כגלי ים בשפעת שטפם, כמשברי אור בשיא חוסן מרוצתם.

ואנו כולנו בעלי החפץ וההכרה קרואים אנו לפתח את היש כולו, להרחיב את גבול הוייתו, קרואים אנו להאדיר חפצנו, להבהיק הכרתנו, לעזז את יכלתנו. בלי מצרים היא שאיפתנו, ובכל מצר וגבול הננו נותנים ברכות נצחים, עז לנו באלהים סלה. את העולמים כולם אנו מנשאים, משגבים ומפארים, ונותנים פאר לאל חי העולמים.

מב

אֵת הַכֹּל, אֵת כָּל הָעוֹלָם, אֵת כָּל הַיְצוּרִים, אֵת כָּל הַנִּשְׁמָה
אֲנִי רוֹצִים לְהַעֲלוֹת, וְאֲנִי זֹקְקִים לְהַעֲלוֹת וּלְעֵדֶן אֵת שְׂרֵשׁ הַכֹּל,
אֲנִי שׁוֹקְקִים לְרוֹמֵם, לְחַבֵּר בְּמִקּוֹר אֹרֶךְ הַחַיִּים, יְסוֹד חַי הָעוֹלָמִים.
וּמִתְשׁוּקָה קְבוּעָה חֲקוּקָה וּמְבֹלֶטָה בְּמַעֲמָקֵי נִשְׁמָתָנוּ,
בְּטֶבַע תּוֹלְדָתָנוּ, בְּכָל מַסְבּוֹת הַחַיִּים הַהוֹלְכוֹת וּמִשְׁתַּלְשְׁלוֹת עֲלֵינוּ,
עַל הַכֹּלָל וְעַל הַפֶּרֶט, אֲנִי לֹקְחִים כָּל רַעְיוֹן וְכָל חֶפֶץ, כָּל רֵגֶשׁ
שֶׁל תְּקוּהָ וְכָל עוֹמֵק שֶׁל חַיִּים, כָּל גְּבוּרָה וְכָל הוֹד.
אֵת הַזֹּהָר הָאֱלֹהִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָמִים אֲנִי שׁוֹאֲפִים לְמַלֵּא וּלְרוֹמֵם,
לְעֵדֶן וּלְשִׁגְבּוֹ, אֵת הָאִיִּדִּיאוֹת הָאֱלֹהִיּוֹת הַנִּפְּלוֹת מִפְּנֵי מִצַּר הַיִּשּׁוֹת
הַמוֹגְבֵּלָה אֲנִי שׁוֹאֲפִים לְשַׁחֲרֵר, וְאֲנִי מִמְּשִׁיכִים לְהֵן וּלְמִקּוֹר כְּנִסְיָתָן
חַיִּים עֲלִיוֹנִים מִמִּקּוֹר הַחִירוֹת, עַל יְדֵי הַתְּרַחֲבוֹת הוֹפַעַת זֹלִיפֶת
זֶרְמִי נִשְׁמָתָנוּ, הַמִּתְפַּצְּלִים בְּכֻלָּם שׁוֹנִים, מִמַּעֲמָקֵי הָאֱמוּנָה עַד שְׁטַחֲיוֹת
הַמַּעֲשֶׂה, מִחֲלֻקַּת הַתּוֹם וְהַיּוֹשֵׁר עַד רֹכְסֵי הַבִּקְרָת וְהַנִּתּוּחַ הַמַּדְעִי,
מִיְסוֹד תְּשׁוּקַת הַחַיִּים וְהַהוּיּוֹת עַד קֶסֶם כָּל פֶּאֶר כָּל תְּקוּהָ
וְכָל רַעֲנָנוֹת, מִמַּעֲמָקֵי מַחֲשָׁכִים שֶׁל כָּל קִדְרוֹת רוּחַ, שֶׁל כָּל נִפְּלוֹת
מִמַּעֲמָקִים, עַד נִשְׂיָאת רֹאשׁ לְמַעְלָה וּרְכִיבַת עֵבִים וְעֶרְבוֹת,
בְּכָל מִתְלַבֶּשֶׁת תְּשׁוּקַת עוֹלָמִי עַד, תְּאוֹת גְּבֻעוֹת עוֹלָם שֶׁלָּנוּ,
נִצַּח יִשְׂרָאֵל עַדִּי עַד.

ומתפלש הרוח הגדול, אשר מרחבי עולמים לא יכילוהו,
בכל לבבות, בכל נתיבות חיים. וזקנים ונערים, בחורים גם בתולות,
הוגידעות ושופטי ארץ, אכרים ושרי קודש, וכל כחות החיים הספונים,
אשר כל בוני עולם בעתיד מהם יצאו, כולו אומר כבוד עז וחיים,
כולו מוגש ומוקטר, לשם אל עולם, לרומם שם אלהי ישראל,
להעלות שטפי חיי העולמים אל באר מקור מי חייהם.
וממעל ומתחת ברכות ישטפו, זרע השלום יתן פריו,
והארץ תענה את הדגן ואת התירוש ואת היצהר, והם יענו את יזרעאל.

מקורות
אורות הקודש

לגילוי מוצא דברי חכמת הקודש,
מיסוד הרב זללה"ה. הנובעים ממקור החכמה הפנימית,
סודרו ציוני המקורות, המתאימים, כמראה מקום
הלשוניות המובאים בתלמוד ומדרשים, ובספרי הקבלה והמחקר.

על דעת

המלקט והמעריך

שער ראשון

חכמת הקודש

שבעה סדרים, קל"ח פרקים.

סדר ראשון, א—י"ג, חכמת האמת הכוללת.

א

יש בכח התוכן המקודש, לנמוע שמים וליסר ארץ.
הקדמת ספר הזהר, ד' ה', על הכתוב הזה, כל מלה דחכמתא
עבדא רקיעא חדא.

ה

הקריאה לרזי תורה.
תקוני זהר, תקון ל', על הכתוב קול אומר קרא, והקדמת
עץ חיים לר' חיים ויטא⁵.

ו

הולכת חכמת מעשה בראשית להיות יותר חכמה גלויה,
שנדרשת ברבים.
חגיגה י"א, ריש פ' אין דורשין, ופסק ר' יצחק דילאטאש
בריש ספר הזהר.

ז

כתר עליון, דאיהו אור צח אור מצוחצת, אוכם הוא
נבי עלת העלות.

תקוני זהר, תקון ע', פרדס לר' משה קורדובירו, שער ג' אם האיס
הוא הכתר פ"ב, שער י' הגוונים פ"ב, ושער י"א הצחצחות פ"ו.

הסוד הוא נשמתא דאורייתא.

זהר ח"ג קנ"ב, לבושא גופא נשמתא ונשמתא דנשמתא דאורייתא,
אור נערב לרמ"ק, ח"א פ"ב, עמק המלך לר' נפתלי בכרך,
הקדמה שניה פ"ה, ושער ו' פמ"ז.

ולפני אחד מה אתה סופר.

ספר יצירה, פ"א מ"ז.

ח

שם גופיה אקרי שלום.

שבת י', עיין ספרי נשא, פיסקא מ"ב.

ממקור צדיקו של עולם הברכות שופעות.

שערי אורה לר' יוסף גיקטיליא, שער שני, מדת יסוד.

מקור מים חיים, צדיק, שלום, וברכה.

ט

הדעת הפנימית, המתפשטת.

שערי אורה, שער ה', קו האמצעי, פרדס, שער ג' פ"ח.

ענין הדעת.

מלך שהשלום שלו.

שיר השירים רבה א', וריש זהר חדש עה"כ הזה.

יא

שרי בפירודא וסיים בחיבורא.

זהר ח"ב, סבא דמשפטים, צ"ה, שרי בחיבורא וסיים בפירודא.

יב

הגוים יחתו וישראל לא יחתו.

סוכה כ"ט, ת"ר בזמן שהחמה לוקה וכו'.

באחדות השלם שלפני אחד.

כבספר יצירה, לעיל פ"ז, אלימה לרמ"ק, מ"א פ"ד.

יג

יסוד חיים, יסוד המפריא, יסוד עולם, יסוד החכמה.

שערי אורה, לעיל פ"ח.

אות אמת, לאות חייד.

זהר, ח"א רמ"א, עה"כ ונתתם לי אות אמת, והחייתם, יהושע ב',

סימנא דחיי לא שרייא אלא באות אמת.

סדר שני, י"ד–כ"ה, איחוד הנסתר והנגלה.

טז

חכמי תורה עדיפי מנביאים.

בבא בתרא י"ב, זהר ח"ג ל"ה.

יז

רוח הנבואה, של אספקלריא המאירה, מלא תפארת.

ורוח ההלכותי מלא גבורה מלכותית.

רעיא מהימנא, זהר ח"ב קט"ו, פרדס שער ערכי הכנויים,
הלכה, נביאי האמת.

יח

כל מי שלא טעם טעם הלכה לא טעם טעם תורה.

וכל מי שלא טעם טעם אגדה לא טעם טעם יראת חטא.

עין אבות דר' נתן פכ"ט.

יט

הקצובות ההלכותיות, שהן שחורות כעורב.

שיר השירים רבה, פ"ד, עה"כ כעדר הקצובות, מילין קצובין,

ושם פ"ה, ויקרא רבה פ"ט, עה"כ שחורות כעורב, אלו תלמודות

של תורה, שנראות כעורות ושחורות מלאומרן ברבים.

כגון הלכות זיבה ונגעים, נדה ויולדת.

יציאה מתלמוד אל תלמוד.

חגיגה י', עה"כ וליוצא ולבא אין שלום.

כ

סוג הרזי וסוג הגילויי, כלאה וכרחל אשר בנו שתיהן את

בית ישראל.

זהר ח"א קנ"ד, עה"כ וירא ד' כי שנואה לאה, עלמא דאתכסיא

ועלמא דאתגליא.

כא

אם יעלם ממך לפעמים איחוד החבוי והגלוי.

זהר ח"ג קנ"ט, עה"כ הנסתרות לד' א' והנגלות לנו,

סתים וגליא.

כג

השנאה אל הנסתר, והגבלת שני עולמים.

זהר, עה"כ כי שנאה לאה.

כד

כח יצירה כפול, חכמות בחוץ תרנה, ככפלים לתושיה.

זהר ח"א קמ"ב, מאי חכמות א"ין חכמה עלאה וחכמתא זעירא

דאתכלילת בה, תקוני זהר, ת"מ, תרין יצירות.

כה

סדק בכותלי המערה.

מגי"ה י"ט, אלמלי נשתייר במערה שעמד משה וא"הו

כמלא מחט סידקית לא היו יכולין לעמוד מפני האורה.

אין סומכין על הנס.

ע"ין פסחים ס"ד.

סדר שלישי, כ"ו—מ"ה, אחד הכללות והפרטות.

כו

תכונת ההסתכלות הרוחנית היא סקירת הכל ביחד.

ע"ין מורה נבוכים ח"א פע"ג, הקדמה י'.

כז

ומשתלבים השמות הויה ואדנות בחוברת.

הקדמת תקוני זהר, ותקון ל"א, חבורא דתרין שמהן כחדא,

וסדורי תפלה עם שילוב הויה ואדנות.

כט

ההופעות הכלליות, בנוניהן המאוחדים כולם יחד, והפרטים

תולדות הכלל, ההולך ומתברך.

תקוני זהר, ת"ע, כלל ופרט וכלל, ואינון יחוד ברכה קדושה.

ל

הדעת הכללית, בעליוניותה, והבינה הפרטית.

בפרדס שער ג' פי"ג ופי"ז, ושער ח' פי"ג ופי"ז, בשם
ס' האמונות לר' שם טוב ש"ד, כתר דעת עליון, ועיין לעיל פ"ט.
קלי"ח פתחי חכמה, לרמ"ח לוצטו, קי"ב.

לה

דכלא בה, ברכת הכל, ברכת האבות.

אבות, סוף פרק ה', ופירושי ר' יונה ור' יוסף עקנין שם,
בבא בתרא ט"ז, עה"כ וד' ברך את אברהם בכל.

לח

מרחפים הערכים של הבינה העליונה, על הפרטים הרבים,
כיונה זו שמרחפת על קנה.

חגיגה פ' אין דורשין ט"ז עה"כ ורוח א' מרחפת על פני המים,
וס' יצירה פ"א, אחת רוח א', שתיים רוח מרוח, שלש מים מרוח,
והוא רוח חכמה ובינה, בפירושי הראב"ד ורמב"ן שם.

תבונה, השואבת מהבינה העליונה, ומענקת לפרטים.
אדרא זוטא, בינה ואיקרי תבונה, בשעתא דינקא לבנין.

מא

אור הכללי, אור הגנוז.

אור שנברא ביום ראשון שאדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו.
והכל תלוי באיחוד הרצון המעשי עם השכל העיוני.
חגיגה י"ב, ושם, עמד וגנוז לצדיקים.

מב

הבינה תמיד מתאחדת עם החכמה.

אדרא זוטא, וזהר ח"ג ד', תרין רעין דלא מתפרשין.
עץ חיים שער י"ד אבא ואימא פ"ז.

התשובה העליונה שהיא סמוכה לבינה.

מגילה יז, פרדס ערכי הכנויים, חכמה, בינה, תשובה.

מה

ואלה מוסיף על הראשונות.
בראשית רבה פי"ב, שמות רבה ותנחומא, ריש פ' ואלה המשפטים.
והתהלכתי בתוכם, אטייל עמכם בגן עדן ולא תודעו ממני וכו'.
פרש"י ריש פ' אם בחקתי, ותורת כהנים שם.

סדר רביעי, מ"ו—ס"ג, אחוד מדע הקודש והחול.

מו

מדע הקודש, נהר עליון אשר מעדן יוצא.
אדרא זוטא עה"כ ונהר יוצא מעדן, מאן עדן דא חכמה עלאה,
זהר ח"ג ס"א, תקוני זהר, תנ"ד.

מכיפיה מיבריד.

נדרים מ', ובכורות נ"ה ושם הוא פרת ויוכל שמו.

נשמות חדשות.

שער הגלגלים הקדמה ז', וס' הגלגלים פ"ז ופ"ה.

מט

ניחא להו לצדיקיא למתבר נרמייהו בגין יקרא דקוב"ה.
זהר ח"א ק"פ, מתבר גופא בגין לשלטאה נשמתא,
בעיא גופא חלשא ונפשא תקיפא.

מין במינו מחריב.

עיין זבחים ג'.

להסתכל בכל הצדדים, בנגלות ובנסתרות, בקודש ובחול.
מקולות מים רבים אדירים משברי ים ונו'.

זהר ח"ג ו', עה"כ כל הנחלים הולכים אל הים, למקום אחד,
במסלות חכמה לר' מאיר פאפרוש, כיט, כלל גדול, צריך
להעלות הנגלות אל הנסתרות, וכל הדעות.

נ

מדתו של הקב"ה היא, שכלי ריקן אינו מחזיק ומלא מחזיק, שנאמר יחב חכמתא לחכימין, וכלב כל חכם לב נתתי חכמה. עיין ברכות מ', וניה.

נא

מימין לשמאל ומשמאל לימין, מקודש לחול ומחול לקודש. בצלאל ואהליאב.

זהר ח"ב רכ"ב, בצלאל מסטרא דימינא, אהליאב מסטרא דשמאלא.

נה

אור ישר ואור חזור, מעלית לתחתית ומתחתית לעלית. פרדס, שער ט"ו מלמטה למעלה, עץ חיים שער ט"ז דרוש ט"ו, ושער ו' פ"ה ז'. ס' ארבע מאות שקל כסף לר"ח ויטאל, הקדמה, עה"כ והמשכילים יזהירו.

המים העליונים והמים התחתונים מתחברים. תהום אל תהום קורא. חגיגה ט"ו, ותקוני זהר, תי"ט.

רננא בליואי, עבודת הלויים, המטהרים בטהרת דין וגבורה. זהר ח"ג ח' וקע"ו. ליואי שמאלא, כהן קדוש ולוי טהור.

נז

חמשת דרכי הלמוד, שיטה, ריהטא, גירסא, לימוד, עיון. סוכה ז', ברי"ף, שיטה, ושם כ"ט הא במגרס והא בעיוני, מרהטי בגמרא והדר מעייני בסברא.

חמשה ברכי נפשי וחמשה עולמות.

ברכות י', ויקרא רבה פ"ד, עץ חיים שער א' ענף ג'.

חמשה חלקי הנשמה.

דברים רבה פ"ב ה' שמות נקראו לה נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. זהר ח"א ר"ו, וח"ג כ"ה וע', וח"ב צ"ד, תלת דרגין גרין, עי' ש"ה מ' בית ישראל, ג' מעלות, והלא ה' מעלות גרין חיי.

חמשת הפרצופים הסודיים.

בספרא דצניעותא ואדרא רבא שלשה פרצופים, עתיק יומין,
זעיר אנפין ומטרוניתא, ובאדרא זוטא עוד שנים, אבא ואימא,
ומפורש בס' עץ חיים, ועמק המלך. ועי' שער השמים לר"א מ"ו.

נח

החכמה חותמת הנבואה, וחכם עדיף מנביא.
גוליידין מתגרים וגבורים מנצחים.
בבא בתרא י"ב. ברכות נ"ג וסוף נזיר.

נט

הפסקות, לתן ריוח להתבונן בין פרשה לפרשה, וק"ו להדיוט
הלמד מן ההדיוט.
ריש תורת כהנים, ופרשי ריש ויקרא.

ס

הוא עשך ויכוננך, מלמד שעשה הקב"ה כונניות באדם,
שנדרש על כלי העכול הגופניים, המכוונים להעכול במזון הרוחני,
חולין נ"ו, ושם וספרי האזינו עה"כ הזה, כרכא דכוליה ביה,
כהניו גביאיו וסופריו.

סב

דרכו של רב המנונא סבא להקדים מילי דשטותא לפני
מילי דחכמתא. דלא הוה שאיב מכדא, דאיהו כ"ד ספרי
דאורייתא, אלא שט בימא רבא, כנונא.
זהר ח"ג מ"ז, עה"כ יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט,
תקוני זהר תכ"א, גונא רברבא רב המנונא.

סג

ומיחדים יחודים, ומתקבצים מלאכי השרת כבמומוטי חתן וכלה,
חגיגה י"ד, ותקוני זהר, הקדמה.

סדר חמישי, ס"ד – ק"ד, אור הרזים.

סד

קריאה להסתכלות באור הרזים.
עין דרך עץ חיים, הקדמה לקל"ח פתחי חכמה לרמ"ח לוצטו.

סח

הנדידה הנפשית והרוחנית, כצפור נודדת מקנה.
ריש הקדמת תקוני זהר, ות"ו, רזא דקן צפור.

סט

אע"פ שהרבה נכשלו מההגיון בנסתרות.
בס' הבהיר, שכל הרגיל במעשה מרכבה ובמעשה בראשית
אי אפשר שלא יכשל, הקדמת ר' יהודה חיט לס' המערכת,
אור נערב לרמ"ק, ח"א פ"ד, ועמק המלך הקדמה שניה פ"ח,
שלש כתות המתרחקים מהחכמה.

ע

יראה פנימית, המעלה חכמה תתאה לחכמה עלאה.
תקוני זהר, ריש ת"ב ות"ל ות"ט.

עג

אור הרזים והפלוסופיא, להבחין בין קודש לחול.
פירושי ס' יצירה, ביחוד לר' משה בוטריץ, פ"א מ"ב ופ"ג מ"ב,
אלימה לרימ קורדובירו, מ"א פט"ז.
מדתם של גדולי ישראל, המעבר של המטפיסיקה הפלוסופית,
מן החול אל הקודש.
ר' חסדאי קרשקש בס' אור ד' מ"ד פ"י, ס' העקרים מ"ב פ"א.

עז

ההכרה העצמית, שלילת ההשפעה הזרה.
ונחל עדניך תשקם, שכל צדיק יש לו עדן בפני עצמו.
ויקרא רבה פכ"ז, ילקוט שמעוני תהלים ל"ו, ס' העקרים מ"ב פ"ל.

עח

ההכרות הפנימיות, והחיצוניות.

ס' חסד לאברהם לריא אולאי, הצעת אבן שתיה.

פג

המעין הכמוס.

תקוני זהר, תכ"ט ותנ"ב, עה"כ מעין חתום, מעין גנים.

אין הכרכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין.

בי"מ מ"ו, זהר ח"א רי"ב, ח"ב קל"ה, וריש ס' הבהיר, אין חכמה אלא ברכה.

פד

אמונת הקבלה.

ס' הקנה הגדול נ"א והוצ' שניה ע"ב, ס' ברית מנוחה, הקדמה, ועמק המלך, הקדמה ראשונה.

פו

מנאמן לנאמן.

בראשית רבה פ"א, ירושלמי מגילה פ"א ה"ט.

פח

הבינה העליונה מינה דינים מתערים.

זהר ח"ב ס"ד, וח"ג י' וס"ה, ושם צ"ט, פקודא דשופר, פרדס שער ח' פ"ו ח'.

וחק לשון מכריע, כחק ברית עולם.

ס' יצירה פ"א מ"ג ופ"ב מ"א, ופירוש הראב"ד שם, יסוד ובינה, ועניני החק כמות ואיכות ושאר גבולי המאמרות.

החירות העליונה.

אדרא זוטא, זהר ח"ב פ"ג, תקוני זהר ת"ו, נ' תרעין דחירו, יובלא אפיק לישראל ממצרים, פרדס שייג שערים פ"א ד', שפע ט"ז לר' שבתי, שער ח' סוד נ' שערי בינה.

פט

וכד אנת תסתלק מנהון אשתארו כולוהו שמהן כנופא בלא נשמתא. הקדמה לתקוני זהר, פתח אליהו.

צב

מתוך גמטריאות, רמזי שמות, אור יוצא.

מצרף לחכמה לר' יש"ר דילמידיגו, הוצאה שניה פ"ט ופי"א.
מסלות חכמה לר' מאיר פאפירוש, כ"ז, סוד הגימטריאות
בהן עושין עינים לשכינה.

צג

תרגום בנמטריא תרדמה.

עץ חיים של"ד פ"ב כל"ח, פרי עץ חיים שער ראש השנה פ"ב.
הנעלם כנעלם מתבאר, וזהו נקוד על איו שבאליו, למדנו
שישאל לאיש על האשה ולאשה על האיש.
בראשית רבה וירא פמ"ח, ופרשי עה"ת, ועיין ר"א מזרחי שם.
וזהר ח"א ק"א, איו, רמז למה דלעילא.

צו

יראת המשלים הגשמיים שברזי תורה.

שומר אמונים לר' יוסף אירגאס, ויכוח ראשון כ"ד כ"ז.

צח

שמירת שפת הרוים מפני הנפילה, לעולם המעשה,
ועשית מעקה לנגך, מגן ומעקה למחשבה הרוית.
עץ חיים, שער מ"ב אבי"ע פי"ד, בענין המסך שבין אבי"ע
וסוד מצות מעקה.

ק

תורת הרוים מעלה את ציורי הגשמיות וביטוייה, למרום האצילות.
שליה, בית נאמן, אמ"ד י"א.

סדר ששי, ק"א – קט"ו, קשב היחודים.

קב

עתים חשות עתים ממללות.

חגיגה פ' אין דורשין י"ג.

להקשיב הקול ממרומים, בדרך ברכה רצון ונדבה.

עיין תענית כ"ג, ור"ת בר"ן יחד כוכבי בקר, ס' הקנה ט',
והוצ' שניה י"ב, כל הרנה עולה אל המחשבה הנקראת ברין.

קג

פלאי השמות, אדירי החיים.

ס' הקנה לה, והוצאה שניה נ', פרדס שכי'א פרטי השמות פ"א.

קד

יחוד השמות מביא השלום. שמבטל את הריב.

ישר יחוו פנימו, וסית גימט' ריב.

שער הכונות ענין הקדיש, ופרי עץ חיים שער הקדישים פ"ד,
יתגדל ויתקדש שמה רבא ר"ת יוש"ר, יהא שמה רבא,
ויהא שלמא רבא ר"ת יש"ר.

ריב, משכח.

תנא דבי אליהו ע"פ זיקוקין דנורא לריש היידא, פתיחתא,
בשם ר' שמשון מאוסטרופולי, והוא בס' קרנים ודן ידן
בסוף ליקוטי שושנים, וילקוט ראובני, פ' תולדות, ע"מ שבת קמ"ז,
בעא למיקרא החדש הזה לכם ואמר החרש היה לכם,
טעה ברית ריב, כבס' ציוני, קלפת ריב משכח.

עכברי רשעי דקריין לחבריהן ואכלין, וגייצי גלימי.

בבא מציעא מ' תוד"ה וכי, מירושלמי שם, סוף הוריות י"ג,
האוכל ממה שעכבר אוכל משכח, אפילו גלימי גייצי.

קה

התמורות, היחסים הנוטים לאפולולית.

עיין פרדס, שער כ"ה התמורות פ"א ד'.

וסוף הכל לחזור לאורה, ולקיים בהם, בשמך יקראוך,
ובמקומך יושבוך, ואין מלכות נוגעת בחברתא אפילו כמלא נימא.
יומא ל"ח, מעתה אסור לספר בגנותן של אלו, תקוני זהר ת"ט.

קט

בעלי העבודה קראו הראשונים להסתכלים הרזיים.

בספר המערכת, בס' הקנה, ובס' עבודת הקודש לר"מ נ' גבאי.

ת"ח שאין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, הולכים
מחיל אל חיל. מה כאן עומד ומשמש אף שם עומד ומשמש.
סוף ברכות וסוף מועד קטן. סוטה י"ג.

קי

הרזיות העליונה מקשרת את הנשמה המכונת עם מקורי החיים.
פרדס, שער אחרון, הכונה.

סדר שביעי, קט"ז – קל"ח, התגלות אור הקודש.

קטז

חכמת הקודש אינה זורחת כי אם בארץ ישראל.

בראשית רבה פט"ז, ויקרא רבה פ"ג, אבות דר' נתן פכ"ח,
שאין תורה כתורת א"י, ואין חכמה כחכמת א"י. ב"ב קנ"ח
אורא דא"י מחכים, חסד לאברהם לר"א אזולאי, מ' ראשון
נכיד וכה, מ' שלישי עין הארץ. טוב הארץ לר' נתן שפירא.

קיז

ארעא דחשוכא.

פסחים ל"ד, יומא נ"ז.

קיח

כנסת ישראל היא בעצמה קבלה למשה מסיני.

זהר ח"ב פ"ה, תקוני זהר תכ"א, כד שריא בדרועי דמלכא
אתקריאת קבלה למשה מסיני, מאורי אור ויאיר נתיב
לר"מ פאפרוש ור' נתן הגנוי, אות י' וק', כנסת ישראל, קבלה.

קיט

אליהו יושב בכל מוצאי שבת קדש תחת עץ החיים וכותב
זכויותיהם של ישראל.

סדר עולם פי"ז, ועכשיו הוא כותב מעשה כל הדורות כולם,
ויקרא רבה פל"ד, ורות פ"ה, עכשיו אדם עושה מצוה
מי כותבה, אליהו, ומלך המשיח, והקב"ה חותם על ידם.
מדרש תלפיות, וילקוט ראובני בסוף שכתת הל"קט,
וסוף תנא דבי אליהו עם זיקוקין דנורא, בשם סודי רזי,
בכל מוצאי שבת מעינין בדין, ומי שנתכפרו עונותיו בגיהנם
אליהו מביאו, ולכך אומרים אליהו במוצ"ש. ובשלי"ה מ' שבת,
ובמהרי"ל, וריש המנהגים לר"י טירנא, דאיתא במדרש, דבמו"ש
אליהו יושב בגי' תחת עץ החיים וכותב זכויות שומרי שבת.

קכד

רוחא דמלכא משיחא מופיע בהתגלות רוח הקודש על העוסקים
ברזי תורה.

אדרא רבא עה"כ ונחה עליו רוח ד', תקוני זהר, ת"צ,
עה"כ ורוח א' מרחפת, בראש הקדמת עץ חיים.

קכו

גם הנסים הם טבעיים.

עיין מהר"ל מפראג גבורות ד', הקדמה ב', יש לנסים סדר.

קכט

כשם שקילוסו של הקב"ה עולה מן הצדיקים, מן עדן,
כך עולה מן הרשעים, מגיהנם.

שמות רבה פ"ז. ומדרש תהלים פ"ד קילוסו של הקב"ה
עולה מן הגיהנם יותר מן גן עדן.

קל

יסוד החוצפא יסנא בעקבתא דמשיחא.

סוף סוטה, וסנהדרין צ"ז.

היסוד המאיר התכנס למעלה, והאור המתרבה דוחק את הפריסה.
עיין שער השמים לר"א איריא, מאמר ו' פ"א, דמות פרסא.

כבוא התור להגלות האורה המכונסת, אז יבא אורו של משיח.

פסיקתא רבתי פ"ז קומי אורי, וילקוט שמעוני ישעיה ס',
איזה אור שכנסת ישראל מצפה, זה אורו של משיח,
שצפה הקביה קודם שנברא העולם וגנוז.

קלז

השלשלאות שרגליו של משיח אסורות בהן הולכות ומשתברות.
הגיע הזמן, להתהלך בערונות מטעי בשמי קודש עליון.
שריח הטוב של משיח הולך ומודלף בהון.

פסיקתא רבתי פ"ז, וילקוט שם, בשעה שהוא יוצא
מבית האסורים, קורא הקביה בואו כבדו ורבעו לפני משיח צדקי
בכל מיני בשמים של גן עדן.

שער שני

הגיון הקודש

חמשה סדרים, קיד פרקים.

סדר ראשון, א'ל"ב, ההופעה הנשמטית.

ה

הנשמה הרי היא שרה תמיד.

עיין ריש פירוש הרמב"ן לשיר השירים, ולבנת הספיר, פ' נח,
על הכתוב והיה כנגן המנגן, שהנשמה רגילה בניגוןין.

ט

צו זו עבודה זרה.

סנהדרין נ"ו, בראשית רבה פט"ז ופ"ק, זהר ריש פ' צו,
שער הכונות פ' התמיד. מגלה עמוקות לר' נתן שפירא,
אופן ד', כ"ד, מ"ג, צ', ילקוט ראובני פ' צו, קליפת צו.

י

שעשוע עליון.

ע"ב ידיעות לרמ"ע מפאנו, הקדמה וי"ז י"ט, עמק המלך
שער א' שעשועי המלך פ"ב, ג', נ"ח.

יג

הלב השומע, אשר לא יאמר דבר שלא שמע מפי רבו.
סוכה כ"ז, ר"א שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו לעולם,
ובאבות דרי"ג פ"ו, דרש בדברים שלא שמעתן און מעולם.
עיין פרקי ר"א עם באור רד"ל פ"ב, ושם האחד אליעזר.
המחדש העליון איננו מחדש, כי אם מעתיק, ממקום עליון מקורי.
חסד לאברהם לר"א אזולאי, מעין שני נהר י"ד, בענין
המחדש בדברי תורה איננו מעצמו.

טו

החידוש בשרשו. חידוש של שמים חדשים וארץ חדשה.
זהר ריש בראשית, תקוני זהר, סוף תס"ט, חסד לאברהם שם,
על הכתוב ואשים דברי בפיך, לנטע שמים וליסד ארץ.

סדר שלישי, נ"א-ע, הדמיון העליון.

נא

באוצר הדמיון העליון מונח כל האמת וכל הגדול, והוא מתאחד בשכל העליון.

תקוני זהר תי"ח, שכינתא דאיהי דמיון, וביד הנביאים אדמה, ולא יכול לאשגא ליה שום נביא וחווה אלא בשכינתא. רעיא מהימנא ח"ג ר"פ, דמיון לאו איהו אלא בשכל דלבא. ועיין מורה נבוכים ח"ב פל"ו.

נב

האישיות העכשווית קטנה היא לגבי האישיות הקדומה. אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם וכו'. עיין שבת ק"ב, בראשית רבה פ"ס.

נג

החלומות הגדולים, חולמים הם הנביאים, בחלום אדבר בו. מורה נבוכים ח"ב פל"ו, על מאמרם בראשית רבה פי"ו, נובלת נבואה חלום. עיין עקדת יצחק, ואברבנאל, פ' מקץ.

נד

הדמיון הגדול אספקלריא של המציאות הוא. מלחמות ד' לרלב"ג, מאמר ב', בענין החלום והקסם והנבואה.

נה

מרום משתפל התוכן, מראשית הנבואה עד שפלות הקסם. מלחמות ד' לרלב"ג שם.

נח

התפרצות, עושר הדמיון התהפך לאור גדול של זהב שבא, ויחי ויתן לו מזהב שבא.

תקוני זהר תי"ז, ז' מיני זהב. עיין פרדס, שער י' הגוונים פי"ג, על הכתוב הזה, תהלים ע"ב, לפי תרגום איוב א' ותפל שבא.

נט

דמיון, שאין השכל שורה בו כלל, נעשה שר משדי.
 תקוני זהר תקון י'. ילקוט ראובני, בשם ציוני, פ' לך.
 וכן ריקאנטי שם, עה"כ אל שדי, כשד משדי יבוא.
 שערי צדק לריי גיקטיליא, אדיר במרום לרמ"ח לוצטו ד'.
 ועיין כוזרי, מאמר ג', ה', השדים המחשביים והמתדמים,
 ס' העקרים, מיג, פ"י, ברכות נ"ה, כאן ע"י מלאך כאן ע"י שד,
 על ידי הכח הדברי וע"י הכח המדמה. וכן אברבנאל, פ' מקץ,
 שחלומות השוא הם מכח המדמה, והוא אשר כינה בשם שד.

השכל העליון המאיר להדמיון הוא יסוד הנסים.
 ריקאנטי וציוני שם, וכן פ' הרמב"ן ורבנו בחי שם,
 עה"כ אל שדי, בו נעשים הנסים הנסתרים, הקרובים לטבע,
 ועיין ס' העקרים, שם, מלחמות ד' לרלב"ג, מאמר ו' ח"ב פ"י,
 הנפלאות והשכל הפועל.

סג

הדמיון של כנסת ישראל הוא לבוש מקשט את השכל
 והאמת, ומגדיל את הדר החיים בקרבה.
 עיין כוזרי מאמר ג', ה', המדמה להמציא ההדור שבצורות,
 לדמות אליו הענין האלהי, כמו משכן משה, וסדר העבודה,
 והכבוד בבית המקדש.

סד

הדמיון הוא הצל של השכל, ולפעמים הוא למעלה מהשכל.
 ס' היסודות לר' יצחק ישראל, נ"ג, השכל הראה לנפש
 הצורות האמצעיות בין הגשמות והרוחני. רוח חן לך תבון פ"ד,
 לפי מו"נ ח"ב. המבקש לר' שם טוב ק' פלקירא, מ"ד, כח דמיו.
 אמונה רמה לראבי"ד הלוי, מ"א פ"ו, מדמה ומחשב.
 תגמולי הנפש לר' הלל, ז', י"ב וי"ח, שהשכל לא ישכיל
 המושכלות אלא באמצעות המדמה.

סדר שני, ל"ג-נ', הודאות המקורית.

לג

השאלה, בן מי זה העלם, אם ראוי לבא בקהל.
יבמות ע"ו. ריש הקדמת ס' הזהר, וחיב קליח ורצ"א, עה"כ
מי ברא אלה, אתרא דקיימא לשאלה, ורזא מי ומה.

לד

הודאי המוחלט, שוכן בחביון עז העתיד לבוא, אהיה אשר אהיה,
הודאי שמו כן תהלתו.

מאורי אור לר' מאיר פאפירוש, אות ר', ע' ודאי, שם קדוש,
והוא ר"ת ויברך דוד את יי, והוא גימ' אהיה, והוא שם הכתר,
וכן בכונת הפיוט לראש השנה, הודאי שמו כן תהלתו.
ועי' ס' הקנה יי, הודאי שם המפורש, קרניסופ' אליעזר מ"א בודאי.
אוכל אולי, יוכל אולי, נהר אולי, כולי האי ואולי, ונחל אולי
מתחבר עם הנהר היוצא מעדן.

בכורות נ"ה, ויקרא רבה פכ"ב, ובמ"ר פכ"א, נהר יוצא מעדן
ושמו יובל, ברא' רבה פט"ז אובל, חגיגה ד', ותקוני זהר תסיט,
שכינתא אתקריאת אולי, כולי האי ואולי, ועלה אתמר
על אובל אולי, דניאל ח'.

לה

אבא יסד ברתא, מיסוד החכמה העליונה, ברית עולם.
תקוני זהר תסיט עה"כ ד' בחכמה יסד ארץ, עץ חיים
שער ל"ד פ"א.

מ

הודאות, אור עולם הבא, של שם אהיה, דאנא עתיד לאתגלואה,
זהר חלק ג' י"א וסיה, אהיה בקדמיתא סתימו דכלא,
לבתר אשר אהיה, אנא זמין לאתגליא, כלוי ע"כ אהיה.
עץ חיים שער י"ד אבא ואימא פ"ב, ושער ט"ו פ"ה,
בינה ותבונה נקראות לעתיד לבוא ועולם הבא.

מג

כל המצויר והמדומה הוא באמת מציאות. שטת המדברים,
שדחתה אותה הפלוסופיא האסכולית.
מורה נבוכים, ח"א פ"א, שמנה פרקים פ"א.

מו

הכל מצוי בכחירה היותר עליונה של המציאות האמיתית,
אין שום דבר שאיננו במציאות לגבי האלהות.
עין מו"נ ח"א פנ"ז ופירוש קרשקש שם, ואור ד' ל"ח קרשקש,
מ"א כ"ט ג' פ"א, השיטות, אם המציאות איננו דבר זולת המהות.

מז

מדרגת הבירורים בנשמה, בתור מרכבה לצור העולמים,
האבות הם הם המרכבה.
בראשית רבה פרשה מ"ז פ"ב, וילקוט שמעוני שם, וק"ט,
מדרש הגדול פ' וארא, ס' המערכת, פ"א המרכבה.

מט

לפעמים תוכן חשוב מסופק יעלה על תוכן ירוד ודאי,
טוב לחסות בד' מבטוח באדם.
עץ חיים שער י"ב, רישא דלא אתידע והספיקות, ושם פ"ה
ועל זה נאמר והשביע בצחצחות נפשך.

נ

שוקקים לנשגב מהמדע, במה שמופלא ומכוסה מבינתנו,
בדרך ההשערה והדמיון העליון, וע"ז נאמר במה שהורשית התבונן.
פ' אין דורשין י"ג, כתוב בספר בן סירא. נדרים ל"ח,
נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולם נתנו למשה חסר אחד,
ס' המערכת, ריש פ"ד ופ"ז, עץ חיים, שער ד' אח"פ פ"ה,
סוד נון פשוטה באזן הבינה.

טז

המחשבות הקדושות צומחות על השדה אשר ברכו ד'. מחצדי חקלא. אוספי תבואת השדה, אשר אור ד' זרוע בו. תענית כ"ט, וזהר ח"א קמ"ב ורמ"ט, שדה של תפוחים, וח"ב פ"ח, וזמירות האר"י לסעודות שבת, חקל תפוחין קדישין. ריש אדרא רבא, מחצדי חקלא זעירין אינון. זהר ח"ב קס"ו, צדיק דאיהו גנא דגנתא נטיף להאי אור זרע ליה זרועא דקשוט, ואליד ואצמח ועביד פירין, ההיד אור זרוע לצדיק, ועיין אדיר במרום לרמ"ח לוצטו, י"ג ט"ו, ענין מחצדי חקלא. דרנת השביעית, הכל בקליטה כללית של הנשמה הכוללת, נשמתו של אדם הראשון, הכוללת גם נפש הבהמה. והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, ולבהמתך ולחיה אשר בארצך. ב"ר פ"ז, תוצא הארץ נפש חיה זה רוחו של אדה"ר, עיין שערי אורה לר"י גיקטייליא, ריש שער ב' ע"ה הכתוב הזה. שער הפסוקים והלקוטים, ושער המצות לרי"ח ויטא"ל, פ' בהר, ענין הזריעה והקצירה בבחינת הנשמות, בסוד אור זרוע לצדיק.

יז

בדיחי דמלכא עלאה.

זהר ח"ב ק"ז, דוד בדיחא דמלכא, ושם רנ"ו, בדיחי ע"מא, ועיין ח"ג ר"מ, ע"ה הכתוב וחסידך ירננו.

יט

דמות דיוקנו של הלל הזקן, ומה איקונין הללו הממונה עליהן מורקן ושוטפן, אנו שנבראנו בצלם ודמות על אחת כמה וכמה, ניזל ונגמול חסד עם הרין אכסנאי, דא נפשא דגבן. ויקרא רבה פ"ד, ילקוט שמעוני משלי י"א, ע"ה הכתוב גומל נפשו איש חסד.

כ

יונתן בן עוזאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף.

סוכה כ"ח, בבא בתרא קל"ד.

כא

הברקים החולפים, כאור היוצא מבין החרסים.
פ' אין דורשין י"ג, על הכתוב רצוא ושוב כמראה הבזק.
ועיין מורה נבוכים, פתיחה, ענין הברקים.

כה

העקוד, הנקודים, הברודים. הכל בכלי אחד, הכחות בפירודם,
הקיום המסודרים.
עץ חיים שער ו' עקודים פ"א, עה"כ עקודים נקודים וברודים.
שער השמים לריא איריא מ"ח פ"ד, קל"ח פתחי חכמה ל"ו.

כז

מתעננים אנו על ד', על ד' ודאי.
זהר ח"א רי"ט, ח"ב פ"ח וח"ג צ"ד, עה"כ או תתענג על ד'.
והוא בבינה, פרדס שער הכנויים, ע' ענג.

כח

צער היצירה של חורבן עולמות, ואור חסד של הויית עולמים.
עיין עץ חיים, שער הכללים פ"א.
אף חכמתי עמדה לי, חכמה שלמדתי באף עמדה לי.
קהלת רבה פ"ב, וילקוט שמעוני עה"כ, רמב"ם ה' ת"ת פ"ג.

ל

חבלי הלידה הרוחנית.
רעיא מהימנא, ח"ג ס"ז, עץ חיים, שער כ' המוחין פ"ג,
ענין לידת אמא עלאה.

לב

נאות הנשמה, הופעה פנימית מאורו של משיח, הגנוז בנשמתו.
ארבע מאות שקל כסף לרח"ו, וס' הגלגולים השלם פע"ב,
בוהר ח"ב ז', בההוא יומא יתער משיחא לנפקא מגנתא דעדן,
שתתגלה נשמה לנשמה שלו, ואז יזכה להיות גואל.

הדמיון של חול אין לו כי אם כח הצל שבו. והוא מקור הלצנות.
ע"ז י"ח. עה"כ ובמושב לצים זה ההולך לתיאטרות וקרקסאות.
והשיר בנוי על הדמוי. המבקש לרשיט, כ"ח. ור"מ ו' תבון.
בפירוש שיר השירים. הקדמה. מליצת השיר דרך דמוי וחקוי.
פירוש מלות זרות לך תבון. לצים, שם לבעלי חכמת ההלצה.
בס' רב פעלים, לר' יצחק ו' לטיף, ס"ח. הדמיון הוא הצל.
והצל הוא השטן.

סח

השפעות הדמיון והשכל פוגשות זו את זו. ואז האדם הוא סולם.
שמלאכי אלהים עולים ויורדים בו. ונימי הנשמה הנם הכנור,
שמנעימים עליהם נועם קולם.

ציוני פ' ויצא. עה"כ סולם בגימ' קול, השגות יעקב ע"י סולם.
ודוד ע"י נגינות. שהן ח'. כנורו של דוד ח' נימים היו לו.
כי עלה מן המוטבע אל המורגש. ומן המורגש אל המושכל.

ע

השלמת הנשמה. בהתאמת ההרגשות להשכל. ולמה שלמעלה
מזה. הופעת הקודש. ארח חיים למעלה למשכיל.

רבנו בחי פ' ויצא בשם ו' תבון. בס' יקוו המים פי"א.
דרך ההשגה היא עליה בסולם. כאמ' ארח חיים למעלה למשכיל.

סדר רביעי, ע"א-צ', אחדות הרגש השכל והרצון.

עא

אחדות הרוחניות. השכל. הרגש. הדמיון. הפעולה. ועל נבי אלה
ארבעה החלקים מתעלה הענין האצילי.

עיין פירושי הרמב"ן והראב"ד לס' יצירה פ"א מ"ה ומ"ו.
המוטבע מן המורגש. והמורגש מן המושכל. והמושכל מהנעלם.
ובפירוש ר"מ בוטריל שם, פ"ב מ"ג, כח מושכל, כח מורגש.
כח מוטבע, מ"ג כחות רוחניים שהם סוד אחד.

עה

אחדות השכל והרגש, רעין דלא מתפרשין.
סדר ל"ב נתיבות חכמה, נתיב י"ז נקרא שכל ההרגש,
נתיב כ"ז, שכל מורגש. בהקדמת פירוש הראב"ד לסי' יצירה,
סי' הקנה הגדול מ"ח מ"ט, והוצאה שניה סי' ע"א, פרדס,
שייב הנתיבות פ"ה ופ"ו, ושי"ח פי"ד ענין רעין דלא מתפרשין.

עח

הרגש הוא המדרגה התחתונה של השכל. בחיים העולמיים הוא
ה"א האחרונה של שם, שנעשית שם בפני עצמו.
סי' הקנה שם, סוף ל"ב נתיבות חכמה, שכל מה שברא הקב"ה
בעולם, כנגדו באדם. שערי אורה לר"י, שי"א סוד השם.

עט

קטרוג הלבנה, ברזי הנפש, אי אפשר לשני מלכים שישתמשו
בכתר אחד, לבי ומעמי את עצמך, הי ראש לשועלים.
חולין סי', סי' המערכת סוף פ"ח, ריקאנטי עה"כ שני המארת,
עבודת הקדש לר"מ י' גבאי ח"ד פ"ח. ועיין סי' הקנה לע"פ.

פב

הרצון והשכל הם מאוחדים באחדות גמורה.
סדר ל"ב נתיבות חכמה שם, נתיב כ', שכל הרצון, ופירוש
ר"מ בוטריץ לסי' יצירה פ"ב מ"ג, רוח מושכל הוא דבר
מתאחד בעצם הרצון. רמ"ע מפאנו בס' מאה קשיטה, נ"א,
אין בין הרצון והמחשבה כלום.

מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וחשב לעשות מצוה
ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה.
תוספתא ריש פאה, ברכות ו', קדושין מ'.

פד

הדעת והרצון מתאחדים בתכונה אחת.
פ"י ר"מ בוטריץ שם, וזהו כח מושכל הנגדר בגדר הדעת.
של"ה, בית הבחירה, הידיעה הוא הרצון, והרצון הוא הידיעה.

ג

הקדושה העליונה, מעמד הרצון העליון, המופיע בכל ההווה.
ס' אילימה, מ"ב עין הבדולח, תמר א' פ"א י"ז, תמר ג' פ"א ה',
התפשטות הרצון העליון, בסוד קודש ל"ד, על מצח אהרן לרצון.

ח

הקדושה העליונה, היא קדושת ההווה, שהאדם חי חיים כלליים,
בזכותו נזון העולם כולו, וכאין וכאפס הוא בעיניו.
ע"ן ברכות י"ז, כל העולם כולו נזון בשביל חנינא בני וכו'.
עתידין ישראל להיות לפנים ממחיצתן של מלאכי השרת,
ואלו שואלים להם מה פעל אל, מה חידוש יש בישיבה של מעלה.
ירושלמי שבת סוף פ"ו, במיר ב"ק פ"ב, ודברים רבה פ"א.

יא

אור הקודש מתפשט על כל קניינו, חמורו, מקלו, להחיות מתים
על ידי המשענת, לעתיד לבוא.
חולין ז', ובראשית רבה פ"ט, חמריה דר' פנחס בן יאיר,
פסחים ס"ח עתידים צדיקים שיחיו מתים שנ' איש משענתו
וכתיב ושמת משענתו, וע"ן ערכי הכנויים, לר"י בע"ל סה"ד,
ע' משענת, עתידים להחיות הגרים במשענותם.

יב

אם יציאת מצרים תעקר ממקומה, תמצית העבר יהיה בעתיד,
בהיותו להוה.
ע"ן ברכות סוף פ"א ותוספתא שם.

יג

קדושת המקום, בארץ ישראל, בית המקדש ואבן שתיה.
קדושת הזמן, השבת, וימים טובים, ע"י ישראל דקדשינהו לזמנים.
יומא נ"ד, ברכות מ"ט, חסד לאברהם, מעין ראשון ג"ה,
ומ' שלשי עין הארץ ג"ו, טוב הארץ לר"נ ח"ב, עשר קדושות.

סדר שני, י"ד-כ"ו, עולם הקודש והחול.

יח

הרמת כל החול אל הקודש, זאת היא המדה הצפויה לעולם
בעתידו הנשגב. כיום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש לדי.
פסחים נ' עה"כ זכריה י"ד. עיין ס' אי"מ מ"ב תמר ב' פ"ז.

יט

ההבדל בין קודש לחול, אמנם התעלות הכל לקודש,
הוא הרעיון הנצחי.
עיין ס' אי"מ שם, שהחול מתקדש ונעשה קודש,
סוד הפרכת המבדילה בין הקודש וקודש הקדשים.

כא

קדושה מחרבת, מעלת משה בעל היר החוקה, ששבר הלוחות.
עיין ספרי, ופרש"י, סוף פ' ברכה, רע"א מהימנא, ח"ג ר"פ.

כב

התכונה החמרית השפלה, המדות העליונות יושבות עליה,
כחמרא דיתוב על דורדיא. באוה"ע נפרדה הדורדיא מין הלבנון.
מגילה י"ב. אדרא רבה קכ"ח, בעץ חיים שי"ג פ"ו,
זהר חדש שיר השירים, וע"ד זמין למעבד לון משתה שמרים.
והבשר מתהווה לבשר חמורים, השוה במשקלו לבשר אדם.
ערכין י"ט, תוספתא שם, זכר לדבר בשר חמורים בשרם.
עקבתא דמשיחא מתגלה על רכיבת חמור זה, שבאמת איננו
חמורו של משיח, כי אם טולא דכופתא דחמריה.
סנהדרין צ"ח. ע"י זהר ח"ג ר"ז, לבנת הספיר פ' ויגש,
עה"כ עשרה חמורים, עני ורוכב על חמור.
והצללים הולכים ונסים, לפי תוקף הארת שמשו של יעקב,
שפנע בו שרו של עשו, כשנרמה לו כתלמיד חכם, וכליםטים.
עיין חולין צ"א, בראשית רבה פ"ז, שיר השירים רבה פ"ג.

קב

ויהרא עלאה דאדם הראשון.

זהר ח"א ל"ו, שער הגלגולים הקדמה ז', וכ"ט ול"א, וס' הגלגולים פט"ו ופ"ח, שער הפסוקים פ' בראשית עה"כ ומעץ הדעת, דרוש ג', וס' הלכות שם עה"כ ויחי חנוך, ושער מאמרי רשב"י, מזהר פ' קדשים פ"ג, בסתרי תורה, נפש רוח נשמה דאצילות נקרא ויהרא עלאה, ועיין של"ה, מ' בית דוד, ענין כתנות אור.

מצד אספקלריא המאירה הגופניות נשאר קצת במעמדה, ממחציתו ולמטה נקרא איש, ומתוך כך פירש מן האשה, מדרש תהלים צ' תפלה למשה איש האלהים, שבת פ"ז ויבמות ס"ב, זהר ח"א כ"ב, ריקאנטי, וציוני, פ' ויחי, עיין מגלה עמוקות אופן י"ד י"ז.

מצד ויהרא עלאה דאדם הראשון מתעלה הגופניות כולה, ותפארת אדם לשבת בית, ועל זה נסמית עינו של בלעם הרשע, נדה ל"א, עה"כ ומספר את רבע ישראל, פרשיי בלק כ"ד, שער הפסוקים, והגלגולים, שם, שאדם היה כולל עולמות בריאה יצירה עשיה בבחינת גופו.

קג

שמנה מדרגות, הרגשה, דמיון, שכל, רוח הקודש, נבואה, אספקלריא המאירה, ויהרא עלאה, אור החיים שלאחר התקון, שער הפסוקים שם, אחר ביאת משיח בן דוד יתוקנו כולם, ויחזרו למדרגתם, ויקחו עמם ויהרא דבי"ע ושל כל האצילות.

עשרה מאמרות

מאמר ראשון

הקודש הכללי

שני סדרים, כ"ו פרקים.

סדר ראשון, א' – י"ג.

א

הקודש העצמי הוא החכמה.

זהר ח"ב קכ"א וקמ"ה, וחי'ג ס"א בראש מערכת הקודש הכללי.
ס' אילימה לר' משה קורדובירו מ"ב תמר ב' פ"ז ופ"יג,
רמ"ע מפאנו ריש ס' מאה קשיטה.

אור"תא מחכמה נפקת, אבא יסד ברתא, ד' בחכמה יסד ארץ.
זהר ח"ב קכ"א, ח"א ר"ז, ועיין לעיל שער שני פל"ה.
ממקור הקודש נובעים כל הליכות עולם לישראל, שאין עמו
העדר, והנותר בירושלם קדוש יאמר לו, מה קדוש לעולם קיים,
אף הם לעולם קיימים.

סנהדרין צ"ב, זהר ח"ב קכ"א, עיין של"ה, מ' בית דוד.
נדב ואביהו, אשר שאבו ממעין הבינה, אש זרה הקריבו,
ונקדש בכבודי, וידע ישראל את יסוד חייו, כי ממקור חכמה יצא.
לְקוּטֵי תוֹרָה לְרַחֲוֹ רִישׁ וִיקְרָא, ושער הפסוקים פ' שמיני,
נדב ואביהו מנצח והוד דאימא, ואהרן ומשה מיסוד אבא.
צמאון הנשמות של מיודעיו של מקום, שבהם נקדש הכבוד,
פועל לחיי השעות בשטפי הנצחים, זכותו של פנחס זה אליהו,
המקנא לר' בהוראות השעות.

זבחים קט"ו, יבמות צ', כגון אליהו בהר הכרמל, לפי שעה.
בי"מ קי"ד פרש"י לאו כהן מר, ילקוט שמעוני פ' פנחס,
פרקי ר"א פמ"ז, הסב שמו של פנחס בשמו של אליהו.
זהר ח"ג רי"ז, תרין נשמתין, דנדב ואביהו, אתכללו כחדא
ואתתקפו ביה, בפנחס. ס' הגלגולים פל"ה, והשלם פנ"א ונ"ב,
ענין אליהו בארבע. עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו, מ' חקור דין
חיד פ"ז כ', של"ה פ' פנחס, ילקוט ראובני פ' שמיני.

פט

הדמיון, השכל, המוסר, והרגש, הרי זה מכשיר לרוח הקודש.
נדירים ל"ח. אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ועניו,
ושבת צ"ב ובעל קומה. ועיין שמנה פרקים לרמב"ם פ"ז,
ומורה נבוכים ח"ב פל"ב.

סדר חמישי, צ"א-ק"ד, מעלות הנבואה.

צא

רוח הקודש של מעשה, רוח"ק של דמיון, רוח"ק של שכל,
רוח הקודש עליונה.

זהר ח"ג כ"ו, תלת רוחין, וזהר חדש ריש שה"ש, ארבע רוחות,
עה"כ ונחה עליו רוח ד', רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה,
רוח דעת ויראת ד', ועיין מורה נבוכים ח"ב פמ"ה,
מעלות ומדרגות הנבואה.

צג

רוח הקודש מתלבשת היא בחכמה, כפי המדה. מרו כמדתו.
מגילה ט"ו, יומא כ"ג, ת"כ צו פ"ב, ועיין שער המצוות
לרח"ו פ' צו, וס' הלכות פ' אחרי, עה"כ בד קדש ילבש.

צד

יש נביא שלא הגיע למדת רוח הקודש של בעל רוח הקודש.
מניחים כתובים ע"ג נביאים כשם שמניחים נביאים ע"ג כתובים.
מגילה כ"ז ברין לרי"ף, ובבא בתרא י"ג תודיה רי"א,
ינות אלם לרמ"ע מפאנו, פנ"ט.

אינהו עדיפי מיניה, דאינהו נביאי ואיהו לאו נביא, ואיהו
עדיף מיניה, דאינהו חזא ואינהו לא חזו.
מגילה ג', סנהדרין צ"ד.

צה

הנבואה באה לפרקים, ותפקידי הגוף והנפש החיונית מתבטלים.
החכמים תכונתם אחרת.

זהר ח"א קע"א, ה' יסודי התורה פ"ז, מו"נ ח"ב פל"ו ומ"א.
חסד לאברהם, מ' שני נל"ה, סוד חכם עדיף מנביא.

צו

ההתעלות אל הנסים בפועל קשורה עם הנבואה בישראל.
עיין מלחמות ד' לרלב"ג מאמר ו' ח"ב פ"ט פ"א.
ס' העקרים מ"ג פ"י.

צח

נצח והוד, היסוד הקבוע והיסוד המתנודד, הם הצנורות של
נבואת האמת.

זהר ח"א כ"א, יהושע אתנבי מהודו של משה, ובשמואל
גם נצח ישראל. ושם קע"א, ותקוני זהר, ריש הקדמה, ותכ"א,
תרי"ן סמכי קשוט. פרדס שער י"ז ירך יעקב פ"ג, ענין
המעמידים והצל"עה. ועיין ריש שער רוח הקודש לרח"ו,
מדרגות הנביאים.

ק

הנבואה של אספקלריא המאירה, כוללת הכל, גם עולם המעשה.
יבמות מ"ט, ויקרא רבה פ"א, זהר ח"א קע"א, וח"ב כ"ג ופ"ב,
ריקאנטי פ' וארא, עבודת הקודש לר"מ ו' גבאי ח"ד פכ"ב.

קא

אספקלריא המאירה, שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש
כלול בה.

חסד לאברהם מעין שני נהר ל"ה.

הפגם שיש ביסוד הנבואה, והוד נהפך לדוה.
תקוני זהר תל"ג, רע"א מהימנא ח"ג רמ"ג.

כג

הקודש הרגיל לוחם עם הטבע, לויתן ושור הבר, שניהם נופלים במלחמתם, ונעשה מבשרם סעודה יפה לצדיקים. מי שלא זנו עיניו מקיניאיות של אודהע זוכה לראות קניגיון זה. גבריאֵל מעורר את המלחמה, צור עולמים נומרה.

ויקרא רבה פי"ג, פסיקתא דרב כהנא לסוכות, פכ"ט, בהמות ולויתן הן קניגיון של צדיקים לע"ל, בהמות נותן ללויתן בקרניו וקורעו, לויתן נותן לבהמות בסנפיריו ונוחרו. ובבא בתרא ע"ה עתיד גבריאֵל לעשות קניגיא עם לויתן וכו'. ושם, ארסטון עתיד לעשות לצדיקים. פיוט אקדמות לשבועות. טלולא דלויתן ותור טור רמותא, חד בחד כי סביך ועביד קרבותא. ועיין פירוש הרשב"א פ' הספינה, בהכותב עין יעקב שם, ובפ' רבנו בחיי פ' בראשית, הגדות בהמות ולויתן רמז לחבור הנפש והשכל גם החמר והצורה. עקדת יצחק פ' שמיני, חבור השכל והחמר. שיטה מקובצת ב"ב שם מס' לבנת הספיר, לויתן סועד את החברים חבור הנשמה והגוף.

כה

הרוחות, שאין להם נוף, הם מויקי עלמא. עירובין י"ח, בראשית רבה פי"ב ופכ"ד, זהר ח"א נ"ה. ושכלולם של ישראל כבנין בית המקדש, ובשיר של פנעים נתקדש, והכל סייעו כבנין בית המקדש, ניו של עולם ושכלולו. זבחים נ"ד, שבועות ט"ו, מדרש תהלים צ"א, פסיקתא רבתי פ"ו, במיר י"ד, ריש שהש"ר חזית, הכל מסייעין למלך, אפילו רוחות אפילו מויקים, ואפילו מלאכים.

כו

סוף כל סוף ינצח הקודש את העולם, ומתברכים המעינות, ומתעדנים העולמים, ומתחברים עם מלאכי עליון ושרפי קודש. קדושת מוסף, נקדישך כסוד שרפי קודש, לפי פרקי ר"א פ"ד, שרפים אומרים קדוש, והחיות עונות ואומרות ברוך, וישראל עונים ואומרים שמע ישראל ד' אלהינו ד' אחד.

מאמר שני החיות העולמית

שלשה סדרים, מ"ב פרקים.

סדר ראשון, א"י"ב, החיות האלהית העולמית.

א

ויו אור אלהים, הממלא את העולמים, מחיה ומרוה אותם, ונטפי עדנים הולכים ומטפטפים, ומשפרים את החיים.

אדרא, עה"כ כי ט"ז אורות טלך, בראש מערכת החיות העולמית. עץ חיים, שער הכללים פ"א, ושער א' ענף ב', מרעא מהימנא ח"ג ק"ט ורכ"ה, ממלא כל עצמין וסובב כל עצמין. שיר היחוד, סובב את הכל ומלא את כל. ובהיות הכל אתה בכל.

ב

שפעת המחשבות ממקור עליון, רוח העולם ברוח עליון מתאחד. סדר ל"ב נתיבות חכמה, נתיב ו' נקרא שכל שפע נבדל, והוא משפיע השפע ההוא על כל הבריכות המתאחדות בעצמו, הקדמת פי' הראב"ד לס' יצירה, ס' הקנה מ"ח, פרדס סי"ב. עיין ר' בחיי פ' בראשית א', כ"ו, ס' העקרים, מ"ב, פי"א.

ג

משתפכים הנחלים האדירים של ההויה, ההולכת ושופעת. מקור חיים, לר' שלמה י' גבירול, לקוטי ר' שם טוב י' פלקירא, מאמר ה', ע"א המשלתי לך הבריאה בנביעת המים מהמקור. מורה נבוכים, ח"ב פי"ב, ומורה המורה, לרש"ט, שם. שערי אורה, לר"י גיקטיליא, שער ב', מקור מים חיים.

ה

הגלים העליונים פועלים על נשמתנו, הקשבת ההמולה העליונה. ברית מנוחה, דרך ב', ניקוד השמות, השאון הגדול העליון, וקול שאונו כקול מים רבים.

ח

אותיות רוחניות, עצמיות, מקורי החיים.

ס' יצירה פ"ב מ"ב, כ"ב אותיות, וצר בהם נפש כל היצור.
גנת אגוז, לר' יוסף גיקטיליא, ח"ב, שער כ"ב אותיות.
עמק המלך שער א', קל"ח פתחי חכמה, י"ט, כ"ב.

יא

ההתאגדות הכללית, שצרור החיים הכלליים אנוך הוא ביחד,
תוצא הארץ נפש חיה למינה זו נפשו של אדם הראשון.
בראשית רבה פ"ז, עיין שערי אורה, ריש ש"ב, סוד הכתוב הזה,
לכלול נפש בעלי חיים, ונפשות האדם, ואפילו נפש משיח.

סדר שני, י"ג-ל"ב, נשמת העולם.

יג

מוהרה היא נשמת העולם.

ברכות י', מה הקביה מלא כל העולם, אף נשמה מלאה כל הגוף.
מקור חיים לר' שלמה ק' גבירול, לקוטי ר' שם טוב,
מאמר שני, כ"ט, כמו שהנפש מקפת בגוף ונושאה אותו.
כן העצם הרוחני מקיף בגוף העולם הכללי ונושא אותו.
תורת הנפש, מיוחס לר' בחיי הדיין, פט"ז, כבוד א' ישראל,
והיונים קוראים אותו הנפש הכללית, המניעה את הגלגלים.
דון יהודה אברבנאל, וכוח על האהבה, כ', לאפלטון, נפש העולם.
מאור עינים לר"ע מן האדומים, א"ב פ"ד, לדידיה האלכסנדרוני,
הבורא הוא נפש העולם. שער השמים, מ"ב פ"ב, ומ"ו פ"ד.

יד

מדברים באצילות האלהית בתור נפש ההויה, באור ובכלים.
והאצילות האלהית היא ממעל להבריאה.

עץ חיים, היכל א"ק, שער א' ענף ג', ושער ב' ענף א',
והיכל אבי"ע, שמ"ב פ"ב, ופיה, ושמי"ג, הקדמה, רמ"ע מפאנו,
ריש יונת אלם, האור הראשון, אויר קדמון, והוא נפש העולם.
אלימה, מ"א ת"א פ' כ"ב, שער השמים, מ"ו פ"ט י"ח, מ"ח פ"א.

טו

האצילות האלהית בתור מקור כל ההויה.

מסכת אצילות. פירוש הרמב"ן עה"ת במדבר י"א עה"כ ואצלת. פי' עשר ספירות לר' עזריאל, כח האצילות הוא עיקר הבריאה. פירוש הראב"ד לס' יצירה פ"א מ"א. פרדס ש"ב טעם האצילות.

טז

נשמת העולם הפועלת, כנשמה במבנה הגופני.

קל"ח פתחי חכמה, כ', הבלתי תכלית לא יפעול אלא כנשמה המנהגת את הגוף.

יט

הגבולים נכללים במדה בלתי גבולית בתוך הבלתי גבולים. עיין עץ חיים ש"א עגולים ויושר, קל"ח פתחי חכמה, כ"ז, הבלתי תכלית שולט על המוגבל ומחזירו לבלי גבול.

כ

רוח חיי החיים, מחיה חיים.

יומא ע"א. ס' יצירה פ"א מ"ט, רוח אלהים חיים, פי' הראב"ד. אדרא רבא, רוחא דחיי, מחד נוקבא חיי, ומחד חיי דחיי.

כב

ההכנה האורגנית, העושה את כל היש לשעור קומה רבתי. ברייתא שעור קומה. עץ חיים, היכל א"ק ש"ב, ואבי"ע שמ"ב. ח' שעור קומה לרמ"ק. שער השמים, מ"ו פ"ד וי"ד, האדם הגדול, לפי מורה נבוכים ח"א פ"ב, וכוח על האהבה, כ'.

כד

הכשרונות בבעלי חיים, שברים של נשמה גדולה, מלאה חכמה. עיין שבי"י אמונה, לר"מ אלדבי, נתיב ו', הנפש המרגשת היא ניצוץ שהתנוצץ מן השכל הפועל. ברית מנוחה, דרך ב', מאור ד', הוא המביא שכל בין בבני אדם, בין בבהמות, בין בעופות. כנפי יונה, לרמ"ע מפאנו, ח"ג נ"ד, בהמות חיות ועופות יש להם נפש נשפעת אליהם מהחיות הנושאות את המרכבה. ועיין מלאכת מחשבת, לר' משה חפץ, פ' נח.

כה

בנשמתו היסודית של נח נתגלו כל יצורי העולם.

ברית מנוחה, שם, כמו בתיבת נח, כך הוא במרכבה,
כל הרמשים ובהמות ועופות וכני אדם השפעתם מן המרכבה.
ס' הקוסים לרח"ו, פ' נח, נח הוא יסוד המקבל כולם.

כו

דומם, צומח, חי, מדבר, הכל הוא חטיבה גדולה אחת.

עץ חיים, היכל אבי"ע, שער נ', פ"א ופ"י, הדומם גוף ונפש,
ושער מ"ב פ"א, בחינה אמצעית בין דומם וצומח וחי ואדם.
רמ"ע מפאנו, מ' צבאות ד', ח"א, יש בה' מיני הדגן סוד
ה' חלקי הנפש, וחיב, החלזון הוא דומם, צומח וחי.

כז

ההתאחדות עם החי הכללי ועם ההויה הצמחנית והדוממת.
עם אבני השדה בריתך וחית השדה השלמה לך.
עיין ס' הגלגולים, פל"ח, ונ"ד, ושער הגלגולים, הקדמה כ"ב וכ"ט.

לא

מכירים אנו את רצון העולם בתור נפש החיים שבהויה.
מקור חיים, לר' שלמה ׳ גבירול, לקוטי רש"ט, מ"ב י"ח כ',
ומ"ה נ"ח, ס"ד, הרצון מפלש ומקיף בכל, כפלוש הנפש בגוף,
הוא הפועל ליסוד והצורה והמניע אותם. ר' יצחק ׳ לטיף,
צורת העולם פ"ו, סוד השם המתואר בחפץ א", אצל הקדמונים.
סדר ל"ב נתיבות חכמה, נתיב כ"א שכל החפץ המבוקש,
שהוא מקבל שפע האלהות, כדי להשפיע מברכתו לכל הנמצאים.
רמ"ע מפאנו, ע"ב ידיעות, כנפי יונה פ"א, יונת אלם פ"ב ופ"ה,
שמ"ו ורצון'ן חד הוא, רצונו הוא נשמת הכל.

לב

הרצון העולמי הוא יסוד עולם, צדיק עליון.

חגיגה י"ב, הארץ על מה עומדת, על עמוד אחד וצדיק שמו.
עיין פרדס שער י"א, פ"א ופ"ב, תשובת רב האי גאון.
שערי אורה, שער ב', צדיק יסוד עולם.

סדר שלישי, ל"ג-מ"ב, חיים עד העולם.

לד

הכל שוטף, מודעו ושואף.

עין עקמן, מאמר חמישי, התעלות העולם, פ"א.

לו

החפץ האדיר של לאשתאבא בנופא דמלכא, לשוב אל מקור המציאות, הוא הכח היסודי המגלגל את כל תנועות ההויה. זהר, ח"א רי"ז. מקור חיים, מ"ה נ"ב, הבקשה לפועל הראשון וההליכה אצלו מתפשטת בכל, דצח"מ, ותנועת כל הכלליות.

לז

השאיפה אל הנצח מנצחת את המות.

סוף מ"ק, פסחים ס"ח, ילקוט ישעיה כ"ה, בלע המות לנצח. ס' המערכת פ"ח, עבודת הקדש, ח"ב פי"ט, כ', של"ה, כ', כ"ד.

לח

הטל של תחית המתים, שמלאכי השרת חיים ומתקיימים ממנו, כל המשתמש בטל תורה טל תורה מחייהו, כי טל אורת טלך. סוף כתובות קי"א, ילקוט שמעוני ישעיה כ"ו, תקוני זהר תי"ט, אדרא עה"כ, בראש מערכת החיות העולמית.

מ

המות הוא חיון שוא, הוא רק תגבורת החיים.

הקדמת פי' הראב"ד לס' יצירה, נ' שערי בינה, איוב ל"ח ל"ט, הנגלו לך שערי מות, הנקרא מות אינו העדר החיים, והסוד ואתם הדבקים בד' אלהיכם חיים כלכם היום.

מא

שחרור מיראת המות, ומסתכלים ביום המיתה ואומרים שירה, ברכות י', ברכי נפשי, תוסף רוחם יגועון, תשלח רוחך יבראון. בא נבוא לאותה החירות, אשר עבודה הגנו חיים.

שמות רבה, פמ"א, חרות על הלוחות, חירות ממלאך המות. מקור חיים, סוף, השאיפה, שחרור מהמות ודבקות במקור החיים.

מאמר שלישי

האחדות הכוללת

שלשה סדרים, ל"ב פרקים.

סדר ראשון, א'י', האחדות האלהית הכוללת.

א

כל ההויה כלולה בנקודה אחת. נטף של ניצוץ אלה.

אדרא זוטא. וכלא הוא חד, בראש מערכת האחדות הכוללת.
עץ חיים, ריש שער הכללים, האציל נקודה אחת, העקודים.

ב

ההויה, המלאה גדולה נכורה ותפארת, בכתר חכמה בינה ודעת,
מבלטת את נצח הנצחים, מיסדת יסוד הכל, סידור ממלכתה.
עיין אלימה מ"א ת"ב פ"א וכו', עץ חיים שם, ושער מ"ד פ"א,
אחדות גמור, מתחלת י' ספירות דאצילות עד סוף י"ס דעשיה.

ד

האחדות הכוללת, המכרת רק את האלהות, ואין עוד מבלעדי ד'.
אדרא זוטא, הוא כלא. מקור חיים, לקוטי רש"ט, מ"ה י"ח,
הוא הכל והכל בו. אבן עזרא, בראשית א' כ"ו. האחד, יוצר הכל
והוא הכל. ר"י גיקטיליא, גנת אגוז, שער ההויה, סובל הכל,
והוא הכל וחוצה לכל. שיר היחוד, אין עוד זולת הויותיך.

ו

ההשקפה המונוטאיסטית, הנוטה להסברה הפנמטיאיסטית,
כשהיא מודככת, בהחלק התכוני של החסידות החדשה,
שאין שום דבר מבלעדי האלהות.
עיין תניא, לקוטי אמרים, שער היחוד והאמונה, פ"ג ופ"ו.

ח

האחדות המחיה את הרבוי, הרבוי של אחד שלפני אחד.
ס' יצירה פ"א מ"ו, ולפני אחד מה אתה סופר. מקור חיים,
מ' שני, כ"ו, האחדויות המתרבות מעצם האחדות הראשונה.
אלימה מ"א פ"ד, ת"ד פ"א, יחסו אחד בייס ואמרו שהוא לפני אחד.

ט

יחוד עליון, שמע ישראל ד' א' ד' אחד, יחוד תחתון, בשכמל"ו.
ריח ציקי קדרה יש כאן, מביאים העבדים בחשאי.

פסחים נ"ו, משל לבת מלך שהריחה ציקי קדרה. תולעת יעקב,
לר"מ נ' גבאי, סדר היום לר"מ מכיר, סוד ק"ש והיחוד.
כשזורח על היחוד התחתון הויו מהיחוד העליון, הוא מתכפל,
נון כפופה, של כללות האותיות אשר בשני היחודים.

שבת ק"ד. זהר ח"ב י"ב וקל"ט, רעיא מהימנא ח"ג רס"ד.
תקוני זהר, הקדמה, ותכ"א, כה וכה. מגן דוד לרדב"ז, אות נון.

י

האלהות העולמית, אור מלכות, הא' האחרונה של שם הויה,
המתגלה בשם האדנות, המטרה האידיאלית של ההויה, התפארת.
עיין שערי אורה, ש"א המלכות, וש"ה התפארת.

סדר שני, י"א-י"ט, אחדות העולם והתולדה.

יב

המדע ההולך ומתחדש, המתקרב כשכילי החול אל הקודש,
המתעלה, מעל הסקירה האטמית, אל הכרת התנועה והכח.
עיין ס' אלים, לר' ישיר דלמידגו, הוצאה שניה, נ"ח, ס"ב.
מלאכת מחשבת, לר' משה חפץ, כללי המחקר, מהתנועה.

יג

אור ישר וחזור בדצח"מ. מי שנעשה שכן לעפר זוכה לאורה.
אומה זו נמשלה לעפר, וזו היא מעלתה, שנמשלה גם לכוכבים.
כצמח השרה נתתיך, ואהן צאני, אדם אתם, אתם קרויים אדם.
סוטה ה'. מגילה ט"ז. סוטה י"א. יבמות ס"א וב"מ קי"ד.
ילקוט יחזקאל ט"ו ול"ד. עיין קל"ח פתחי חכמה, ט"ז.

יט

ישראל שבחוץ לארץ עובדי עבודה זרה בטהרה הם.
איורא דארץ ישראל הוא המחכים להשכיל העולם המאוחד.
ע"ז ח', תוספתא שם פ"ה. של"ה, קס"ג, החכם בארץ ישראל.

סדר שלישי, כ"ג, ההכללה העליונה.

כב

הגודל והקוטן, הנמדד בערכים הנפשיים, הנם לנו חוות הכל, כקרני פרוינהופר, למדוד על ידם את השינוכים המוחלטים. פרוינהופר מצא בחשמל, בספקטרום, מאור השמש, קוים שחורים, ועפי"ז מצאו היסודות הטבעיים במעטפת השמש והכוכבים. ידיעות הטבע, לא' ברנשטיין, מראות החשמל ועוצמות אין מספר.

כג

נקודה אחת ומצבה מודיעה מלא עולמים, דוגמת הקוים והנקודות האספקלריותים שבתכונה ביחס להטבע השמימי. עיין לעיל, כקרני פרוינהופר. כל השונה, הקב"ה יושב ושונה כנגדו. סדר אליהו רבה פי"ח.

כד

הבדלת ישראל מן העמים, והאדם מכל הבהמה, בתוכה גנוזה הכללה, וסטרא דקדושה שרי בפירודא וסיים בחיבורא. עיין לעיל, שער ראשון פי"א.

כט

הכללות העליונה מונחת היא ברעת ד', באהבה רבה, תולדתה, כשיורדת מעולם האצילות, היא אהבת עולם. עבודת הקודש, ח' היחוד פכ"ז, כ"ח. פרי עץ חיים, שער ק"ש פיג, אהבת עולם היא אהבה זוטא, אהבה רבה היא באצילות.

ל

ישראל שיר אל, שיר פשוט, כפול, משולש, שיר מרובע, שיר השירים אשר לשלמה, למלך שהשלום שלו.

תקוני זהר, הקדמה, ת"י, תי"ג, תכ"א, רע"א מהימנא, ח"ג רי"ט ורכ"ז, אשל אברהם, לרא ריוויגו, סוד ארבע דרגין קדישין, זהר חדש, ריש שיר השירים, רזא דארבע זהורין, ותיאובתא לאתכללא האי בהאי, וכד כלילן כחדא אקרי שיר השירים.

מאמר רביעי

הטוב הכללי

שלשה סדרים. ל"ב פרקים.

סדר ראשון, א"י, הטוב הכללי האידיאלי.

א

האידיאליות הרוחנית מכירה רק את האחדות והכללות, טוב כללי, וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. עיין בראשית רבה פ"ט, ר' בחיי פ' בראשית, עה"כ הזה.

ב

בכללות העולם הכל הוא טוב, מצד הערך העצמי האידיאלי. עיין וכוז ע' האהבה, מ"א, נ"ט, ס"א, לאפלטון, אידיא, המינים, דוגמות, ברוח האלהי, השכל העליון, והטוב העליון. קיבוץ הרע בכל חלקיו מופיע לעומק טוב, כלו הפך לבן טהור. סנהדרין צ"ז, אין בן דוד בא עד וכו' כלו הפך לבן טהור. בהשקפה נצחית זו נותנים פרמא על פני כל המזיקים. דבר פ"ד, מדרש תהלים י"ז, פרמא נתונה בפני המזיקים.

ג

זורח האידיאל האלהי היותר עתיק, לא האידיאל המווער, מתגלה יסוד הרחמים, עינא חוורא, עינא דכלא ימינא. אדרא, עה"כ כי עין בעין, בראש מערכת הטוב הכללי.

ד

אם נבא לומר, חלוק מדרגות הטוב צריך בשביל שכלול העולם, אנו נכנסים בשער הנמנע, הפוגם ביכולת האין סופית. עיין מורה נבוכים, ח"ג פט"ו, איצימה מ"א ת"א פי"ט. ההחשכה משכללת הטובה, כמו האורה, ולית יממא בלא ליליא. לעתיד לבוא יברכו על הכל הטוב והמטיב, והשם יהיה נקרא כמו שנכתב.

זהר ח"ג צ"ג. פסחים נ', ילקוט שמעוני, סוף זכריה.

ז

הטוב המתעלה תדיר. הקדש טעון ברכה.
עיין לקמן, מאמר חמישי, התעלות העולם, פי"ז.

ט

עין הדעת טוב ורע נהפך כולו לעץ החיים.
ריקאנטי, בראשית, של"ה י"ט, עץ החיים ועץ הדעת שרשם אחד.

סדר שני, י"א-כ"ב, עומק טוב ועומק רע.

יא

עומק טוב ועומק רע.
ס' יצירה פ"א מ"ה, תקוני זהר תנ"ד.

יד

מציאות הרע היסודי, המוסרי, והמעשי, בתור בריאה, ובורא רע.
זהר, ח"ב רמ"ג ורס"ג, דרגין דסט"א, והיכלות הטומאה,
פרדס, שער כ"ה התמורות, ושכ"ו היכלות הקליפות.

היסוד הפנימי של הרע הוא תוכן של טוב.

אילימה, מ"א ת"ב פט"ז, הטמאים למטה הם טהורים למעלה,
שהשרשים להגבורות רחמים, שהם ממתקים הדינים.

מעמקי הרע הם משמשי הטוב והתבסמותו, אחרי שמתמתקים.

אדרא רבא, דינין משתכחין, אתבסמו, אתבסמותא דכלא.
רעיא מהימנא, ח"ג קנ"ג, עמק המלך, קל"ב, קל"ה, סוד
ויבאו מרתה וימתקו המים, ועיין של"ה י"ט כ"א.

טו

ההסתכלות הפסימיסטית, בפלוסופיא החדשה, של הרצון העור,
תנין עור, תלמידיו של בלעם הרשע.

ס' הקנה הגדול ט"ז, מ"ו, והוצ' שניה כ"ד, ס"ו, התנין בריה
שאינן לה עינים, ע"כ שמו תני ניעור, ופי' תנין עור.
וכן פרדס, שכ"ה התמורות פ"ה, עמק המלך, דף פ"ד,
מס' הקנה שם, וקכ"א וקמ"ג, התנין עור הנקרא תנינסם,
וקל"ה, אדם הטמא ואין לו רגלים ונקרא תנין עור,
כמו שארז"ל, בלעם היה סומא וחגר.

יז

הופעות חלקיות ונפרדות. ומשם יפרד.
זהר, ח"א כ"ט, נפצה כל הארץ, כד"א ומשם יפרד.

כ

הצביונות הרעים מוכרחים להמחק, כדי להכשיר היצירה החדשה.
פסיקתא זכור, ס' המצות לרמב"ם, קפ"ח, תמחה את זכר עמלק.
הרו של הרמב"ם, אשר חלק ד' א' אותם לכל העמים,
שהחליקם בדברים כדי למורדם מהעולם.
ע"ז נ"ה, פיה"מ לרמב"ם, ותי"ט, סוף ברכות.

כא

ויהרא עלאה דארה"ר, לאכל מעץ החיים, ולא לדעת משום רע.
עיין זהר ח"א ל"ו, אתפקחו למנדע ביש, דאבדו זהרא עלאה.

כב

הדבק באור תורה, את החמור השור והכלב הוא כובש.
העצלות הרשעה והעזות, והזריזות האהבה וההכנעה פורחות.
ברכות ג', משמרה ראשונה ושניה, תקוני זהר חדש, ע"ח,
עמק המלך, שער י"ד פ"ה ופט"ז, וקכ"ה, ושם ר"ת חשך.
עם המלך במלאכתו ישובו, בנשמות הצדיקים נמלך בבריאת עולמו.
בראשית רבה פ"ח, רות רבה פ"ב, ילקוט שמעוני דה"א ד'.

סדר שלישי, כ"ג-ל"ב, עדן העתיד.

כג

עולם העתיד, שיתגלה בו אור ההשואה.
עיין פי' הראב"ד והרמב"ן לס' יצירה פ"א, מ"א, מ"ד ומי"ג,
האחדות השוה, כל העמקים שוים בהשואה אחת.
ועמך כולם צדיקים יאמר על ההויה, שיסודה כנסת ישראל.
זהר ח"א, ל"ג, נ"ט, עבודת הקדש, ח"ב פמ"ב, של"ה, כ"ג.

כד

לולא האמנתי לראות בטוב ד', יודע אני שאתה משלם שכר טוב
לצדיקים לעתיד לבוא, אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם.
ברכות ד', מדרש תהלים כ"ז עה"כ.

כח

השמחה המקורית, ההויית, שמחת מעון עולמים.
כתובות ח', שהשמחה במעונו. עמק המלך, שער שעשועי המלך.
ר' ישיר דילמידגו, שבר יוסף, נובלות חכמה, קמ"ט, ע"ה ב',
התנועה והשעשוע העליון, הששון והשמחה.

כט

העונג היותר גדול, העונג על ד' מצד עצמו.
עיין עקדת יצחק, נעילת שערים, מס' המדות לפלוסוף, מ"י,
העונג השלם והטוב בעצמו.

ל

המצב המאושר, שנועם ד' ועונג האהבה מופיע בתוך הנשמה.
עיין וכוח על האהבה, ז' י', במה תלוי האושר האנושי.

לא

במחשבות הגדולות מתגלה הנועם של עולם הבא, אור הבינה,
וברעיונות המוסר, ויו השלום, השפעת הטוב, המיסד עולם,
דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

זהר ח"א קצ"ה, עה"כ, עלמא דאתי איקרי נעם, וברית שלום.
שערי אורה, ש"ח, וש"ב, כנויי המדה השמינית, והשנית.
לא מצא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, והברכה
זהו הנועם, ויהי נועם ד' עלינו, שתשרה שכינה במעשי ידיכם.
משנה סוף עוקצין, תורת כהנים, שמיני, מכילתא דמלאים.
תנחומא, ופרש"י, פקודי, ויברך אותם משה.
והיא שכינה העליונה, רחובות הנהר, אוצר הנועם.
זהר שם, שערי אורה, ש"ח, כנויי הבינה העליונה.

לב

עולם שכולו שבת, שכולו טוב.
סוף תמיד, ר"ה ל"ה, תנא דבי אליהו פ"ב, סוף חולין.
ותוספתא שם, קדושין ל"ט, למען ייטב לך, לעולם שכולו טוב.

מאמר חמישי

התעלות העולם

שלשה סדרים, מ"ב פרקים.

סדר ראשון, א' י"ח.

א

הכל הולך ושומץ, הכל מתעלה.

עיין האמונות והדעות, לרב סעדיה גאון, הקדמה, ה', אחד (הירקליט) קיים, כי כל הדברים נעים.

ב

היצירה, כדבר שהוא תמיד מתהווה, מתעלה, היא שמעלה מתחת השמש, שאין כל חדש, למעלה מהשמש, שאין כל ישן, רעיא מהימנא, ח"ב קט"ו, ההוא דמחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית יחדש לון חדושין, אמר קהלת, אין כל חדש תחת השמש, אבל למעלה מהשמש יש.

ג

השנויים התדירים, שבעולמות הרוחניים, שחכמת הסוד אומרת, מבארים את התנועה הבלתי פוסקת, שבעולם החמרי.

עץ חיים, שער א' ענף ה', שבכל שעה משתנים העולמות, מתקוני זהר תכ"ב, לבושא דלביש בצפרא לא לביש ברמשא, ולבושא דלביש ביומא דא לא לביש ביומא תנינא.

ה

העולם מתעלה תמיד.

דעת תבונות, י', כל יום שעובר, העולם קרב יותר לשלימותו, הגלגול להחזיר הכל לטובה, מתגלגל בכל שעה, ואינו פוסק.

ו

ההווה ירדה בתחלה, ומתוך כך היא מוכנה לעלות.
קצ"ח פתחי חכמה, בראש מערכת התעלות העולם.

ז

העלמת ההופעה, בתור אור בכלי, אשר מירוק איום מעלהו,
עשרה הרוגי מלכות, חלקם בחיים.

עץ חיים, שער הכללים פ"א. יונת אלם, פ"ט, כ"ב, כ"ד.
עמק המלך, שער עולם התהו, פס"ה, ס"ט.

י

עולם התהו, שבירותיו, ותיקוניו, מורים שהרצון לתיקון פועל.
נובלות חכמה, קע"ה, על"ה ל"ד. קל"ח פתחי חכמה פל"ו.

יג

ההתעלות הבלתי סופית, אין סוף, ולא אין ראשית.
יונת אלם, הקדמה מענין אין סוף, ומאה קשיטה כ"א.
שערי גן עדן, לר' יעקב קאפיל, פ"ב טעם לשם א"ס.

יד

התעלות בלתי פוסקת, ומדירה, המהירות היותר עליונה,
ינהגנו עלמות, בוריות, כאלין עולימתא.
ירושלמי מגילה, פ"ב ה"ד, שהשיר פ"א עה"כ עצמות אהבוך.

טו

השלמות המוחלטה כאלו משתלמת על ידי ההשתלמות,
ועבודה זו צורך גבוה.

עבודת הקודש, ח"ב פ"א ג'. של"ה, שער הגדול, ל"ב.
נפש החיים, לר"ח מולצוין, שער ב'.

יז

השלמות המתברכת, והשלמות המוחלטה, שאין עמה שום
הוספה והתעלות. הקדש צריך ברכה, ואין צריך צדקה, הוא ושמו.
ב"מ קי"ד. פרקי ר"א פ"ג. מאה קשיטה, שערי גן עדן, לעי"ף.

יח

יחוד ברכה קדושה.

תקוני זהר חדש, מעבר יב"ק, רעיא מהימנא, ח"ב קט"ז וקי"ט,
יק"ב, בק"י, דמברך ומקדש ומיחד למטרוניתא. גנת אגוז ש"א.
פ"י רמב"ן לשה"ש, לכן תקנו חכמינו הברכה והקדושה והיחוד.

סדר שני, י"ט-כ"ו, ההתפתחות המתעלה.

יט

תורת ההתפתחות מתאמת לרזוי עולם של הקבלה.
רמ"ח צוצטו, דעת תבונות, קל"ח פתחי חכמה.
המחשבה של ההתפתחות בסדר השתלשלות דרגאים, בהויה.
דעת תבונות, י', קל"ח פתחי חכמה, מ"ב, התיקון בהדרגה.

כג

שמח הרמב"ם, כשצורת ההשגחה קבלה צביון הדרגה שכלית.
מורה נבוכים, ח"ג פי"ז.

כה

ההשגחה הכללית והפרטית, למרכז אחד, נטיתו של הרלב"ג.
מלחמות ד', מאמר ד' בהשגחה, פי' רלב"ג לאיוב, הקדמה, ועיין
אבן עזרא, וירא י"ח, כ"א, שהכל ידע כל חלק על דרך כל.

כו

רוז ההשגחה, בכמות ובאיכות, בכנסת ישראל, ע"י אור תורה,
ומחשבתם של ישראל קודמת לכל, וחזותמת הכל.
פסחים נ"ד, ב"ר פ"ב. תפארת ישראל, למהר"ל מפראג, פ"א י"ז.

סדר שלישי, כ"ז-מ"ב, המגמה העליונה.

כח

הידיעה המגמתית של ההויה, הכל צפוי והרשות נתונה.
עצת ד' היא תקום, וההחשבה היא תבונה של הארה.
אבות פ"ג מט"ו, ופי' הרמב"ם שם. ריש תנא דבי אליהו,
יודע מה שעתיד להעשות, וצופה לטובה ואין צופה לרעה.

כט

המרכז העליון, מלכות אין סוף, כל הראשית והאחרית.
עיין משנת חסידים, לר' עמנואל חי ריקי, מסכת עשה.

לא

המנמות האידיליות העליונות, והמושרשות בעולם המעשה.
נימין דאריך לא מסתבכין דא כדא. דועיר מסתבכין דא כדא.
אדרא, רבא, קכ"ח וקכ"ט, אדיר במרום, מ"ב.

לג

נאולת האדם, ממעל לעבודת האדמה. גלוסקאות וכלי מילת
מארק יצמחו, ועתידין בערי אומניות שיעמדו על הקרקע.
שבת ט', וכתובות קי"א. יבמות ט"ג.

נאולת העולם, העתיד, הקץ היותר מרומם. המוסר האלהי,
לא רצועות על קרני שיר מועד הוא. כי אם עטרת תפארת
בראשו של כל צדיק.

מגי"ה ט"ו. הקדמת תקוני זהר.

לח

החזיונות הגולמיים שבכל היקום, הם פרקי שירה למלך הכבוד.
בית אלהים, לר"מ מטראני, סוף. ר"ח ממונציאליסי, פרקי שירה.

לט

התקן העליון, הכל מתאחד, הכל מתעלה, והכל מתקדש.
האושר המרומם, הרבקות באור חיי כל החיים.

עיין מערכות הקודש הכללי, החיות העולמית, האחדות הכוללת,
הטוב הכללי, התעלות העולם.

מא

הכל הולך ועולה, קונה עמדה של מהלכים בין העומדים,
מאיר באור החמה, כוהר הרקיע וכוכבים לעולם ועד.

פרק שירה, כוכבים אומרים, והמשכילים יזהירו כוהר הרקיע,
תקוני זהר חדש, כוהר דוהרין בסליקו, דזהיר ואנהיר לכא.

מפתח

תורה נביאים וכתובים

תפלות ופיוטים

מ פ ת ח

תורה

ב ר א ש י ת

רנו	את שני המארת הגדלים (א. טז)
שנג	תוצא הארץ נפש חיה למינה (א. כד)
תסט, תפה	וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (א. לא)
שנ	ויהי האדם לנפש חיה (ב. ז)
רז, תקב	ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד (ב. י)
קפב, תקיא, תקפב	לעבדה ולשמרה (ב. טו)
תע	ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (ב. יז)
תקפא	בזעת אפיק תאכל לחם (ג. יט)
שח, תע	ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם (ג. כב)
שעב	נח איש צדיק (ו. ט)
שנג	כל אשר נשמת רוח חיים באפיו (ז. כב)
שעב	ויחל נח איש האדמה (ט. כ)
תפו	אל עליון קנה שמים וארץ (יד. כב)
קח	ויאמרו אליו איה שרה אשתך (יח. ט)
שעב	ושמרו דרך ד' לעשות צדקה ומשפט (יח. יט)
תכט, תל, תלב	ואנכי עפר ואפר (יח. כז)
שעב	ויקרא שם בשם ד' אל עולם (כא. לג)
קפב	כריח שדה אשר ברכו ד' (כז. כז)
	סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים
רל, רמג	עלים ויורדים בו (כח. יב)
קצא	עקדים נקדים וברדים (לא. י)
רנו	כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל (לב. כט)
תכה	פנים אל פנים (לב. לא)
שכו	אל אלהי ישראל (לג. כ)
שיב	מידי אביר יעקב משם רעה אבן ישראל (מט. כד)
תקצא	עד תאות גבעת עולם (מט. כו)

ש מ ו ת

רז, ריב, רפד	אהיה אשר אהיה (ג. יד)
רעה	נאדר בקדש (סז. יא)

ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי
סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים

וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל ב"י (יט. ה'ו)
פז, תנה
תקכו, תקסז
הנגשים אל ד' (יט. כב)
אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת (כ. ד)
רפג
ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים (כ. כא)
שגב
נעשה ונשמע (כז. ז)
תקעג
כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר (כד. י)
כח, קנב, שכז
ונעודתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבדי (כט. מג)
רצה, רצז
ובלב כל חכם לב נתתי חכמה (לא. ו)
סז
וישלך מידו את הלחות וישבר אתם (לב. יט)
שכד
ועשה בצלאל ואהליאב (לו. א)
סט
וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ד' כן עשו
תקכו
ויברך אתם משה (לט. מג)

ו י ק ר א

מדז בד (ו. ג)
רעא
והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני (יא. מד)
תנה
כלו הפך לבן טהור הוא (יג. יג)
תעא
בקרבכם לפני ד' וימתו (טז. א)
רצז
ואבדל אתכם מן העמים להיות לי (כו. כו)
תנה
לנפש לא יטמא בעמיו (כא. א)
שצב
ועל כל נפשת מת לא יבא (כא. יא)
שצב
והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך
קפג
ולתושבך הגרים עמך (כה. ו)
קפג, תקפא
ולכהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל (כה. ז)
תלח
לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים (כה. לח)
קה
לא ימכרו ממכרת עבד (כה. מב)
קה
כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם
קה
מארץ מצרים (כה. נה)
סט
והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים (כו. יב)

ב מ ד ב ר

תקעד
כי נזר אלהיו על ראשו (ו. ז)
קלז
הממעיט אסף עשרה חמרים (יא. לב)

רכה	בחלום אדבר בו (יב. ו)
	פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידת
כג. רכה, תקע	ותמנת ד' יביט (יב. ח)
תמא	וימלא כבוד ד' את כל הארץ (יד. כא)
תעה	ד' אלהיו עמו ותרועת מלך בו (כג. כא)
שח	מה פעל אל (כג. כג)
רצו	וישראל עשה חיל (כד. יח)

ד ב ר י ם

קטו תקפח	ואתם הדבקים בד' אלהיכם חיים כלכם היום (ד. ד)
ריד	רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה (ד. ו)
תקכו	כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו (ד. ז)
שמו	קול דברים אתם שמעים (ד. יב)
תקי, תקנו, תקעו	אשר חלק ד' אלהיך אתם לכל העמים (ד. יט)
	למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים
תקע	ועד קצה השמים (ד. לב)
תיס	שמע ישראל ד' אלהינו ד' אחד (ו. ד)
	בנים אתם לד' אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת
	כי עם קדוש אתה לד' אלהיך ובך בחר ד' להיות לו לעם סגלה
שצו	מכל העמים אשר על פני האדמה (יד. א"ב)
תפו	יראה כל זכורך (טז. טז)
קמו, ער	העמדים שם לפני ד': לשמוע את קול ד' (יח. ז—טז)
קמו	העמדים שם לפני ד' (יח. ז)
ער	לשמע את קול ד' (יח. טז)
	למען ייטב לך והארכת ימים: כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך
קיא	ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו (כב. דח)
ק	יצו ד' אתך את הברכה באסמך (כח. ח)
קנג	ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפלה (כח. כט)
שט	בשמחה ובטוב לבב מרב כל (כח. מז)
עו	הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכונן (לב. ו)
שנו	כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם (לב. מז)
שח	מורשה קהלת יעקב (לג. ד)
רעה	ויהי בישרון מלך (לג. ה)
שמג	ומראש הררי קדם וממגד גבעות עולם (לג. טו)
קלו	אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בד' (לג. כט)

נביאים

יהושע

ונתתם לי אות אמת: והחיתם (ב. יביג) יה

שופטים

כצאת השמש בגבדרתו (ה. לא) קכח

שמואל א'

אל דעות ד' (ב. ג) רצה
ונכשלים אורו חיל (ב. ד) ו
ד' ממית ומחיה: משפיל אף מרומם (ב. וז) שפו
בן מי זה העלם (יו. נו) רו
צרורה בצרור החיים (כה. כט) רו

שמואל ב'

ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ (ז. כג) כא, תקסט
רוח ד' דבר בי ומלתו על לשוני (כג. ב) רפד
מושל יראת אלהים (כג. ג) ריב

מלכים א'

ד' אמר לשכן בערפל (ת. יב) תס
קול דממה דקה (יט. יב) תקמו
ד' הוא האלהים (יח. לט) תעב, תקעח

מלכים ב'

ויקח את אדרת אליהו אשר נפלה מעליו ויכה את המים
ויאמר איה ד' אלהי אליהו (ב. יד) שיא
וישם את המשענת על פני הגער (ד. לא) שיא
ללקט ארת (ד. לט) קלו

י ש ע י ה

קל	ושבר פשעים וחטאים יחדו ועובי ד' יכלו (א. כח)
	והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ד' אל בית אלהי יעקב
	ויוורנו מדרכיו ונלכה בארחותיו כי מציון תצא תורה ודבר ד'
פז, תקע	מירושלם (ב.ג)
קנד, תקו, תקח, תקפד	ונשגב ד' לבדו ביום ההוא (ג. יז)
קנד, שכט, תקו	והאלילים כליל יחלף (ב. יח)
תע	אמרו צדיק כי טוב (ג. י)
שמג	ופרי הארץ לגאון ולתפארת (ד. ב)
קמה, רצו	והיה הנשאר בציון והגוהר בירושלים קדוש יאמר לו (ד. ג)
	וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ד' צבאות
קעא, קצד	מלא כל הארץ כבודו (ו. ג)
יב	ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום (ט. ה)
	למרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו
	להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם
רצו, תקו, תקפ	קנאת ד' צבאות תעשה זאת (ט. ו)
כב, רסה	כי מלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים (יא. ט)
תקעד	ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (יב. ג)
רלד	כשד משדי יבוא (יג. ו)
שמב	כהמות ימים יהמיון (יז. יב)
שעז	אגמי נפש (יט. י)
	ובלע בהר הזה פני הלוט הלוט על כל העמים והמסכה הנסוכת
תקו	על כל הגוים (כ. ז)
	בלע המות לנצח ומחה אדני ד' דמעה מעל כל פנים
שפט, שצח	וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ד' דבר (כח. ח)
מח	גוי צדיק שמר אמונים (כו. ב)
רת, תקעד	כי ביה ד' צור עולמים (כו. ד)
רפא	ובל יראה גאות ד': ד' רמה ירך בל יחזיון (כו. ייא)
	יחיו מתוך נבלתי יקומון הקיצו ורננו שכני עפר כי טל אורת טלך
תכט	וארץ רפאים תפיל (כו. יט)
קנג	כי צו צו צו לקו קו לקו (כח. י)
נד	מצות אנשים מלמדה (כט. יג)
קכט, קנח, שכט	ומאפל ומחשך עיני עורים תראנה (כט. יח)
קכט	ויספו עניים בד' שמחה ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו (כט. יט)

קכח	אשרי כל תוכי לו (ל. יח)
קצד	ולכב נמהרים יבין לדעת ולשון עלגים תמהר לדבר צחות (לכ. ד)
רל	חסן ישועת חכמת ודעת (לג. ו)
	כי אם שם אדיר ד' לנו מקום נהרים יארים רחבי ידים
קצד, תס	בל תלך בו אני שיט וצי אדיר לא יעברנו (לג. כא)
עא, קעד	אף גילת ורגן (לה. ב)
כב	או תפקחנה עיני עורים ואזני חרשים תפתחנה (לה. ה)
תעב	ונגלה כבוד ד' וראו כל בשר יחדו כי פי ד' דבר (מ. ה)
ריה, תקיד	ודבר אלהינו יקום לעולם (מ. ח)
שיט	כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו (מ. יז)
תלב	נתן נשמה לעם עליה ורוח להלכים בה (מכ. ה)
תקפד	להוציא ממסגר אסיר (מכ. ז)
של	ד' חפץ למען צדקו יגדל תורה ויאדיר (מכ. כא)
שיט	ואין מבלעדי מושיע (מג. יא)
תקלד	עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו (מג. כא)
קע	מלך ישראל וגאלו (מד. ו)
רפא	כתפארת אדם לשבת בית (מד. יג)
תצה	עשה שלום ובורא רע (מה. ז)
תקפח	אני ואפסי עוד (מז. ח)
קיס	קרא אני אליהם יעמדו יחדו (מח. יג)
שיד	מעט היותה שם אני (מח. טז)
קנו	לבוזה נפש למתעב גוי (מט. ז)
רא	לאמר לאסורים צאו לאשר בחשך הגלו (מט. ט)
	ואשם דברי בפין ובצל ידי כסיתוך לנטע שמים וליסד ארץ
א, רלג, רעז, שיט	ולאמר לציון עמי עתה (נא. טז)
תסז, תעב	כי עין בעין יראו בשוב ד' ציון (נב. ח)
רו	כי אשר לא ספר להם ראו ואשר לא שמעו התבוננו (נב. טו)
תקמח	וזרוע ד' על מי נגלתה (נג. א)
ריב	ולפשעים יפגיע (נג. יב)
יב	כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גוים יירש וערים נשמות יושיבו (נד. ג)
	אל תראי כי לא תבושי ואל תכלמי כי לא תחפירי כי בשת עלומיך תשכחי
	וחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד: כי בעליך עשיר ד' צבאות שמו
רא	וגאלך קדוש ישראל אלהי כל הארץ יקרא (נד. דיה)
תנב	וכל בניך למודי ד' ורב שלום בניך (נד. יג)
כד, רלא	ומוציא כלי למעשהו (נד. טז)

- כָּ כָּלִי יוצר עליך לא יצִלךְ וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי
 זאת נחלת עבדי ד' וצדקתם מאתי נאם ד' (נד. יז) רב
- למה תשקלו כסף בלוא לחם ויגיעכם בלוא לשבעה, שמעו שמעו אלי
 ואכלו טוב ותתענג בדשן נפשכם (נה. ב) שנט
- הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם ואכרתה לכם ברית עולם
 חסדי דוד הנאמנים (נה. ג) קנו
- כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות (נו. א) קצט
- להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים (נו. טו) קנד, רצט, שפ
- בזרא נוב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ד' ורפאתיו (נו. יט) ו
- קרבת אלהים יחפצון (נח. ב) שא
- ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם (נח. יב) קנד
- וקרא לך גדר פרץ משובב נתיבות לשבת (נח. יב) שסב
- אז תתענג על ד' (נח. יד) קעה, קצד, שא, תקכה
- כי אם עוונותיכם היו מבדלים בינכם לבין אלהיכם (נט. ב) תט
- והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך (ס. ג) קנב
- ותהלות ד' יבשרו (ס. ו) שא
- ושמתוך לגאון עולם (ס. טו) קנח
- ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ (ס. כא) שי, תקיח
- לקרא שנת רצון לד' (סא. ב) קנד
- לכן בארצם משנה יירשו שמחת עולם תהיה להם (סא. ו) תקפב
- למען ציון לא אחשה ולמען ירושלים לא אשקוט עד יצא כנגה צדקה
 וישועתה כלפיד יבער (סב. א) קמט, שיד
- וראו גוים צדקך וכל מלכים כבודך וקורא לך שם חדש
 אשר פי ד' יקבנו (סב. ב) קלו, קנב, שיד
- והיית עטרת תפארת ביד ד' וצנוף מלוכה בכף אלהיך (סב. ג) קלו
- כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ד'
 אל דמי לכם (סב. ו) קצב
- עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו (סד. ג) רפא, תקכה, תקפב
- שמים חדשים וארץ חדשה (סה. יז) קפא
- כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני
 נאם ד' כן יעמד וזרעכם ושמכם (סו. כב) שלב

י ר מ י ה

קם	בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם (ב. ו)
ד, תקה	סורי הגפן נכריה (ב. כא)
נד	כהקיר בור מימיה (ו. ז)
סז	כי יחתו הגוים מהמה (י. ב)
קע	אלהים חיים ומלך עולם (י. י)
שכו	ובשר קדש יעברו מעליך (יא. טו)
תצו	ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה (טו. יט)
טז	יחתו המה ואל אחתה אני (יז. יח)
תעד	ד' צדקנו (כג. ו)
נה	הלא כה דברי באש נאם ד' וכפטיש יפצץ סלע (כג. כט)
תנו	ואהבת עולם אהבתך (לא. ב)
שעו	בם עור ופסח הרה וילדת יחדו (לא. ז)
	ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ד'
צה	כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם (לא. לג)
תנט	קול ששון וקול שמחה (לב. יא)
רנו	ושבבתי את ישראל אל נוהו (נ. יט)

י ח ז ק א ל

קעד, שמה, תקמו	רצוא ושוב כמראה הבזק (א. יד)
	ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים כקול שדי בלכתם
קלט	קול המלה כקול מחנה (א. כד)
של	כמראה אדם (א. כו)
פ, שפ	ברוך כבוד ד' ממקומו (ג. יב)
שיט	הלא מחזה שוא חזיתם ומקסם כזב אמרתם (יג. ז)
תל	רבבה כצמח השדה נתתיך (טז. ז)
שכו	בשר חמורים (כג. כ)
תל	ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם (לד. לא)
	וידעתם כי אני ד' בפתחי את קברותיכם ובהעלותי אתכם
תלו	מקברותיכם עמי (לו. יג)
	והנה כבוד אלהי ישראל בא מדרך הקדים וקולו מים רבים
שסג	והארץ האירה מכבדו (מג. ב)
תפו	והיו פריו למאכל ועלהו לתרופה (מו. יב)

ה ו ש ע

והארץ תענה את הוגן ואת התירוש ואת היצהר

והם יענו את ירעאל (ב. כד)
 ובקשו את ד' אלהיהם ואת דויד מלכם (ג. ה)
 כי הואיל הלך אחרי צו (ה. יא)
 כיין לבנון (יד. ח)

תקצב
 רנו
 קעח
 שכה

י ו א ל

והיה כל אשר יקרא בשם ד' ימלט (ג. ה)
 ובשרידים אשר ד' קרא (ג. ה)

שכח

קא, שה

מ י כ ה

כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם ד' אלהינו

לעולם ועד (ד. ה)
 בגאון שם ד' אלהיו (ה. ג)

תקצו

עט

ח ב ק ו ק

כתב חזון ובאר על הלחות (ב. ב)
 וצדיק באמונתו יחיה (ב. ד)
 ושם חביון עזה (ג. ד)
 הליכות עולם לו (ג. ו)
 ואני בד' אעלזה אגילה באלהי ישעי (ג. יח)

לו

צט, קב

שסה

רצה

קסח, קעא, רטו

ז כ ר י ה

כי זרע השלום הגפן תתן פריה (ח. יב)
 גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו (ט. יא)
 והיה ד' למלך על כל הארץ (יד. ט)
 ביום ההוא יהיה ד' אחד ושמו אחד (יד. ט)
 ביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש לך והיה הסירות בבית ד'
 כמזרקים לפני המזבח (יד. כ)
 והיה כל סיר בירושלם וביהודה קדש לך צבאות (יד. כא)

תקצב

תקיב

שכט, תקפ

תי, תקנא, רסא

ס, שכא

ס

מ ל א כ י

ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא: כי הוא כאש מצרף

רצו

וכברית מכבסים (ג. א"ב)

קח	וורחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה (ג. כ)
	ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם
תק	ביום אשר אני עשה אמר ד' צבאות (ג. כא)
	זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחרב על כל ישראל
רצו	חקים ומשפטים (ג. כב)
קל	והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם (ג. כד)

כתובים

תהלים

צג	אין ישועתה לו באלהים סלה (ג. ג)
שלג	מפי עוללים וינקים יסדת עז (ח. ג)
תטו	ד' בהיכל קדשו (יא. ד)
קיה	כי צדיק ד' צדקות אהב ישר יחזו פנימו (יא. ז)
ד	לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי במ (טו. ג)
קטו	יום ליום יביע אמר (יט. ג)
תקכו	הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפש צופים (יט. יא)
קלז, קמ	יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא (כ. ה)
	שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד:
לב	מי זה מלך הכבוד ד' עזת וגבור ד' גבור מלחמה (סד. ז—ח)
	טוב וישר ד' על כן יורה חטאים בדרך: ידרך ענוים במשפט
תקסו	וילמד ענוים דרכו (כה. חט)
תח	סוד ד' ליראיו ובריתו להודיעם (כה. יד)
תקכג	לחזות בנעם ד' ולבקר בהיכלו (כז. ד)
תקכב	לולא האמנתי לראות בטוב ד' בארץ חיים (כו. יג)
שלד	קול ד' בכח קול ד' בהדר (כט. ד)
תקצב	ובהיכלו כלו אמר כבוד (כט. ט)
קצד	רגע באפו (ל. ו)
קכ	אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה (לב. ז)
תעב	הנה עין ד' אל יראיו למיחלים לחסדו (לג. יח)
קנא	גדלו לד' אחי וגרוממה שמו יחדו (לד. ד)
שמא	הביטו אליו ונהרו (לד. ו)
שנט	טעמו וראו כי טוב ד' (לד. ט)
שכו	פדה ד' נפש עבדיו (לד. כג)
קפג	אדם ובהמה תושיע ד' (לו. ז)

מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפך יחסיון (לו. ח)	מג, תנה
יריון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם (לו. ט)	מג, צו, קפח, תנה
כי עמך מקור חיים באורך נראה אור (לו. י)	קו, רפב, תנה
משך חסדך לידעך וצדקתך לישרי לב (לו. יא)	מג, תנה
בטח בדי ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה (לו. ג)	עו, קו
צדיקים יירשו ארץ (לו. כט)	תקפב
תהום אל תהום קורא לקול צנוריק (מב. ח)	עב, קפט
יהמו יחמרו מימיו ירעשו הרים בגאותו סלה:	
נהר פלגיו ישמחו עיל אלהים קדש משכני עליון (מו. ד"ה)	טז
ד' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה (מו. ח)	טז
מציון מכלל יפי אלהים הופיע (ג. ב)	שיג
הן אמת חפצת בטחות ובסתם חכמה תודיעני (נא. ח)	קלב
היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלם (נא. כ)	קלג
חסד אל כל היום (נב. ג)	תקפט
נתת ליראיך נס להתנוסס מפני קשט סלה (ס. ו)	רלד
אך לאלהים דמי נפשי כי ממנו תקוהי (סב. ו)	תקמו
כמו חלב ודשן תשבוע נפשי ושפתי רננות יהלל פי (סג. ו)	שיח
לך דמיה תהלה (סה. ב)	תפי
פלג אלהים מלא מים (סה. י)	תס
וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלהים וישישו בשמחה (סח. ד)	מב, תכבד
עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם (סח. יט)	קכה
ברוך ד' יום יום (סח. כ)	שיג
הליכות אלי מלכי בקדש (סח. כה)	רל
יהללוהו שמים וארץ ימים זכר רמש בם (סט. לה)	קעא
וייקר דמם בעיניו (עב. יד)	תנב
ויחי ויתן לו מזהב שבא ויתפלל בעדו תמיד כל היום יברכנהו (עב. טו)	רלג
ואני קרבת אלהים לי טוב (עג. כח)	שמב
אשרי אדם עוז לו כך מסלות בלבבם (פד. ו)	עא, שפב
ילכו מחיל אל חיל (פד. ח)	קכג, רכא, תקכו, תקן
חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו (פה. יא)	מה, שסד
אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף (פה. יב)	שסד
ושרים כחללים כל מעיני כך (פו. ז)	תסב
עולם חסד יבנה (פט. ג)	תצח
מי כמוך חסיך יה ואמונתך סביבותיך (פט. ט)	תלב
ברוך ד' לעולם אמן ואמן (פט. נג)	תקמו

תקפט	ומעולם עד עולם אתה אל (צ. ב)
תקכו	ויהי נעם ד' אלהינו עלינו (צ. יז)
	לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם: מדבר באפל יהלך
שלא	מקטב ישוד צהרים (צא. ה'ו)
תפז	טוב להדות לד' (צב. ב)
תקס	שתולים בבית ד' בחצרות אלהינו יפריחו (צב. יד)
לב	ד' מלך גאות לבש (צג. א)
קצד	מקלות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ד' (צג. ד)
קצז	עויתך נאמנו מאד לביתך נאווה קדש ד' לארך ימים (צג. ה)
קצח	אור וזע לצדיק ולישרי לב שמחה (צז. יא)
	משה ואהרן בכהנו ושמואל בקראי שמו קראים אל ד'
מח	והוא יענם (צט. ו)
	בעמוד ענן ידבר אליהם שמרו עדותיו וחזק נתן למו: אל נשא היית להם
	ונקם על עלייתם: רוממו ד' אלהינו והשתחוה להר קדשו
מח	כי קדוש ד' אלהינו (צט. ז—ט)
יה	ועם נבדא יהלל יה (קכ. יט)
שפב	הגואל משחת חייכי (קג. ד)
קפח	כי כגבה שמים על הארץ: כרחק מזרח ממערב (קג. יא"ב)
שז	ברכו ד' מלאכיו גברי כח עשי דברו (קג. כ)
פה	ברכו ד' כל צבאיו משרתיו עשי רצונו (קג. כא)
שצד	ד' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת (קד. א)
עח	לזיתן זה יצרת לשחק בו (קד. כו)
תפב	יהי כבוד ד' לעולם ישמח ד' במעשיו (קד. לא)
תפז	הדו לד' כי טוב כי לעולם חסדו (קז. א)
זה	בסוד ישרים (קיא. א)
תקלט	ראשית חכמה יראת ד' (קיא. י)
קא	זרח בחשך אור לישירים (קיב. ד)
קכ	טוב איש חונן ומלוה (קיב. ה)
קפא	המגביהי לשבת: המשפילי לראות בשמים ובארץ (קיג. ה'ו)
	אפסוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא:
	ובשם ד' אקרא אנא ד' מלטה נפשי: חנון ד' וצדיק ואלהינו מרחם:
	שמר פתאים ד' דלתי ולוי יהושיע: שובי נפשי למנוחכי
	כי ד' גמל עליכי: כי חלצת נפשי ממות את עיני
קכז	מן דמעה את רגלי מדחי (קסז. ג—ח)

אתהלך לפני ד' בארצות החיים (קטז. ט)	קכו, שכה
טוב לחסות בדי מבטח באדם (קח. ח)	ריט
אל ד' ויאר לנו (קיה. כז)	קכו
עת לעשות לד' הפרו תורתך (קיט. קכו)	חקי
בשוב ד' את שיבת ציון היינו כחלמים (קכו. א)	רכח
כל אשר חפץ ד' עשה בשמים ובארץ (קלה. ו)	חקסט
אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנד; אשא כנפי שחר	
אשכנה באחרית ים: גם שם ידך תנחני ותאזני ימינך (קלט. ח—ה)	שלב
אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ (קלט. טו)	שפו
אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחבתינו (קמד. יד)	יד
אשרי העם שככה לו אשרי העם שד' אלהיך (קמד. טו)	יד, שמג, שסג, תפח
דור לדור ישבת מעשיך וגבורתיך יגידו: הדר כבוד הודך	
ודברי נפלאתיך אשיחה: ועוזו נוראתיך יאמרו וגדלתך אספרנה:	
זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירגנו (קמה. ז—ז)	עב
טוב ד' לכל ורחמיו על כל מעשיו (קמה. ט)	לב
פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון (קמה. טז)	ג, שפב
אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ד' אלהיו: עשה שמים וארץ	
את הים ואת כל אשר בם השמר אמת לעולם (קמו. ה—ו)	
הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם (קמו. ד)	חקעד
מעוד ענוים ד' (קמו. ו)	רכו
נותן לבהמה לחמה לבני ערב אשר יקראו (קמו. ט)	ל
הודו על ארץ ושמים (קמה. יג)	חקפד

מ ש ל י

חכמות בחוץ תרנה (א. כ)	לז
כי ד' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה (ב. ו)	קא
כי תבוא חכמה בלבך ודעת לנפשך ינעם (ב. י')	לה
בכל דרכיך דעהו (ג. ו)	קכג
דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום (ג. יז)	חקכו
עץ חיים היא למחויקים בה (ג. יח)	קסז
ד' בחכמה יסד ארץ (ג. יט)	רצה
תתן לראשך לוית חן (ד. ט)	כח
יפצו מעינתיך חוצה ברחבות סלגי מים (ה. טז)	קלג
כי נכח עיני ד' דרכי איש (ה. כא)	רכא
כי גר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר (ו. כג)	שפו, חקי

שנד	וגדיבים כל שפטי צדק (ח. טר-טז)
שיט	להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא (ח. כא)
שיג	ארץ וחוצות וראש עפרות תבל (ח. כו)
	אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום לשמר מוונות פתחי:
לא	כי מצאי מצא חיים ויפק רצון מדי (ח. לד-לה)
עז, פד	ודעת קדשים בינה (ט. י)
יב	ברכות לראש צדיק (י. ו)
פט	הוליד בתום ילך בטח (י. ט)
שפב	וצדיק יסוד עולם (י. כה)
תקג, תקי	ובאבד רשעים רנה (יא. י)
קפה	גמל נפשו איש חסד (יא. יז)
קעז	פרי צדיק עץ חיים (יא. ל)
תקמו	אשת חיל עטרת בעלה (יב. ד)
קכט	ועד ארגיעה לשון שקר (יב. יט)
תקט	אור צדיקים ישמח ונר רשעים ידעך (יג. ט)
שצו	וחסה במותו צדיק (יד. לב)
קיח	וחסד לאמים חטאת (יד. לד)
קפא	ותפלת ישראל רצונו (טו. ח)
רלא	שאויל ואבדון נגד די (טו. יא)
תקיא	ודבר בעתו מה טוב (טו. כג)
רמו	ארח חיים למעלה למשכיל (טו. כד)
ריב, שכה	באור פני מלך חיים (טז. טו)
קכ	מלוה די חונן דל (יט. יז)
תקעו	ועצת די היא תקום (יט. כא)
קעז, שיד	אזן שמעת ועין ראה די עשה גם שניהם (כ. יב)
לג	נר די נשמת אדם (כ. כז)
יב	מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק (כה. כה)
פט	כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו (כז. ח)
מו, פט	ממרחק תביא לחמה (לא. יד)
רי	עוז והדר כבושה ותשחק ליום אחרון (לא. כה)

א י ו ב

תקג	שם רשעים חדלו רגז (ג. יז)
שפ	לשום שפלים למררם וקדרים שגבו ישע (ה. יא)

כי עם אבני השדה ברייתך וחית השדה השלמה לך (ה. כג)	קמ, שנא, שעא, שעו
ויגד לך תעלמות חכמה כי כפלים לתושיה (יא. ו)	לז
בישישים חכמה וארך ימים תבונה (יב. יב)	תקלט
מי יתן טהור מטמא (יד. ד)	תקעז
נהרי נחלי דבש וחמאה (כ. יז)	קעד
ותגור אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור (כב. כח)	קלז, קמ
נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה (כח. ז)	קפ
ותעלמה יצא אור (כח. יא)	קח
והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה (כח. יב)	רכב
אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה (כח. כג)	רכב
לאור באור החיים (לג. ל)	רפב, שפח, שצא
אין חשך ואין צלמות (לד. כב)	רלא
אשא דעי למרחוק (לו. ג)	עב
לויתן: בהמות (מ. טו—כה)	שכו, שכח
העשו יגש חרבו (מ. יט)	שכח

שיר השירים

שיר השירים אשר לשלמה (א. א)	יד, תנט, תקכה
צרור המר דודי לי בין שדי ילין (א. יג)	קפג
קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות (ב. ח)	שפא
עד שיפוח היום ונסו הצללים (ב. יז)	ריא, שצח, תקעד
יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו (ד. טז)	לב
שחרות כעורב (ה. יא)	כח
חכו ממתקים וכלו מחמדים (ה. טז)	רמג
אני לדודי ודודי לי (ו. ג)	קצ
אני לדודי ועלי תשוקתו (ז. יא)	קפג

רות

כחל וכלאה אשר בנו שתייהם את בית ישראל (ד. יא)	כז
---	----

איכה

חודשים לבקרים רבה אמונתך (ג. כג)	קעד
חלקי ד' אמרה נפשי על כן אוחיל לו (ג. כד)	תקפז

ק ה ל ת

אל מקום שהנחלים הלכים שם הם שבים ללכת (א. ז)	צט
מה שהיה הוא שיהיה (א. ט)	שפה
ואין כל חדש תחת השמש (א. ט)	תסד, תקלה
הכל הכל ורעות רוח (א. יד)	תקפג
כי ברב חכמה רב כעס ויוסיף דעת יוסיף מכאוב (א. יח)	קצג
אף חכמתי עמדה לי (ב. ט)	קצו
יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך (ב. יג)	עח
כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם (ה. ז)	שכה, תלב, תעא
ומאומה לא ישא בעמלו (ה. יד)	עו
החכמה תחיה בעליה (ז. יב)	יח
גם את זה לעמת זה עשה האלהים (ז. יד)	רלד
אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם (ו. טז)	עז
אשר עשה האלהים את האדם ישר (ז. כט)	תקיא
ועת ומשפט ידע לב חכם (ח. ה)	רנג
יקר מחכמה מכבוד (י. א)	עו, עז
נתנו מרעה אחד (יב. יא)	קב, רצו
כי זה כל האדם (יב. יג)	ב

ד נ י א ל

יהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה (ב. כא)	סז
וכל רז לא אנס לך (ד. ו)	רסט
ורומה ימטא לשמיא וחזותה לסוף כל ארעא (ד. ח)	תקנא
ועפיה שפיר ואנבה שגיא ומזון לכלא בה תחתיה תדור	
חיות ברא ובענפוהי ישכנן צפרי שמיא (ד. יח)	שנב
אובל אולי (ח. ב)	רז, רט, ריב, ריג
כי לא על צדקתינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך	
כי על רחמין הרבים (ט. יח)	שיב
והאיש גבריאל, מעץ ביעץ (ט. כא)	קסט
את הרשום בכתב אמת (י. כא)	תצד
והמשכילים יזהרו כוהר הרקיע (יב. ג)	קכז, תק
אשרי המחכה (יב. יב)	תקבה

נ ח מ י ה

ומרומם על כל ברכה ותהלה (ט. ה)	טז
--------------------------------	----

דבריי הימים א'

תקיד	עם המלך במלאכתו ישבו שם (ד. כג)
קט	דרשו ד' ועזו (טז. יא)
רח	עז וחדוה במקמו (טז. כז)
תקו	ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ד' מלך (טז. לא)
תל	ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ (יז. כא)
שמג	והמתנשא לכל לראש (כט. יא)

דבריי הימים ב'

שלא	כי האמנם ישב אלהים את האדם על הארץ (י. יח)
-----	--

תפלות

ריג	אומר ועושה גוזר ומקים (ברוך שאמר)
תנו	אהבה רבה (ברכות קריאת שמע)
תכ	ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (קריאת שמע)
רפג	המשלשים בשלש קדשות (תחנון)
שנו	כי באור פניך נתן לנו ד' אלהינו תורת חיים (שים שלום)
קנה	לתקן עולם במלכות שדי (עלינו)
שיג	תחלה למקראי קדש (קדוש לשבת)
קפ	נביאי אמת וצדק (ברכת ההפטרה)
שיג	מקדש ישראל והומנים (ג' רגלים)
תקמח	ויעשו כלם אגדה אחת לעשות רצונך בלבב שלם (ר"ה ויו"כ)
	וכל הרשעה כלה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון י
	מן הארץ (ר"ה ויו"כ)
תצד, תקח, תקט	וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו
	ויאמר כל אשר נשמה באפו ד' אלהי ישראל מלך ומלכותו
	בכל משלה (ר"ה ויו"כ)
ד, תמה	והמון יצורים אין תכלית (מוסף לר"ה)
רמד, שטט	מלכיות וזכרונות ושופרות (מוסף לר"ה)
רעב	המבידל בין קדש לחול בין אור לחשך (הבדלה)
טו, צב, שסד	יהי רצון מלפניך ד' אלהינו ואלהי אבותינו למלאות פגימת הלבנה
	ולא יהי בה שום מעוט, ויהי אור הלבנה כאור
רגו	החמה, וכו' (ברכת הלבנה)
ריב	המאיר לעולם כלו בכבודו (ברכת המפיל)

פ י ו ט י ם

תקד	הוא שח ויהי (שחרית לר"ה ויו"כ)
לב	רם ומתנשא שכן שחקים (יוצר)
קז	זאין לפרש עלום שמך (סלוק)
קפא, ש, תלג	הכל יכל וכללם יחד (וכל מאמינים)
תקכ	הטוב ומטיב לרעים ולטובים (וכל מאמינים)
רו, רט	הודאי שמו כן תהלתו (וכל מאמינים)
קנד	לעדי עד ימלך (ס' מלך עליון)
לה	הרת עלום (מוסף לר"ה)
שצח	יצר סוכן (פיזס ליל יו"כ)
	ובלא לאו שכלליה ובלא תששותא ובאתא קליא דלית ביה
קע	מששותא (אקדמות לשבועות)
לא	נפשי חמדה בצל ירך לדעת כל רו סודך (אנעים ומירות)
רפג	היה הוה ויהיה (אדון עולם)
תכא	ליחדא שמא דקוב"ה ושכינתיה (לשם יחד)
קעא, תטו	ביחדא שלים (לשם יחד)
	שיפנו הקוצים והחוחים העוקצים את השושנה העליונה,
תקפ	ותתיחד עם דודה באהבה (יהי"ר קודם תהלים)

הרב זלה"ה

יצאה נשמתו בקודש

בתוך הופעת אורות הקודש, בהקודש הכללי,
כבה אור האורות, חשך העולם בעדנו, שמש מקדשנו.
ביום ראשון, שלישי לירח אלול תרצ"ה,
פסק מעין התורה והחכמה, חדל בונה האומה,
צופה נאולתה.

אמנם אור תורת קדשו יופיע ויאיר לעולם.

הדפסת הספר אורות הקודש נמשכה,
אגב שינויים ותוספות בעריכה, ארבע שנים.
החצי הראשון, עד עמוד שיך, בחיי הרב,
שיצאה נשמתו בפרק בנין הקודש.
גם ארכה עבודת סדור ציוני המקורות,
מתלמוד ומדרשים, ומאה ועשרים ספרי קבלה ומחקר.

וברוכים כל המסייעים למערכת אורות הקודש, וביחוד
ראש ישיבת מרכז הרב, הרב רבי יעקב משה חרל"פ שליט"א,
והרב ר' שלום נתן רענן שליט"א חתן הרב זל"ה.

והיועצים מחכמי הלשון, וביחוד רבי משה ד"ר זיידל שליט"א.

וכן כל הידידים מבני ישיבתנו המרכזית מרכז הרב יצ"ו,
עוזרי הקבוצה הרב משה גורביץ שליט"א, ומר ישראל הרלינג שליט"א.

גם הרבנים החכמים והנדיבים שעזרו להוצאת הספר, וראשי וחברי
האגודה להוצאת כל ספרי הרב, ונשיאה הרב ר' מאיר ברלין שליט"א,
ומוכירה מר א. יהושע הוטנר שליט"א.

גם בעלי דפוס "מרכז", המדפיס והמסדרים, שעזרו
להופעת אורות הקודש בשכלולם והדרם.

ועל כולם אור ד' עליהם יהיה מאור האורות הרב זיע"א.

כעתירת נפש

המלקט והמעריך

ירושלם, י' ניסן תריצח

וברוך יהיה כל בית הרב וזה"ה, יצ"ו, וביחוד
אלמנת הרב, הרבנית מרת רייזא רבקה שתחיה לאי"ט,
ובן הרב, הרב ר' צבי יהודה הכהן קוק שליט"א.
ואחי הרב, הרב רבי דוב הכהן קוק שליט"א, והרבנים
רבי חיי"ט קוק שליט"א, ורבי שאול חנה קוק שליט"א,
ורבי שמואל קוק שליט"א.

וכן כל בני משפחת הרב וקרוביו שליט"א.

ועל כולם אור ד' עליהם יהיה מאור האורות הרב זיע"א.

כעתירת נפש

המלקט והמעריך

ירושלם, י' ניסן תריצח